

สวนทนายธรรม

เล่ม

๒

กับ อ.วศิน อินทสระ

สนทนารธรรม

กับ อ.วศิน อินทสระ เล่ม ๒

จากคอลัมน์

สนทนารธรรมกับอาจารย์วศิน

ในเว็บไซต์เรื่อนธรรม (www.ruendham.com)

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือดีลำดับที่ ๑๕๘

สนทนาธรรม

กับ อ.วศิณ อินทสระ เล่ม ๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔
จำนวนพิมพ์ ๗,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐-๒๗๐๒-๙๖๒๔

ปก คนข้างหลัง
ภาพประกอบปกและหน้า ๑ คุณเคอ ชิว เชียง (และพี่สาวผู้เป็นแรงหนุน)

ดำเนินการผลิตโดย ก้อนเมฆแอนดักนีย์กรุ๊ป โทร. ๐๘-๙๗๘๕-๓๖๕๐

สัพพทานัง รัชมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com

คำอนุโมทนา

ชมรมกัลยาณธรรมโดยทันตแพทย์หญิงอัจฉรา กลิ่นสุวรรณ ผู้เป็นประธานชมรม ได้ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่อง “สนทนาธรรมกับอาจารย์วศิน อินทสระ เล่ม ๒” ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ในวงกว้าง ไม่จำกัดอยู่แต่เพียงผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

ข้าพเจ้าตอบคำถามที่มีผู้ถามเข้ามาทางอินเทอร์เน็ต เท่าที่สติปัญญาและความสามารถจะเอื้ออำนวยให้ทำได้

ตามคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา การตอบปัญหาามีหลายแบบคือ

๑. เอกังสพยากรณ์ ตอบยืนยันไปข้างเดียว เช่น มีคำถามว่า ทุจรีต มีผลเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ตอบว่ามีผลเป็นทุกข์

๒. วิภังชพยากรณ์ แยกตอบ คือ ตอบอย่างมีเงื่อนไข เช่น คำถามว่า หญิงกับชายใครฉลาดกว่า ใครดีกว่า ตอบแยกว่า หญิงบางคนฉลาดกว่าชายบางคน ดีกว่าชายบางคน เป็นต้น

๓. ปฏิปุจฉาพยากรณ์ ย้อนถามก่อนแล้วจึงตอบ เช่น คำถามว่า เมื่อวิชาเกิดขึ้น อริชชาหายไปไหน ย้อนถามว่า เมื่อแสงสว่างเกิดขึ้น ความมืดหายไปไหน ผู้ถามจะรู้คำตอบได้เอง

๔. สุปนพยากรณ์ ตอบด้วยหยุดปัญหาไว้ คือ ไม่ตอบ การไม่ตอบ เป็นการตอบชนิดหนึ่ง คือตอบว่า ปัญหานี้ไม่ควรตอบเพราะไม่มีประโยชน์ หรือ ผู้ถามไม่ควรจะรู้

ลักษณะการตอบปัญหามีอยู่ ๔ แบบดังกล่าวมานี้ ข้าพเจ้าได้อาศัย นัยแห่งวิธีตอบปัญหานี้ มาใช้ในการสนทนารธรรมกับท่านผู้ถาม ซึ่งมี มากมายหลายแบบ หวังว่าสนทนารธรรมฯ เล่ม ๒ นี้จักเป็นประโยชน์ให้ ความรู้ ความสว่างแก่ท่านผู้อ่านได้บ้างตามสมควร ซึ่งชมรมกัลยาณธรรม ได้กล่าวไว้ดีแล้วในคำนำของชมรม

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาอย่างยิ่งต่อกุศลเจตนา และบุญกิริยาธรรม- ทานของชมรมกัลยาณธรรม ขอตั้งจิตอธิษฐานอวยพรให้ชมรมฯ จงตั้งมั่น เจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

๑ สิงหาคม ๒๕๕๔

คำนำ ของชมรมกัลยาณธรรม

เสียงตอบรับที่ชื่นชมยินดีจากทั่วทุกสารทิศ หลังจากที่หนังสือ
สนทนาธรรมกับอาจารย์วศิน อินทสระ เล่ม ๑ ได้เผยแผ่สู่บรรณพิภพ
ทำให้คณะผู้จัดทำเกิดกำลังใจและปิติยินดียิ่งที่จะช่วยกันรังสรรค์ให้
สนทนาธรรมกับอาจารย์วศิน อินทสระ เล่ม ๒ ได้สำเร็จเป็นรูปเล่ม
ติดตามมา เหนือยิ่งกว่านั้น เมื่อท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ได้ทราบจาก
จดหมายและคำชื่นชมยินดีจากผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ที่ได้รื่นรมย์ใน
ลีลาการตอบปัญหาของท่านและได้รับสาระแห่งธรรมอันเป็นประโยชน์
เป็นทางแก้ปัญหาละเอียดและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องธรรม ท่านเอง
ก็รู้สึกยินดีและมีกำลังใจมากขึ้นที่จะตอบทุกคำถามด้วยเมตตา ด้วย
ความพากเพียร แม้สุขภาพจะไม่ใคร่อำนวย เพราะท่านได้ประจักษ์ว่า
เร็วแรงที่ท่านได้ทุ่มเท สละเวลา ฉายส่องปัญญาสู่จิตใจผู้ร่วมทุกข์
มิได้เป็นสิ่งสูญเปล่า หรือจำกัดวงผู้อ่านอยู่เพียงเฉพาะในเว็บไซต์เรือนธรรม
เหมือนแต่ก่อน

คอลัมน์สนทนาธรรมกับอาจารย์วศิน จากเว็บไซต์เรือนธรรมจึงเป็น
แหล่งวัตถุดิบที่มาของหนังสือในชุดนี้ ซึ่งจะมีติดตามมาอีกหลายเล่ม
ด้วยปณิธานมุ่งมั่นในการเผยแผ่ธรรมะที่ถูกต้องจากผู้ ชมรมกัลยาณธรรม
จึงตระหนักถึงคุณประโยชน์จากคำตอบที่ชัดเจน คมคายและถูกต้องธรรม
ของท่านอาจารย์ ที่ควรนำมาเผยแผ่ให้กว้างขวาง ไม่อาจปล่อยให้เพชรแท้

หรืออัญมณีธรรมที่ล้ำค่า ต้องถูกวางทิ้งไว้ให้ด้อยประโยชน์การจัดพิมพ์ เป็นหนังสือสนทนาธรรมเล่ม ๒ กับอาจารย์วชิรนี้ นอกจากจะได้แจกเป็นธรรมทานในงานแสดงธรรม ครั้งที่ ๒๑ ของชมรมกัลยาณธรรม ในเดือนพฤศจิกายน ศกนี้แล้ว ยังแจกเป็นธรรมทานทางไปรษณีย์แก่ผู้ใฝ่ธรรมและแจกไปตามห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง เสมือนน้ำทิพย์ที่ชโลมใจเพื่อนร่วมทุกข์เท่าที่จะทำได้

ตราบิตที่พุทธบริษัทยังไม่ทิ้งการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามธรรม เรายังช่วยต่อลมหายใจของพระพุทธเจ้าไปได้อีกนาน พระสัทธรรมจะยังคงเป็นดวงประทีปที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นโคมปัญญาที่ส่องสว่างอยู่ทุกทิวาราตรี ชมรมกัลยาณธรรมขออน้อมกราบบูชาอาจารย์คุณ แต่ท่านอาจารย์วชิร อินทสระ ปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนา ครูผู้ปวารณาชีวิตว่าจะอยู่เพื่อประโยชน์ของมหาชน ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมต่อไปให้ยาวนานที่สุด เนื่องในมงคลวาระวันคล้ายวันเกิดของท่านอาจารย์ จะเวียนมาบรรจบอีกครั้งในวันที่ ๑๗ กันยายนที่จะถึงนี้ ขอน้อมบูชาพระคุณครูด้วยการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ อันมาจากความเมตตาเสียสละของครูและความวิริยะพากเพียรด้วยความกตัญญูของพวกเรา เพื่อแจกเป็นธรรมทานตามรอยปณิธานของท่าน ขออาราธนาคุณแห่งพระรัตนตรัยจงมาอภิบาลคุ้มครองท่านอาจารย์ให้พบแต่ความสงบสุขพร้อมเย็นตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
 ประธานชมรมกัลยาณธรรม

เปิดห้อง
.....
สนทนา

คำถามที่ ๑

คำว่า “เร่งทำความเพียร” หมายความว่าให้ทำอย่างไรคะ ให้นั่งภาวนามากๆ นานๆ ทุกๆ วัน อย่างนั้นหรือคะ

ตอบ

สุดแล้วแต่ที่เราทำอะไร ถ้าทำสมถวิปัสสนาก็ภาวนาให้มาก เดินจงกรมให้มาก ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภาวนิตา พหุสิกตา แปลว่า อบรมให้มาก ทำให้มาก และทำติดต่อกับต่อเนื่องจนกว่าจะได้รับผลเป็นที่พอใจ กล่าวคือ จิตใจตั้งมั่น บริสุทธิ์ และควรแก่การงาน คือจะน้อมไปเพื่อสิ่งใดก็ได้ตามปรารถนา จะให้คิดเรื่องใดก็ได้ จะไม่ให้คิดเรื่องใดก็ได้ เหมือนดินน้ำมันหรือดินเหนียว จะปั้นให้เป็นรูปใดก็ได้ ผู้ทำได้เช่นนี้เรียกว่า เอาจิตไว้ในอำนาจได้ เหมือนเจ้าของม้าที่บังคับม้าได้

ถ้าทำกิจอย่างอื่น เช่น เรียนหนังสือ ศึกษาธรรมะ หรือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่สุจริต ก็ทำให้เต็มกำลัง มีความบากบั่นมั่นคง ด้วยเรี่ยวแรงกำลังทั้งหมด ไม่ทอดทิ้งธุระที่เป็นกุศลธรรม คือมีความรับผิดชอบ (ถามว่า ไม่ใช่ “ถามว่า”) ทพฺพปรกุกโม อนิกฺขิตตฺตฺรุโร กุสเลสุ รมฺเมสุ)

การทำความเพียร ท่านสอนให้เดินสายกลาง คือไม่ตั้งเกินไปและไม่หย่อนเกินไป คือ มัชฌิมาปฏิปทาในความเพียร ท่านเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วิริยเบกขา แปลตามตัวว่า อุเบกขาในความเพียร ไม่ได้หมายความว่าให้วางเฉยในความเพียร คือไม่ต้องทำความเพียร แต่ หมายความว่าให้ทำความเพียรแต่พอดี ความพอดีย่อมดีเสมอในกิจการทุกอย่าง

คำถามที่ ๒

ถ้าเราเกิดความเบื่อ เพราะเห็นความโลภ โกรธ หลงของคน และ
อาจจะของตัวเองด้วย แต่เป็นเบื่อแบบโลกๆ ไม่ใช่หนีพินิทา เราจะทำ
อย่างไรจึงจะถูกต้องคะ

ตอบ

เบื่อแล้วรักษาจิตให้สงบ มีปัญญาหยั่งรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ถอนตน
ออกมาจากความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งปวง มีหน้าที่ต้องทำอะไรก็ทำไป
ด้วยความรับผิดชอบ ตามที่กล่าวแล้วในข้อ ๑.

เมื่อมีสันติ มีญาณ อยู่เช่นนี้ จิตใจจะโปร่งเบา มีปีติสุขเป็นผล
ตอบแทน ไม่ต้องกังวล ไม่ต้องยึดมั่น ได้หลักที่พึ่งของใจสมดังพระพุทธ
พจน์ที่ว่า “ความไม่กังวล ความไม่ยึดมั่นนี้แหละเป็นที่พึ่ง (ของใจ) หาใช่
อย่างอื่นไม่ (อภิธรรม อุนาทานํ เอตํ ทิปปิ อนาปรํ)”

พิจารณาความเป็นไปของบุคคลในโลกและสัตว์โลกอื่น ๆ แล้วเบื่อ
เพราะเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ไม่อยากได้ ไม่อยากเป็น ละความเร่าร้อนทुरนทुरาย
เสียได้ มีใจสงบลึก มั่นคง ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม เข้าถึงภาวะที่เรียก
ว่า อตัมมยตา (unshakable) เหมือนภูเขาศิลาไม่หวั่นไหวด้วยแรงลม
ตระหนักถึงความจริงที่ว่า โลกธรรมทั้งฝ่ายที่นำปรารถนาและฝ่ายที่ไม่นำ
ปรารถนา ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป ในมงคลสูตรพระพุทธเจ้าตรัสว่า “จิตของผู้
ใดอันโลกธรรมถูกต้องแล้วไม่หวั่นไหว จิตของผู้นั้นไม่วอก ไม่มีกิเลสตั้ง
ภูลี เป็นจิตเกษม คือปลอดโปร่ง นั้นเป็นมงคลอันสูงสุด”

ถ้าเรารู้สึกว่าเบื่อแบบโลก ๆ คือเบื่อแล้วอึดอัดขัดใจ ไม่สบอารมณ์
ไปเสียหมด ก็ให้เปลี่ยนความเบื่อนั้นให้มาเป็นเบื่อหน่ายแบบทางธรรม คือ
เบื่อแล้วคลายความยึดติด เมื่อไม่ยึดติดก็หลุดพ้น บริสุทธิ์และสงบเย็น ได้
ลึมรสพระนิพพานในปัจจุบันทีเดียว

คำถามที่ ๓

การที่มีปัญหา ธรรมะสอนให้วาง หรือให้อุเบกขา จะไม่เป็นการ
 หนีปัญหาหรือคะ

ตอบ

หนีก็ได้ถ้าเป็นปัญหาที่ควรหนี สู้ก็ได้ถ้าเป็นปัญหาที่ควรสู้ ไม่สู้,
 ไม่หนีก็ได้เพียงแต่กำหนดรู้ คือทำความเข้าใจตามแนวอริยสัจ ความ
 ทุกข์หรือปัญหา ท่านสอนให้กำหนดรู้ (ปริยญาธรรม), สมุทัยคือต้นเหตุ
 เป็นสิ่งควรละ(ปหาตัพพธรรม), นิโรธ ควรทำให้แจ้ง คือรู้แจ้งเห็นจริง
 (สัจฉิกาดัพพธรรม), มรรค ควรเจริญ อบรม ทำให้มาก(ภาเวตัพพธรรม)

เมื่อมีปัญหาใด ก็ควรตรวจสอบให้รู้แน่ด้วยปัญญาว่า มันเป็น
 ปัญหาที่ควรหนีหรือควรสู้ จะได้ไม่เสียแรงเปล่า หรือถ้าสู้แล้วเกิดปัญหา
 ซ้ำซ้อนขึ้นมา คิดว่าแก้ปัญหาแต่เป็นการเพิ่มปัญหา อย่างนี้หนีดีกว่า เช่น
 คนต้องการแก้ปัญหาความยากจน ด้วยการเล่นการพนัน ทูจริตในหน้าที่
 เป็นต้น อย่างนี้ ยิ่งสู้ยิ่งเพิ่มปัญหา แต่ถ้าสู้ปัญหาความยากจนด้วยหลัก
 ธรรม เช่น ขยันหมั่นเพียรในทางสุจริต รู้จักรักษาทรัพย์สินที่หาได้ ด้วย
 การประหยัด อดออม รู้จักคบคนดีเพื่อจะได้ชักนำกันไปในทางที่ดี ใช้ชีวิต
 ตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ฟุ่มเฟือยเกินไปและไม่ผิดเคืองเกินไป
 อย่างนี้เป็นกรแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ไม่เพิ่มปัญหา

การวางเฉยหรืออุเบกขานั้น ควรใช้ปัญญาพิจารณาให้ถ่องแท้ว่า
 สิ่งนี้ควรวางเฉย สิ่งนี้ไม่ควรวางเฉย เพราะคนวางเฉยด้วยโมหะก็มี วางเฉย
 ด้วยปัญญาก็มี ขอให้วางเฉยด้วยปัญญา ก็จะทำให้สำเร็จประโยชน์

คำถามที่ ๔

ดิฉันชอบนำหนังสือธรรมะไปแจก แต่บางทีคิดว่าจุดที่ไปแจกนี้เป็นกลุ่มคนที่มีระดับความรู้ความสนใจยังไม่ถึงหนังสือที่เราจะนำไปให้อย่างนี้ถือ ว่าเป็นบาป ข้อที่ว่าดูถูกคนอื่นหรือเปล่าคะ

ตอบ

ไม่บาป เป็นการดึงระดับความรู้ความเข้าใจของเขาขึ้นมา ถ้าเป็นการพูดก็เรียกว่า ยกกระดับผู้ฟัง เป็นความจำเป็นที่จะต้องทำให้ชาวพุทธเลือนระดับขึ้นมา จากชาวพุทธอนุบาลมาเป็นชาวพุทธประถม มัธยม อุดมและอุดมพิเศษ ขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าเขาจะเป็นอริยชนทั้ง ๔ ระดับ มีพระโสดาบันเป็นต้น

คำถามที่ ๕

การให้ทานเป็นสิ่งที่ดีที่ธรรมะส่งเสริม แต่ในแง่ที่ว่าทำให้ผู้รับคอยแต่จะรับของทาน ไม่ชวนขวายเป็นด้วยตัวเอง อย่างนี้เราจะอธิบายอย่างไร

ตอบ

ทานนั้นท่านบอกว่า จงให้ของที่ควรให้ แก่คนที่ควรให้ ไม่ใช่ของที่ ไม่ควรให้ แก่คนที่ไม่ควรให้ ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้ดี การให้ทานก็จะมีผลมากทั้งแก่ผู้ให้และแก่ผู้รับ

ในสัปบุริสทานสูตร อังคุตรนิกาย ปัญจกนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม ๒๒ ข้อ -๑๔๘ พระพุทธองค์ทรงแสดงสัปบุริสทาน คือทานของคนดีไว้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ให้ด้วยศรัทธา
 ๒. ให้โดยเคารพ
 ๓. ให้ตามกาลอันสมควร (เช่น ให้เวลาเขาต้องการ เวลาเจ็บป่วย หรือหน้าผลไม้ก็ให้ผลไม้)

๔. ให้ด้วยจิตอนุเคราะห์

๕. ให้โดยไม่กระทบตนหรือผู้อื่น (คือไม่ทำตนหรือผู้อื่นเดือดร้อน) มีพระพุทธานิยายขยายอานิสงส์แห่งทาน ที่ให้โดยชอบทั้ง ๕ ประการนี้ว่า

- บุคคลผู้ให้ทานด้วยศรัทธา เมื่อไปเกิดในชาติใด ๆ ย่อมเป็นคนมั่งคั่งมีทรัพย์และโภคะมาก มีรูปงาม มองดูน่าเลื่อมใส มีผิวพรรณดี

- ผู้ให้ทานโดยเคารพ ย่อมได้อานิสงส์คือ มั่งคั่ง และบริวารชน ย่อมเชื่อฟัง

- ผู้ให้ทานตามกาล ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มีความต้องการที่เกิดขึ้นตามกาลบริบูรณ์ คือกาลใดต้องการสิ่งใดย่อมได้สิ่งนั้น

- ผู้ให้ทานด้วยจิตอนุเคราะห์ ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง ๆ และย่อมโน้มจิตไปเพื่อบริโภคใช้สอยเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ อันโอฬาร (บางคนมีของแต่ไม่ยอมใช้ เก็บไว้ดูเล่น คงเป็นเพราะเคยให้ทานโดยไม่มีจิตอนุเคราะห์)

- ผู้ให้ทานโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น ย่อมได้อานิสงส์คือ เป็นผู้มั่งคั่ง และโภคะของเขาย่อมไม่ได้รับอันตรายจากไฟ น้ำ เป็นต้น

ให้ทานซึ่งประกอบด้วยองค์ ๕ ประการนี้ มีอานิสงส์ที่เหมือนกันอยู่ประการหนึ่ง คืออำนาจผลให้เป็นผู้มั่งคั่งสมบูรณ์ นอกจากนั้นผลก็ต่างกันออกไป หากคนใดให้ทานประกอบด้วยองค์ ๕ นอกจากจะมั่งคั่งแล้วยังจะมีอานิสงส์อื่น ๆ ตามมาพร้อม คือ

- รูปงาม ผิวพรรณดี น่าเลื่อมใส
  - บริวารชนเชื่อฟัง
  - ความต้องการตามกาลเต็มบริบูรณ์
  - น้อมจิตไปเพื่อบริโภคใช้สอยของที่มีอยู่
  - โภคะไม่มีอันตรายใด ๆ
- ทานน่าทำแท้

คำถามที่ ๖

เวลาใครทำอะไรให้เราเจ็บใจ เราคิดว่าให้อภัยไปดีกว่า เพราะคิดแล้วเรารู้สึกเจ็บอยู่ข้างเดียว ปล่อยให้กรรมมันตอบสนองไปเอง อย่างนี้เป็นกรการแก้แค้นลึกๆ หรือเปล่า บาปสองต่อ

ตอบ

เรื่องนี้อยู่กับเจตนา คือ ถ้าเราคิดว่า “ขอให้กรรมจงตามสนองมัน” อย่างนี้เป็นกรการแก้แค้นลึก ๆ โดยขอให้ผลกรรมเป็นผู้แก้แค้นแทน แต่ถ้าเราไม่ได้คิดอะไรทำนองนั้น คิดแต่ว่าให้อภัยเขาไป ใครทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว อย่างนี้ไม่เป็นการผูกพยาบาท ไม่เป็นการแก้แค้น อย่งไรก็ตาม กรรมย่อมทำหน้าที่ของกรรมเองตามธรรมชาติ กฎแห่งกรรมนั้นเป็นกฎธรรมชาติ (Natural Law) ไม่ใช่กฎที่คนตั้งขึ้น จึงดำเนินไปตามธรรมชาติ คือใครทำไว้อย่างไรไม่ว่าดีหรือชั่ว ย่อมได้รับผลเช่นนั้น เร็วบ้างช้าบ้าง ได้รับผลในชาตินี้บ้างชาติหน้าบ้าง เป็นผลของกรรมในชาติก่อนบ้าง สุดท้ายแต่โอกาสและเงื่อนไขต่าง ๆ ขอให้เราศรัทธาลงไปในเรื่องกรรมและผลของกรรม ทำให้สบายใจขึ้นและเป็นของจริงด้วย ไม่ใช่เพียงแต่มีไว้เพื่อปลอบใจตัวเอง

คำถามที่ ๗

หนูได้พบพระพุทธรูปองค์หนึ่งที่บ้านคุณน่าจะสวยถูกใจมาก น้ำเอ๋ยปากให้ ถ้าชอบ แต่หนูไม่เอามา เพราะรู้สึกว่าคุณถ้าเอามาหนูคงจะ “หลงรูป” พระพุทธรูปองค์นี้ อย่างนี้เท่ากับเลี้ยงฝึกปฏิบัติหรือเปล่าคะ

ตอบ

ถ้าคิดว่า จะหลงรูปพระพุทธรูปองค์นั้น ได้มาแล้วเอาแต่นั่งมองพระพุทธรูปไม่เอามากี่ดี เดียวจะเข้าทำนองที่ว่า พระพุทธรูปบังไม่ให้เห็นพระพุทธรูเจ้า และไม่ให้เห็นนิพพาน เพราะเหตุที่ไปยึดติดอยู่ในพระพุทธรูป การยึดถือพระพุทธรูป ในฐานะเป็นสิ่งขลังและศักดิ์สิทธิ์ ก็น่าจะอยู่ในทำนองนี้เหมือนกัน การเคารพกราบไหว้พระพุทธรูปนั้น เพื่อส่งจิตไปถึงพระพุทธรูเจ้า โดยมีพระพุทธรูปเป็นอนุสาวรีย์ คือเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เหมือนเรากราบไหว้รูปของมารดาบิดา เป็นต้น เพื่อระลึกถึงคุณของท่าน พระพุทธรูปเป็นเจดีย์ชนิดหนึ่ง (เจดีย์ แปลว่า ที่ตั้งแห่งความระลึกถึง) ท่านเรียกในภาษาวิชากาว่า “อุทเทสิกเจดีย์”

สิ่งแทนพระพุทธรูเจ้าจริง ๆ คือพระธรรมวินัย ดังที่ตรัสแก่พระอานนท์เมื่อจวนจะปรินิพพานว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใด ที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้ว ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของเธอทั้งหลายเมื่อเราล่วงลับไปแล้ว” และตรัสกับพระวักกิลีว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา”

โดยนัยนี้ พระธรรมวินัยที่พระพุทธรูเจ้าทรงแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว จึงเป็นสิ่งแทนพระพุทธรูเจ้าที่แท้จริง

คำถามที่ ๘

พระท่านว่ามีปัญหาเรื่องเงิน แก้ด้วยการทำงาน เมื่อเราทำงาน เป็นทานด้วยใจไม่บริสุทธิ์หรือเปล่าคะ เพราะคล้ายกับว่าทำด้วยหวังผล

ตอบ

เราจะหวังผลหรือไม่หวังผลก็ตาม การให้ทานเป็นสิ่งที่ดีที่ควร ทำ และทานก็ให้ผลไปตามอนุภาพของทาน เหมือนเราปลูกต้นไม้ชนิด ใดย่อมได้รับผลของต้นไม้ชนิดนั้น และเราสามารถแปรผลให้เป็นอย่าง อื่นได้ ด้วยการอธิษฐานหรือการตั้งใจ เหมือนเราเอาผลไม้ต่าง ๆ ไปขาย ได้เงินมาแล้ว เอาเงินนั้นไปซื้อสิ่งใดก็ได้ตามต้องการ (โปรดดูคำถาม-คำ ตอบในข้อ ๕ ประกอบด้วย)

คำถามที่ ๙

ปัญญาบารมี ๓๐ ทศ คืออะไรคะ มีอะไรบ้าง

ตอบ

ขอแก้คำถามนิดหนึ่ง คือ ควรจะถามว่า บารมี ๓๐ ทศ มีอะไร บ้าง เพราะความจริงมีอยู่ว่า บารมี ๑๐ (ทศบารมี) ท่านแบ่งเป็นอย่างละ ๓ ชั้น รวมเป็น ๓๐ คำว่า “ทศ” ในที่นี้ก็คือ “ทศ” นั้นเอง บารมี ๑๐ คือ

๑. ทาน ๒. ศีล ๓. เนกขัมมะ (การออกบวช หรือ การปลีกตน ออกจากสิ่งยั่วยวน) ๔. ปัญญา ๕. วิริยะ ๖. ขันติ ๗. สัจจะ ๘. อธิษฐาน ๙. เมตตา ๑๐. อุเบกขา

แบ่งเป็นอย่างละ ๓ ชั้น คือ บารมี อุพบารมี และปรมัตถบารมี ท่านอธิบายว่า การให้ทรัพย์สินสมบัติเป็นทาน จัดเป็นทานบารมี การ

ให้อวัยวะเลือดเนื้อ บุตรภรรยา จัดเป็นทานอุปัชฌายะ การให้ชีวิตจัดเป็นทานปรมาตถบารมี ในเรื่องศีลก็ทำนองเดียวกัน การสละทรัพย์สินสมบัติเพื่อรักษาศีลไว้เป็นศีลบารมี การยอมสละอวัยวะเลือดเนื้อ บุตรภรรยาเพื่อรักษาศีลไว้เป็นศีลอุปัชฌายะ การยอมสละชีวิตเพื่อรักษาศีลไว้เป็นศีลปรมาตถบารมี อื่น ๆ อีก ๘ ข้อก็ทำนองเดียวกันนี้

อีกปริยายหนึ่ง ความเห็นของผม (วศิน อินทสระ) ว่า การทำอะไรก็ตามเพื่อตนจัดเป็นบารมี การทำเพื่อผู้อื่นเป็นอุปัชฌายะ การทำเพื่อความสิ้นอาสวะหรือเพื่อนิพพาน เป็นปรมาตถบารมี ทั้งนี้ไม่ได้ปฏิเสธคำอธิบายข้างต้นของท่านโบราณจารย์ แต่แสดงความเห็น เพื่อพิจารณาอีกมตินี้

คำถามที่ ๑๐

เรื่องอัฐบริขาร ๘ หมายความว่า ให้มีของครบ ๘ อย่างหรือจะจงว่าต้องมีสิ่งใดบ้างคะ

ตอบ

อัฐบริขาร แปลว่า บริขาร ๘ อย่างของพระสงฆ์หรือภิกษุในพระพุทธศาสนา คือ

๑ - ๓ ไตรจีวร คือ สบง = ผ้านุ่ง, จีวร = ผ้าห่ม, สังฆาฏิ = ผ้าสำหรับห่มหน้าหนาวมี ๒ ชั้น ปัจจุบันนี้นิยมพับแล้วพาดบ่าในงานพิธีต่าง ๆ

๔ บาตร ภาชนะสำหรับรับอาหาร ทำด้วยดินบ้าง ทำด้วยเหล็กบ้าง

๕ มีดโกน สำหรับปลงผมบ้าง สำหรับตัดเล็บบ้าง สมัยนั้นเครื่องตัดเล็บยังไม่มีอย่างในปัจจุบันนี้

๖ เข็ม พร็อมด้วยกล่องเข็ม สำหรับเย็บจีวร

๗ ประคตเอว คือผ้าสำหรับคาดเอว

๘ เครื่องกรองน้ำ หรือหม้อสำหรับกรองน้ำเล็ก ๆ เพื่อกันตัวสัตว์เล็ก ๆ เช่นลูกน้ำ เป็นต้น สมัยก่อนนิยมขังน้ำไว้ในตุ่มหรือในหม้อเพื่อตีมาก่อนจะฉันท่านให้กรองเสียก่อน เครื่องกรองนี้หุ้มด้วยผ้าขาวหรือผ้าสีก็ได้

คำถามที่ ๑๑

เวลาถวายผ้ากฐิน พระท่านจะถวายไตรจีวรให้แก่พระสงฆ์รูปหนึ่ง เคยอ่านว่า ท่านให้แก่พระที่จีวรเก่าแล้ว แต่หนูเห็นฆราวาสถวายไตรจีวรแต่พระสงฆ์ได้เสมอๆ เมื่อไรก็ได้จริงๆ แล้วท่านกำหนดไว้อย่างไร พระองค์หนึ่งมีไตรจีวรได้ก็ชุด

ตอบ

ในการรับผ้ากฐินนั้น จะเป็นสบงหรือจีวรก็ตาม พระสงฆ์จะตกลงกันว่าจะให้แก่ผู้ใด

เงื่อนไขแรก ให้แก่ภิกษุผู้มีจีวรเก่า ถ้ามีจีวรเก่ามากรูปด้วยกัน ให้ให้แก่พระสังฆเถระ คือภิกษุผู้มีพรรษามากกว่ารูปอื่น และเป็นผู้นิยมนเป็นผู้สามารถที่จะทำให้เกิดพิธีกรรมเกี่ยวกับกฐินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ปัจจุบันนี้นิยมถวายแก่ภิกษุผู้เป็นเจ้าของ

พระแต่ละรูปมีไตรจีวรได้หลายชุด ชาวบ้านจึงถวายไตรจีวรแก่พระได้เสมอ ท่านที่มีเหลือใช้ก็แบ่งปันให้ภิกษุสามเณรอื่น ๆ ที่ขาดแคลน บางท่านเมื่อถึงวันเกิด ก็มีการทำบุญเลี้ยงพระ ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม

ไตรจีวรซึ่งท่านมีอยู่เป็นอันมาก ที่มีผู้เลื่อมใสนำมาถวายตลอดปี หรือได้จากที่เป็นอุปัชฌาย์บ้าง จากกรณียกิจอื่น ๆ บ้าง ท่านก็นำออกแจกจ่ายแก่พระภิกษุสามเณรทั้งหมด แต่สิ่งเหล่านั้นก็หลั่งไหลเข้ามาอีก ท่านก็เก็บไว้เพื่อบริจาคในปีต่อไป (ตัวอย่างเช่น สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) แห่งวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพฯ)

คำถามที่ ๑๒

อาการวัดตาสูตร คือ อะไรคะ มีใจความว่าอย่างไร เห็นในหนังสือกล่าวว่า ควรสวดอยู่เสมอ

ตอบ

อาการวัดตาสูตร ผมยังไม่เคยพบในพระสูตรฝ่ายเถรวาท เข้าใจว่าเป็นพระสูตรทางฝ่ายมหายาน เริ่มต้นด้วยพระพุทธคุณ ๙ ต่อไปก็พูดถึงพระพุทธเจ้าทรงสมบูรณด้วยพระบารมีต่างๆ ที่คนนิยมสวดกัน เห็นจะเป็นเพราะพรรณนาอานิสงส์ไว้มาก คล้ายกับคาถายอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก ความเห็นผมว่า น่าจะสวดพระสูตรหรือคาถาที่แปลแล้วเป็นธรรมะข้อปฏิบัติ ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว มีผลดีแก่ชีวิตจิตใจ เช่น ธัมมจักกัปปวัตนสูตร (ว่าด้วยอริยสัจ ๔), อนัตตลักขณสูตร (ว่าด้วยขันธ์ ๕ เป็นอนัตตา), อาทิตตปริยายสูตร (ว่าด้วยอายตนะภายในภายนอก เป็นต้น เป็นของร้อน), ธรรมนิยามสูตร (ว่าด้วยไตรลักษณ์) ฯลฯ และคาถา เช่น ภาารสูตตคาถา (ว่าด้วยขันธ์ ๕ เป็นภาาระอันหนัก เป็นต้น)

คำถามที่ ๑๓

มีหนังสือ อานิสงส์ “กล่าวไว้ว่าการทำทาน มีข้อหนึ่งกล่าวว่า ผู้ใดสร้างฆ้อง กลอง แคน ซอ หอยสังข์ ปี่ แตร แตรวง ดนตรี ให้เป็นทาน จักได้อานิสงส์ ๖๐ กัลป์” เรียนถามว่า ถวายดนตรีเป็นทานได้หรือคะ

ตอบ

การสร้างระฆังหรือกลองไว้ที่วัดเป็นสิ่งสมควร เพราะเป็นเครื่องมือสำหรับเรียกคนเข้าวัด ถือเป็นสัญญาณบอกให้พระเข้าโบสถ์ ทำวัตร สวดมนต์ เป็นต้น ผมเคยเห็นในชนบท ท่านจะใช้เสียงระฆังและเสียงกลองเพื่อประโยชน์ดังกล่าวนี้ ต่อเนื่องวัน ๗ คำหรือ ๑๔ คำ ท่านจะตีระฆังหรือตีกลองบอกให้ชาวบ้านรู้ว่าวันรุ่งขึ้นเป็นวันพระ ชาวบ้านจะได้มาชุมนุมกันให้ทาน รักษาศีลและฟังธรรม

ส่วนเครื่องดีดสีตีเป่าต่างๆ อันเป็นเครื่องดนตรีนั้น ท่านว่า เป็นทานที่ไม่เป็นบุญ ให้ก็ได้แต่ก็อย่าหวังบุญ ท่านกล่าวถึงทานที่ไม่เป็นบุญไว้ ๕ อย่าง คือ

๑. ให้มหรสพ
๒. ให้น้ำเมา
๓. ให้โคตัวเมียแก่โคตัวผู้
๔. ให้หญิงแก่ชาย
๕. ให้จิตรกรรมที่เป็นอนาจาร

ข้อ ๓. กับข้อ ๔. นั้น พิจารณาดูแล้วน่าจะเป็นเพราะ อุดมคติของพระพุทธศาสนา น้อมไปในทางที่ให้ดับภพ คือ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดการให้สัตว์ตัวเมียแก่ตัวผู้ หรือการให้หญิงแก่ชาย เป็นการก่อภพก่อชาติ ซึ่งเป็นการก่อทุกข์นั่นเอง ท่านจึงไม่ส่งเสริม

สำหรับเรื่องการให้มหรสพเป็นทานนั้น หมายถึงมหรสพที่จูงจิตคนให้เพิ่มพูนราคะ โทสะ โมหะ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่นักพ่อนคนหนึ่งว่า คนทั้งหลายมีราคะ โทสะ โมหะมากอยู่แล้ว การกระทำของท่านเป็นไปเพื่อเพิ่มพูนราคะ โทสะ โมหะให้มากขึ้นอีก จึงมีหวังไปเกิดในอบายภูมิ หลังจากตายแล้ว นักพ่อนคนนั้นฟังแล้วสลดใจ ต่อมมาได้ออกบวชบำเพ็ญเพียร จนได้สำเร็จจอร์หัตตผลเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง

คำถามที่ ๑๔

อีกข้อหนึ่งกล่าวว่า “ผู้ใดถวายเตียง เก้าอี้ พูก เบาะ ให้เป็นทาน ก็จักได้อานิสงส์ ๑๖ กัลป์” พระไม่ใช้พูก ไม่ใช่หรือคะอาจารย์

ตอบ

หมายถึง ให้แก่ฆราวาส

คำถามที่ ๑๕

อยากจะทราบว่า หนังสือหรือบทความของอาจารย์ วศิน เรื่องอุปสมบทภิกษุณี (นานแล้ว) หาอ่านได้จากที่ไหนคะ ขอขอบคุณค่ะ

ตอบ

เคยเขียนไว้ในเรื่องพระอานนท์ พุทธอนุชา ตอนที่ว่าด้วยพระนางปชาบดีโคตมีขอบวชเป็นภิกษุณี

คำถามที่ ๑๖

คำว่า “สังขาร” ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก มีหลายความหมาย
อยากให้อาจารย์สรุปความหมายให้หน่อยครับ

ตอบ

๑. สังขารในชั้นที่ ๕ หมายถึงความคิดปรุงแต่ง คือคิดไปต่างๆ
ถ้าอกุศลเข้ามาปรุง ก็เป็นอกุศลสังขาร ถ้ากุศลเข้ามาปรุงก็เป็นกุศล
สังขาร พวกกิเลสเป็นอกุศลสังขาร พวกคุณธรรมเป็นกุศลสังขาร จิตของ
คนเราจะดีหรือชั่วก็อยู่ที่สังขารนี้เองปรุงแต่ง เช่น โทสะปรุงก็เป็นจิตมีโทสะ
เมตตาปรุงก็เป็นจิตมีเมตตา

๒. สังขารที่กล่าวถึงในไตรลักษณ์ หมายถึงสิ่งทั้งปวง ทั้งที่เป็น
นามธรรมและรูปธรรม ล้วนแต่เป็นทุกข์ ไม่เที่ยง และเป็นอนัตตา มี
พระพุทธภาษิตที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญา
ว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา (รวมทั้งสังขาร
และมีใช่สังขาร) เมื่อนั้นบุคคลย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นั่นคือทางแห่งความ
บริสุทธิ์”

๓. สังขารที่หมายถึง สิ่งที่กำลังปรุงแต่งขึ้นทั่วไป หรือเรียกอีก
อย่างหนึ่งว่าสารประกอบ (Compounded things) คือ สสารทั้งปวง เช่น
คน สัตว์ สิ่งของต่าง ๆ

บางแห่งท่านแบ่งสังขารออกเป็น ๒ คือ

๑. อุปาทินกสังขาร หมายถึง สังขารที่มีใจครอง เช่น คน เทวดา
สัตว์เดรัจฉาน

๒. ออนุปาทินกสังขาร หมายถึงสังขารที่ไม่มีใจครอง ได้แก่ สรรพสิ่ง
ทั้งหลาย เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ ภูเขา เป็นต้น

คำถามที่ ๑๗

พระสงฆ์ที่เลี้ยงดูฆราวาสหญิง(ที่คาดว่าจะอยู่ร่วมชีวิตกันในภายหน้า) โดยนำของที่รับถวายจากญาติโยม และปัจจัย(เงิน)ส่งเสีย โดยฝ่ายหญิงไม่ต้องทำงาน หาเลี้ยงชีพ ในทางธรรมและทางโลกพระสงฆ์มีความผิดหรือไม่ และผู้หญิงที่เป็นฝ่ายรับผิดชอบหรือไม่ จะเป็นเวรกรรมหรือไม่

ตอบ

ผิดทั้ง ๒ ฝ่าย เป็นเวรกรรมทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ควรทำอย่างยิ่ง ในคำถามบอกเจตนาอยู่แล้วว่า เลี้ยงไว้เพื่อลี้ภัยไปแต่งงานกัน ภาษาทางวินัยท่านเรียกว่า ทำของที่เขาให้ด้วยศรัทธาให้ตกไป เป็นการทำลายศรัทธาของประชาชน เสื่อมเสียถึงพระพุทธศาสนาด้วย ที่ชาวบ้านเขาเรียกว่า ทำให้ศาสนาเสื่อม

ถ้าทำด้วยจิตอนุเคราะห์ ด้วยเมตตา เช่น ผู้หญิงพิการหรือตกยาก เลี้ยงบิดามารดาแต่หาได้ไม่พอ พระจะช่วยบ้าง เช่น นำอาหารมาให้ หรือให้ปัจจัยเพื่อการสงเคราะห์บ้าง ก็ไม่เป็นไร บัณฑิตท่านไม่ติเตียน กลับจะได้รับความนิยมนับถือเสียอีก เพราะทำด้วยจิตบริสุทธิ์ เสมือนเขาเป็นญาติต่อไปภายหน้าถ้าเขาฟื้นตัวได้ มีหลักฐานมั่นคง เป็นทางให้เขาบำรุงศาสนา และพระสงฆ์ ด้วยความกตัญญูทเวที เพราะเคยได้รับอุปการะมาจากพระศาสนา

คำถามที่ ๑๘

ถ้าจะรบกวนอาจารย์มาบรรยายธรรมที่รพ. นครปฐมบ้างจะสะดวกหรือไม่คะ ถ้าได้เมื่อไรและต้องเตรียมสิ่งใดอย่างไรบ้างคะ กราบขอพระคุณล่วงหน้าค่ะ

ตอบ

เรื่องนี้ขอขอบคุณที่ระลึกถึงและอยากให้ไปบรรยายธรรม แต่ต้องขอภัยที่ไม่สามารถรับคำเชิญได้ เพราะเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ ได้งดรับเชิญไปบรรยายภายนอกมาหลายปีแล้ว เกรงว่าถ้ารับไว้ พอถึงเวลาเข้าจริง ไปไม่ได้ ทำให้ผู้เชิญต้องเสียงานเสียการ อย่างไรก็ตามขอขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง

คำถามที่ ๑๙

เรียนถามอ.วศินคะ ๑.เมื่อมีโอกาสไปวัดต่างๆก็นำเทียนไปถวาย เพราะเห็นว่าที่วัดมักไม่ค่อยมีเทียน ระหว่างที่ถวายก็น้อมจิตคิดถวายเทียนเป็นพุทธบูชา ไม่ทราบว่าจะทำถูกไหมคะ อานิสงส์ของการถวายเทียนคืออะไรคะ

ตอบ

ดีแล้ว เทียนให้แสงสว่าง ท่านกล่าวว่าผู้ให้แสงสว่างชื่อว่าให้จักขุ ทำให้เป็นผู้มีจักขุดี ข้อนี้เห็นได้ง่าย เช่น ในที่มีมืดเรามองไม่เห็นอะไร แต่พอมีแสงสว่าง เราก็มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้

คำถามที่ ๒๐

เรียนอาจารย์วศินคะ ที่เรียนถามไปเรื่องภิกษุณีนั้น ดิฉันพูดสั้นไปนะคะ คือทราบมาว่า อาจารย์ไม่เห็นด้วยกับการบวชภิกษุณีเถรวาทในปัจจุบัน ซึ่งดิฉันเองก็เห็นด้วยอย่างยิ่งกับอาจารย์นะคะ จึงอยากเรียนถามเผื่อว่าอาจารย์จะเคยเขียนประเด็นนี้ไว้ นะคะ ขอบพระคุณอีกทีนะคะ

ตอบ

เคยตอบทางวิทยุ และเคยตอบกับลูกศิษย์ที่ไปเรียนหนังสือด้วย ทั้งที่เป็นพระและคฤหัสถ์ว่า การบวชภิกษุณีนั้นต้องบวชจากสงฆ์สองฝ่ายคือ ทั้งฝ่ายภิกษุณีสงฆ์และฝ่ายภิกษุสงฆ์ แต่เมื่อบัดนี้ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเถรวาทไม่มีแล้ว จะบวชได้อย่างไร พระสงฆ์ในเมืองไทยจึงไม่กล้าบวชให้

เดิมทีเดียวพระพุทธเจ้าก็ไม่มีพระประสงค์ที่จะให้ผู้หญิงบวชเป็นภิกษุณี จึงทรงห้ามพระอานนท์มิให้ชวนชวายเป็นให้ผู้หญิงบวช ตรัสกับพระอานนท์ว่า ถ้ามีผู้หญิงเข้ามาบวช ศาสนาของพระองค์ก็จะลดทอนลงเหลือครึ่งหนึ่ง เช่น ถ้าศาสนาจะตั้งอยู่ ๑,๐๐๐ ปี ก็จะลดเหลือ ๕๐๐ ปี แต่เมื่อจำเป็นต้องทรงอนุญาตให้ผู้หญิงเข้ามาบวชเป็นภิกษุณีแล้ว เพราะพระนางมหาปชาบดีโคตมีเป็นต้นเรื่อง ก็ทรงวางเงื่อนไขต่างๆ ไว้อย่างรัดกุม เช่น คุรุธรรมสำหรับภิกษุณี ๘ ประการ เป็นต้น จนถึงสิกขาบทสำหรับภิกษุณีก็มีมากถึง ๓๑๑ ข้อ ในที่สุดภิกษุณีสงฆ์ก็ค่อยๆ ก่อร่อนหายไปไม่ตั้งอยู่ยั่งยืนมั่นคงเหมือนภิกษุสงฆ์ ผมเข้าใจว่าเป็นพระประสงค์ของพระพุทธเจ้าด้วยที่ทำให้เป็นเช่นนั้น

คำถามที่ ๒๑

กราบเรียนถามอาจารย์ว่า จะใช้หลักธรรมอย่างไรดีมาประยุกต์ใช้กับปัญหาเกี่ยวกับลูกชายวัยรุ่น ช่วงนี้ได้อ่านหนังสือธรรมะหลายเล่มเกี่ยวกับ หัดรู้ หัดดู จิต พยายามนำมาใช้เวลาทุกซ่เกี่ยวกับลูกชายที่ไม่เชื่อฟัง พยายามเฝ้าดูจิตตัวเองว่ากำลังโกรธ ก็จะนึกถึงกฎไตรลักษณ์ ว่า จะกำหนดให้ลูกคิด และ ฟังตามที่เราคาดหวังไม่ได้ ก็จะปล่อยๆ บ้าง แต่ด้วยความรักและห่วงใย ก็อดที่จะห่วงไม่ได้ ก็ทุกซ่ก็ รบกวนอาจารย์ด้วยนะคะ

ตอบ

ขอให้คิดว่า เราเกิดมาเป็นแม่ลูกกันก็จริงแต่ก็เป็นเพียงร่างกาย ส่วนจิตใจ บุญหรือบาป เป็นของที่เป็นส่วนตัว คือของใครของคนนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาเนื่อง ๆ ว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน ผู้ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว ขอให้ปลงใจให้ได้ พ่อแม่ดีลูกไม่ดีก็มี พ่อแม่ไม่ดีลูกดีก็มี พ่อแม่ดีลูกดีก็มี พ่อแม่ไม่ดีลูกไม่ดีก็มี เมื่อเรารู้สึกตัวว่าได้ทำหน้าที่ของแม่ดีที่สุดแล้ว ต่อไปก็ให้เป็นเรื่องของกรรมของแต่ละคน ขอให้ระลึกอยู่เสมอว่า **ชีวิตมนุษย์เป็นสนามทดลองแรงกรรม** ว่าใครได้ทำดีทำชั่วมาอย่างไร

อีกประการหนึ่ง เมื่อคุณให้ทานสิ่งใดก็ควรจะให้โดยเคารพ อ่อนน้อม พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนว่าผู้ที่ให้ทานโดยเคารพ จะอำนวยการให้เป็นผู้มั่งคั่ง และบริวารเชื่อฟัง (สัปบุริสทานสูตร)

คำถามที่ ๒๒

ขอรบกวนสอบถามคำถามอาจารย์นะคะ อยากทราบว่า ทำไมพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันจึงมีพระชนมชีพน้อยที่สุด คือ ๘๐ พรรษา แต่องค์ก่อนๆมีตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ พรรษาขึ้นไปครับ แล้วมีพระพุทธเจ้าองค์ใดอายุพรรษาเท่าองค์ปัจจุบันครับ ซึ่งหากวิเคราะห์ดู น่าจะมีนะคะ

ตอบ

พระพุทธเจ้าของเราท่านทรงอุบัติขึ้นในสมัยที่มนุษย์อายุน้อย คือ ๑๐๐ ปี ต่ำหรือสูงกว่า ๑๐๐ ปีไปก็ไม่มากนัก พระพุทธเจ้าจึงตัดสินพระทัยปรินิพพานเมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา หากจะอยู่ต่อไปอีกก็เพียง ๑๒๐ ปี

ซึ่งเป็นกับปีอายุคนในสมัยนั้น อย่างเช่น พระมหากัสสปหรือพระอานนท์ อยู่ไปได้ถึง ๑๒๐ ปี

พระพุทธเจ้าองค์ที่มีพระชนมายุยาวนานเป็นหมื่น ๆ ปี หลายหมื่นปี เพราะท่านอุบัติขึ้นในสมัยที่มนุษย์สมัยนั้นอายุมากเช่นนั้น พระพุทธเจ้าองค์ต่อไปคือ พระเมตไตรยก็มีอายุยืนเป็นหมื่นปีเหมือนกัน เพราะมนุษย์สมัยของท่านอายุยืนเช่นนั้น พระพุทธเจ้าที่มีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา เท่ากับพระพุทธเจ้าของเรา ยังไม่เคยพบในตำราใดๆ แม้พระชนมายุของพระพุทธเจ้าจะน้อย แต่พระธรรมคำสอนอันเป็นผลงานของท่าน ยั่งยืนมาได้จนบัดนี้ และยังจะยั่งยืนต่อไปอีกในภายหน้าไม่มีขอบเขต ตราบเท่าที่พุทธบริษัทยังปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ เพียงเท่านี้ก็ น่าจะพอใจแล้ว ตามหลักพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดทางพุทธศาสนา อายุมากหรือน้อยไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ ได้ทำอะไรไว้ให้เป็นประโยชน์ แก่สังคมบ้าง

คำถามที่ ๒๓

การตอบแทน เกื้อกูลบิดามารดา ญาติพี่น้อง เป็นมงคลสูงสุด อย่างหนึ่ง แต่ความพอดีของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน เราจะช่วยตลอด แต่มีขีดจำกัดของเราเอง เพราะการเบียดเบียนตัวเองร้ายกาจกว่าเบียดเบียนผู้อื่น กรณีที่เราไม่ช่วยท่านทุกเรื่อง (เรื่องด้านดีนะครับ) จะบาปไหมครับ

ตอบ

การเกื้อกูลแก่ผู้อื่น เช่น มารดาบิดา เป็นต้น เป็นสิ่งควรทำและเป็นมงคลอันสูงสุดตามที่คุณกล่าวมาแล้ว แต่เนื่องจากความสามารถของเรามีอยู่อย่างจำกัด ก็ขอให้เกื้อกูลเท่าที่ความสามารถของเรามีอยู่ ไม่ได้อด

ร้อนเกินไป ในพระสูตรที่ว่าด้วยการให้ทานของคนดี มีอยู่ข้อหนึ่งว่า การให้ทานโดยไม่กระทบตนและไม่กระทบผู้อื่น อำนาจผลเป็นความมั่งคั่ง และโภคทรัพย์ไม่เสื่อม (ดูสัปบุริสทานสูตร)

ความต้องการของผู้อื่นมีมาก ไม่ว่าจะเป็นมารดาบิดาหรือญาติพี่น้อง เราคงไม่สามารถสนองความต้องการของท่านเหล่านั้นได้ทุกอย่าง เพราะความสามารถและทรัพย์สินของเราก็มีอยู่อย่างจำกัด การช่วยเรื่อยไปอาจทำให้ท่านเสียก็ได้ ขอให้ใคร่ครวญดูให้ดี การไม่ช่วยบ้างก็ไม่เป็นบาป เมื่อเห็นว่าไม่จำเป็น

คำถามที่ ๒๔

เราจะมีอุบายอย่างไรในการลดอัตตาตัวตนของเราลง ปัจจุบันปฏิบัติอยู่ เดินสายสมถภาวนา แต่รู้ตัวว่าเป็นคนที่มีอัสสมิมานะมาก แก้ไม่ตกคะ อยากให้ท่านอาจารย์ช่วยกรุณาแนะนำอุบายวิธีด้วยคะ

ตอบ

ขอตอบโดยยกเอาพระพุทฺธภาษิตที่ตรัสแก่พระโมฆราชว่า “ดูก่อนโมฆราช ท่านจงพิจารณาดูโลกนี้ (ทั้งโลกที่เราอยู่อาศัย และโลกคือหมู่สัตว์) ว่าเป็นสูญญตา คือ ว่างเปล่า ถอนความเห็นว่าเป็นตัวตนเสีย ฯ”

เมื่อพิจารณาอยู่อย่างนี้บ่อย ๆ ก็จะเห็นความไม่มีตัวตนของเรา และสิ่งทั้งหลาย เห็นว่าสิ่งทั้งปวงล้วนแต่เป็นสมมติบัญญัติ อัตตาตัวตน น่าจะค่อย ๆ ลดลงได้ อีกอย่างหนึ่ง พยายามทำตัวเป็นคนไม่มีปม คือไม่มีทั้งปมด้อยและปมเชื่อง โดยการไม่นำตนไปเทียบกับใคร และไม่นำใครมาเทียบกับตน ปมเกิดเพราะการเปรียบเทียบ ปมเชื่องทำให้ยกตนข่มผู้

อื่น ปมด้อยทำให้น้อยเนื้อต่ำใจหรือริษยาผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นเหยื่อของอัสมีมานะทั้งนั้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งเตือนใจเราไว้ว่า “ผู้มีสติวางเฉย ไม่สำคัญตนว่าเสมอเขา วิเศษกว่าเขา หรือต่ำกว่าเขา ก็เลสที่ทำให้พู่ขึ้นยอมไม่มีแก่บุคคลเช่นนั้น” (อุเบกขโก สทา สโต น โลกมณฺณตํ สมนํ วิเสสํ นีเจยฺโย ตสฺส โน สนฺติ อุสฺสทา)

คุณปฏิบัติธรรมเดินตามสายสมณะก็ดีแล้ว แต่ควรที่จะเพิ่มวิปัสสนาเข้ามาด้วย คือ บางคราวทำสมณะ บางคราวทำวิปัสสนาควบคู่กันไป หรือสลับกันไปก็ได้ วิปัสสนาเป็นสิ่งละลายตัวตน คือพิจารณาความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความเป็นอนัตตาของสิ่งทั้งหลาย ทำให้ไม่ยึดมั่นถือมั่น ทำให้โปร่งเบา พระพุทธเจ้าตรัสว่า การถอนอัสมีมานะเสียได้เป็นบรมสุข

คำถามที่ ๒๕

ถ้าดิฉันจำเป็นจะต้องอยู่ทำ OT. ทั้งๆที่ดิฉันไม่ค่อยมีงานทำ (ดิฉันทำงานด้านเอกสารค่ะ) แต่จำเป็นต้องอยู่เพราะมีความจำเป็นในเรื่องของรายได้ที่ไม่เพียงพอ ในแต่ละเดือนต้องนำมาจ่ายหนี้สินนั้น การกระทำอย่างนี้ ถือว่าเป็นการเบียดเบียนบริษัท และเป็นบาปหรือไม่คะ

ตอบ

ไม่เบียดเบียนบริษัทและไม่บาป เพราะเป็นข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง คุณก็ทำตามข้อตกลงนั้น ขอให้สบายใจ รับผิดชอบให้หมด ความเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก ความไม่มีหนี้เป็นสุขอย่างหนึ่งของคฤหัสถ์ นี่เป็นพระพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้

คำถามที่ ๒๖

การคบกับคนที่มีสามีหรือภรรยาแล้ว เป็นการคบกันในแบบเพื่อน พี่น้อง ที่ให้ความรู้สึกดี ๆ ซึ่งกันและกัน ไม่ได้มีเจตนาที่จะทำให้เค้าเลิกกัน หรือต้องการแย่งมา ด้วยการโทรศัพท์หากันบ้าง, เจอกันบ้าง ทานข้าวกันบ้าง หรืออาจจะซื้อของให้กันบ้าง อย่างนี้ผิดหรือเป็นบาปหรือเปล่าคะ

ตอบ

ไม่ผิดและไม่บาป มนุษย์เราอยู่กันเป็นสังคม ต้องเอื้ออาทรต่อกัน มีน้ำใจไม่ตรีต่อกัน เป็นความอบอุ่นและผาสุก ในเมื่อไม่ได้ก้าวล่วงศีลธรรมอันดีงาม มิตรภาพเป็นสิ่งที่ดีในหมู่มนุษย์

คำถามที่ ๒๗

๑. การขอโทษกรรมหรือการอโหสิกรรมให้ผู้อื่น ทำให้กรรมที่เคยก่อต่อกันนั้นหายไป? เราไม่ต้องรับกรรมใช่หรือไม่คะ ๒. การอดโทษในหนังสือธรรมะหลายเล่ม หมายถึงการยกโทษให้ใหม่คะ ๓. การพูดเท็จเพื่อให้ผู้อื่น (เช่น บิดามารดา) สบายใจ ถือว่าเป็นบาปหรือไม่คะ หากเราขอโทษกรรมในอนาคตและท่านยกโทษให้ ยังจะมีกรรมใหม่คะ

ตอบ

๑. การขอโทษกรรม และการให้อโหสิกรรมเป็นเพียงไม่ถือโทษต่อกัน ให้อภัยต่อกัน แต่กรรมชั่วที่เป็นบาปซึ่งทำต่อกัน เป็นเรื่องของกฎแห่งกรรมที่จะให้ผลไปตามหน้าที่ของกรรม เราจะต้องได้รับผลแห่งกรรม

ตามสมควรแก่การกระทำ เพราะกฎแห่งกรรมเป็นกฎที่ไม่ใช่คนสร้างขึ้น เป็นกฎธรรมชาติ

๒. การอดโทษในหนังสือธรรมะ หมายถึงการยกโทษให้ไม่เอาโทษ ไม่ถือโทษ คือให้อภัย

๓. การพูดเท็จในลักษณะนี้ ศีลขาดแต่ไม่บาป เมื่อไม่เป็นบาปก็ไม่ต้องรับผลของบาป ถ้าจะบอกความจริงแก่ท่านในภายหลัง ก็ดีเหมือนกัน ท่านจะได้รู้ความจริง ตัวผู้พูดก็ไม่มีเวรกรรมอะไร

คำถามที่ ๒๘

อยากทราบว่าการทำงานอาหารมังสวิรัตินี้จะมีผลเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติธรรมหรือไม่ เพราะเท่าที่เห็น และทราบมาหลายสถานปฏิบัติธรรม จัดอาหารมังสวิรัตินี้ เท่าที่ได้ลองหันมาทานอาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์เจือปน มากกว่า ๑ เดือน ก็รู้สึกว่ามี อารมณ์เย็นขึ้น และร่างกายสุขภาพโดยรวม สบายขึ้น จากการไปวัด และธรรมสถานบางแห่งที่ท่านอาหารปราศจากเนื้อสัตว์ พระสงฆ์องค์เจ้า ดูรู้สึกเยือกเย็น อารมณ์แจ่มใสดี

ตอบ

เรื่องอาหารมังสวิรัตินี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติไว้ว่า ภิกษุทุกรูปหรือพุทธบริษัทจะต้องบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้ พระพุทธเจ้าเคยทูลขอให้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเรื่องนี้เป็นวินัยว่า ให้ภิกษุทุกรูปถือบริโภคอาหารมังสวิรัตินี้ แต่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธ แต่ตรัสอนุโลมว่า ผู้ใดประสงค์จะถือ ก็ถือได้ ผู้ใดไม่ประสงค์จะถือก็ไม่ต้องถือ ทรงอนุญาตให้ฉันเนื้อหรือปลา ที่มีเงื่อนไข ๓ อย่าง คือ

๑. ไม่ได้เห็นเขาฆ่าสัตว์นั้น
๒. ไม่ได้ยินไม่ได้ฟังว่าเขาฆ่ามาเพื่อตน
๓. ไม่ได้สงสัยว่าเขาฆ่ามาเพื่อตน

พ้นจากเงื่อนไข ๓ อย่างนี้แล้ว ทรงอนุญาตให้ฉันได้ สำหรับ
อุบาสก, อุบาสิกาผู้เคร่งครัดในศาสนาจะถือตามนี้บ้างก็ได้ สำหรับภิกษุ
นั้นท่านให้พิจารณาเรื่อง ๆ ว่า “การเลี้ยงชีวิตของเราเนื่องด้วยผู้อื่น คือ
ต้องอาศัยผู้อื่น ต้องทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย”

โดยนัยนี้ พระไม่มีสิทธิเลือกอาหาร คงฉันตามที่ชาวบ้านถวาย ถ้า
อยู่ในถิ่นที่ชาวบ้านกินอาหารมังสวิรัต พระก็ต้องฉันอาหารมังสวิรัตอยู่เอง
เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อสัตว์นี้ได้เขียนไว้ละเอียดแล้วในหนังสือ
“สาระสำคัญแห่งพุทธปรัชญามหายาน” บทที่ ๕ ตอนที่ว่าด้วยปัญหาเรื่อง
การบริโภคเนื้อสัตว์ได้ยกเอาทรรคนะของท่านพุทธทาสภิกขุ, อาจารย์สุชีพ
บุญญาภานุภาพ และท่านมหาตมคานธี มาไว้ในที่นั้นด้วย

เรื่องอายุสั้น, อายุยืนของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ตาม
นัยแห่งพระสูตรต้นตปิฎก อังคุดตรนิกาย ปัญจกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัส
ถึงเหตุ ๕ อย่างที่เป็นปัจจัยให้คนอายุสั้น มีข้อความโดยย่อดังนี้

เหตุที่ทำให้อายุสั้น ๕

๑. ชอบทำในสิ่งแสดงแก่ตน
๒. ไม่รู้จักประมาณในสิ่งอันไม่แสดง
๓. ชอบบริโภคอาหารที่ย่อยยาก (อปริณตโภชน)
๔. เทียวไม่รู้จักกาล (อกาลจารี)
๕. ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ (อพรหมจารี)

อภ. ปญจก. ๒๒/๑๖๓/๑๒๖

การเที่ยวไม่รู้จักกาล ทำให้ต้องอดหลับอดนอน ทอนกำลัง สติ

ปัญญาและกำลังกาย ส่วนในข้อ ๕ ไม่ประพฤติพรหมจรรย์คือไม่วีรติ จากเมถุนกรรม ผู้มักมากในทางเมถุน เป็นเหตุหนึ่งเหมือนกันที่ทำให้อายุสั้น สังเกตว่า พระผู้ประพฤติพรหมจรรย์ มักอายุยืนกว่าฆราวาส ทั้ง ๆ ที่อาหารและเครื่องบำรุงน้อยกว่า

ถามว่า ถ้าอย่างนั้น คนโสดก็ควรจะอายุยืนกว่าคนแต่งงาน ?

ตอบว่า ตามปกติโดยส่วนเฉลี่ย คนโสดที่เป็นชายอายุสั้นกว่าชายที่แต่งงาน

เพราะเหตุไร ?

เพราะคนโสดมิได้หมายความว่าประพฤติพรหมจรรย์ เขายังเกี่ยวข้องกับเมถุนกรรมอยู่ และยังคงชอบทำใน ๔ ข้อแรกด้วย

เหตุที่ทำให้คนอายุยืน ทรงแสงสว่างตรงกันข้ามกับที่ทำให้อายุสั้น นอกจากนี่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก ที่ทำให้คนอายุสั้นหรืออายุยืน เช่น เรื่องของกรรม เป็นต้น คนแก่บางคนอายุ ๑๐๐ กว่าปี ชีวิตประจำวันเขาหาปลากินทุกวัน บางคนอยู่ในศีลในธรรมแต่อายุสั้นก็มี

คำถามที่ ๒๙

ดิฉันอยากทราบว่าเมื่อแต่งงานมีครอบครัวแล้ว อยู่ด้วยกันประมาณเกือบ ๒๐ ปี แต่สามีมีเมียน้อย (มีมานานกว่า ๑๘ ปี) ดิฉันทำได้แล้ว และคิดว่านี่คือกรรม โดยในความคิดของดิฉันคิดว่าการที่ใจเราไม่เป็นที่รักก็เป็นการหมกกรรม และการที่เราอยู่ด้วยกัน โดยไม่ต้องเอาใจใส่กัน ไม่ค่อยอยากจะทำด้วยกัน (คิดว่านี่คือการตัดกรรม จะได้ไม่ต้องมาชดใช้กันอีก) และพยายามจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับไม่ว่าจะเป็นบ้านเล็ก และลูกๆ ของบ้านเล็ก แต่สามีพยายามให้ดิฉันอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ มี ๕ คน (ดิฉันสามี เมียน้อย ลูกอีก ๒ คน) ดิฉันคิดว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับ เพราะรู้สึกว่ามีแต่เรื่องเข้ามาหาดิฉัน ทั้ง ๆ ที่ดิฉันก็อยู่ส่วนของดิฉัน ขอคำแนะนำด้วยคะ

ตอบ

ที่คิดและที่ทำอยู่ ดีแล้ว ถูกต้องแล้ว ขอให้คิดบ่อย ๆ ว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน ผู้ทำดีย่อมได้ดี ผู้ทำชั่วย่อมได้ชั่ว คิดอย่างนี้ได้ก็สบายใจ

คำถามที่ ๓๐

การเลือกให้ทานจะเป็นสังฆทานไหมครับ เช่น เวลาพวกผมจะทานจะเลือกทานหมูหรือคณะ สงฆ์ที่ท่านปฏิบัติเพื่อพันทุกข์ ไปดูวัด ดูว่าดูทางจงกรม ครูเดียวก็พอจะรู้ครับ ว่าปฏิบัติแบบไหน

ตอบ

ฟังดูคุณเลือกสถานที่ เลือกคณะ แต่ไม่ได้เลือกเจาะจงบุคคล แบบนี้เป็นสังฆทานได้ ถ้าเจาะจงบุคคลจึงจะไม่ใช่สังฆทาน

คำถามที่ ๓๑

มีแม่เป็นคนกินเหล้ามาก ต้องเป็นคนซื้อเหล้าให้แม่ แต่ตัวเองไม่กิน อยากทราบว่าเป็นบาปหรือไม่ค่ะ

ตอบ

คิดว่าไม่บาป เพราะไม่มีจิตคิดส่งเสริมให้แม่ดื่ม ใจจริงของคุณ ผมคิดว่า คุณอยากให้แม่เลิกและจะยินดีมากถ้าแม่เลิกเหล้า ในอรรถกถา ธรรมบทเล่าว่า สตรีผู้หนึ่งเป็นโสดาบันเป็นภรรยาของนายพวานเนื้อ เข้าขึ้น

มาเมื่อนายพรานจะไปล่าเนื้อ ก็ขอให้นางได้หยิบเครื่องมือในการล่าสัตว์ให้ นางก็หยิบให้ตามหน้าที่ของภรรยา แต่ไม่ได้คิดสักนิดหนึ่งว่าขอให้เขาเอา เครื่องมือนี้ไปฆ่าสัตว์เถิด เมื่อภิกษุทั้งหลายสนทนากันถึงเรื่องนี้ว่า นางจะมีบาปหรือไม่มี พระพุทธเจ้าตรัสบอกว่า “นางไม่มีบาปเพราะไม่มีเจตนาในการฆ่า แล้วตรัสเปรียบเทียบว่า เมื่อฝ่ามือไม่มีแผล บุคคลย่อมถือยาพิษ ไปได้ โดยที่ยาพิษไม่กำซาบลงไปในฝ่ามือ บาปย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่ทำ”

เรื่องของคุณก็คล้ายๆ เรื่องนี้ ขอให้คุณสบายใจ และถ้าเป็นไปได้ ควรหาทางให้แม่เลิกเหล้าก็จะได้บุญมากขึ้น

คำถามที่ ๓๒

มีอาชีพเป็นโสเภณี แต่ไม่มีครอบครัวไม่มีบุตรมีพี่น้องรวมสิบคน พ่อแม่เสียชีวิตแล้ว ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลญาติ จนทุกคนมีอาชีพเลี้ยงตน ได้ ขณะนี้ได้ศึกษารธรรมและถวายเงินปัจจัยสร้างอารามวัดและต่อเติม ศาลาโรงธรรม ซุ้มกำแพง สร้างซ่อฟ้าพระอุโบสถ สร้างพระพุทธรูปถวาย เป็นพุทธบูชาให้แต่พ่อแม่ที่ล่วงลับไปและตั้งใจเข้าวัดปฏิบัติกรรมฐาน ทำมานานพอประมาณ แต่ตนเองอยู่ต่างประเทศ แต่พอได้แนวทางจาก ครูบาอาจารย์ท่านสอนให้อยู่หนึ่งวันพระ(๗วัน)ก็เพียงเข้าใจว่าคนเรา ต้องหมั่นสร้างคุณดี ไม่มีสิ่งใดแน่นอน ไม่ควรยึดติด ทั้งผิดบาปอย่างไร ที่เป็นโสเภณีและตั้งใจทำกุศล

ตอบ

คนทุกอาชีพทำความดีได้ และความดีก็คงมีผลดีแก่ผู้ทำ ไม่ว่าจะ เขาจะมีอาชีพอะไร เปรียบเหมือนไม้ที่นำเข้ากองไฟ ไม่ว่าจะ เป็นไม้อะไร ย่อมให้แสงสว่างเหมือนกัน

ในสมัยพุทธกาล นางสิริมาเป็นโสเภณี ตอนหลังได้ฟังธรรมของ พระพุทธเจ้า ได้สำเร็จมรรคผลเป็นพระโสดาบัน นางอัมพปาลีเป็นโสเภณี ได้ถวายสวนมะม่วงแก่พระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ มีลูกชายคนหนึ่งได้ บวชเป็นพระอรหันต์ ต่อมานางอัมพปาลีเองได้บวชเป็นภิกษุณีและได้ สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เรื่องเหล่านี้คงจะเป็นกำลังใจให้คุณได้ทำความดี ต่อไป

คำถามที่ ๓๓

ดิฉันเพิ่งจะไปซื้อปลามาเลี้ยงในอ่างบัว เมื่อประมาณอาทิตย์ที่แล้วค่ะ มีปลาสด, หางนกยูง, ปลาบอลลูน แต่เมื่อวานนี้มีปลาหางนกยูง ๑ ตัว โดนกัดหางขาดค่ะ ดิฉันมาเห็นตอนหางมันขาดไปแล้ว แต่มันยังมีชีวิตอยู่ ดิฉันจึงนำมาเลี้ยงไว้แยกต่างหาก แต่สุดท้ายมันก็ตายค่ะ ดิฉันร้องไห้เลยค่ะ รู้สึกผิดว่าเป็นเพราะดิฉันไม่ยอมแยกปลาสดออกจากหางนกยูง ตอนแรกก็นำมาลงอ่างบัว ดิฉันเห็นท่าทางปลาสดเหมือนจะ กัดปลาหางนกยูงค่ะ แต่สามีบอกว่าไม่เป็นไรหรอก มันยังไม่ชินน้ำ มันเลยไล่กันไปมา ดิฉันก็เลยไม่ได้ทำอะไร แต่พอมาเจอเหตุการณ์เมื่อวาน สามีบอกว่า ปลาสดคงจะกัดหางนกยูง แม่ดิฉันก็เลยบอกว่าเมื่อ ๒ วันที่แล้วก็ตายไป ๒ ตัว มีรอยโดนกัด ทำให้ดิฉันร้องไห้และเสียใจมากขึ้น ว่า เป็นเพราะดิฉันเป็นต้นเหตุที่ไม่ยอมแยกปลาตั้งแต่แรก จึงทำให้มันโดน กัดตาย และที่แม่ไม่บอกดิฉันเพราะกลัวดิฉันเสียใจ ดิฉันยังทำใจไม่ได้ ค่ะ เพราะดิฉันเห็นตอนตัวมันชักกะตุกจนขาดใจตาย แต่ดิฉันไม่สามารถ ช่วยมันได้เลย ดิฉันคิดโทษตัวเองค่ะ แล้วแบบนี้ดิฉันคงจะบาปติดตัวไป ใหม่ค่ะ

ตอบ

คิดว่าคุณไม่บาป เพราะไม่มีเจตนาในการฆ่าหรือทำร้ายปลา มันทำร้ายกันเอง เหมือนเราเลี้ยงสุนัขหรือแมวไว้หลายตัว เมื่อสุนัขกัดกับสุนัข แมวกัดกับแมว เราก็ไม่มีส่วนแห่งบาป ขอให้คุณสบายใจ

คำถามที่ ๓๔

มีคนบอกว่า ทำบุญต้องไปทำด้วยตัวเองหรือลงมือกระทำเอง จึงจะถูกต้อง ถ้าไปให้คนอื่นทำให้ จะมีวิบากกับตัวเอง หมายความว่าอย่างไรคะ แล้วอันนี้รวมไปถึงการทำเรื่องอื่นๆด้วยหรือเปล่าคะ หมายความว่าพยายามทำอะไรด้วยตัวเอง อย่าไปใช้คนอื่นทำอะไรให้บ่อยๆ จะติดหนี้เขา แล้วถ้าจ้างเขาทำหรือให้ค่าตอบแทนเขาละคะ จะได้ไหม

ตอบ

คงจะใช้คำพูดผิดที่ว่า “จะเกิดวิบากกับตัวเอง” วิบากแปลว่า “ผล” เป็นได้ทั้งผลดีและผลไม่ดี เช่น กุศลวิบาก อกุศลวิบาก เป็นต้น การทำความดีนั้นจะทำด้วยตนเองหรือฝากให้คนอื่นช่วยทำก็มีผลดีเหมือนกัน แล้วแต่โอกาส ถ้าเรามีโอกาสจะทำเองได้เราก็ทำ ถ้าไม่มีโอกาสทำเองก็ฝากผู้อื่นไปทำก็ได้ ใช้ให้คนอื่นทำก็ได้ เช่น ให้คนในบ้านใส่บาตรตอนเช้า เป็นต้น ส่วนการทำความชั่วจะทำเองหรือร่วมทำกับผู้อื่น หรือใช้ให้ผู้อื่นทำก็ไม่ดีทั้งนั้น การใช้ให้คนอื่นทำบ่อยๆ ถ้าเป็นการทำดีก็มีผลดีทั้งแก่ผู้ทำและทั้งแก่ผู้ให้ทำ

คำถามที่ ๓๕

คำว่า ธรรมสังเวช ใช้ได้กับคนและพระใช้ไหมคะ อย่างนาง ปุจฉาจารย์ เกิดธรรมสังเวชขึ้นมาจากความเสียใจของตน และการสังเวช ประเภทหรือขั้นไหน จึงจะเป็นธรรมสังเวช

ตอบ

โดยทั่วไป คำนี้ (ธรรมสังเวช) ใช้กับพระอรหันต์ เช่น เมื่อ พระพุทธเจ้าจะนิพพาน ปุถุชนร้องไห้คร่ำครวญ ส่วนพระชีณาสพ (พระอรหันต์) ปลงธรรมสังเวช เราจะนำคำนี้มาใช้บ้างในความหมายที่ว่า เกิด ความสลัดใจเพราะปรารภถึงธรรมดา เช่น ความไม่เที่ยง เป็นต้น ก็น่าจะ ได้ เช่น ปรารภถึงคนที่เคยได้ยศใหญ่แล้วเสื่อมยศ ได้ลาภใหญ่ เช่น ร่ำรวย มากแล้วยากจนลง เป็นต้น

คำถามที่ ๓๖

ไปดูคอนเสิร์ตมาคะ นักร้องเขาบอกว่า เขาร้องเพลงตั้งแต่ ๗ ขวบ จนเดี๋ยวนี้ ๖๒ แล้ว หนูฟังแล้วนี่ก็มีคำถามว่า ชนกกรรมอันใดที่ทำให้เกิด มาเป็นนักร้องคะ เมื่อชนกกรรมนั้นส่งมาแล้วทำให้เขาต้องร้องเพลงเลี้ยงชีพ เลยเป็นบาปแก่ตัวไปอีก แต่เขาก็เป็นคนดี ไม่เบียดเบียนใคร ดูเป็นคนนิสัยดี ยังไงเทียบกับคนที่เกิดมาเจอเป็นโจรตั้งแต่วัยรุ่นน ก็ยังดูเป็นคน ดีกว่านะคะ

ตอบ

อาจจะเป็นวาสนามาแต่ชาติก่อน วาสนา แปลว่า อยู่กับสิ่งนั้นมา นาน เช่น บุญวาสนา อยู่กับบุญมานาน, บาปวาสนา อยู่กับบาปมานาน คน

ที่ชอบร้องเพลงมาตั้งแต่เด็ก คงจะมีวาสนาทางนั้นมาและทำอยู่ได้จนแก่ คนเรามีวาสนาและชะตาชีวิตไม่เหมือนกัน พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม ทั้งกรรมในอดีตและกรรมในปัจจุบัน”

คำถามที่ ๓๗

ธรรมะสามารถช่วยเราหมดหนี้ได้อย่างไรคะ ดิฉันเคยได้อ่านหนังสือเข็มทิศชีวิต คนเขียน เธอบอกว่าสุดท้ายแล้ว เธอได้รู้ความจริงว่าเงินไม่ใช่ทุกสิ่งของชีวิต ดิฉันอาจจะต้องปัญญาคะ จึงไม่ค่อยเข้าใจความหมายของมัน ดิฉันจึงมีความคิดเห็นขัดแย้งคะ ก็ในเมื่อปัจจุบัน ดิฉันเป็นหนี้ค่อนข้างมาก และพยายามจะช่วยให้หมดในเร็ววัน วันๆ หนึ่งดิฉันก็เครียดอยู่แต่กับเรื่องการเงินมาใช้หนี้ รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งแม้จะใช้เงินอย่างประหยัดที่สุดแล้ว ก็ยังไม่พออยู่ดี ดิฉันจึงอยากจะทราบว่า ธรรมะสามารถช่วยเราได้อย่างไรคะ ที่จะทำให้เราเห็นว่าถึงแม้ไม่มีเงิน ชีวิตเราก็สามารถมีความสุขได้ ทั้งๆ ที่ในชีวิตประจำวันเราก็มาทำงานเพื่อหาเงินเลี้ยงชีพนะคะ

ตอบ

ตอบมาด้วยความเข้าใจและเห็นใจคุณ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก” คุณถล่ำเข้าไปอย่างไรจึงเป็นหนี้มากมาย จนหาความสุขในชีวิตไม่ได้ ความสุขของคุณถล่ำนั้น โดยปริยายหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ๔ ประการ คือ

๑. สุขเกิดจากการมีทรัพย์
๒. สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ บริโภคใช้สอย

๓. สุขเกิดจากการที่ไม่มีหนี้สิน

๔. สุขเกิดจากการกระทำที่ไม่มีโทษ คือ กายกรรม วาจกรรม และ มโนกรรมที่สุจริต จะรวมไปถึงกิจการงานที่ไม่มีโทษด้วยก็ได้

ถ้าคุณมีหนี้สินมาก ทรัพย์ก็ไม่เพียงพอ ความสุขข้อที่ ๑ ก็หายไป การใช้จ่ายทรัพย์ก็ใช้ไม่ได้ตามที่ประสงค์เพราะเป็นห่วงหนี้ ความสุขของ คุณุสฺสซึ่งมีอยู่ ๔ ข้อ สำหรับคุณหายไป ๓ ข้อแล้ว จึงเป็นความหนักใจ ที่มีผู้พูดว่า เงินไม่ใช่ทุกสิ่งของชีวิตนั้นก็ถูก แต่ต้องหมายถึงคนที่มีเงิน พอใช้พอจ่ายและไม่มีหนี้สิน ขอให้คุณอดทนใช้หนี้ให้หมดแล้วตั้งต้นชีวิต ใหม่ ตั้งใจว่าจะไม่เป็นหนี้อีก คราวนี้คุณจะหาความสุขได้จากการมีทรัพย์ ใช้จ่ายทรัพย์บริโภคนิคม ไม่มีหนี้ และประกอบกิจการงานที่ไม่มีโทษ ถ้ามีหนี้ด้วยความจำเป็น เช่น การสร้างเนื้อสร้างตัวและไม่เกินกำลังในการใช้หนี้ก็ไม่ผู้กระไรนัก เป็นกันอยู่ทั่วไป แต่ถ้าไม่มีหนี้ได้ก็เป็นการดี

สำหรับธรรมะที่จะนำมาใช้เพื่อให้หมดหนี้สิน ขอนำมาบอกเพียง บางประการ เช่น

๑. คุณต้องเว้นอบายมุขทุกอย่างให้เด็ดขาด เพราะอบายมุขเป็น ทางรั้วไหลของทรัพย์ หรือเป็นปากทางแห่งความเสื่อมทรัพย์

๒. ต้องหมั่นขยันให้มากขึ้นในการหาทรัพย์

๓. ต้องรู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้

๔. คบแต่เพื่อนที่ดี ที่ชักนำไปสู่ความเจริญ

๕. เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ฝืดเคืองเกินไป และไม่ฟุ่มเฟือยเกินไป

หลักทั้ง ๕ ประการนี้เป็นของพระพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้ สำหรับผู้ ที่ต้องการตั้งตัว

คำถามที่ ๓๘

ดิฉันเพิ่งแต่งงานแต่อยู่กับสามีมา ๓ ปีแล้ว ตอนนี้ร้อนใจ สามีสนใจแต่งงาน ไม่สนใจความรู้สึกดิฉัน ทั้งที่เราอยู่ห่างกัน พยายามคิดให้ได้ว่าความทุกข์มันเกิดจากใจเรา แต่ก็ขาดสติจนร้อนรนอยู่เรื่อย คิดสรวปัดจนเหมือนบ้า ตอนนี้เหมือนแค่คุมสติไม่ให้กระเจิง ทำอย่างไรดิฉันถึงจะรับทุกสิ่งทุกอย่างได้คะ อยากได้ธรรมะเข้ามาคอยนำทางชีวิต เคยปฏิบัติธรรมที่สวนโมกข์แล้วจิตสงบมาก อยากให้ใจตัวเองเป็นอย่างนั้นอีกครั้ง

ตอบ

น่าจะกลับไปสวนโมกข์อีกสักครั้ง ลองดูว่าจิตใจจะสงบดีมากเหมือนเดิมหรือเปล่าในเมื่อเหตุปัจจัยมันเปลี่ยนไปแล้วอยากทราบว่าตอนไปสวนโมกข์ครั้งแรกนั้น ได้แต่งงานแล้วหรือยัง ถ้ายัง แสดงว่าเหตุปัจจัยไม่เหมือนกัน

การใช้ชีวิตคู่ยากนักที่จะให้ลงตัว ส่วนมากมีเหตุขัดข้องอยู่เสมอไม่เหตุใดก็เหตุหนึ่ง มีสุภาชิตในชาติตกอยู่บทหนึ่ง น่าจะพอเป็นเพื่อนใจได้ในคราวไม่สมหวัง สุภาชิตนั้นมีว่า

“บางอย่างดีสำหรับคนหนึ่ง แต่ไม่ดีสำหรับคนหนึ่ง เพราะฉะนั้นสิ่งทั้งหลาย จะดีทั้งหมดก็ไม่ใช่ จะไม่ดีทั้งหมดก็ไม่ใช่”

โดยนัยนี้จะเห็นว่า ถ้าเราชอบเราก็ว่าดี ถ้าเราไม่ชอบเราก็ว่าไม่ดีแม้ในการกระทำอย่างเดียวกัน เพื่อความสบายใจ คุณควรปรับตัวให้พอใจสิ่งที่มีที่เป็น นึกบ่อยๆ ว่า “มันได้เท่านี้แหละ” เราหวังสิ่งใดแล้วไม่ได้ดังหวัง หวังแล้วผิดหวังๆ บ่อยเข้าก็จะเครียด ทางออกที่เหมาะสมก็คือตัดความหวังเสีย เมื่อไม่หวังความผิดหวังก็ไม่มี มีสุภาชิตอีกบทหนึ่งของท่านลินยูถิงนักปราชญ์จีนว่า “ความสงบสุขที่แท้จริงของดวงจิต มาจากการยอมรับสิ่งที่เราคิดว่าเลวร้ายที่สุด” เห็นเขาแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “True

peace of mind comes from accepting the worst.” ขอให้คุณท่องไว้อีกสักประโยคหนึ่ง ซึ่งเป็นสุภาษิตที่ผมใช้อยู่เสมอ คือข้อความว่า “โลกนี้ไม่ต้องการให้ใครโชคดีเกินไป” ขยายความว่า ถ้าโชคดีด้านหนึ่งก็มักจะมีโชคไม่ดีอีกด้านหนึ่ง หรือหลายๆ ด้าน ธรรมดามันเป็นอย่างนั้น รู้จักธรรมดาแล้วทำให้เราวางใจได้และสบายใจขึ้น

คำถามที่ ๓๙

ตอนนี้เป็นทุกข์เพราะอดีตสามีเพิ่มจะเสียชีวิตไปได้ ๑๐๐ วัน และเพิ่งจะเผาไปเมื่ออาทิตย์ที่ผ่านมา สาเหตุแห่งการเลิกกันก็เพราะสามีไปมีลูกกับผู้หญิงอีก ๑ คนที่ต้องการจับเขาเพราะเงิน เราทนไม่ได้เลยเลิกกัน แต่สามีรับไม่ได้ รักลูกแต่ไม่อยากจะอยู่กับผู้หญิงคนนั้น อยากอยู่กับเราเลยเป็นทุกข์ เลยทานแต่เหล้าจนไม่สบายและเสียชีวิตเพราะเหล้าในที่สุดที่ผ่านมา ๕ ปีเราก็ก็น่าเป็นทุกข์เพราะยังรักเขาอยู่แต่พอถึงรู้ว่าเขาเสียไปเพราะยังรักเราอยู่ ตอนนี้ก็เลยยังเป็นทุกข์ ร้องไห้ทุกวัน ไม่เป็นอันทำงาน ไม่มีความจิตใจทำอะไร คิดแต่ว่าตัวเองเป็นสาเหตุที่ทำให้เขาต้องลงเอยแบบนี้นี้ จะทำอย่างไรดีที่จะทำให้หายเป็นทุกข์ได้ซะที

ตอบ

เรื่องมันผ่านพ้นไปหมดแล้ว ตัดใจเสียเถิด ภาวนาไว้เสมอว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน จะต้องได้รับผลแห่งกรรมเป็นธรรมดา เมื่อเขามาเราก็ไม่ได้เชิญให้มา เมื่อเขาจากไปเราก็ไม่ได้เชิญให้ไป เขามาของเขาเองและไปของเขาเอง คนเรามาคนเดียวและไปคนเดียว ชวนกันไปก็ไม่ได้ ขอให้คุณพิจารณาเรื่อยๆ ว่า เราจะต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจเป็นธรรมดา ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้เมื่อมีการเจอก็ต้องมีการจาก

เราพบกันเพื่อจะพลัดพรากจากกัน ไม่จากเป็นก็จากตาย ขอให้คุณเริ่มต้นชีวิตใหม่ อนาคตยังเป็นของเรา แม้จะสูญเสียอะไรไปบ้าง แต่จงรักษาสุขภาพจิตและกำลังใจไว้ให้ดี เพราะนั่นคือต้นทางแห่งความสุขความสำเร็จในภายหน้า ข้างหน้ามีสิ่งดีๆ อีกเยอะ ขอให้เราตั้งตนไว้ชอบ ประกอบแต่กรรมที่ดี ก็จะได้รับสิ่งที่พอใจเป็นสิ่งตอบแทน

คำถามที่ ๔๐

จิตใจวุ่นวายสาเหตุเพราะต้องทำงานหลายอย่างในแต่ละวัน น้อย การนอนทำสมาธิจะทำให้เกิดความสุขได้หรือไม่ ขอข้อคิดเป็นกำลังใจค่ะ

ตอบ

การทำสมาธิ ทำได้ในอิริยาบถทั้ง ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน เราไปติดในภาษาที่ว่านั่งสมาธิ จึงทำให้คิดไปว่า การทำสมาธิต้องนั่งเท่านั้น ลองนึกถึงการหายใจ เราต้องทำในอิริยาบถทั้ง ๔ การทำสมาธิก็เหมือนกัน

คำถามที่ ๔๑

ขอรบกวนเรียนถามท่านอาจารย์เกี่ยวกับ สติปัฏฐาน ๔ แตกต่างจาก มหาสติปัฏฐาน อย่างไรครับ แล้ว มหาสติปัฏฐาน มี ๔ ข้อใหม่ครับ แล้วมีหลักปฏิบัติต่างกันใหม่ครับ ขอขอบคุณครับท่านอาจารย์

ตอบ

สติปัฏฐานกับมหาสติปัฏฐานมี ๔ ข้อเท่ากัน คือ ให้พิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม แต่มหาสติปัฏฐานมีรายละเอียดมาก เป็นทำนอง

ขยายสติปัฏฐานให้กว้างขวางออกไป เช่น ข้อแรก กายานุปัสสนา แยกย่อยออกไปอีก ๖ หัวข้อเป็นต้น จึงยาวออกไปมากแต่ก็ดี ถ้าคิดเป็นหน้าหนังสือขนาด ๘ หน้ายก สติปัฏฐานสูตรมี ๓ หน้า ส่วนมหาสติปัฏฐานสูตรมี ๔๒ หน้าครึ่ง จะเห็นว่ายาวกว่ากันมาก

โดยหลักปฏิบัติไม่ต่างกัน กล่าวโดยสรุปก็คือ ให้พิจารณากาย เวทนา จิตและธรรม ให้เห็นเป็นเพียงสักแต่ว่ากาย เวทนา จิตและธรรม ไม่ใช่สัตว์หรือบุคคล ไม่ใช่ตัวตน เป็นเพียงเป็นที่ตั้งแห่งสติเท่านั้น

คำถามที่ ๔๒

พระพุทธองค์ ตรัสสอนว่า ...การเบียดเบียนตัวเอง ร้ายกาจกว่า การเบียดเบียนผู้อื่น... พี่สาวมีหนี้สินมาก น้องเป็นโรคร้าย ตัวเราเองผ่อนบ้านให้พ่อแม่อยู่ ตอนแรกก็เริ่มช่วยด้วยจิตที่เป็นกุศล นานๆไปคิดว่า ควรมีขอบเขต ถ้าเราหยุดแล้ว เขาเดือดร้อน ถือว่าบาปหรือไม่ แล้วควรแก้อย่างไร

ตอบ

ปัญหาของคุณหนักจัง การเบียดเบียนตนเองกับการเบียดเบียนผู้อื่น อย่างไหนจะบาปมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย เช่น ว่า เขาเป็นใคร? เบียดเบียนมากหรือน้อย? การเบียดเบียนผู้อื่นนั้นภาพค่อนข้างชัดเจน เห็นได้ง่าย แต่การเบียดเบียนตนเองอยู่ที่การทำตนให้ลำบากโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ การสงเคราะห์ญาตินั้นอันที่จริงเป็นมงคลสูงสุดข้อหนึ่ง แต่ขอให้คุณทำตามกำลังโดยที่ตัวคุณเองไม่เดือดร้อนเกินไป คุณจะได้อยู่เป็นหลักไปนาน ๆ ถ้าคุณล้มเสียด้วยก็จะเดือดร้อนกัน

ใหญ่ ขอให้หนักดูต้นไม้ ถ้าลำต้นไม้แข็งแรงมีกิ่งมากและเป็นกิ่งใหญ่ ทานน้ำหนักไม่ไหว พายุพัดมา จะล้มไปทั้งต้น บางทีแม้ไม่มีพายุแต่ทวนรับน้ำหนักอยู่นานจนทวนไม่ไหวล้มไปเองก็มี

คำตอบนี้แม้จะไม่สมบูรณ์นัก แต่หวังว่าคงเป็นแนวทางให้คุณพิจารณาหาทางออกได้บ้าง ตอบมาด้วยความเห็นใจจริง ๆ

คำถามที่ ๔๓

ไม่ทราบว่า จะต้องปฏิบัติตนอย่างไรจะจึงจะทำให้จิตมีสมาธิได้ เคยอบรมหลักสูตรสมาธิเบื้องต้น(แบบวันเดียวจบ)แล้ว แต่ไม่สามารถฝึกจิตให้มีสมาธิได้เลยค่ะ

ตอบ

มีหลายคนทำสมาธิไม่ได้ คือใจไม่สงบ ถ้าเป็นอย่างนี้ต้องทำวิปัสสนา คืออยู่กับปัจจุบัน ให้จิตอยู่กับปัจจุบัน กำลังทำอะไรอยู่ก็รู้ และพิจารณาถึงความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาของสิ่งต่างๆ ที่เราได้รับ หรือที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรา เมื่อจิตอยู่กับปัจจุบัน ไม่เหลือวาทอดีตไม่กังวลถึงอนาคต สมาธิอ่อนๆ ก็จะเกิดขึ้น ท่านเรียกว่าวิปัสสนาสมาธิ แปลว่า สมาธิที่ได้จากการเจริญวิปัสสนา คือเป็นผลพลอยได้ของวิปัสสนา คนที่อยู่ในชุมชนและต้องเกี่ยวข้องกับคนมาก การทำสมาธิไม่ค่อยได้ผล ต้องไปทางวิปัสสนา คือรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า มันเป็นสักแต่ว่าเกิดแล้วดับไป เช่น เราได้ทราบว่ามีคนเขานิินทาเรา ก็ให้ตระหนักรู้ว่ามันเกิดขึ้นแล้วและดับไปแล้ว เราอย่าไปยึดมั่นไว้ มันผ่านพ้นไปเองเหมือนตาข่ายไม่ติดลม ลมไม่ติดตาข่าย ไบบัวไม่ติดน้ำ น้ำไม่ติดไบบัว

คำถามที่ ๔๔

เราในฐานะ..ฆราวาส..เจริญภาวนา ดำเนินตามทาง...อริยมรรค
๘...ก็สามารถไปสู่นิพพานได้ โดยไม่จำเป็นต้องบวช เป็นการเข้าใจที่ถูกต้องหรือไม่ ขอขอบคุณครับ

ตอบ

ถ้าไม่มีโอกาสในการบวช จะไม่บวชก็ได้ในสมัยพุทธกาล มีอุบาสกจำนวนมากที่บำเพ็ญธรรม ได้เป็นถึงพระอนาคามี โดยที่ไม่เคยบวชและไม่ได้บวชตลอดชีวิต แต่ถ้าคุณจะบวชบ้างสักระยะหนึ่งก็ดีเหมือนกัน จะรู้อะไรบางอย่างที่ผู้ไม่บวชไม่มีโอกาสได้รู้ เช่น ขนบธรรมเนียมและความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ว่าเป็นอย่างไร เหมือนคนเคยเป็นทหาร ย่อมได้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับของทหารได้ดีกว่าคนที่ไม่เคยเป็นทหาร

อริยมรรค ๘ นั้นควรจะพูดว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ เสมอ เพราะทั้ง ๘ ข้อนั้นเป็นองค์ประกอบของอริยมรรค ตัวอริยมรรคจริงๆ คือ สัมมาญาณ ความรู้ชอบ ซึ่งเป็นผลรวมของมรรคมีองค์ ๘

คำถามที่ ๔๕

พ.ศ. ๒๕๓๘ ผ่อนดาวนบ้านครบกำหนดแต่ไม่ได้บ้าน พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นมะเร็ง ตงงาน แต่ก็สามารถฝันฝ่ามาได้ พ.ศ. ๒๕๔๙ หนักหนาสาหัสไหลเกินในความผิดพลาดของตัวเองอย่างร้ายแรงที่สุดในชีวิต เสียใจมากคะให้เงินแพนยีมไปลงทุนห้าแสนห้าหมื่นบาท ตามที่เขาขอร้อง ให้ช่วยเหลือก่อนแล้วจะส่งให้ทุกเดือน เห็นเขาพูดจาดีอยากจะทำเริ่มต้นชีวิตที่ดีจึงใจอ่อนยอมให้เขาไป ในที่สุดมารู้ว่าเขาหลอกวงเรามาตลอด พอให้ไปแล้ว ๔๕ วัน ขาดการติดต่อ โทรไปก็ไม่รับสาย และสุดท้ายก็ปิดเครื่องหนีคะ ย้ายหนีไปเลยคะ ทั้งที่เขาก็อ้างว่าเงินจำนวนนี้เราหามาทั้งชีวิต และต้องเก็บไว้รักษาตัว ยังทำกันได้ลงคอ เจ็บปวดเหลือเกินคะไม่ทราบว่าจะเคยทำเวรกรรมอะไรไว้มากมายจึงต้องมาใช้หนี้กรรมขนาดนี้ ขอความอนุเคราะห์ให้อาจารย์ช่วยชี้แนะทางดับทุกข์ให้ด้วยนะคะ

ตอบ

เข้าใจว่าคุณยังไม่ได้แต่งงานกัน เพียงแต่เป็นแพนกัน เงินห้าแสนไม่ใช่จำนวนเล็กน้อยสำหรับคนทั่วไป คุณยังมีโรคร้ายเบียดเบียนด้วย น่าเห็นใจจริงๆ แต่เวรกรรมเป็นของมีจริง เขาสร้างเวรกรรมถึงปานนี้น่าเป็นห่วงอนาคต คุณเพียงแต่เสียทรัพย์ แต่ไม่เสียคน และทำให้คุณได้ปัญญา หูตาสว่างขึ้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าการเสียทรัพย์ เสียญาติ เสียยศ เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่การเสื่อมจากปัญญาเป็นเรื่องใหญ่ การได้ทรัพย์ ได้ญาติ ได้ยศ เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่การได้ปัญญาเป็นเรื่องใหญ่ คิดว่าคุณเสียทรัพย์ไปไม่น้อย แต่คุณก็ได้ปัญญามาไม่น้อยเหมือนกัน ต่อไปใครจะหลอกคุณไม่ได้อีก ผมถือคติว่า “เขาโกงเราดีกว่าเราโกงเขา เขาเอาเปรียบเราดีกว่าเราเอาเปรียบเขา” เป็นต้น ขอให้จงจำกัดความสูญเสียไว้เพียงเท่านั้น อย่าได้สูญเสียอะไรอีก แม้แต่เรื่องการเสียใจก็ควรจะทำจัดให้หมดไป ขอให้รักษาสุขภาพจิตไว้ให้ดี

อีกประการหนึ่ง คุณกังวลว่า ไม่รู้ทำเวรกรรมอะไรไว้จึงเป็นเช่นนี้ มันอาจเป็นกรรมที่คนก่อนขึ้นใหม่ให้แก่คุณ โดยที่คุณไม่เคยทำมาก่อนก็ได้ อาจจะขอรวยพรให้คุณพ้นทุกข์ พ้นโศก พ้นโรค พ้นภัย มีอนาคตที่สดใสดีงาม แต่ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุด คือคุณสามารถรักษาจิตใจให้มีสุขภาพที่ดีอยู่ได้

คำถามที่ ๔๖

๑. เจโตวิมุตติคืออะไรคะ ต่างกับปัญญาวิมุตติหรือไม่ ๒. เมตตาภาวนาทำอย่างไรคะ นี้กับกรรมเมตตาอยู่ตลอดแทนคำว่าพุทธโธแบบนั้นหรือเปล่าคะ ๓. เวลาสวดมนต์เสร็จแล้วอ่านบทสวดแผ่เมตตา รู้สึกในร่างกายกลวงๆ ใจไม่ค่อยมีเมตตาที่จะแผ่ออกไปเลย แม้ว่าแผ่เมตตาให้ตัวเองก่อนแล้วก็ตาม ๔. ปฏิบัติอย่างไรจึงเป็นบารมี ปฏิบัติอย่างไรจึง ว่าเป็นบุญเฉยๆ ไม่เป็นบารมี

ตอบ

๑. ผู้เจริญภาวนาจนจิตสงบถึงขั้นอัปนาสมาธิ หรือได้ฌานที่ ๑ (ปฐมฌาน) เป็นต้นไป ถึงฌานที่ ๔ หรือฌานที่ ๘ จิตหลุดพ้นจากกิเลสชั่วคราวด้วยอำนาจฌาน ท่านเรียกว่า เจโตวิมุตติ ความหลุดพ้นเช่นนี้เมื่อฌานเสื่อมก็พลอยเสื่อมไปด้วย ที่ท่านเปรียบเหมือนเอาศิลาทับหญ้าไว้ เมื่อยกศิลาขึ้น หญ้าก็งอกงามขึ้นได้อีก

ส่วนปัญญาวิมุตตินั้น แปลว่า หลุดพ้นด้วยกำลังแห่งปัญญา ผู้ปฏิบัติธรรมเดินตามสายวิปัสสนาภาวนา กำหนดรูป-นาม ยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ คือความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์และความเป็นอนัตตา เมื่อจิตหลุดพ้นจากกิเลส ตามขั้นตอนต่างๆ เช่น วิปัสสนาญาณ ๙ ท่านเรียกว่า

ปัญญาวิมุตติ ถ้าไปถึงมรรคญาณ ผลญาณ เช่น โสดาปัตติมรรคญาณ เป็นต้น ก็เลสที่เป็นอันละได้แล้ว ก็เป็นอันละได้เลยไม่เกิดขึ้นอีก

ตามที่กล่าวมานี้ คุณผู้ถามคงจะพอมองเห็นความแตกต่างระหว่าง เจโตวิมุตติกับปัญญาวิมุตติ บางท่านได้ทั้งสองอย่าง คือ เจริญสมณะก่อน ได้เจโตวิมุตติแล้วเจริญวิปัสสนาต่อจนได้ปัญญาวิมุตติ ท่านเรียกผู้ที่ได้ วิมุตติทั้งสองนี้ว่า อุกาโตภาควิมุตติ

๒. เมตตาภาวนามีสัตว์เป็นอารมณ์ ท่านจึงสอนว่าให้แผ่เมตตา ไปยังสัตว์ทั้งหลายว่า ขอสัตว์ทั้งหลายจงมีความสุขเกิด อย่าได้มีเวรต่อกัน อย่าได้เบียดเบียนกัน อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจ จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นทุกข์ภัยทั้งปวงเกิด ตอนที่ว่า “ให้สัตว์ทั้งหลาย พ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวงเกิด” นี้ ก้าวเข้าสู่แดนแห่งกรุณาภาวนาด้วย

ท่านสอนไว้ว่า เบื้องต้นพึงแผ่เมตตาให้ตัวเองก่อนว่า ขอเราจง เป็นสุขเป็นสุขเกิด เพื่อทำตนให้เป็นพยานว่า เราชักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด ผู้อื่น สัตว์อื่น ก็รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น ลำดับต่อไปจึงค่อยแผ่เมตตาให้ผู้อื่น มีมารดาบิดา เป็นต้น สำหรับผู้ที่ไม่ชอบกันนั้น ท่านสอนให้แผ่เมตตา ภายหลัง เมื่อจิตอ่อนโยนดีแล้ว มิฉะนั้นจะเกิดโทษเสียก่อน (โปรดอ่าน รายละเอียดในหนังสือ “กรรมฐานหรือภาวนา” ของวศิน อินทสระ)

๓. เมตตาอยู่ที่ใจไม่ได้อยู่ที่คำพูด แต่ที่เราพูดออกมาว่า ขอ ให้สัตว์ทั้งหลายจงมีความสุขเกิดก็เพื่อหัวใจให้มีเมตตาจริงๆ เพื่อจะได้ พูดด้วยเมตตา ทำด้วยเมตตาซึ่งออกมาจากใจ คนที่มีเมตตาประจำใจ กระแสแห่งเมตตาย่อมจะแสดงให้เห็นทางดวงหน้าบ้าง ทางแวตาบ้าง ทางกิริยาอาการบ้าง ตรงกันข้ามกับคนที่หนักใจในโทษะ

๔. บุญนั้นแหละเป็นบารมี คือ เป็นปัจจัยหนุนให้ข้ามฝั่ง ไปสู่ ฝั่งโน้นคือพระนิพพาน ท่านแบ่งบารมีไว้เป็น ๓ ชั้น คือ บารมี อุบารมี และปรมัตตบารมี ข้อแตกต่างกันก็คือ ทำความดีโดยไม่เห็นแก่ทรัพย์สิน ภายนอกจัดเป็นบารมีสามัญ ทำความดีโดยไม่เห็นแก่อวัยวะเลือดเนื้อ

คือถึงจะสูญเสียอวัยวะเลือดเนื้อบ้างก็ไม่ยอมเสียความดี อย่างนี้จัดเป็น
อุปปารมี คือ บารมีชั้นกลาง การยอมเสียชีวิตโดยไม่ยอมให้เสียคุณงาม
ความดีจัดเป็นปรมัตถบารมี

อีกปริยายหนึ่ง (เป็นความเห็นของตนเอง) การทำความดีเพื่อตน
จัดเป็นบารมี การทำความดีเพื่อผู้อื่นจัดเป็นอุปปารมี การทำความดีเพื่อ
นิพพานคือเพื่อสิ้นกิเลสจัดเป็นปรมัตถบารมี

บางที่เราทำความดีอย่างเดียวกันแต่เพื่อตนเองด้วย เพื่อผู้อื่นด้วย
และเพื่อละกิเลสด้วย ก็เป็นอันได้บำเพ็ญบารมีครบทั้ง ๓ ชั้น หรือ ๓ ชั้น
ปริยายนี้ไม่ได้ขัดแย้งกับคำอธิบายข้างต้น เพียงแต่เพิ่มเข้ามาให้ดูการ
บำเพ็ญบารมีเป็นสิ่งที่ง่ายขึ้น

คำถามที่ ๔๗

ดิฉันเริ่มสนใจศึกษาและปฏิบัติธรรมเมื่อต้นปีนี้ ก็ทำสมถะและ
วิปัสสนาควบคู่กันไปค่ะ ดิฉันศึกษาเองจากหนังสือ ซีดีการบรรยายธรรม
และเวปธรรมะ อาศัยถามตอบกันทางเวปจากผู้รู้ค่ะ ไม่ได้มีครูบาอาจารย์
ที่เป็นตัวเป็นตน (ดิฉันกลัวว่าถ้าเข้าวัดจะเป็นการหลงยึดติดตัวบุคคล หรือ
ไปพบเห็นกิเลสในวัดแล้วจะรับไม่ได้) ปฏิบัติเองมาสักพักรู้สึกสงบ และ
ปล่อยวางลงมาก อยากจะขอคำแนะนำจากอาจารย์ในแนวทางการปฏิบัติ
ต่อๆไปค่ะ (ปัจจุบันได้คุณพ่อเป็นที่ปรึกษาด้วยค่ะ ท่านเป็นฆราวาส ปฏิบัติ
มานาน แนวทางอานาปานสติค่ะ แต่ดิฉันก็ไม่กล้าถามท่านว่าท่านปฏิบัติ
ไปถึงไหนแล้ว เพราะปัญญาของดิฉันเท่าทางอ้อมค่ะ)

ตอบ

ที่ทำอยู่นั้นดีแล้ว ขอให้ทำต่อไปนะครับ

คำถามที่ ๔๘

ไม่รู้ว่าการฝึกสมาธิแบบธรรมกายดีหรือไม่ ทำไมถึงมีกลุ่มคนที่ไม่ชอบธรรมกายมากและการฝึกสมาธิแบบหลวงพ่อดำนั้น ทำให้เห็นหรือมีญาณนั้นที่ท่านเคยเล่าในหนังสือว่าไปสวรรค์เฝ้าพระพุทธเจ้า นั้นจริงหรือไม่และการที่นักศึกษาฝึกแล้วเห็นคำตอบในกระดาษสอบนั้นคิดว่า เป็นไปได้ไหม? และขอถามเรื่องท่านทำวชิรปัญจรที่บางท่านว่าเป็นผู้เข้าฝัน สมเด็จโตจนท่านเขียนคาถาชินบัญชรออกมานั้นเป็นจริงหรือไม่ ขอขอบคุณรบกวนตอบทางอีเมลก็ได้

ตอบ

ขอให้ปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ เช่นสติ ปัญญาสูตร อานาปานสติสูตร เป็นต้น ถ้าใครถามว่าปฏิบัติธรรมตามสำนักไหน ให้ตอบว่า ตามสำนักของพระพุทธเจ้า เมื่อเราปฏิบัติธรรม สิ่งที่จะได้เห็นก็คืออธรรม เช่น เห็นความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความเป็นอนัตตา ในสังขารทั้งหลาย

เรื่องคาถาชินบัญชร ตามที่คุณเล่ามานั้น ผมไม่เคยได้ยิน ทราบมาว่า คาถาชินบัญชรนั้น เดิมทีเดี่ยวแต่งที่เชียงใหม่โดยพระสงฆ์ชาวเชียงใหม่ ผู้แตกฉานในภาษาบาลี แต่งได้ดีมาก ต่อมาได้ไปแพร่หลายที่ลังกาแล้ว ย้อนกลับมากลุ่มกรุงเทพ สมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต พรหมรังสี) เห็นว่าเป็นคาถาที่ดีจึงได้เผยแพร่ คนทั้งหลายจึงเข้าใจว่า เป็นของสมเด็จพระพุทธาจารย์ ผมได้ทราบมาอย่างนี้ ถ้าผิดก็ขออภัยด้วย

คาถาชินบัญชรนั้น แต่งดี ไพเราะ ตามที่กล่าวแล้ว แต่สงสัยในความเป็นไปได้หรือไม่ว่า ที่เราอัญเชิญหรือนิมนต์พระอรหันต์ต่างๆ ให้มาประดิษฐานอยู่ที่ส่วนต่างๆ ในร่างกายของเรา ท่านจะมาหรือ?

คำถามที่ ๔๙

คุณอดิษฐฝากถามมาค่ะว่า ๑. ถ้ามีพระพุทธรูปในห้องนอน ควรจะทำตัวอย่างไร มีระเบียบบัญญัติไว้ไหม ๒. เราจะกราบแม่ชีแบบกราบพระได้หรือเปล่า ขอขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

๑. เราก็กราบพระพุทธรูปก่อนนอน จะสวดมนต์ด้วยก็ได้ คุณไม่ต้องกังวลใจอะไร คนส่วนมากมีห้องจำกัด จึงมีพระพุทธรูปอยู่ในห้องนอน จึงเป็นเรื่องธรรมดา บ้านที่มีห้องมากพอ เขาจึงจัดห้องพระไว้ต่างหาก

๒. ได้ แม่ชีบางท่านมีคุณธรรมสูง นำกราบไหว้

คำถามที่ ๕๐

เรียนปรึกษาอาจารย์ค่ะ ดิฉันเป็นคนใจร้อนค่ะ ยิ่งอายุมากยิ่งใจร้อนมากขึ้น หงุดหงิดง่าย ซี้โมโห จนรู้สึกว่ตอนนี้ตัวเองระงับความโกรธแทบไม่ได้ เรื่องนิดเดียวก็โมโหได้ทั้งวัน บางเรื่องจบไปแล้ว พอคิดได้ก็โมโหอีก เคยพยายามนั่งสมาธิก็ไม่สามารถทำให้สงบได้ พยายามระงับความโกรธ ก็ทำไม่ได้ หนังสือธรรมะก็อ่าน แต่ปฏิบัติตามไม่ได้ ก็เลยรู้สึกแย่ สุขภาพใจไม่ดีเลย อยากให้อาจารย์แนะนำสถานที่หรือวัดที่มีผู้แนะนำวิธีวิปัสสนาหรือสมาธิที่สามารถทำให้จิตใจสงบ สุขุมมากขึ้นได้ เคยเห็นข่าวหลายคนนั่งสมาธิหรือวิปัสสนาแล้วสามารถเย็นลงได้ ขอขอบคุณอาจารย์ล่วงหน้าค่ะ

ตอบ

คิดว่าอยู่ที่สิ่งแวดล้อมด้วย สิ่งแวดล้อมน่าจะทำให้คุณเป็นเช่นนั้น แต่ไม่เป็นไร ขอให้คุณคิดไว้เสมอว่า ไม่เป็นไร ช่างมันเถอะ ใจคุณจะเย็นลง พอประสบกับเหตุการณ์อะไรที่จะทำให้คุณโกรธหรือหงุดหงิด คุณก็บิกรกรรมว่า “ไม่เป็นไร ช่างมันเถอะ แค่นี้ก็ดีแล้ว” อีกคำหนึ่งที่คุณควรท่องไว้เสมอคือ “มันไม่เที่ยง มันเป็นเช่นนั้นเอง” ความคิดแบบนี้เป็นแนวทางของการเจริญวิปัสสนาทั้งหมด คุณอยู่ในพงหนามแล้วไม่ถูกหนามตำ นั่นแหละดี นับว่าเก่ง โลกนี้มีแต่หนามทั้งนั้น คุณไปที่ไหนก็ต้องเจอ แม้แต่ในวัด

คำถามที่ ๕๒

ดิฉันเป็นทุกข์มากจากการไปดูดวงค่ะ เมื่อวันอาทิตย์ที่ผ่านมา ดิฉันได้ไปดูดวงไปยิปซี แล้วหมอดูได้ทักว่า...ดิฉันกับสามีมีเกณฑ์จะเลิกรากัน เพราะจะมีผู้หญิงเข้ามาในชีวิตสามี ทำให้ต้องเลิกรากันค่ะ และหมอยังบอกอีกว่าสามีกับดิฉันไม่ได้เป็นคู่กัน จะต้อง เลิกกันแน่นอน เพราะมือที่สาม ดิฉันทุกข์ใจมาก ๆ ค่ะ เพราะตอนนี้ดิฉันกับสามีก็มีเรื่องระหองระแหงกันอยู่เป็นประจำ คู่กันก็จะขัดกันทุกเรื่อง และที่สำคัญสามีเก่าของดิฉันก็มีเมียหย้อย ดิฉันจึงกลายเป็นคนขี้หึง ขี้ระแวง อยู่ตลอด ตอนนี้ยิ่งทำให้ดิฉันเป็นทุกข์มากขึ้นกว่าเดิม เพราะดิฉันกลัวประวัติศาสตร์จะซ้ำรอย ดิฉันไม่ยอมผัดหวังกับชีวิตคู่อีก ขอให้อาจารย์ช่วยแนะนำดิฉันด้วยค่ะ ว่าดิฉันจะทำอย่างไรดี ดิฉันทุกข์ใจมากค่ะ

ตอบ

คุณอย่าเชื่อหมอดูให้มาก หมอดูย่อมจะผัดบังถูกบ้างและเราก็ไม่อาจรู้ล่วงหน้าว่าส่วนใดผัดส่วนใดถูก ไม่ดูหมอดูเสียเลยยิ่งดี หมั่นทำความดี ทำจิตให้มั่นคง เชื่อการกระทำของตนเองให้มาก เชื่อหลักกรรมของพระพุทธเจ้าว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ยอมรับกฎแห่งกรรม ชีวิตมนุษย์เป็นสนามทดลองแรงกรรมว่า ใครได้ทำดีทำชั่วมาอย่างไร ชีวิตธรรมดาย่อมจะมีสุขบ้างทุกข์บ้าง สมหวังบ้างผิดหวังบ้าง เพื่อให้เราเรียนรู้สังขารของชีวิต ทำใจให้ยอมรับสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น ขอให้คุณมั่นคงในความดี โบราณท่านว่า “คนดีตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้” อะไรจะเกิดก็ให้มันเกิด ให้เรายืนอยู่ในทางแห่งความดี ดำเนินไปในทางแห่งความดี คุณจะพบสิ่งที่ดีๆ ข้างหน้า ของเสียบางอย่างคนที่ไม่มีมือยังเอามาทำให้ดีได้ ทำให้ไม่เลวชะตาชีวิตของคนเรา จึงจะทำให้ดีไม่ได้ ถ้าเราทำดี พุทธิ และคิดดีอยู่เสมอ หวังว่าคุณจะได้คติชีวิตและดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีและมั่นคงยิ่งขึ้น ขออวยพรให้เป็นเช่นนั้น

คำถามที่ ๕๓

๑. อยากทราบว่าพวกที่เกิดมารักเพศเดียวกันนั้น เป็นเพราะสาเหตุใด ๒. และหากเป็นพวกที่ร่วมเพศแต่สนใจในการปฏิบัติธรรม แต่ปฏิบัติไปไม่ถึงไหน เพราะจิตใจวนเวียนอยู่กับเรื่องรักๆ ใคร่ๆ จะมีวิธีแก้อย่างไร ๓. จริตไปทางท่านพุทธทาส แต่ท่านไม่ค่อยเน้นทำสมาธิภาวนา การปฏิบัติธรรมไม่จำเป็นต้องภาวนามากใช่หรือไม่ จะขอคำตอบขอบคุณค่ะ

ตอบ

๑. อาจเป็นเพราะกรรมในอดีตก็ได้ เช่นว่า ชาตีก่อนคนหนึ่งเกิดเป็นชาย คนหนึ่งเกิดเป็นหญิง แล้วรักกัน มาชาตินี้เกิดเป็นเพศเดียวกัน ความจำในอดีตมีอยู่จึงรักกันอีก อีกอย่างหนึ่งอาจเป็นเพราะกรรมในปัจจุบันก็ได้ คือใกล้ชิดกัน เกื้อกูลกัน ถูกอภัยอาศัยกัน หรือเป็นเพราะทั้งเหตุในอดีตและเหตุในปัจจุบันก็ได้

๒. วิธีแก้ก็คือ อย่าย่อยใกล้ อย่ายกคลุกคลีกับคนที่เราคิดว่าทำให้ความรักเพศเดียวกันกำเริบขึ้น ต้องใจแข็งและตัดใจให้ได้ แสวงหาความสุขจากการทำความดีหรือการปฏิบัติธรรม คุณจะมีความสุขที่ดีกว่า ประณีตกว่า และสงบกว่า

๓. จริตไปทางท่านพุทธทาสนั่นดีแล้ว เพราะเน้นทางปัญญา ได้ปัญญาแล้วจะมีความสุข และรู้เห็นสิ่งต่างๆ ตามเป็นจริง ไม่ยึดมั่นถือมั่น สามารถเข้าถึงความบริสุทธิ์ได้ อันที่จริงการทำสมาธิก็เพื่อให้ได้ปัญญา ไม่ใช่หยุดอยู่เพียงสมาธิ ถ้าไปทางปัญญาได้เลยก็ใช้ได้ ท่านเรียกว่า “วิปัสสนายานิก” หมายถึงเดินตามสายวิปัสสนา เป็นประเภทปัญญาวิมุตติ

คำถามที่ ๕๔

เรียนอาจารย์ดิฉันเป็นโรคเครียด ใจร้อนคะ วิตกกังวลพยายามจะนั่งสมาธิก็ไม่ได้ผล อยากจะอบรมสมาธิเบื้องต้นแต่มีปัญหาอยู่ตรงที่ว่าเป็นโรคข้อเสื่อม นั่งพับขาไม่ได้ จะทำยังไงคะ

ตอบ

นั่งพับขาไม่ได้ ก็นั่งเก้าอี้ได้ ให้นั่งเก้าอี้ทำ ได้ผลเหมือนกัน แพทย์เขาบอกว่า ความเครียดมีกันทุกคนแต่อย่าให้มีมาก วิธีไม่ให้เครียดมากก็คือ อย่าไปยึดมั่นถือมั่นอะไรมากเกินไป ปล่อยวางเสียบ้าง และนี่ก็อยู่เสมอว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแก่เรา มันไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ความทุกข์ก็ไม่เที่ยง ความสุขก็ไม่เที่ยง ความพอใจหรือไม่พอใจก็ไม่เที่ยง เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วก็ดับไป ทำจิตทำใจให้เหมือนตาข่ายที่ไม่ติดลม ลมไม่ติดตาข่าย มันเพียงแต่ผ่านไปผ่านมา จิตใจก็จะโปร่งเบาสบาย ขอให้คุณใจเย็นลงด้วยการเจริญเมตตาบ่อยๆ

คำถามที่ ๕๕

ช่วยบอกความหมายของ สามัคคีธรรม, เมตตาธรรม, ขันติธรรม, วินัย

ตอบ

สามัคคีธรรม คือ ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อทำกิจที่เป็นบุญกุศล หรือเพื่อทำความดีต่างๆ โดยนัยนี้จะเห็นว่า สามัคคีจะดีต่อเมื่อร่วมมือกันทำความดี ถ้าร่วมมือกันทำความชั่ว สามัคคีนั้นไม่ดี เช่น ความสามัคคีของโจร เป็นต้น

เมตตาคารม คือ ความมีไมตรีจิตต่อกัน แสดงออกทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง เกิดขึ้นที่ใจก่อน

ขันติธรรม คือ ความอดทน ซึ่งได้ใช้ปัญญาพิจารณาแล้วว่า ความอดทนนี้มีประโยชน์ ไม่ใช่อดทนโดยไร้ปัญญา

วินัย คือ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมตั้งขึ้นเพื่อความเรียบร้อย ความดีงามของหมู่คณะ

คำถามที่ ๕๖

โยนิโสมนสิการหมายถึงอะไร ใช้เฉพาะการเจริญวิปัสสนาอย่างเดียวหรือไม่ ยกตัวอย่างขณะปฏิบัติ โยนิโสมนสิการอย่างไรครับ

ตอบ

โยนิโสมนสิการ คือ คิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล คิดให้เกิดประโยชน์โดยชอบธรรม โยนิโสมนสิการนี้ใช้ทั่วไป คือใช้ในกิจทุกอย่าง สมมติว่ามีคนเขามากู้ยืมเงินคุณ แล้วเขาไม่ใช้ทั้งดอกทั้งต้น คุณโกรธแค้น ไปซื้อปืนมาเพื่อจะยิงเขาแต่จุกคิดได้ว่า ถ้าไปยิงเขาตาย ตัวเราต้องไปติดคุก เงินก็ไม่ได้คืน แถมติดคุกอีก ๑๐ ปีบ้าง ๒๐ ปีบ้าง คุ้มกันหรือ จึงเลิกล้มความคิดที่จะไปยิงเขา อย่างนี้เรียกว่า คิดอย่างมีโยนิโสมนสิการ คือ คิดเป็น ยังมีกรณีอื่นๆ อีกมากมายที่เมื่อใช้โยนิโสมนสิการแล้วทำให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่น

คำถามที่ ๕๗

ขอกราบเรียนถามอาจารย์ค่ะ ถ้าเราจะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแบบที่เขาจัดเป็นคอร์ส ๓ วัน ๗ วัน ตามวัด หรือสถานที่ต่างๆ หนูจะทำเองที่บ้านได้ไหมคะ คือทำตามตารางแบบเขาเลย ถือศีล ๘ ตื่นตี ๔ นั่งสมาธิ เดินจงกรม ทำวัตรเช้า เย็น จะสามารถทำได้ไหมคะ ถ้าต้องไปเข้าคอร์สกับทางวัด อาจารย์พอจะแนะนำได้บ้างไหมคะ ว่าที่ไหน เพราะหนูเป็นคนห่างวัด ฝึกด้วยตัวเอง จากการอ่านหนังสือและฟังซีดีธรรมะของครูบาอาจารย์ ทุกวันนี้เวลาทำงานก็ฝึก รู้กาย รู้ใจ ไปเท่าที่จะทำได้ พอกลับมาบ้านก็ทำสมาธิครึ่งชั่วโมง เวลาว่างก็อ่านหนังสือธรรมะ เข้าเวปธรรมะ ฟังซีดีธรรมะค่ะ หนูเพิ่งเริ่มสนใจธรรมะเมื่อต้นปีนี่เอง (เมื่อก่อนไม่เคยสนใจเลย) และดูเหมือนว่าความสนใจที่จะศึกษาธรรมะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกวันนี้ รัทษาศีล ๕ ค่ะ

ตอบ

ทำเองที่บ้านได้ยิ่งดี การไปเข้าคอร์สที่วัดนั้นสุดแล้วแต่อุปนิสัยของแต่ละคน ซึ่งไม่เหมือนกัน บางคนชอบคอร์สของวัดนั้น บางคนชอบของวัดนี้ ขอให้คุณเลือกไป (ถ้าจะไป) ก็ให้คุณเลือกไปวัดที่คิดว่าเหมาะสมกับอุปนิสัยของคุณ การฟังธรรมบ่อยๆ เป็นสิ่งที่ดี การฟังธรรมจัดเป็นภาวนาอย่างหนึ่ง ยิ่งฟังยิ่งได้ปัญญา แต่ขอให้เลือกฟังธรรมที่ถูกต้อง ไม่เสียเวลาเปล่าและได้ประโยชน์

คำถามที่ ๕๘

การเจริญสมณะจนได้ฌานซึ่งเกิดสมาธิขั้นอุปปจารสมาธิและอัปปนาสมาธิตามลำดับ เมื่อต้องการเจริญวิปัสสนา ต้องถอนสมาธิมาอยู่ชั้นขณิกสมาธิก่อนจึงตามรู้รูป-นาม อันเกิดจากองค์ฌานนั้น เช่น ปิติหรือสุข แล้วเห็นปิติหรือสุขที่ปรากฏขึ้นนั้น เป็นไตรลักษณ์ใช่หรือไม่ อีกคำถามหนึ่ง การถอนสมาธิในสมณะต้องถอนมาอยู่ชั้นขณิกสมาธิ หรืออุปปจารสมาธิจึงจะเข้าไปเจริญวิปัสสนาต่อได้

ตอบ

อยู่ในขั้นอุปปจารสมาธิ

คำถามที่ ๕๙

ตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ๆ พระองค์ยังไม่ทรงสอน เพราะถึงเห็นว่าธรรมะที่พระองค์ทรงตรัสรู้นั้น เป็นเรื่องละเอียดสุขุมลุ่มลึกยากแก่การเข้าใจ เห็นหลายแห่งที่ท่านแปลว่าทรงท้อพระทัย ผมมีความเห็นส่วนตัวว่าไม่ควรแปลว่าท้อพระทัย เพราะท้อพระทัย หมายถึงผู้ยังมีกิเลสอยู่ จึงเกิดความท้อหรืออาการซึ่งไม่ควรมีในผู้ที่หมดจดจากกิเลสแล้ว จึงเห็นสมควรที่จะเปลี่ยนเป็นคำว่า ทรงยังไม่ชวนชวายเป็นจะสอนในขณะนั้น น่าจะเหมาะสมกว่า ท่านอาจารย์มีความคิดเห็นเป็นประการใดครับ เพราะผมไม่เคยเรียนภาษาบาลี แต่คิดว่าน่าจะมีคำในภาษาไทยที่มีคำหรือความหมายเหมาะสมกว่าคำว่า ท้อพระทัย ใช่ไหมครับ

ตอบ

ในพระบาลีใช้คำว่า “ไม่น้อมพระทัยไปเพื่อแสดงธรรม” ทรงดำริที่จะเป็นผู้ชวนชวายน้อย ทำมหาพรหมจึงได้มาอาราธนาเพื่อทรงแสดงธรรม

คำถามที่ ๖๐

๑. เวลาทำบุญ แล้วจะมีคนกล่าวคำว่าอนุโมทนาบุญกับเรา อยากทราบว่าอนุโมทนาแปลว่าอะไร ๒. แล้วเราจำเป็นต้องกล่าวคำว่าอนุโมทนา กับคนอื่นหรือไม่ เมื่อเขามาบอกว่าเขาไปทำบุญมา ๓. หลัก็ยึดเช่น ทานศีล ภาวนา ไร่หรือไม่ สำหรับผู้เพิ่งเริ่มปฏิบัติ

ตอบ

๑. อนุโมทนา แปลว่า ยินดีด้วย ๒. บอกก็ดี บอกว่ายินดีด้วยก็ได้ ความหมายเท่ากัน ๓. ไร่

คำถามที่ ๖๑

อาจารย์คะ หนูเคยอ่านหนังสือธรรมะเจอที่เขาบอกว่า การใช้สติ เข้าไปกำหนดทวารเช่น เห็นก็สักว่าเห็น ไม่ปรุงแต่ง ก็ไม่เกิดเวทนา ได้ยินก็สักแต่ว่าได้ยิน ไม่เกิดเวทนา ทำเช่นนี้อุปาทานก็จะดับ ไม่มีทุกข์เหลืออยู่ หนูอยากทราบว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้เราเพิกเฉย หรือ ignore กับสิ่งต่างๆ รอบตัวเราเกินไปหรือเปล่าคะ

ตอบ

ท่านสอนอย่างนั้นเพื่อไม่ให้ดีใจหรือเสียใจ อันเป็นเหตุให้เกิดบาปอกุศล ถ้าเกิดบุญกุศลก็ดีใจได้ เช่น เห็นพระพุทธรูปแล้วปีติ ปราโมทย์ด้วย บุญกุศล ได้ฟังธรรมแล้วเกิดความพอใจเป็นสุขก็ทำได้ แต่ถ้าจำเป็นต้องวางเฉยในบางเรื่อง ก็วางเฉยด้วยความรู้เท่าทัน ไม่เป็น ignore คือไม่โง่เฉยด้วยความโง่ก็มี เช่น ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้เท่าทัน

คำถามที่ ๖๒

ถ้าเราได้ทำอะไรบางอย่างลงไปแล้ว รู้สึกว่ามันผิด ไม่ถูกไม่ควร เป็นบาป และกรรมนั้นกำลังคืนสนองอย่างทันตาที่เกิดขึ้นอยู่ในจิตใจขณะนี้ เป็นความกังวล ความทุกข์ใจ กับสิ่งที่ได้กระทำไป จะทำอย่างไรดีกับความทุกข์ที่มีอยู่ในขณะนี้

ตอบ

let it go ปล่อยมันไป get it out เขี่ยมันทิ้งไป เป็นคำสอนของท่านเจ้าคุณนรรัตน์ฯ (พระธมฺมวิทกโก) วัดเทพศิรินทร์ หรือมิฉะนั้นก็ให้นึกว่ามันไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วดับไป ตั้งใจเสียใหม่ว่าต่อไปจะไม่ทำอีก จะได้ไม่ต้องร้อนใจ

คำถามที่ ๖๓

เพิ่งเริ่มอ่านธรรมะได้ซักปีหนึ่ง ได้มีโอกาสอ่านหนังสือของท่านอาจารย์หลายเล่ม โดยเฉพาะ ธรรมบท ทั้ง ๔ เล่ม ขอขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

ยอดเยี่ยมเลย ขออนุโมทนาจริงๆ

คำถามที่ ๖๔

การนั่งสมาธิของดิฉันมีการเปลี่ยนแปลงคือเกิดความสงบเร็วขึ้น และบางครั้งรู้สึกว่ ความสว่างทำให้สับสนมากทั้งที่หลับตาอยู่หรืออาจเป็นเพราะว่าดิฉันฟังมากเกินไป

ตอบ

ความสว่างนั้นมาจากไหน มาจากแสงไฟภายนอกหรือมาจาก
ความสว่างภายใน ถ้ามาจากความสว่างภายใน มันก็จะหายไปเอง

คำถามที่ ๖๕

ท่านอาจารย์ได้กล่าวไว้ครั้งหนึ่งว่า โมหะอยู่ลึกกว่าโทสะ โลกะ
และเป็นพวกเดียวกับอวิชชา คำว่า “ลึกกว่า” มีนัยว่าอย่างไร (รู้ยากกว่า
ละเอียดกว่า ใช่หรือไม่คะ) โมหะกับอวิชชาต่างกันอย่างไรบ้าง สิ่งใดกิน
ความมากกว่ากันคะ

ตอบ

อยู่ลึกกว่า เห็นได้ยากกว่า ละเอียดกว่า และหนูนโงะ โทสะอยู่
คนโลก เช่นอยากได้ในทางทุจริตก็เพราะโมหะ คือหลง ไม่รู้จริงๆว่า โลกไป
ทำไม คนแสวงหาไม่รู้จักพอก็เช่นเดียวกัน คนทำอะไรลงไปด้วยโทสะ ก็
เพราะหลงผิดคิดว่าควรจะทำเรื่องโมหะตอบก็ยากเพราะมันเห็นได้ยาก
เหมือนผู้บัญชาการทำงานอยู่ในที่ลับให้ลูกน้องคือ โลกะบ้าง โทสะบ้าง
ออกมาแสดงบทบาท ตัวเองบัญชาการอยู่เบื้องหลัง

โมหะถ้าจะให้เท่ากับอวิชชา ท่านใช้คำว่า “มหาโมหะ” (อวิชชา
จารย์ มหาโมโห) ภาษาบาลีในวงเล็บ แปลว่า “มหาโมหะนั้นเอง ท่านเรียก
ว่า อวิชชา “ แปลว่า ความไม่รู้ หรือรู้ไม่จริง

คำถามที่ ๖๖

กิเลส ตัณหา อุปาทาน จัดว่าเป็นสังขารชั้นหรือไมคะ

ตอบ

เป็นสังขารทั้งนั้น ในฝ่ายดี เช่น ปัญญา สติ สัมมาวาทยามะ เป็นต้น ก็เป็นสังขารชั้นเหมือนกัน ขยายความว่า สังขารชั้นมี ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายดี เรียก กุศลสังขาร ฝ่ายชั่ว เรียก อกุศลสังขาร

คำถามที่ ๖๗

เคยได้ยินครูบาอาจารย์กล่าวว่า “พระอรหันต์เป็นผู้ไม่มีสังขาร” ในที่นี้ “สังขาร” หมายถึงอะไรคะ

ตอบ

ท่านใช้คำว่า “จิตถึงวิสังขาร” คือ ไม่มีอะไรปรุงแต่ง จิตของท่านหลุดพ้นแล้วจากการปรุงแต่ง จึงเป็นวิสังขาร แปลว่า ปราศจากสังขาร หมายถึง สังขารที่เป็นนามธรรม เช่น สังขารในชั้น ๕

คำถามที่ ๖๘

คำว่า “กำหนดรู้” “ระลึกรู้” และ “รู้” ใช้ในภาษาบาลีได้ว่าอะไรบ้าง และมีความหมายต่างกันอย่างไรคะ

ตอบ

อนุปัสสนา แปลว่า ตามเห็น แต่ในตำราทั่วไปพูดว่า “กำหนดรู้”

เช่น คำว่า “เวทนานุปัสสนา” หรือ “เวทนานุปัสสี” แปลว่า กำหนดรู้เวทนา
“จิตตานุปัสสนา” ก็เหมือนกัน แปลว่า กำหนดรู้จิต เป็นต้น

“ระลึกู้” ตรงกับคำว่า สติสัมปชัญญะ

“รู้” ตรงกับคำว่า “ปชานนะ” หรือ “ปชานาติ” (กิริยาศัพท์) เช่น
ข้อความในสติปัฏฐานสูตรว่า “ยีน นัง หรืออนน ก็รู้ว่ายีน นัง หรืออนน”

คำถามที่ ๖๙

การรู้หรือยัสัจครบรอบสาม อาการสิบสอง หมายความว่าอย่างไร
คะ

ตอบ

คำว่า รอบสาม(ไตรปริวัฏ) อาการสิบสอง(ทวารทศการ) “รอบสาม”
จะใช้คำว่า “ญาณสาม” ก็ได้ คือ สัจจญาณ กิจจญาณ กตญาณ เป็นไปใน
อริยสัจสี่ $๓ \times ๔ = ๑๒$ ยกตัวอย่างเรื่อง ทุกข์ ยอมรับว่าชีวิตประกอบด้วย
ทุกข์จริง เป็นสัจจญาณ ความทุกข์เป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจให้ถูกต้อง
ว่าอะไรเป็นทุกข์ อะไรไม่เป็นทุกข์ เป็นกิจจญาณ รู้ว่าได้ทำความเข้าใจถูก
ต้องแล้ว เป็นกตญาณในทุกข์

ฯ ล ฯ

คำถามที่ ๗๐

ในมหาเวทลลสูตร (มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ พระไตรปิฎกบาลี เล่มที่ ๑๒) กล่าวว่า เวทนา สัญญา วิญญาณ แยกจากกันไม่ได้ ทำงานพร้อมกันเสมอ ใช่หรือไม่คะ การที่จิตรับรู้อารมณ์ได้ทีละหนึ่ง จิตจะแยกรู้ เวทนา สัญญา วิญญาณ ทีละขณะได้ไหมคะ หรือเวลารับรู้ก็รับรู้พร้อมๆ กัน (เหมือนรสแกง) ถ้าเช่นนั้นจะไม่เท่ากับว่า จิตกำลังรับรู้หลายอารมณ์พร้อมกันหรือคะ

ตอบ

ทำงานพร้อมกัน ไม่แยกจากกัน เหมือนน้ำแกงตามที่กล่าวแล้ว บอกได้ว่ารสเปรี้ยวเป็นรสของอะไร รสเผ็ดเป็นรสของอะไร แต่เมื่อชิมเข้าไป ช้อนหนึ่งก็ได้รสทั้งหมดพร้อมกัน หรือเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำงานพร้อมกัน

ที่ว่า จิตรู้อารมณ์ หรือรับอารมณ์ได้ขณะละหนึ่งนั้น เป็นเช่นนั้นจริง แต่เนื่องจาก "ขณะจิต" เร็วมาก เราจึงรู้สึกว่าได้คิดอะไรได้ขณะละหลายอย่าง

คำถามที่ ๗๑

อยากทราบว่าบุคคลที่ปฏิบัติธรรมจนหลุดพ้นแล้วจะมีบุคลิกอย่างไรคะ เคยได้ยินมาว่า ถ้าหลุดพ้นในขณะที่เป็นฆราวาสต้องบวชใช่ไหมคะ

ตอบ

บุคลิกไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะว่าเป็นฆราวาส คือ เคยชินมา

กับพฤติกรรมแบบนั้น เช่น บางท่านเรียบร้อย บางท่านไม่ค่อยเรียบร้อย พระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่ตัดได้ทั้งกิเลสและवासนา

ผู้หลุดพ้นมี ๔ ระดับที่จัดเป็นพระอริยบุคคล คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ถ้าบรรลุนิพพานใน ๓ ระดับต้น ไม่ต้องบวชก็ได้ จะบวชก็ได้ ในสมัยพุทธกาลมีพระอนาคามี ที่อยู่เป็นฆราวาสมากมาย ส่วนผู้ที่บรรลุนิพพานสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านว่าต้องบวชในวันนั้น หรือต้องนิพพานในวันนั้น ท่านว่าเพศฆราวาส ไม่เหมาะสมกับพระอรหันต์

คำถามที่ ๗๒

เด็กที่บ้านพูดไม่เพราะจะทำอย่างไรดีคะ

ตอบ

เด็กที่บ้านนี้คือใคร เป็นเด็กลูกจ้างหรือเป็นลูกเป็นหลาน หรือ เป็นญาติ อายุเท่าไร การศึกษาอยู่ในระดับไหน ถ้าได้รายละเอียดอย่างนี้จะตอบได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามขอให้ทำตัวอย่างให้ดู คือพูดเพราะให้ได้ยินอยู่เสมอๆ เจ้าของบ้านไม่ยอมพูดคำหยาบ พูดแต่คำจริง คำอ่อนหวาน คำประสานสามัคคี และคำมีประโยชน์อยู่เสมอ เพื่อให้เด็กได้ถือเป็นแบบอย่าง

คำถามที่ ๗๓

จาก คำถามที่ ๗๐ ตามความรู้สึกขณะๆ เข้าใจว่า เวลาที่มี เหตุการณ์หนึ่งเข้ามากระทบประสาทสัมผัส ตัวที่ใช้รับรู้ทั้งหลายก็จะรับ ไว้ทั้งหมด แต่เวลานำมาพิจารณามันจะค่อยๆ แยกออกเป็นส่วนๆ ไป ไม่ทราบว่าจะเข้าใจถูกหรือเปล่านั้น เพราะว่ายังไม่ได้มีความรู้ตรงส่วนนี้เลยใช้ ภาษาทางวิชาการไม่ได้แน่ค่ะ พุดตามความเข้าใจและความรู้สึก แต่ก็ไม่แน่ใจว่าเข้าใจถูกหรือผิด เลยจะรบกวนอาจารย์ช่วยแนะนำด้วยค่ะ ด้วยความเคารพอย่างสูง

ตอบ

เราเคยได้ยินคนพูดเสมอว่า ขณะเดียวคิดไปสารพัดอย่าง ความจริงแล้วเราคิดทีละอย่าง แต่เนื่องจากการเกิดดับของจิตเร็วมาก จึงดูเหมือนว่าขณะเดียวคิดได้หลายอย่าง ลองพิจารณาดูการเกิดดับของกระแสไฟฟ้า ตามหลักวิทยาศาสตร์ท่านว่า วินาทีหนึ่งกระแสไฟฟ้าเกิดดับถึง ๕๐ - ๖๐ ครั้ง แต่เราไม่ได้เห็นการเกิดดับของมันเลย เห็นแต่เป็นดวงไฟสว่างโชติช่วงอยู่ และนิ่งอยู่ การเกิดดับของจิตเร็วกว่านี้มาก รับอารมณ์หนึ่งแล้วดับไป เกิดขึ้นรับอารมณ์ใหม่ จึงทำให้เรารู้สึกว่า ขณะเดียวคิดได้หลายอย่าง พระบาลีพุทธภาษิตแห่งหนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสถึงคุณลักษณะของจิตว่า เห็นได้ยากอย่างยิ่ง ละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง (สุพุทธลี สุนิปุณฺ) มักตกไปในทางที่ชอบใจ ผู้มีปัญญาพึงรักษาจิตเช่นนั้น เพราะจิตที่คุ้มครองดีแล้วย่อมนำสุขมาให้

คำถามที่ ๗๔

อาจารย์คะ หนูสนใจธรรมะมาตั้งแต่ต้นปีแล้ว(ราว ๗ เดือน) อ่านหนังสือธรรมะ และฟังธรรมะทุกวันเป็นกิจวัตร(ไม่ดูทีวีเลย) นั่งสมาธิเป็นประจำครั้งละครึ่งชม. ะหว่างวันก็พิจารณาภายในใจ เท่าที่จะทำได้ รู้สึกชีวิตมีความสุข ทำงานอย่างมีความสุขและเบาใจขึ้นมากค่ะ ทุกข์น้อยลง แต่พอเพื่อนนัดสังสรรค์กลับไม่อยากไปเจอเท่าไร เพราะรู้สึกว่าเสียเวลาทำให้ใจมันฟุ้ง ผลอดลิ้มกายลิ้มใจ บางทีคุยกับเพื่อน เขาก็ว่าเราคิดไม่เหมือนเขา เพราะสังคมเพื่อนค่อนข้างวัตถุนิยมค่ะ ซึ่งเมื่อก่อนหนูก็เคยชอบซ้อปบี้ ติดกับภาพลักษณ์ภายนอก แต่เดี๋ยวนี้ใช้ชีวิตสมถะ ตามอัตตภาพค่ะ มีความสุขกว่าเดิมมาก หนูควรแสดงให้เพื่อนรู้ไปเลยไหมคะว่าหนูเปลี่ยนการใช้ชีวิตมาทางธรรมะ และห่างการสังสรรค์กับเพื่อนไป เพราะไปที่ไรก็รู้สึกฝืนใจค่ะ

ตอบ

ดีแล้ว ควรจะแสดงให้เพื่อนรู้ตามที่เป็นจริง เมื่อไม่อยากไปก็บอกตรงๆ เราจะได้ไม่ลำบากใจ สุขภาพจิตทางพุทธศาสนามีอยู่บทหนึ่งว่า ถ้าไม่ได้เพื่อนที่มีปัญญาเป็นสหาย การอยู่คนเดียวและไปคนเดียวประเสริฐกว่า ตามที่คุณเล่ามานั้น เห็นด้วย ขอให้ทำต่อไป เพราะได้คุณค่าที่สูงกว่ามาก

คำถามที่ ๗๕

การปฏิบัติธรรมช่วยให้การงานและชีวิตดีขึ้นไหมครับ ถ้าได้จะต้องทำอย่างไรครับ

ตอบ

การปฏิบัติธรรมช่วยให้ชีวิตและการทำงานดีขึ้นแน่ๆ แต่ต้องเข้าใจความหมายของคำว่าปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง การปฏิบัติธรรมไม่ได้หมายถึงทำสมาธิและวิปัสสนาเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการปฏิบัติที่ถูกต้องดังามทั้งหมด ตามความหมายนี้ คุณจะเห็นว่า คนทุกอาชีพ ทุกเพศทุกวัย ต้องปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน

คำถามที่ ๗๖

กราบสวัสดีค่ะ ท่านอาจารย์ที่เคารพ หากมีผู้เริ่มสนใจพระพุทธศาสนาให้เราอธิบายหลักปฏิจจสมุปบาท พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้เข้าใจได้ง่ายๆ หนูควรจะเริ่มอธิบายอย่างไรคะ หนูมีความเข้าใจในเรื่องนี้อยู่บ้างเล็กน้อยนะคะ แต่คิดว่าตัวเองยังไม่รู้อย่างชัดเจนจริงๆ ขอรบกวนท่านช่วยอธิบายด้วยค่ะ ขอพระคุณค่ะ

ตอบ

ต้องอธิบายปฏิจจสมุปบาททั้งฝ่ายรูปธรรมและนามธรรม ปฏิจจสมุปบาท แปลว่า อาศัยสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น ทางรูปธรรม เช่น รถติดเพราะฝนตก หรือข้างหน้ารถชนกัน หรือเหตุใดเหตุหนึ่ง ยกเรื่องอื่นๆ ขึ้นเป็นตัวอย่างก็ได้ มันจะต้องมีเหตุปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกัน เกิดผลอย่างหนึ่งขึ้น บางทีผลนั้นกลับเป็นเหตุให้เกิดผลอื่นต่อไปอีก เช่นเมื่อรถติดแล้ว ทำให้คนเดินทางหงุดหงิด มีโทสะ อาจทะเลาะกันก็ได้ เป็นต้น

ทางฝ่ายนามธรรม เช่น ความโกรธเกิดขึ้นเพราะได้ยินเสียงพูดที่ไม่น่าพอใจ ความโกรธซึ่งเป็นผลกลับเป็นเหตุให้คนทะเลาะกัน อาจจะต้องถึง

ฆ่ากันตายก็ได้ ความอยาก ความต้องการ ความริษยา เป็นต้น ก็ทำนองเดียวกัน ต้องมีเหตุให้เกิด นี่แหละคือปฏิจจสมุปบาท

ส่วนปฏิจจสมุปบาท ตามแบบที่ศึกษากันอยู่ มีอวิชชา เป็นต้น ซึ่งมี ๑๑ หรือ ๑๒ ช่วงนั้น ต้องอธิบายทำนองว่า อาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน อาศัยกันอยู่ เช่น ในส่วนที่เป็นกิเลส อาศัยตัณหา อวิชชาจึงเพิ่มพูนขึ้น อาศัยอวิชชา อุपाทานจึงเพิ่มพูนขึ้น อาศัยตัณหา อุपाทาน อวิชชาจึงเพิ่มพูนขึ้น แต่ถ้าอธิบายไล่ไปที่ละตัว เช่น อวิชชาเป็นเหตุให้เกิดสังขาร สังขารเป็นเหตุให้เกิดวิญญูณ เป็นต้น ซึ่งนิยมอธิบายกันอยู่ จะสับสนและเข้าใจยาก ก็เลยไม่เข้าใจ (ควรอ่านเพิ่มเติมในหนังสือ “หลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนา (พุทธปรัชญาเถรวาท)” ตอนที่ว่าด้วย ไตรลักษณ์และปฏิจจสมุปบาท โดย วศิน อินทสระ)

ที่ผมพูดมานี้ ไม่แน่ใจว่าทำให้คุณแจ่มแจ้งขึ้นหรือสับสนมากขึ้น เพราะท่านว่า ปฏิจจสมุปบาท หรือ ปัจจัยการนี้ ลึกซึ้ง เห็นได้ยาก เข้าใจได้ยาก เห็นแล้ว เข้าใจแล้วจะทำให้ผู้อื่นเข้าใจก็ยากอย่างยิ่ง

คำถามที่ ๗๗

ขอเรียนถามท่านอีก ๑ คำถามนะคะ จากพระพุทธรูปดำรัส ที่ว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ผู้ไม่เห็นธรรมชื่อว่าไม่เห็นเรา คำว่า “เห็นธรรม” มีความหมายกว้างไกลแค่ไหนคะ ถ้าเข้าใจธรรมะง่าย ๆ จะเรียกได้ว่าเห็นธรรมได้หรือยังคะ ขอกราบขอบพระคุณคะท่าน

ตอบ

ได้ครับ ในความหมายเบื้องต้น (เหนือภูมิปรียาย) ถ้าความหมาย

เบื้องสูง (อุปริมปริยาย) ท่านหมายถึง เห็นอย่างที่พระอริยบุคคล มีพระโสดาบันเป็นต้นเห็น เช่น ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร กล่าวถึงพระอัญญาโกณฑัญญะเห็นธรรม คือเห็นว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมดับไปเป็นธรรมดา”

คำว่า “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา” นั้น พระพุทธเจ้าทรงหมายถึง ธรรมกายของพระองค์ กล่าวคือคุณสมบัติของพระองค์ เช่น พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ พระมหากรุณาคุณ ทรงเป็นอันเดียวกันกับพระธรรม อีกอย่างหนึ่ง ผู้ที่เข้าใจธรรมที่พระองค์ตรัสไว้อย่างถูกต้องเหมือนกับได้เห็นพระองค์ คือตามพระองค์ทัน เหมือนเดินตามหลังพระองค์ เห็นพระองค์อยู่ มีพระพุทธพจน์บางแห่งที่ตรัสว่า แม้จะเดินเกาะชายสังขมาภีหรือจีวรของพระองค์อยู่ ถ้าไม่ประพฤติดูอยู่ในธรรม ชื่อว่าอยู่ห่างพระองค์ ส่วนผู้ใดประพฤติดูอยู่ในธรรม แม้จะอยู่ห่างพระองค์เป็นโยชน์ ก็ชื่อว่าอยู่ใกล้พระองค์

คำถามที่ ๗๘

อนุฯ/พิกิตา คือ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม ทางออกจากกาม
 ผมสงสัยว่า ทาน,ศีล ท่านหมายถึงคุณของท่าน,ศีล เพราะอรรถกถาว่า
 อย่างนั้นใช่ไหมครับ

ตอบ

จะหมายถึงคุณของท่าน คุณของศีลก็ได้ หมายถึงองค์ธรรม คือ ทานและศีลก็ได้ เพราะเมื่อมีทาน มีศีลแล้ว ก็ย่อมจะมีคุณหรืออานิสงส์ของท่านของศีลอยู่เอง และเป็นเหตุให้ได้สวรรค์สมบัติ แต่ก็ยังเป็นกามาวจรอยู่ ท่านจึงทรงแสดงโทษของกามและอานิสงส์ของการออกจากกามในลำดับต่อมา

คำถามที่ ๗๙

การเป็นพระโสดาบัน เริ่มจากฝึกให้บารมี ๑๐ เต็มก่อนเริ่มจาก
ทานบารมี ศีลบารมี เป็นต้นใช่ไหมครับ หรือเริ่มสมาธิภาวนา คือเริ่มจาก
อานาปานสติ, สติปัฏฐาน ๔, โพชฌงค์ ๗

ตอบ

เริ่มจากอะไรก็ได้ที่ถูกต้องตามธรรม พระนิพพานเหมือนสระใหญ่
ซึ่งมีทางลงโดยรอบ ใครจะลงทางไหนก็ได้ สุดแล้วแต่ความสะดวกของผู้
นั้น

ในวิมุตติสูตร หรือวิมุตตายนสูตร พระพุทธองค์ทรงแสดงบ่อเกิด
แห่งความหลุดพ้นไว้ ๕ ทาง คือ

๑. การฟังธรรม
๒. การแสดงธรรม
๓. การสาธยายธรรม (เช่น การสวดหรือการท่องพระพุทธรพจน์)
๔. การใคร่ครวญธรรม
๕. การเจริญสมถะและวิปัสสนา
(ดู อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต)

คำถามที่ ๘๐

ท่านคะ วิบาก แปลว่า อะไรคะ ทำให้ใคร ๆ เวลาหาสาเหตุแห่ง
ความไม่ดีไม่งามทั้งหลายไม่ได้ ก็จะถูกพูดว่า นี่แหละ เป็นวิบาก อะไร ๆ ก็
เป็นวิบากไปหมดเลย.. วิบาก เลยอดูน่ากลัวมากเลยนะคะ.. เราจะพ้นจาก
วิบากได้มั๊ยคะ แล้วการที่เราพูดจาดี ๆ กับทุกคน เมื่อเขาชอบคุยกับเรา.. ก็
มีคนบอกว่า นี่แหละ เป็นวิบากของเขอ.. อย่างนี้เรียกว่า วิบากด้วยรีไปล่า
คะ.. หนูสงสัยคะ..ขอทราบความหมายของคำว่า วิบาก และการแก้ไขให้
พ้นจากวิบากด้วยคะ ขอพระคุณคะ

ตอบ

“วิบาก” แปลว่า ผล-ผลของกรรมดีก็ได้ ผลของกรรมชั่วก็ได้ ทั้งในชาติก่อนและชาตินี้ และจะเป็นวิบากต่อไปอีกในชาติหน้า และชาติต่อไป จนกว่าเราจะสิ้นสังสารวัฏฏ์คือการเวียนว่ายตายเกิด เมื่อสิ้นกิเลสแล้วก็สิ้นกรรม-สิ้นกรรมก็สิ้นวิบากคือผลของกรรม สิ้นกิเลสบางส่วนเป็นพระโสดาบัน-พระสกทาคามี-พระอนาคามี ถ้าสิ้นกิเลสทั้งหมดก็เป็นพระอรหันต์ สิ้นภพสิ้นชาติ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก การเวียนว่ายตายเกิดเป็นความทุกข์ที่ยาวนานของสัตว์โลก ควรกลัวทีเดียว ควรใช้ความพยายามให้พ้นไปเสียจากสังสารวัฏฏ์

คำถามที่ ๘๑

กราบเรียนท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ผมได้อ่านหนังสือทางแห่งความดีในเล่มที่ ๓ และพบข้อความที่เกี่ยวกับการอธิบายเรื่อง อริยมผล ก็มี ความเข้าใจว่า อริยมผล ก็คือ อริยทรัพย์ แต่เมื่อถามเพื่อนผู้รู้ ก็ได้รับคำตอบว่าไม่ใช่ ผมขอเรียนสอบถามท่านอาจารย์ ว่า “อริยทรัพย์ หมายถึง อะไรครับ” ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ตอบ

ว่าตามตำรา พระพุทธเจ้าทรงแสดงอริยทรัพย์ไว้ ๗ ประการ คือ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตปปะ พาหุสัจจะ (ความเป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนมาก) จาคะ ปัญญา ส่วนอริยมผลมี ๔ คือ ๑. โสดาปัตติผล ๒. สกทาคามีผล ๓. อนาคามีผล ๔. อรหันตผล ถ้าจะมองว่าอริยมผลเป็นทรัพย์อันประเสริฐของมนุษย์ ก็จัดเป็นอริยทรัพย์ได้ แต่ไม่ใช่อริยทรัพย์ ๗ ตามที่กล่าวในตำรา

คำถามที่ ๘๒

สัมมาสมาธิในวิปัสสนา หมายถึง ตั้งมั่นในอารมณ์ปรมาัตถธรรม (รูปนาม) สัมมาสมาธิในสมถะ หมายถึง ตั้งมั่นในอารมณ์บัญญัติธรรม สัมมาสมาธิในอริยมรรค หมายถึง ตั้งมั่นในอารมณ์ปรมาัตถ์อย่างเดียว เพราะเป็นอารมณ์ที่มีไตรลักษณ์รองรับใช้หรือไม่ครับ ถ้าใช่ สมาธิในสมถะ ก็ยังไม่ใช้สัมมาสมาธิที่แท้จริงในอริยสัจใช้ไหมครับ

ตอบ

ตามนัยแห่งมัคควิมังคสูตร พระพุทธเจ้าตรัสจำแนกมรรคมีองค์ ๘ เมื่อถึงข้อสัมมาสมาธิ ทรงขยายความถึงการเจริญฌานทั้ง ๔ คือ ฌานที่ ๑ ถึงฌานที่ ๔ ส่วนผู้เจริญวิปัสสนาก็ได้สัมมาสมาธิเหมือนกัน เรียกว่า วิปัสสนาสมาธิ แปลว่าสมาธิที่ได้เพราะการเจริญวิปัสสนา แต่ไม่ถึงขั้น ฌานได้เพียงอุปจารสมาธิ คือเฉียดฌาน อาศัยสติกิเลสได้

การประพฤติธรรมเช่นกุศลกรรมบถ ๑๐ แล้วได้ความปราโมชได้ ปีติ ได้ปลื้มลึ้ม (ความสงบกายและใจ) ได้ความสุข และความตั้งมั่นแห่งจิตท่านเรียกว่าธรรมสมาธิ เป็นสัมมาสมาธิเหมือนกัน

คำถามที่ ๘๓

อยากทราบว่า ข้อความในอรรถกถาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อรรถกถาชาดก เชื่อถือได้เพียงใด โปรดแนะนำด้วย

ตอบ

ตามทรรศนะของผม (วศิน อินทสระ) แบ่งคำสอนทางพระพุทธศาสนาออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ส่วนที่เป็นสัจธรรม เช่น อริยสัจ ๔, กฎแห่งกรรม, ไตรลักษณ์, ปฏิจจสมุปบาท และนิพพาน เป็นต้น

๒. ส่วนที่เป็นศีลธรรม จริยธรรม เช่น ศีล ๕, ธรรม ๕, พรหมวิหาร ๔, สังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น

๓. ส่วนที่เป็นวรรณคดี เช่น อรรถกถาชาดกและนิทานต่างๆ ที่ท่านนำมาเล่าเพื่อประกอบการอธิบายหลักธรรม

ส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๒ ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาไม่ค่อยสงสัยว่าจริงหรือไม่จริง ส่วนที่ ๓ คือเรื่องชาดก เป็นต้นมีผู้สงสัยกันมาก รวมทั้งเรื่องอภินิหารต่างๆ ด้วย ผมเห็นว่าส่วนที่เป็นวรรณคดีนี้เราไม่จำเป็นต้องตั้งคำถามว่า จริงหรือไม่จริง เช่น ช้างพูดได้ กากพูดได้ เป็นต้น แต่เราควรตั้งคำถามว่า นิทานเรื่องนี้สอนอะไร เราได้คติธรรมอะไรจากเรื่องนี้ ถ้าคิดในแง่นี้เราจะหมดสงสัย

โดยส่วนตัวผมรู้สึกว่ เรื่องชาดกและนิทานต่างๆ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มีคุณค่าและประโยชน์มาก อ่านสนุกเพลิดเพลินไปกับเรื่องเล่าต่างๆ ท่านสอดแทรกคติธรรมเอาไว้เป็นระยะๆ ด้วยคำพูดของคนบ้างของสัตว์บ้าง ผู้สนใจศึกษาไม่ควรตัดสิ่งเหล่านี้ทิ้งเสีย แต่ควรอ่านให้มากถ้ามีเวลา เป็นเหมือนภาพประกอบคำบรรยาย ทำให้ข้อความที่เป็นหลักธรรมชัดเจนขึ้น

เรื่องเล่าในนิทานอีสป เป็นนิทานโบราณก่อนพุทธกาล อีสปจะผูกเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ มีคติคมคาย คนทั่วโลกนิยมอ่าน แม้ในเมือไทยเราก็เคยให้เด็กนักเรียนอ่านเป็นหนังสือประกอบการเรียน เด็กจำนิทานได้ดี และมีบทสรุป “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า.....” มีประโยชน์กับเด็กมาก

อีสปเป็นนักเขียนชาวกรีก เกิดเมื่อ ๖๐๐ ปีก่อนค.ศ. เป็นเวลา ๒,๖๐๗ ปีมาแล้ว แต่เรื่องของเขายังมีประโยชน์ มีคนอ้างถึง เห็นใช้ชื่อในภาษาอังกฤษว่า AE-sop Fables แปลว่า นิทานอีสป นั่นเอง

คำถามที่ ๘๔

สืบเนื่องมาจากคำถามเรื่องปฏิจจสมุปบาท ขอเรียนถามต่อว่า ถ้าจะตัดห่วงโซ่ของปฏิจจสมุปบาท จะตัดที่ไหนใน ๑๒ ห่วง ส่วนมากบอกให้ตัดที่อวิชชา

ตอบ

ตัดในส่วนที่เป็นกิเลส คือ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ตัวใดตัวหนึ่งก่อนก็ได้ อีก ๒ อย่างก็จะพลอยถูกตัดไปด้วย หลุดไปด้วย เช่น ถ้าสามารถลดตัณหาลงได้ อุปาทานและอวิชชาก็จะลดลงด้วย ถ้าตัณหาเพิ่ม อวิชชาและอุปาทานก็จะเพิ่มด้วย มีพระพุทธรูปมากมายที่แสดงว่า ถ้าละตัณหาได้ก็เป็นนิพพาน แม้ในนิโรธอริยสัจก็บ่งว่า การละตัณหาเสียได้เป็นนิโรธคือการดับทุกข์ บางแห่งแสดงว่า จิตหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายเพราะความไม่ยึดมั่น คือเพราะไม่มีอุปาทานนั่นเอง เพราะฉะนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การตัดห่วงโซ่แห่งปฏิจจสมุปบาทนั้น ตัดตัวไหนก่อนก็ได้ที่เป็นกิเลส กล่าวคือ ตัณหา อุปาทาน หรืออวิชชา

คำถามที่ ๘๕

ถ้าจะบวช ตอนเข้าพรรษาแล้วสึกออกมาก่อนที่จะออกพรรษาไม่ทราบว่าจะได้หรือไม่ พระพุทธทรงบัญญัติไว้พระวินัยหรือมีพระสูตรไหนกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้บ้างครับ ขอขอบคุณครับ

ตอบ

ไม่ควรเป็นเช่นนั้น ถ้าบวชในพรรษาก็ควรจะอยู่ให้ตลอดพรรษา ถ้าคิดว่าจะอยู่น้อยวัน ก็ค่อยบวชนอกพรรษา บวชกี่วันก็ได้

คำถามที่ ๘๖

๑. คนที่ copy cd ธรรมดาแจก(กรณีมีลิขสิทธิ์และกรณีไม่มีลิขสิทธิ์) จะบาปหรือผิดทางธรรมหรือไม่ เพราะธรรมะเป็นของพระพุทธเจ้า ทางโลกถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์ อาจถูกดำเนินคดีได้

๒. หากเราขาย cd ธรรมดาที่เขาแจกฟรี แต่เราไปช่วยเงินค่า cd ให้เขา เขาไม่ได้ขาดทุน มีกำไรด้วย โดยทุกครั้งที่รับมา ส่วนหนึ่งก็ให้ฟรี แก่ภิกษุที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ที่ขายก็ขายราคาไม่เกินแผ่นละ ๓๙ บาท ซึ่งถูกกว่า cd ธรรมดาทั่วไปที่ขายกันในเชิงพาณิชย์ แต่ไม่เหมือนกันทุกอย่าง(ที่เรารับมาเขาทำเอง ไม่ได้ copy เหมือนที่เขาทำกันเชิงพาณิชย์ มิฉะนั้นเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แน่นอน) ใครพอใจก็เลือกซื้อตามใจชอบ ไม่ได้บังคับหรือบอกว่าเป็นการทำบุญ แต่เงินที่ได้ส่วนหนึ่งเราก็นำไปทำบุญ ที่นำมาขายเพราะอยากเผยแพร่ธรรมะที่ถูกต้อง มีการคัดเลือกด้วย ไม่ใช่แนวสติปัญญาสั้น หรือไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้าแท้ๆก็ไม่เอา และเพื่อยังชีพด้วย แทนที่จะขายจตุคามรามเทพ ซึ่งเป็นกระแสและกำไรดีกว่า แต่ไม่ได้เป็นที่พึ่งแท้จริง ไม่เกิดปัญญา พึ่งตนเอง

๓. ที่เรารับมานั้น เขาแจกฟรีคนละแผ่นหากมากกว่านั้น ให้ทำบุญแผ่นละ ๒๐ บาท แต่อาจมีบางคนให้มากกว่านั้นด้วย เพราะคิดว่าทำบุญ หากเราจะยังชีพ โดยการทำแบบเขา(แต่ไม่ได้กล่าวหาเขาว่ายังชีพด้วยวิธีนี้) จะผิดหรือบาปทางธรรมะหรือไม่ เพราะไม่ได้เบียดเบียนใคร

ตอบ

คุณทำให้ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรมก็แล้วกัน เมื่อถูกต้องแล้วก็เป็นอันไม่ต้องพูดว่า บาปหรือไม่บาป

คำถามที่ ๘๗

อาจารย์คะ หนูทำงานเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน การเสิร์ฟเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้กับผู้โดยสาร ถือว่าผิดศีลไหมคะ

ตอบ

ศีลข้อสุราเมรัยนี้ผิดเฉพาะผู้ดื่ม ผู้ไม่ดื่มก็ไม่ผิด แต่อยู่ในลักษณะส่งเสริม เช่น คนขายสุราหรือแจกสุรา

คำถามที่ ๘๘

การตักบาตร ผู้ใส่บาตรต้องถอดรองเท้า พระท่านจะได้ไม่อาบัติ ในกรณีผู้วิ่งออกกำลังกายใส่รองเท้าผ้าใบไม่สะดวกในการถอดรองเท้า จะใช้วิธีโดยการคุกเข่าใส่บาตร จะทำให้พระท่านอาบัติไหมครับ

ตอบ

ใส่รองเท้าผ้าใบยื่นใส่ก็ได้พระไม่เป็นอาบัติ ที่เขาให้ถอดรองเท้าแต่นั้น เพื่อแสดงความเคารพเพราะพระไม่ได้ใส่รองเท้า แต่ถ้าเป็นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น สกปรก ไม่ต้องถอดก็ได้

คำถามที่ ๘๙

เว็บไซต์ที่คนไทยต้องอ่าน ผมได้ Copy link ของเรือนธรรมไปไว้ที่ www.mitsr.school.com แล้วครับเพราะว่าเป็นเว็บไซต์ที่คนไทยต้องอ่านครับผมขอบมากครับ

ตอบ

ขอบคุณมากครับที่เอื้อเฟื้อ

คำถามที่ ๙๐

๑. จะมีวิธีการศึกษาปัจจุสมุปบาทได้อย่างไร ? ๒. ปัจจุสมุปบาท มีลักษณะข้ามภพข้ามชาติหรือไม่ ? ๓. ปัจจุสมุปบาท เป็นกฎธรรมชาติที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างในโลกหรือไม่ และมีวิธีการปฏิบัติเพื่อระงับกระแสปัจจุสมุปบาทหรือสกัดกั้นกระแสปัจจุสมุปบาทอย่างไร ? ๔. อากาศเป็นสิ่งขตะหรืออสังขตะ อย่างไร ?

ตอบ

๑. โปรดดูคำตอบในข้อ ๗๖

๒. ข้ามก็ได้ไม่ข้ามก็ได้ เหมือนกฎแห่งกรรม

๓. ครอบคลุมทั้งหมดทั้งฝ่ายรูปธรรมและนามธรรม การปฏิบัติเพื่อระงับหรือสกัดกั้นกระแสให้ประวังที่ผัสสะของอายตนะทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อระวังอยู่ ย่อมไม่ก่อให้เกิดต้นเหตุ อุปาทาน แต่เกิดปัญญาทุกครั้งทีกระทบ

๔. บางคัมภีร์บอกว่าอากาศเป็นอสังขตะ แต่คำว่า “อากาศ” ไม่ได้หมายถึงอากาศที่คนเข้าใจทั่วไป แต่หมายถึง ความว่าง ที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า space-element แปลว่า อากาศธาตุ

คำถามที่ ๙๑

สวัสดิ์ค่ะ..อาจารย์ ๑. ฝึกจนอุปบาทเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ๒. ฝึกจนอุปบาทถูกปัจจัยปรุงแต่งหรือไม่ (สังขตธรรม) ๓. ฝึกจนอุปบาทเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่มีชีวิตได้ไหม ๔. อากาศเป็นสังขตธรรมหรือไม่อย่างไร ๕. นิพพานกับอากาศเป็นคนละอย่างกันใช่หรือไม่ ขอพระคุณค่ะ

ตอบ

๑. มีทั้งดีและไม่ดี สุดแล้วแต่วิธีปฏิบัติของเราต่อฝึกจนอุปบาท ถ้าเราปฏิบัติไปตามสายให้เกิดทุกข์ก็ไม่ดี ถ้าปฏิบัติไปตามสายให้ดับทุกข์ก็ดี

๒. ถูกปัจจัยปรุงแต่ง คือ ปรุงแต่งให้เกิดทุกข์บ้าง ปรุงแต่งให้ดับทุกข์บ้าง

๓. ได้ ๔. ดูข้อ ๙๐.

๕. นิพพานกับอากาศ คนละอย่าง

คำถามที่ ๙๒

๑. มีหลักฐานในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาตรงไหนบ้างที่ระบุว่า ฝึกจนอุปบาทครอบคลุม ๒. ฝึกจนอุปบาทอธิบายเรื่องราวของชีวิตอดีต ปัจจุบัน อนาคตได้หรือไม่ อย่างไร ๓. จะมีวิธีการรับมือกับฝึกจนอุปบาทอย่างไร ๔. อากาศเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทำไมจึงจัดเป็นสังขตธรรม ๕. อากาศกับพระนิพพานต่างกันหรือไม่ ทำไมจึงเป็นสังขตธรรมเหมือนกัน

ตอบ

๒. ได้ เป็นปัจจัยต่อเนื่องกันทั้งอดีต อนาคต และ ปัจจุบัน เช่น

อวิชา ตัณหา อุปาทานในอดีตส่งผลถึงปัจจุบัน แล้วก็ส่งผลต่อไปในอนาคต

๓. โปรดดูคำตอบในข้อ ๙๐ (๓.)

๔. ตอบแล้วในข้อ ๙๐ (๔.)

โปรดอ่านหนังสือเรื่องปฏิจกสมุปบาท ของ วศิน อินทสระ สำนักพิมพ์ธรรมดา โทรฯ ๐๒-๘๘๘๗๐๒๖

คำถามที่ ๙๓

หนังสือเรื่อง "ทางแห่งความดี" ทั้ง ๔ เล่ม นำมาจากพระสูตรตันตปิฎกripเล่าครับ แล้วมีเนื้อหาครบทุกพระสูตรripเล่าครับ อีกข้อครับเรื่องพระอนนทพุทธรอนุชา ยังหาข้อripได้หรือไม่ สามารถหาข้อripได้จากที่ไหนบ้างครับ ขอขอบคุณครับ

ตอบ

เรื่องทางแห่งความดี แปลมาจากคำว่า "ธรรมบท" บท = ทาง, ธรรม = ความดี รวมเป็นทางแห่งความดี คำว่า "ธรรมบท" เป็นชื่อคัมภีร์หนึ่งในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ เป็นพระบาลีพุทธพจน์ล้วนๆ มี ๕๗ หน้า เนื้อหาคัมภีร์ธรรมบทมีเท่านี้ ถ้าคุณอ่านทางแห่งความดี แต่ละเรื่องจะมีพระบาลีพุทธภาษิตขึ้นก่อน ต่อไปจะเป็นคำแปล ซึ่งเป็นสำนวนแปลของผมเอง และมีคำอธิบายตามสติปัญญาและความเข้าใจของผม ต่อไปจะเป็นเรื่องประกอบ ซึ่งได้นำมาจากอรรถกถาแห่งคัมภีร์ธรรมบท ซึ่งพระพุทโธศาจารย์เป็นผู้แต่ง ผมได้นำมาเขียนใหม่ด้วยภาษาร่วมสมัย ให้พอดคนทั่วไปอ่านได้ เข้าใจง่ายขึ้น ถ้าคุณอ่านทางแห่งความดีหน้าแรกจะพบว่า ผมอุทิศบูชาพระคุณพระพุทโธศาจารย์ใน

คำนำจะมีบอกรายละเอียดสิ่งที่คุณถามมาบ้างแล้วเหมือนกัน ขอคุณที่ถามเรื่องนี้มา

ส่วนเรื่องพระอานนท์พุทธอานุชา นั้น มีจำหน่ายตามร้านขายหนังสือธรรมะโดยมาก พิมพ์หลายสำนักพิมพ์ คุณลองไปดูที่ มูลนิธิหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศ บางลำพู น่าจะมี และคุณจะได้พบเรื่องอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งหนังสือและซีดี

คำถามที่ ๘๔

ผมเคยดูการ์ตูนเรื่องมิลินทปัญหาทางโทรทัศน์ ซึ่งผมชอบมาก เคยไปเปิดดูหนังสือเรื่องนี้หลายๆ เล่มซึ่งอ่านค่อนข้างยาก ไม่ทราบว่าจะทางอาจารย์ได้มีหนังสือเกี่ยวกับมิลินทปัญหาบ้างไหมครับ เพราะอาจารย์เขียนหนังสือเข้าใจง่าย และไม่ทราบว่ายังพอหาซื้อได้อีกหรือเปล่าครับ

ตอบ

เขียนไว้เหมือนกัน ชื่อหนังสืออธิบายมิลินทปัญหา มีจำหน่ายที่สำนักพิมพ์บรรณาคาร เวียงนครเชชม โทร. ๐๒-๒๒๒๗๗๙๖ ที่มูลนิธิหามกุฏฯ ก็น่าจะมี

คำถามที่ ๘๕

เวลามองดูจิตตัวเอง ทำให้มีความรู้สึกว่ามีตัวตน เป็นผลให้รู้สึกอึดอัด จะแก้ไขอย่างไรครับ

ตอบ

พระพุทธเจ้าสอนว่า การพิจารณาสติปัฏฐานนั้น ให้เห็นว่ากาย ลึกแต่ว่ากาย เวทนาลึกกว่าเวทนา จิตลึกกว่าจิต ธรรมลึกกว่าธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตนเราเขา เท่านั้นที่น่าจะเพียงพอแล้ว

คำถามที่ ๘๖

ดิฉันสนใจศึกษาธรรมะมากกว่าสิบปี นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต มีการคิดพิจารณาทั้งก่อนและหลัง ช่วยเหลือสังคมอยู่เสมอ คิดว่าตนเองเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบผู้หนึ่ง แต่ไม่สามารถทำสมาธิได้ ถือว่ายังปฏิบัติไม่ครบหรือไม่(ทาน ศีล ภาวนา) การที่ดีฉันมีการคิดวิเคราะห์พิจารณาไตร่ตรองทบทวนชีวิตอยู่เสมอทุกวัน ถือได้ว่าข้ามขั้นจากสมาธิไปขั้นวิปัสณาปัญญาหรือไม่

ตอบ

ถ้าทำสมาธิไม่ได้ ก็ให้ทำวิปัสสนา คืออยู่กับปัจจุบัน สมาธิจะเกิดขึ้นเองเรียกว่าวิปัสสนาสมาธิ แปลว่าสมาธิที่ได้จากการเจริญวิปัสสนา แต่เป็นสมาธิอ่อนๆ อีกอย่างหนึ่งหมั่นบำเพ็ญกุศลกรรมบถ ๑๐ เมื่อทำบ่อยๆ ก็จะได้ปีติในธรรม สมาธิก็เกิดขึ้น เรียกว่า**ธรรมสมาธิ** มีคนเป็นจำนวนมากที่ทำสมาธิไม่ได้ ก็แนะนำให้ทำวิปัสสนา ซึ่งง่ายกว่าและมีประโยชน์มากด้วยสำหรับผู้ที่อยู่ในสังคม

คำถามที่ ๘๗

วันนี้โชคดีจังได้มาเจอเว็บไซต์นี้ อาจารย์ตอบปัญหาดีมาก เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ไม่ม่งมาย ดิฉันอ่านอย่างเพลิดเพลินได้ความรู้ที่เคยสงสัยหลายข้อ ขอขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

ยินดีด้วยที่คุณได้เจอเว็บไซต์ที่พอใจ ถ้าอ่านต่อไปเรื่อยๆ ก็จะได้
ความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขอขอบคุณ

คำถามที่ ๙๘

ไม่ทราบเวลาที่เรือนธรรม จำหน่ายหนังสือธรรมด้วยหรือเปล่าคะ
หรือว่าเป็นห้องสมุดให้อ่านเฉยๆ

ตอบ

เข้าไปดูใน “รู้จักเรือนธรรม” ของเว็บนี้ นะครับ

คำถามที่ ๙๙

ได้อ่านสุภาสิตบทหนึ่งใจความสำคัญว่า “มีรถอยู่คันหนึ่งเป็นรถที่
ไม่มีโทษ มีหลังคาขาว มีเพลาเดียว ไม่มีทูกซ์แล่นไป ท่านจงดูรถคันนั้น ซึ่ง
กำลังแล่นมาอยู่ ตัดกระแสได้แล้ว ไม่มีเครื่องผูกพัน” เข้าใจว่าเป็นปริศนา
ธรรม ขอได้โปรดไขปริศนานี้ด้วย

ตอบ

สุภาสิตนี้เป็นปริศนาธรรมที่พระรูปหนึ่งชื่อ กามภู ได้ถามจิตต
คหบดีผู้เป็นอุบาสกอนาคามีเลิศทางธรรมกถึกคือการแสดงธรรม พระ
กามภูอ้างว่าเป็นพระพุทธานุชาสิตซึ่งท่านได้สดับมา แต่ไม่เข้าใจความหมาย
ขอให้จิตตคหบดีช่วยอธิบายด้วย ท่านจิตตคหบดีพูดว่า “พระคุณเจ้ากรุณา
รอสักครู่เถิด ข้าพเจ้าขอเวลาเพ่งพินิจพระพุทธานุชาสิตนี้” ท่านคหบดีนั้นอยู่
ครู่หนึ่ง แล้วตอบว่า

“คำว่า ฆฏ หมายถึง กายนี้ คำว่า ไม่มีโทษ หมายถึง คีล หลังคา
 ขาว หมายถึง วิมุตติ (ความหลุดพ้น) มีเพลาดเดียว หมายถึง สติ แล่นไป
 อยู่ หมายถึง ก้าวไปข้างหน้าถอยมาข้างหลัง คำว่า ไม่มีทุกข์ หมายถึง พระ
 อรหันต์ผู้ตัดราคาะ โทสะ โมหะได้แล้ว คำว่า กระแส หมายถึง ตัณหา พระ
 ขีณาสพเป็นผู้ตัดกระแสตัณหาขาดแล้ว ไม่มีเครื่องผูกพัน” พระกามภู่ได้
 ฟังแล้วชมเชยว่า ท่านคหบดี เป็นลาภของท่านแล้วที่ท่านมีปัญญาจักษุ
 อันลุ่มลึกเห็นปานนี้

เรื่องนี้ปรากฏในสังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ตอนที่ว่าด้วยจิตตคห
 ปติสังยุต พระไตรปิฎกบาลีเล่มที่ ๑๘ ฉบับภาษาไทยของมูลนิธิธรรมิกมกุฎฯ
 เล่ม ๔ ภาค ๒ ของสังยุตตนิกาย

คำถามที่ ๑๐๐

ในแวดวงพุทธศาสนาเวลานี้ พุทธบริษัทบางส่วนประกอบพิธีกรรม
 ทางไสยศาสตร์กันมาก โดยพระภิกษุบ้าง ขรวาสบ้าง อ้างว่าเป็นเปลือก
 ของพุทธศาสนาซึ่งจำเป็นต้องมี เหมือนต้นไม้มีแต่แก่นอยู่ไม่ได้ ต้องมี
 เปลือกด้วย การอ้างเช่นนี้เป็นความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โปรดอธิบาย
 ด้วย

ตอบ

ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม พิธีกรรมทางไสยศาสตร์เป็นเรื่อง
 นอกพุทธศาสนา ถ้าเปรียบด้วยต้นไม้ ก็ไม่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นไม้
 ในพระสูตรชื่อมหาสาโรปมสูตร แห่งมัชฌิมนิกาย พระพุทธเจ้า
 ตรัสเปรียบไว้ว่า ลากสักการะและชื่อเสียง เปรียบเหมือนกิ่งใบของต้นไม้
 คีลเปรียบเหมือนสะเก็ด (อยู่นอกเปลือก) สมาธิเปรียบเหมือนเปลือก
 ปัญญาเปรียบเหมือนกระพี้ วิมุตติเปรียบเหมือนแก่น

ตามนัยนี้ก็จะเห็นว่า แม้สมาธิซึ่งชาวพุทธส่วนมากถือเป็นเรื่องที่สูงส่ง ยังเป็นเหมือนเปลือกของต้นไม้ เปลือกอย่างนี้แหละจำเป็นต้องมีศีลสมาธิ ปัญญาจำเป็นต้องมี เพื่อให้เข้าถึงวิมุตติคือความหลุดพ้นจากกิเลสส่วนลาภสักการะและชื่อเสียง นั่นเป็นผลพลอยได้ ซึ่งเปรียบเหมือนกิ่งใบของต้นไม้ แต่พิธีกรรมเชิงไสยศาสตร์ที่ระบอบอยู่ในวงการพุทธศาสนานั้น ไม่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของพุทธศาสนาแต่เป็นไปเพื่อความมั่งงาย ทำให้พุทธบริษัทลุ่มหลง มัวเมา จับเอาสิ่งที่ไม่เป็นสาระมาเป็นสาระ ทำให้ถือเอาส่วนที่ผิดมาเป็นทางดำเนินชีวิต ละทิ้งส่วนที่ถูกเสีย จึงไม่พบสาระที่แท้จริง น่าสงสารเขาเพียงไร มีสุภาซิทธิในวัชรवादก กล่าวว่ “ชาวโลกได้ถึงความพินาศมามากแล้วเพราะการถือผิด (นฏฐา พหุ ทุคคหิติน โลกกา)” มีพระพุทธรูปอยู่บทหนึ่งว่า เพราะการถือความเห็นที่ถูกต้อง สัตว์ทั้งหลายจึงไปสู่สุคติ หรือดำเนินชีวิตไปสู่ความสุขความเจริญ

คำถามที่ ๑๐๑

อยากเรียนถามว่า มีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะเป็นพระโสดาบัน

ตอบ

คำถามนี้ขอแยกตอบเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ละได้แล้วเป็นพระโสดาบัน ได้แก่ **สังโยชน์ ๓** คือ

๑. **สັกกายทิฏฐิ** ความเห็นชั้น ๕ ว่าเป็นตัวตนเป็นของตน
๒. **วิจิกิจฉา** ความสงสัยในคุณของพระรัตนตรัย และสงสัยในปฏิบัติที่จะให้ถึงนิพพาน
๓. **สีลัพพตปราคามาส** การลุ่มคล้ำศีลและพรต คือ รักษาศีลและบำเพ็ญพรตไม่ใช่เพื่อความบริสุทธิ์แต่ทำไปเพราะหวังผลเป็นลาภยศ ชื่อ

เสียง หรือไปเกิดเป็นเทพพวกใดพวกหนึ่ง รวมทั้งความเชื่อที่มลายึดกับหลักกรรมในพุทธศาสนา

ผู้ที่ละ ๓ อย่างนี้ได้ เป็นพระโสดาบัน มีหลักฐานในเรื่องสังโยชน์ ๑๐ และในรัตนสูตร ขุททกนิกาย

ฝ่ายที่ต้องบำเพ็ญมี ๒ หมวด หมวดหนึ่งว่า เสื่อมใสในพระพุทเจ้าในพระธรรม และในพระสงฆ์ อย่างหนักแน่นไม่คลอนแคลน และมีอริยกัณฑ์ศีล แปลว่า ศีลที่พระอริยเจ้าพอใจ คือไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นต้น

หมวดนี้ปรากฏใน สังคีตสูตร ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค พระไตรปิฎก บาลีเล่มที่ ๑๑ ข้อ ๒๔๑

อีกหมวดหนึ่ง ตรงกับข้อธรรมในปัญญาวุฒิธรรม ๔ คือ

๑. สัมปยุตตสังเสวะ คบคนดี
๒. สัทธัมมัสสวนะ ฟังคำสั่งสอนของคนดี
๓. โยนิโสมนสิการ คิดอย่างแยบคาย คิดอย่างมีเหตุผล
๔. ธีมมานุธีมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม กล่าวคือ

ปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่ฐานะของตน

สำหรับหมวดนี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ไม่เพียงแต่เป็นไปเพื่อบรรลุโสดาปัตติผลเท่านั้น แต่สามารถบรรลุได้จนถึงอรหัตตผล

หมวดนี้ปรากฏในสังคีตสูตร ข้อ ๒๔๐ และในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค พระไตรปิฎกบาลี เล่มที่ ๑๙ ข้อ ๑๖๓๔-๑๖๓๗ ในสังยุตตนิกายนี้นี้แหละที่พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า ผู้มีคุณสมบัติอย่างนี้แล้วสามารถบรรลุได้จนถึงอรหัตตผล

คำถามที่ ๑๐๒

กราบเรียนถามอาจารย์นะคะ เนื่องจากว่าได้ประกอบธุรกิจทางด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นทั้งผู้ผลิตและจำหน่ายไฟดักแมลงวันตลอดทั้งรับบริการกำจัดเชื้อราตามสถานที่ที่มีปัญหา พร้อมทั้งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์กำจัดลูกน้ำยุงลายด้วย ตลอดเวลาดิฉันจะตั้งใจมั่นที่จะทำความดีปฏิบัติให้อยู่ในศีลในธรรม หมั่นทำบุญ ทำทานไหว้พระสวดมนต์แผ่เมตตาให้แก่สรรพสัตว์ทุกรูปทุกนามค่ะ แต่ก็ยังไม่สบายใจในกรณีที่จะต้องประกอบธุรกิจเช่นนี้ ถึงแม้ว่าสินค้าที่ผลิตจะเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ช่วยเหลือสังคมค่ะ ขอรบกวนอาจารย์ช่วยให้คำแนะนำในแนวทางการปฏิบัติตนในหลักธรรมของพุทธศาสนาให้ด้วยนะคะ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องค่ะ ขอบพระคุณอาจารย์มากค่ะ

ตอบ

มีภาษาทางจริยศาสตร์อยู่คำหนึ่ง ท่านเรียกว่า ปริมาฟาซี ดิวตี (primafacei duty) แปลว่า ทำให้เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้นๆ เป็นเรื่องที่ต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หมอจำเป็นต้องพูดคำไม่จริงเพื่อให้กำลังใจคนไข้ในบางคราว ปลวกขึ้นบ้าน เจ้าของบ้านจำเป็นต้องกำจัดปลวกหรือว่าจ้างบริษัทกำจัดปลวกมาทำให้ หนุยกชบวนกันมากินข้าวของชาวนา ชาวนาจำเป็นต้องหาวิธีกำจัดหนู ฆ่าศึกมารุกรานบ้านเมือง ทหารจำเป็นต้องออกรบ พลเรือนเป็นกำลังหนุน เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความจำเป็นที่ต้องเลือกทำทั้งนั้น ตำรวจจำเป็นต้องจับผู้ร้ายไปลงโทษส่งฟ้องศาลหรือเข้าคุกตามสมควรแก่กรณี นั้นๆ คุณจะเห็นได้ว่า ในสังคมของเรามีเรื่องจำเป็นต้องทำมากมาย แม้เราไม่อยากจะทำ เพื่อความอยู่รอดและอยู่เป็นสุขของสังคม

คำถามที่ ๑๐๓

ได้ยินพูดกันเสมอว่า “ลูกเกิดมาจะอย่างไรก็ช่างเกิดขอให้มีอาการ ๓๒ ครบถ้วนก็แล้วกัน” คำพูดอย่างนี้ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ โปรดชี้แจงด้วย

ตอบ

ข้อความดังกล่าวนี้ พูดกันโดยทั่วไป ได้ยินอยู่เสมอ เขาคงหมายถึงให้มีอวัยวะครบถ้วนไม่พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามหลักพระพุทธศาสนานุชฌ์ประกอบด้วยธาตุ ๖ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ (ความว่างที่มีในกาย) และวิญญาณธาตุ อากาโร ๓๒ มีผม ขน เป็นต้น เป็นธาตุดิน ๒๐ ธาตุน้ำ ๑๒ ยังไม่มีธาตุไฟ ธาตุลม อากาศ และวิญญาณธาตุไฟ ๔ ธาตุลม ๖ เป็น ๔๒ อากาศธาตุ ๑ วิญญาณธาตุ ๑ เป็น ๔๔ เพราะฉะนั้น อากาโร ๓๒ ที่พูดถึงกันนั้น ยังไม่ครบที่จะเป็นคุณสมบัติ เป็นความเข้าใจผิดที่พูดตามๆ กันมา

คำถามที่ ๑๐๔

ข้าพเจ้าเป็นนักศึกษา พอดีได้คุยกับเพื่อน เพื่อนของข้าพเจ้าบอกว่าเขาจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์เพราะศาสนาคริสต์ให้คนเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ และยังสามารถสารภาพบาปได้ ข้าพเจ้าไม่ยอมให้เพื่อนคนนี้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์เลย แต่ข้าพเจ้าไม่รู้จะพูดกับเพื่อนคนนี้อย่างไร โปรดแนะนำด้วย

ตอบ

บอกเขาว่าศาสนาคริสต์ก็ดี มีหลักคำสอนที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน แต่ไม่มีคำสอนที่จะให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นทุกข์

ที่ยึดยวชาติแล้วชาติเล่า ส่วนศาสนาพุทธมีหลักคำสอนที่เป็นประโยชน์
ทั้งในปัจจุบันทั้งในชาติหน้า และทั้งประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน ทำให้
พ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอันเป็นทุกข์ซ้ำๆ ซากๆ

คำถามที่ ๑๐๕

ท่าน อาจารย์คิดว่าน้ำจะท่วมโลกหรือไม่(จากภาวะโลกร้อน) อีก
กี่ปีและเราควรเตรียมการเช่นไร อยู่จังหวัดใด(อำเภอใด)จึงจะปลอดภัย
เพราะได้ยินดร.อาจง ชุมสาย ดร.วรภัทร์ ภูเจริญ หลวงปู่พุทธอิสระ พูด
ไว้ตรงกันว่าภายใน ๑๐ ปีนี้ ได้เจอแน่นอน

ตอบ

เรื่องนี้อาจารย์ไม่รู้ จะท่วมเมื่อไรก็ช่างเถิด ขอให้เราหมั่นบำเพ็ญ
กุศล ละเว้นอกุศล อยู่ด้วยความไม่ประมาท เท่านั้นก็พอแล้ว

คำถามที่ ๑๐๖

เรียนถาม อ.วศิน ผมอยากทราบว่า มีพระสูตรไหนบ้างครับ อยู่ใน
พระไตรปิฎกเล่มไหน ที่พระพุทธเจ้า ได้ตรัสถึงเรื่องของนรกขุมต่างๆ และ
เรื่องของสวรรค์ชั้นต่างๆ บ้างครับ ผมอยากศึกษาครับ

ตอบ

เรื่องสวรรค์ นรกนี้ มีปรากฏประปรายในพระสูตรต่างๆ แต่ไม่มี
รายละเอียด มีอธิบายในอรรถกถาต่างๆ บ้าง แห่งละนิดแห่งละหน่อย
ถ้าคุณอยากทราบรายละเอียดพอสมควร ลองดูในหนังสือชั้นหลัง เช่น

จักรวาฬที่ปณี ของพระสิริมังคลาจารย์แต่งเป็นภาษาบาลี มีผู้แปลเป็นภาษาไทยแล้ว ส่วนในพระไตรปิฎก ลองดูพาลบัณฑิตสูตร เทวทูตสูตร ใน มัชฌิมนิกาย อุปริปัญณาสกั

คำถามที่ ๑๐๗

๑. รอยพระพุทธรูปที่จำลองไม่ใช่รอยพระพุทธรูปจริงๆ ใช่ไหม ในการจัดสร้างมีจุดประสงค์อย่างไร ๒. กุศลกรรมบถ ๑๐ มีอะไรบ้าง

ตอบ

๑. คำว่า “พระพุทธรูปที่จำลอง” ก็บอกอยู่แล้วว่าไม่ใช่พระพุทธรูปจริงๆ เพียงแต่มีผู้สร้างขึ้นแทนพระบาทของพระพุทธเจ้า จุดประสงค์เพื่อให้คนสักการะบูชา คิดที่ได้ก็คือ ให้ดำเนินชีวิตตามรอยพระพุทธรูปเจ้า เช่น ความเสียสละ เป็นต้น

๒. กุศลกรรมบถ แปลว่า ทางแห่งกุศล ท่านสอนให้เว้นบาปทางกาย ทางวาจา และทางใจ

ทางกาย ๓ คือ

๑. เว้นปาณาติบาต
๒. เว้นอทินนาทาน
๓. เว้นกาเมสุเมิฉฉาจาร

ทางวาจา ๔ คือ

๑. เว้นพุดเท็จ
๒. เว้นพุดส่อเสียด
๓. เว้นพุดคำหยาบ
๔. เว้นพุดเพ้อเจ้อ

ทางใจ ๓ คือ

๑. เว้นจากการโลภ ออยากได้ของผู้อื่น

๒. เว้นจากพยาบาท

๓. เว้นจากมิจฉาทิฏฐิ

กุศลกรรมบถ ๑๐ นี้ ถือเป็นธรรมจริยาและมนุษยธรรมที่สำคัญ

คำถามที่ ๑๐๘

ตามที่มีการศึกษาวิจัยว่าการทำสมาธิจะทำให้มีการหลั่งสารสุข (Hormone Endorphine) ซึ่งจะช่วยในเรื่องสร้างภูมิคุ้มกัน ส่วนการกระตุ้นให้หลั่งสารสุขด้วยวิธีอื่นๆ ดิฉันทำเป็นประจำทุกวันแล้ว เช่น การออกกำลังกาย การคิดบวก งานอดิเรกที่เพลิดเพลินๆ ดิฉันเป็นผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย กำลังให้เคมีบำบัด ไม่สามารถทำสมาธิได้ จะทำอย่างไรดี

ตอบ

ทำสมาธิไม่ได้ก็ให้ลองทำวิปัสสนาธุ การทำวิปัสสนาสำหรับบางคนง่ายกว่าทำสมาธิ คือให้พิจารณาร่างกายโดยความเป็นธาตุคือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา สามารถปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นในขั้น ๕ เสียได้ ใจก็จะสงบสว่างพร้อมเสมอที่จะอยู่หรือตาย อย่างที่พระสารีบุตรได้กล่าวไว้ว่า เราไม่ยินดีชีวิต ไม่ยินดีความตาย (คือเฉยๆ กับทั้งสองอย่างนี้) คอยเวลาอยู่ เหมือนลูกจ้างที่ทำงานเสร็จแล้ว

คำถามที่ ๑๐๙

ผมไปซื้อทางแห่งความดี ทั้ง ๔ ชุดมาแล้วครับ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓ ครับ ราคาไม่แพงครับ ๔๒๐ บาท ไปซื้อแถวๆท่าพระจันทร์ เล่มต่อไปที่จะซื้อคือ พระอานนท์ ๗ ครับ และอีกหลายๆเล่ม ครับ หนังสือดีมากครับ อ่านบางพระสูตรเกิดปิติ น้ำตามันจะไหล (พอได้ฝึกดูจิตอยู่ พอปิติเกิดขึ้น ก็ดูปิติที่เกิดขึ้น แล้วเห็นมันดับไป ถือว่าได้ปฏิบัติธรรมไปด้วยในขณะอ่านครับ)

ตอบ

ขออนุโมทนาอย่างยิ่ง

คำถามที่ ๑๑๐

เรื่องผลของกรรมในพระไตรปิฎกและอรรถกถาทั้งแนวพระสูตร และแนวพระอภิธรรมมีตรงไหนที่ชัดเจนครับ ขอบพระคุณครับ..

ตอบ

เรื่องกรรมและผลของกรรมเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจมาก ลองอ่านเรื่อง “หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด” ซึ่งผมได้เขียนไว้นานแล้ว จะพบข้อความในพระสูตรหลายแห่งที่แสดงเรื่องกรรม อีกพระสูตรหนึ่งที่ขอแนะนำให้อ่านคือ มหากัมมวิภังคสูตร ในมัชฌิมนิกาย ผมกำลังจะออกหนังสือเล่มใหม่อีกเล่มหนึ่งชื่อ “วิธีทำความดีและความมีเงื่อนไขแห่งกรรม”

คำถามที่ ๑๑๑

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนามีความเห็นขัดแย้งกับความมีอยู่ของกิเลส คือบางทัศนะเห็นว่า “กิเลสมีอยู่ตลอดเวลา แต่บางทัศนะเห็นว่า กิเลสไม่ได้มีอยู่ตลอดเวลา อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ โดยใช้หลักฐานจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ขอขอบพระคุณอาจารย์ล่วงหน้า

ตอบ

เรื่องนี้ตอบยาก ขอให้คุณพิจารณาถึงกิเลส ๓ ชั้น คือ

๑. **วิติกมกิเลส** เป็นเหตุให้ล่วงออกมาทางกาย ทางวาจา เช่น การประทุษร้ายผู้อื่น การพูดจาที่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียนผู้อื่น

๒. **ปริยฐานกิเลส** ได้แก่ กิเลสส่วนที่ลุ่มจมอยู่ที่จิตใจ เช่น นิวรณ์ ๕ มี กามฉันทะ พยาบาทเป็นต้น เมื่อแสดงออกทางกาย วาจา ก็กลายเป็นวิติกมกิเลส

๓. **อนุสัยกิเลส** ท่านแปลว่า กิเลสส่วนที่นอนนิ่งอยู่ในสันดาน เมื่อถูกรบกวนจึงจะแสดงบทบาท เปรียบเหมือนตะกอนที่นอนนิ่งอยู่ก้นตุ่ม เมื่อบุคคลนำไม้หรือมือไปกวน จึงฟุ้งขึ้นมาผสมกับน้ำใสส่วนบน ทำให้น้ำทั้งตุ่มขุ่นไปหมด กลายเป็นปริยฐานะบ้าง วิติกมะบ้าง

ลองยกตัวอย่างเรื่องต้นหนุสสัย (อนุสัยคือต้นหา) ท่านเปรียบเทียบว่าเหมือนรากไม้ อยู่ในดินมองไม่เห็น จากพระพุทธพจน์ที่ว่า “เมื่อรากของต้นไม้ยังมั่นคง ต้นไม้แม้ถูกตัดแล้วก็งอกขึ้นได้อีก ฉันทะ เมื่อต้นหนุสสัยยังไม่ถูกกำจัด ความทุกข์ก็เกิดขึ้นบ่อยๆ” (พระพุทธพจน์ในธรรมบท)

ต้นหนุสสัยนี้บางที่ท่านเรียกว่า วัฏฏมุขกาตณหา แปลว่าต้นหา ซึ่งเป็นมูลของวัฏฏะ ส่วนต้นหาอีกชนิดหนึ่ง ท่านเรียกว่า วิสัตติกาตณหา แปลว่าต้นหาซึ่งชานไปในอารมณ์ทั้ง ๖ มีในรูปเป็นต้น ในขณะที่ทำไ้

เห็นรูป อันน่าใคร่น่าปรารถนาน่าพอใจ ตัณหาที่เกิดทางอายตนะภายใน ภายนอกนี้ เมื่อผ่านพ้นไปแล้วก็จะลงไปสะสมเป็นตัณหาสุสัย เมื่อมีมากขึ้นตามการสะสม ก็จะเป็นคนมากไปด้วยตัณหา ส่วนลึกของโทษะเป็นปฏิฆานุสัย ส่วนลึกของโมหะเป็นอวิชชานุสัยก็ทำนองเดียวกัน

คำถามที่ ๑๑๒

ทุกวันนี้คนไทยจำนวนมากมีลักษณะวัตถุนิยม มีค่านิยมยกย่องคนมีเงิน บริโภคทรัพยากรมากถึงขั้นไม่คำนึงผลที่จะตามมาในอนาคต ขอให้วันนี้ตัวเองมีความสุขก่อน คนอื่นหรือสังคมจะเป็นอย่างไรไม่สนใจ เชื่อในศาสนาพุทธอย่างไม่มีเหตุผล งมงายกับไสยศาสตร์ วัตถุทางศาสนาอย่างผิดๆ เช่น จตุคามรามเทพ ยอมจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อไปซื้อ มา เข้าใจว่าวิธีการทำบุญคือต้องทำกับวัดอย่างเดียวและต้องทำเป็นวัตถุ เช่น ตักบาตร โดยละเลยสังคมส่วนรวม คิดแต่จะทำบุญเพื่อตนเองอย่างเดียวจนไม่เอาใจใส่ผู้อื่น และไม่สนใจที่จะพัฒนาสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข มองข้ามเรื่องการพัฒนาจิตใจ แม้จะทำบุญแต่ยังมีจิตใจที่อิจฉาริษยา เห็นใครบริจาคสร้างวัดมากกว่าไม่ได้ เห็นใครมีจตุคามองค์ดีกว่าไม่ได้ บุคคลเหล่านี้ไม่ได้ทำบาปกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ชำคณ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม ฯลฯ จะถามว่าคนไทยส่วนมากที่มีค่านิยมแบบนี้ถือว่าก่อกรรมแล้วหรือยังครับ และหากเป็นกรรมจะเป็นกรรมได้อย่างไร ช่วยอธิบายด้วยหลักเหตุผลที่เป็นวิทยาศาสตร์ด้วยครับ

ตอบ

เพียงแต่คิดก็เป็นกรรมแล้ว ท่านเรียกว่ามโนกรรม ถ้าพูดออกไป เป็นวจีกรรม ถ้ากระทำด้วยกายเป็นกายกรรม การจะเปลี่ยนแปลงสังคม

ต้องเปลี่ยนแปลงที่ความคิดของคนก่อน คนส่วนมากคิดอย่างไรยอมทำ และพูดอย่างนั้น สังคมก็เป็นอย่างนั้น ความงมงายเป็นพฤติกรรมหนึ่งของสังคม เพราะขาดปัญญา ขาดโยนิโสมนสิการ โดยทั่วไปเราคิดว่ามนุษย์อยู่ในโลกของวัตถุ แต่จริงๆ แล้วมนุษย์อยู่ในโลกของความคิด มีพระพุทธภาษิตรับรองว่า “จิตเตน นียติ โลกโก สัตว์โลกอันจิตย่อมนำไป” แปลให้ง่ายกว่านี้ก็คือ จิตนำสัตว์โลกไป สัตว์โลกเป็นวัตถุนิยมก็เพราะจิตเขาเป็นวัตถุนิยมก่อน

คำถามที่ ๑๑๓

ตามความเข้าใจของผมผู้ซึ่งถือหลักวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติเป็นหลัก พิธีกรรมจีนต่างๆ เช่น ปิ้งเอี่ยมเข้า ลอยกระทง เหนียงอ้วงปอฉ่า ฯลฯ เป็นสิ่งที่ช่วยให้คนผู้ยังเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของพุทธศาสนา ให้มีจิตใจมุ่งมั่นที่จะทำความดี ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ปฏิบัติตามหลักคำสอนของสุกใจ้ว(พระพุทธเจ้า) ซึ่งมีความเป็นวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับกฎธรรมชาติที่ว่า สรรพสิ่งทุกอย่างล้วนมีการเปลี่ยนแปลงและไม่จีรังยั่งยืน ทุกอย่างเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับการกระทำและสภาพจิตใจที่ก่อให้เกิดเจตนาของตัวเอง ผมไม่เชื่ออย่างเบ็ดเตล็ดเป็นตะว่า การไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาบ่อยๆ จะก่อให้เกิดส่วนได้ส่วนเสียต่อกรรมต่อเราโดยตรง หากเป็นเช่นนั้นจริง คนจำนวนมากที่ไม่เคยร่วมพิธีกรรมทางศาสนา แต่ทุกการกระทำในชีวิตประจำวัน ล้วนเต็มไปด้วยกุศลจิตและปล่อยวาง สอดคล้องตามหลักที่แท้จริงที่พุทธศาสนาก็ไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติบุญหรือศรับ ไม่จริงแน่นอน แต่สิ่งที่ผมเชื่อ คือ หากเราไปร่วมพิธีกรรมด้วยเจตนาที่ว่าเป็นการเตือนสติให้เราระลึกถึงสุกใจ้ว และนำคำสอนท่านมาปฏิบัติ รวมทั้งหลังจากร่วมพิธีกรรมแล้ว

เกิดสภาวะจิตใจที่สงบ ผมว่าสิ่งนี้แหละที่ก่อให้เกิดส่วนได้ส่วนเสียต่อบุญของเราโดยตรง ภาวะที่เป็นสิ่งที่มีมีความสำคัญ (ระดับหนึ่ง) เพื่อเป็นสื่อให้ผู้ศรัทธาในศาสนาพุทธเบนความสนใจเข้าหาธรรมะ คนเราปัญญาไม่เท่ากัน หากปราศจากพิธีกรรมบางครั้งก็ยากที่คนจะเข้าใจถึงแก่นศาสนาพุทธได้ ชื่อนี้ผมเข้าใจ แต่ในที่สุดแล้ว หากหลงผิดเข้าใจว่าทำแต่พิธีกรรมแต่ใจยังเต็มไปด้วยโลก โกรธ หลง ไม่เข้าใจกฎธรรมชาติ ไม่นำคำสอนของสุกใจ้วมาปฏิบัติ ผมว่าอย่ามาร่วมพิธีกรรมให้เสียเวลาเลยดีกว่า เช่น อาม่าอาอี่จำนวนมากที่ไปวัดด้วยใจที่ไม่สงบ ทะเลาะด่ากันด้วยคำหยาบๆ เพื่อแย่งที่นั่งกัน หรือ แย่งของไหว้วกัน เป็นต้น มิทราบท่านมีความคิดเห็นเช่นไรครับ

ตอบ

เห็นว่าความคิดความเห็นของคุณถูกต้องเหมาะสมดีแล้ว ขออนุโมทนา

คำถามที่ ๑๑๔

พระพุทธวจนะที่ว่า “มนุษย์ตายไปแล้วมักไปอบาย” นี้อยู่ในเล่มไหน หรือครับ ชื่อพระสูตรว่าอะไรหรือครับ ขอขอบคุณครับ

ตอบ

คุณลองอ่านดูใน พาลบัณฑิตสูตร มัชฌิมนิกาย อุปริปัตตนิคาเย และพระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ เอกนิบาต อังคุตรนิกาย ข้อที่ ๒๐๕ ฯลฯ

คำถามที่ ๑๑๕

อยากจะเรียนถามว่า จะต้องปฏิบัติธรรมข้อไหนถึงจะเป็นความตั้งใจว่าให้ได้โสดาบัน (อยากได้ในชาตินี้จะดีมากค่ะ) ตอนนี้เป็นปุถุชนธรรมดาที่ต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพให้อยู่ได้ รู้สึกเบื่อ และกลัวกับเกิดแก่เจ็บตายค่ะ ตอนนีู้้ตัวว่าโกรธเก่ง โกรธง่าย หงุดหงิด รำคาญง่าย มีอะไรมากกระทบแรงๆ ก็ทนไม่ได้ ทำอย่างไรดีค่ะ เพราะการปฏิบัติธรรมเพื่อให้พ้นโลกนั้น ยากมากสำหรับปุถุชนเช่นดิฉัน แต่ก็อยากให้ตัวเองได้เข้าใกล้สิ่งนั้นได้ไม่มากนักน้อย เพื่อให้ได้มากยิ่งขึ้นๆ ขึ้นไปค่ะ กราบขอบพระคุณอย่างสูงค่ะ

ตอบ

ขออนุโมทนาอย่างยิ่งที่คุณมีความคิดดีๆ เช่นนี้ คำถามทำนองนี้ได้ตอบแล้ว โปรดดูคำตอบข้อที่ ๑๐๑

คำถามที่ ๑๑๖

ขณะนี้ได้มีป้ายโฆษณาหนังสือ นิตยสารฉบับหนึ่งมีข้อความว่า “ผู้รู้ ตื่น เบิกบาน อ่าน” ความเข้าใจของผมไม่ทราบว่ามีผิดหรือถูกกับคำว่า “ผู้รู้ ตื่น เบิกบาน อ่าน” ซึ่งหมายถึงพระพุทธองค์ใช่หรือไม่ หากความเข้าใจของผมถูกต้องในคำสวดมนต์ทุกวันของเด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาต่างๆ จะให้คำชี้แจงอย่างไรกับเรื่องนี้

ตอบ

คำว่า “ชาวพุทธ” แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานก็ได้ เข้าใจว่านิตยสารฉบับนั้นมุ่งเอาความหมายนี้ คือหมายถึงชาวพุทธทั่วไป

คำถามที่ ๑๑๗

กระผมอยากจะถามอาจารย์ว่า คำถามที่ ๑ ธรรมะคืออะไร คำถามที่ ๒ อะไรคือธรรมะ และคำถามสุดท้าย อาจารย์ลองตอบคำถามสมมุติว่า เด็กอนุบาลถามว่า นรกสวรรค์ คืออะไร ขอขอบคุณครับ

ตอบ

ธรรมะมีหลายความหมาย เช่น

๑. คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เรียกว่าพระธรรม
๒. ความจริงที่มีอยู่ในธรรมชาติ มีผู้ค้นพบแล้วนำมาสั่งสอน
๓. ระบบศีลธรรมจริยธรรม

สำหรับเด็กอนุบาล นรกก็คือความไม่สบายกายไม่สบายใจ สวรรค์คือความสบายกายสบายใจ

คำถามที่ ๑๑๘

ขอคำแนะนำจากอาจารย์ด้วยค่ะ เรื่องการใช้สรรพนามในการสนทนากับพระ ๑. กรณีที่พระอายุมากกว่าเรา เรียกท่านว่า หลวงพ่อ หลวงพี่ พุฒแทนตัวเองว่า หลนุ จะเหมาะหรือไม่ หรือควรใช้คำใด? ๒. กรณีที่พระอายุน้อยกว่าเรา ควรเรียกพระอย่างไร เรียก “ท่าน” ได้ไหมคะ หรือจะใช้พระคุณเจ้า? (แต่รู้สึกขัด ๆ ถ้าจะใช้คำนี้) แล้วจะแทนตัวเองอย่างไร ถ้าไม่ใช่ดิฉัน

ตอบ

คำว่า “ท่าน” ใช้ได้ทั้งกับพระผู้ใหญ่ผู้สูงอายุ ทั้งกับพระที่ยังหนุ่มอายุน้อย เป็นคำกลางๆ ดี สำหรับคำแทนตัวเองนั้นใช้คำว่า “หลนุ” กับพระผู้สูงอายุ และใช้คำว่า “ดิฉัน” กับพระหนุ่มเณรน้อย

คำถามที่ ๑๑๙

กราบเรียนถามอาจารย์ค่ะ หนูเห็นอาจารย์ตอบคำถามมา ต้องขอบคุณมากค่ะ แต่หนูอยากเข้าไปสืบค้นหรืออ่านเพิ่มเติม แต่ไม่รู้ว่าที่อาจารย์อ้างมาเราจะเข้าไปค้นหาได้อย่างไร หรือบางที มีเรื่องที่น่าสนใจ จากคำถามของคนอื่น หรือไปอ่านเจอในหนังสือของอาจารย์แล้วมีการอ้างถึงแหล่งที่มา หนูอยากเข้าไปดูให้มากขึ้น แต่สืบค้นต่อไม่เป็น เช่น รัตนสูตร ขุททกนิกาย หรือ สังยุตตนิกาย อะไรอย่างนี้ ดูเหมือน สิ่งเหล่านี้ จะอยู่ในพระสุตตันตปิฎก ไซ้ใหม่ค่ะ รบกวนช่วยอธิบายเพิ่มเติม เพื่อการสืบค้น ค้นคว้า หรืออ้างถึง เพิ่มเติมด้วยค่ะ

ตอบ

ไซ้แล้วอยู่ในพระสุตตันตปิฎก คุณผู้ถามต้องมีพระสุตตันตปิฎกไว้ที่บ้าน จึงจะค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ค่อยๆ ซื่อไว้ที่ละเล่มสองเล่มก็ได้ แต่ถ้าซื้อพระสุตตันตปิฎกทั้งชุดก็จะสะดวกในการค้นคว้าตามไปดู ผมรู้สึกปลื้มใจที่คุณพูดมาเช่นนั้น ขออนุโมทนาต่อความคิดอันดีงามนี้ด้วย จะทำได้แค่ไหนก็ลองพยายามดู

คำถามที่ ๑๒๐

ต้องการร่วมเป็นเจ้าของภาพ หนังสือธรรมะเอกเขนก แต่ โทร. ไปสอบถาม ๐๒-๒๔๓๑๒๗๙ ไม่ติดเลยค่ะ เลยไม่แน่ใจ

ตอบ

เบอร์โทรศัพท์ที่คุณแจ้งมานี้ถูกต้องแล้ว ให้โทรฯ บ่อยๆ เพราะเบอร์นี้ค่อนข้างจะใช้งานมากจึงไม่ค่อยว่าง ขออนุโมทนาในกุศลจิตของคุณด้วย

คำถามที่ ๑๒๑

กราบเรียนอาจารย์วศินค่ะ หนูมีปัญหาบางอย่างค้างคาใจอยู่ จึงเรียนถามดังนี้ค่ะ บางทีการปฏิบัติก็ต้องมีการใช้หลักอุเบกขากับลูก การเป็นแม่ก็อยากให้ลูกเดินไปในทางที่ถูกที่ควร แต่ลูกช่วยวัยรุ่นเดี๋ยวนี้ มีสิ่งแวดล้อมและเพื่อนมากมาย ตั้งแต่เล็ก ก็ปลุกฝังแต่สิ่งที่ดีให้เขา พอเริ่มวัยรุ่น พฤติกรรมเริ่มเปลี่ยน พุดจาหยาบคาย ชอบเล่นคอมฯมากขึ้น การเรียนไม่สนใจ ทั้งที่ก็บอกแล้วว่า ให้รู้จักแบ่งเวลา การเรียนเป็นสิ่งที่จะติดตัวไปในอนาคต ไม่มีใครมาแย่งชิงความรู้ในสมองเราได้ ถ้ามีความรู้ ก็นำออกมาทำมาหากินได้ จะไม่ลำบาก แม่ไม่ได้อยู่เลี้ยงดูตลอดชีวิตนะ ถึงเวลาแม่ก็ต้องไป ถ้าเวลาผ่านไปแล้ว ย้อนกลับมาแก้ไขไม่ได้ อย่าทำตัวเหลวไหล แต่คำสอนทั้งหลายก็เหมือนผ่านเลยไป ใจคนเป็นแม่ก็ไม่สบาย บางครั้งก็ปลอ่ยวางว่า พวกลูกเหล่านี้ มีกรรมเป็นทายาท เขาทำอะไร ก็จะได้เช่นนั้น ต่างคนก็ต่างกรรม เราทำหน้าที่แม่ตามสมควรแล้ว ผลจะเป็นอย่างไรก็อย่าไปคิดมัน แต่อีกใจก็ยังวางไม่ลงค่ะ กลับคิดว่า ต้องสู้อีกหน่อย ถึงเขาจะมองว่าเราเป็นแม่ที่จู้จี้ ขี้บ่น แต่อย่างน้อย คำสอนดีที่เราตั้งใจสอนไป คงจะคงยังอยู่กับเขาบ้าง ในภายหลัง บางครั้งเวลาเห็นพวกเขาทำตัวเหลวไหล รู้สึกเศร้าใจจัง ไม่รู้ว่าทำกรรมอะไรร่วมกันไว้ จึงมีลูกที่ไม่มีหัวใจ แต่ใจหนึ่งเตือนว่า ช่างเขาเถอะ เรามีหน้าที่ที่ชี้แนะ เขาจะทำไม่ทำ มันเป็นกรรมของเขา ใจอีกข้างก็บอกว่า ทำแบบนี้เห็นแก่ตัว เหมือนตัดปัญหาทิ้ง ลอยตัวเหนือปัญหา บางทีมันสับสนมากค่ะ อาจารย์ช่วยตอบหน่อยนะคะ เวลาที่เราเจอปัญหา แล้วถอยออกมาดู ไม่ให้เป็นตัวเราเล่นเอง บางครั้งมันก็ตัดไม่ขาด เพราะห่วงมันผูกแน่นอยู่ค่ะ

ตอบ

ขอให้ทำไปตามหน้าที่ของแม่ ให้รู้สึกว่าเราได้ทำดีที่สุดแล้ว เหลือจากนั้นเป็นความรับผิดชอบของเขาเอง เขาเป็นลูกของเราก็จริง แต่วาสนาบารมีเป็นเรื่องของแต่ละคน

คำถามที่ ๑๒๒

ดิฉันได้สนใจ เข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรม ปี ๒๕๔๗ โดยไปทัวร์ทำบุญตามวัดต่างๆ และได้มีโอกาสเรียนสมาธิเบื้องต้น ที่วัดแถวสุขุมวิท ๑๐๑ ปกติดิฉันสวดมนต์ ถ้อยศีล ๕, ศีล ๘ บ้าง นั่งภาวนา ไปทำบุญต่าง จ.ว. ตามเทศกาล. ไปปลูกป่าให้วัดที่ ต.จว. ดิฉันรู้สึกได้ว่า ความโลภในสิ่งของต่างๆ ทั้งเรื่อง การกิน การอยู่ ลดลงมาก แต่ความโกรธยังมีอยู่ คือ ลดลง (แต่น้อย) ขออาจารย์ชี้แนะ วิธีปฏิบัติธรรมเพื่อลดความโกรธค่ะ

ตอบ

๑. พิจารณาให้มากถึงโทษของความโกรธ
๒. พิจารณาให้มากถึงคุณของขันติและเมตตา
๓. เจริญเมตตาให้มาก ให้อภัยให้มาก

มีหนังสือของผมอยู่ ๒ เล่ม ชื่อ “ทำอย่างไรกับความโกรธ” และ “วิธีลด ละ ความโกรธ” ลองติดต่อไปทางสำนักพิมพ์ธรรมดา โทรฯ ๐๒-๘๘๘๗๐๒๖ คิดว่าน่าจะช่วยได้บ้างไม่มากก็น้อย

คำถามที่ ๑๒๓

เกี่ยวกับอาชีพร้องรำทำเพลง ทำให้คนมีราคะเพิ่มและโมหะเพิ่มขึ้นนั้น ปราภฏในพระไตรปิฎกว่า เมื่อตายแล้วต้องไปตกนรกใช้ไหมคะ ดิฉันมีลูกชายมีอาชีพเป็นนักดนตรี เขาให้เงินจากการเล่นดนตรีของเขาแก่ ดิฉัน ดิฉันใช้เงินของเขา ดิฉันจะบาปด้วยไหมคะ ถ้าบาปดิฉันไม่รับเงินนี้ ลูกก็ไม่มีอะไรจะทดแทนพระคุณแม่ได้ สมควรที่เราจะทำอย่างไร หรือคิดอย่างไรดีคะ ขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

การที่คุณได้รับเงินจากลูกชายซึ่งเป็นนักดนตรีนั้น ไม่เป็นความผิดอะไร มีส่วนดีทำให้เขาได้ตอบแทนพระคุณของมารดา ซึ่งเป็นบุญกุศลอย่างหนึ่งของเขาได้สะสมไว้เป็นประจำ เป็นทางให้เขาประสบบุญเป็นอันมากจากการบำรุงมารดา เป็นมงคลอันสูงสุดอย่างหนึ่ง ขอให้คุณสบายใจรับเงินเขาไว้ใช้และทำบุญกุศลตามสมควร

คำถามที่ ๑๒๔

ที่กล่าวว่าให้เห็นภายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรมในภายในและในภายนอกนั้น คำว่า “ในภายนอก” หมายถึงอะไร ให้เห็นกาย เวทนา จิต ธรรมของผู้อื่นด้วยหรือคะ

ตอบ

ตามอรรถกถาภมมมหาสติปัฏฐานสูตรบอกว่า “ในภายนอก” หมายถึง กายของผู้อื่น

คำถามที่ ๑๒๕

จิตที่มีจิตที่ยิ่งกว่า ก็ให้สติกำหนดรู้ว่า จิตมีจิตที่ยิ่งกว่า หมายถึงความว่าอะไรคะ

ตอบ

จิตที่มีจิตอื่นยิ่งกว่า หมายถึง จิตที่เป็นกามาวจร (สขุตตรฺ จิตฺตํ) จิตที่ไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า (อนฺตฺตฺร จิตฺตํ) หมายถึงจิตที่เป็นรูปาวจรและอรูปราวจร จิตที่ได้ฌาน ทั้งรูปฌานและอรูปรฌาน

คำถามที่ ๑๒๖

กามฉันทะที่ยังไม่เกิด จะเกิดขึ้นด้วยการใดก็รู้ชัดด้วยประการนั้น ด้วย กามฉันทะที่เกิดแล้ว จะละเอียดได้ด้วยประการใด ก็ให้รู้ชัดประการนั้น ด้วย กามฉันทะที่ละเอียดแล้วจะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไปด้วยประการใด ก็ให้รู้ชัดประการนั้นด้วย สิ่งที่ต้องรู้ชัดทั้งสามประการข้างต้นหมายถึงอะไร

ตอบ

หมายถึงรู้สาเหตุเกิด และเหตุดับของกามฉันทะ เช่นสุกนิमित ความกำหนดหมายว่างามเป็นเหตุเกิดของกามฉันทะ อสุกนิमित ความกำหนดหมายความว่าไม่งามเป็นเหตุดับของกามฉันทะ เป็นต้น

คำถามที่ ๑๒๗

ได้ยินมาว่า ผู้ที่บรรลอรหัตต์ หากไม่บวช จะต้องตาย ไข้หรือไม่ (ไม่อาจเป็นฆราวาสได้)

ตอบ

ถูกต้องแล้ว

คำถามที่ ๑๒๘

พระสงฆ์ที่จะรับผ้ากฐินและคุณสมบัติของภิกษุผู้ครองเป็นอย่างไร ครี

ตอบ

พระสงฆ์ผู้จะรับภิกษุต้องอยู่จำพรรษาในอาวาสนั้นครบ ๓ เดือน สำหรับผู้ครองผ้ากฐินสุดแล้วแต่พระสงฆ์ทั้งหลายจะตกลงกันว่าจะให้ใครเป็นผู้ครอง ในสมัยโบราณจะเลือกภิกษุที่จีวรเก่ากว่าผู้อื่น เพื่อท่านจะได้เปลี่ยนใหม่ ถ้ามีมากรูปด้วยกันก็จะเลือกภิกษุที่มีพรรษามากที่สุดในปัจจุบันจีวรหรือสบง (ผ้าถุง) หาได้ง่ายแล้ว จึงมักเลือกภิกษุผู้เป็นเจ้าของอาวาสหรือถ้าเจ้าอาวาสยินยอม ก็อาจเลือกภิกษุที่มีพรรษามากที่สุดในอาวาสนั้นก็ได้

คำถามที่ ๑๒๙

ขอกราบเรียนถามอาจารย์ค่ะ พ่อแม่เป็นคนซื้อดอกไม้เพื่อบูชาพระแล้วให้คนงาน(คนใช้)ที่บ้านเป็นคนนำดอกไม้ไปบูชาพระ เรียนถามว่าใครได้บุญกว่ากัน อย่างไรคะ อย่างนายเป็นคนซื้อหาอาหารมาใส่บาตร แต่ฝากคนงานในบ้านเป็นคนใส่แทน ถามว่าใครได้บุญ และต่างกันอย่างไรคะ ขอกราบรบกวนท่านนี้ค่ะ ขอขอบพระคุณล่วงหน้ากับคำตอบ และเพื่อความเข้าใจค่ะ

ตอบ

บุญซึ่งดวงไม่ได้ ยากที่จะบอกว่าใครได้บุญมากกว่าใคร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เช่น เจตนา ศรัทธา เป็นต้น

คำถามที่ ๑๓๐

จากคำถามที่ ๙๖ ให้ทำวิปัสสนาคืออยู่กับปัจจุบัน ขอทราบคำอธิบายเพิ่มเติมพร้อมยกตัวอย่างในการทำงานให้เห็นค่ะ และคำว่ากุศลกรรมบถ ๑๐ หมายถึงอะไรบ้างคะ

ตอบ

เวลาทำงานคุณก็ทำงานไปซี จะมาทำวิปัสสนาอยู่ได้อย่างไร ถ้าใจอยู่กับงานมันก็เป็นสมาธิในงาน แต่ถ้าอะไรเกิดขึ้นกับคุณจะพอใจหรือไม่พอใจก็ตาม คุณมีสติพิจารณาได้ทันว่า มันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นี่แหละคือวิปัสสนาใจคุณก็จะสบายขึ้น ไม่ยึดติดกับอารมณ์ไม่ผูกพันมันหมายความว่ามันเที่ยง ยั่งยืน

กุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ ๒. เว้นจากการลักทรัพย์ ๓. เว้นจากประพฤติผิดในกาม ๔. เว้นจากพูดเท็จ ๕. เว้นจากพูดส่อเสียด (ยุยงให้คนแตกกัน) ๖. เว้นจากพูดคำหยาบ ๗. เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ ๘. เว้นจากโลภอยากได้ของผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรม ๙. เว้นจากพยาบาท ๑๐. เว้นจากความเห็นผิด เช่น เห็นว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เป็นต้น

กุศลกรรมบถนี้ แปลว่า ทางแห่งกุศลกรรม เป็นมนุษยธรรมดีกว่า ประณีตกว่าศีล ๕ ในที่บางแห่งท่านเรียกว่า **ธรรมจริยา** ที่เรามาใช้กันในปัจจุบันว่า **จริยธรรม**

คำถามที่ ๑๓๑

เคยอ่านหนังสือบางเล่มบอกว่าเวลาเกิดความคิดหรืออารมณ์ให้รู้สึกตัว คือหยุดคิด หยุดอารมณ์ เช่น อารมณ์โกรธ ก็ให้พยายามข่มใจไม่ให้โกรธ คล้ายกับว่าเมื่อเกิดความคิดให้หยุดคิด บางตำราก็ว่าถ้าทำเช่นนี้เหมือนกับหินทับหญ้า คล้ายกับเป็นการเก็บกดเอาไว้ ควรจะตามดูอารมณ์นั้นๆ แทน ผมเลยมีความสงสัยว่าตามดูอารมณ์จะตามอย่างไร และหลักการที่ผมว่ามานี้ อย่างไหนเป็นการทำที่ถูกต้อง คือหยุดคิด หรือตามดูความคิดกันแน่

ตอบ

ก็ควรจะทำทั้งสองอย่าง คือ หยุดคิดเรื่องนั้นและก็เปลี่ยนความคิดเสียใหม่ เหมือนกับตอกลิ้มเก่าออกไปใส่ลิ้มใหม่เข้ามาทดแทน เขาเรียกว่าใช้อารมณ์ทดแทน คือเอาสิ่งที่ดีมาทดแทนสิ่งที่เสีย เหมือนเอาน้ำดีมาไล่น้ำเสีย ตามดูจิตก็ได้ว่าคิดอะไร เป็นกุศลหรือเป็นอกุศล ถ้าเห็นว่าเป็นอกุศลก็หยุดเสีย เปลี่ยนไปคิดสิ่งที่เป็นกุศล

คำถามที่ ๑๓๒

กราบสวัสดี อาจารย์วศิน ที่เคารพ ดิฉันขอเรียนปรึกษาค่ะ ดิฉันเป็นพนักงานบริษัทด้านนำเข้ายา และได้มีโอกาสดี ๆ เข้ามาในชีวิตทางธรรมะ เพราะทางแผนกการตลาด ขอให้ช่วยเขียนบทความ หรือมุมนุศลิมน์เกี่ยวกับธรรมะ หรือในแนวซึ่งผู้อ่านเป็นผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ต้องรักษาตัวอยู่ที่บ้านและทำการล้างไตทางช่องท้องทุกวันด้วยตัวเอง วันละ ๔ ครั้ง ทุก ๆ วัน ซึ่งเป็นระบบการรักษาโรคไตได้อ่านค่ะ เป็นหัวข้อใหม่ยังไม่มีชื่อ จะแจกทุกเดือนให้กับผู้ป่วยค่ะ แต่จะมีหลากหลายเรื่องให้ผู้ป่วยอ่านในหนึ่งเล่ม ส่วนหนึ่งที่ต้องมีเพิ่มคือมุมนุศลิมน์ ที่ทำให้ผู้อ่านสบายใจ แต่เนื้อที่เขียนค่อนข้างน้อยคือ ครึ่งหน้า A๔ เท่านั้น ดิฉันจะขอเพิ่มเป็นเต็มหน้า และคิดว่าจะนำบทความในหนังสือที่เห็นว่าดี และผู้อ่านเกิดบุญกุศล เข้าใจชีวิตมากขึ้น ดิฉันจึงนึกถึงอาจารย์ค่ะ เพราะดิฉันชอบอ่านหนังสือธรรมะฟัง CD ธรรมะ แต่ไม่เคยเขียนค่ะ จึงกราบขอความกรุณาค่ะ

๑. ขออนุญาต นำข้อความบางส่วนในหนังสือที่อาจารย์เขียนมาลง โดยใช้ชื่อผู้เขียนคืออาจารย์วศินอ้างอิงด้วย ขออนุญาตไหมคะ

๒. กรุณาแนะนำชื่อหนังสือของอาจารย์ที่ผู้ป่วยอ่านแล้วได้บุญไม่ทุกข์มากไปกว่านี้ สบายใจ และเร่งปฏิบัติธรรมในเวลาที่เหลืออยู่ค่ะ

๓. ถ้าอาจารย์จะกรุณาเขียนบทความดังกล่าว ขนาดครึ่ง A๔ หรือ เต็มหน้า ก็จะเป็นพระคุณยิ่งค่ะ เพราะหาบทความที่กระชับเหมาะกับผู้ป่วย ลงครึ่ง A๔ หรือเต็มหน้าไม่ได้ค่ะ คงต้องเขียนว่าให้อ่านต่อในเดือนถัดไป ก็เลยไม่รู้ว่าจะยังงัยค่ะ เกรงว่าอ่านคอลัมน์นี้ครั้งแรกแล้ว ไม่อยากจะอ่าน อีก จึงต้องการให้ผู้ป่วยที่อ่านครั้งแรกแล้วชอบ เข้าถึงใจ และติดตามอ่าน เรื่อยๆ แต่ก็บังคับเขาไม่ได้ใช่ไหมคะ

๔. อาจารย์ช่วยตั้งชื่อคอลัมน์ที่ไพเราะ เหมาะกับงานนี้ให้ด้วยค่ะ เพื่อผู้อ่านจะได้ติดตามได้ทุกเดือน ดิฉันพยายามคิดชื่อแล้วแต่รู้สึกธรรมดา และซ้ำกับทั่วไปค่ะคือไม่ต้องการให้ชื่อคอลัมน์ไปกระทบใจผู้ป่วยค่ะ

๕. ในฐานะดิฉันเป็นสื่อกลางเสนอระหว่างผู้ป่วยกับบทความทาง ธรรมะ ดิฉันจำเป็นต้องมีนามแฝง เพื่อผู้ป่วยอาจมี จ.ม. มาหาค่ะ อาจารย์ ช่วยแนะนำด้วยค่ะ หรือ จะใช้ชื่อนามสกุลจริง ก็ดูเขินๆ ค่ะ อาจารย์ช่วย ตั้งนามแฝงให้ด้วยนะคะ กราบขอบพระคุณล่วงหน้าเป็นอย่างสูงค่ะ ที่ให้ความกรุณา ดิฉันเป็นเพียงจุดเล็กๆ ที่เพิ่งเริ่มต้นทางธรรมะ หากผิดพลาด ประการใด กราบขออภัยมา ณ ที่นี้ค่ะ ขอให้บุญกุศลครั้งนี้เป็นโอกาสให้ อาจารย์วัดจนถึงซึ่งพระนิพพานในเวลาอันควร

ตอบ

๑. ยินดีมากครับ

๒. ขอแนะนำหนังสือเรื่อง “เพื่อความสบายใจ” “เพื่อสุขภาพจิตที่ดี” “หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด” และ “ไตรลักษณ์” รวม ๔ เล่ม ขอแนะนำเท่านี้ก่อน

๓. ขอให้คุณพิจารณาเลือกจากหนังสือต่างๆ จะเหมาะกว่า เพราะคุณอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์

๔. ขอเสนอชื่อคอลัมน์ว่า “เพื่อความสบายใจ”

คำถามที่ ๑๓๓

เห็นสุนัขหลังบ้านอดอยากแล้วเป็นทุกข์ใจ ทุกวันดิฉันจะเห็นสุนัขหลังบ้าน ซึ่งมีเจ้าของที่มีธุรกิจร่ำรวย บ้านช่องใหญ่โต แต่คุณเชื่อไหมคะ สุนัขทั้ง ๖ ตัว นั้นเป็นขี้เรื้อนทุกตัว ผอมโซ เห็นซี่โครง ยิ่งกว่าหมาจรจัดข้างถนนซะอีก ทุกเช้าและเย็นพอเจ้าของเปิดประตูรั้วบ้านมันจะวิ่งกรูกันออกมาหาของกินข้างนอกบ้าน हाงขยะบ้าง เศษอาหารตาม พื้นบ้าง ตอนแรกดิฉันคิดว่าสุนัขมีเจ้าของ เขาคงไม่ให้อดอยากหรอก ดิฉันก็ไม่ได้สนใจอะไร แต่พอเห็นเป็นแบบนี้ทุกวัน ๆ อดเวทนาสงสารมันไม่ได้ค่ะ ดิฉันจึงตักอาหารเม็ดสุนัข เอาออกมาให้มันกิน แต่ละตัวกินแบบ ไม่บันยะบันยัง กินอาหารชนิดแทบล้มหายใจเลยคะ ขนาดข้างบ้านดิฉัน เอาอาหารบุตๆ มาให้มันกิน มันยังกินเหมือนกับว่าอร่อยมากๆ ดิฉันเห็นแล้ว รู้สึกเศร้าใจมากๆ ค่ะ เป็นทุกข์ ทุกครั้งที่ได้เห็น เพราะว่าบ้านดิฉันก็เลี้ยงสุนัขเหมือนกัน มีทั้งหมด ๘ ตัว กินข้าวเย็นทุกวัน วันละ ๑ มื้อ ส่วนมื้ออื่น จะเทอาหารเม็ดใส่ไว้ในจานตลอด เราเลี้ยงเขาแล้วก็ไม่ยอมให้เขาอด เรากินเขาก็ต้องกินเหมือนเราคะ แต่ฐานะทางบ้านดิฉันก็แค่พอมีพอกิน จะเอาอาหารไปให้สุนัขหลังบ้านทุกวัน ก็คงจะไม่ไหวเหมือนกัน เพราะ ทุกวันนี้ก็ยังมีหนี้สินยังเป็นมนุษย์เงินเดือน ก็ต้องกระเปียดกระเสียน อยู่ทุกวัน แต่ครั้นพอเห็นสุนัขหลังบ้านวิ่งออกมาหาของกิน บางทีก็มานั่ง รออยู่น้ำบ้าน มองด้วยความหวัง ดิฉันก็รู้สึกทุกข์ใจอย่างมาก อยากให้ทุกท่านช่วยชี้แนะให้ด้วยคะ ว่าดิฉันควรจะทำอย่างไรดี

ตอบ

ขออนุโมทนาต่อกุศลจิตของคุณด้วย ถ้าพอทำได้ก็ขอให้ทำต่อไป เถอะ บุญกุศลจะช่วยให้คุณไม่ตกต่ำ มีแต่จะเจริญมั่นคงยิ่งๆ ขึ้นไป ถ้าคุณเจียวนจดหมายไปเตือนเจ้าของสุนัข ๖ ตัวนั้นบ้างจะเป็นไรไหม นึกว่าเอาบุญ ขอให้คุณโชคดีตลอดไป

คำถามที่ ๑๓๔

เคยได้ยินเรื่องบอกเล่าเกี่ยวกับพระธาตุเสด็จได้ คล้ายกับว่าสามารถเพิ่มจำนวนออกมาได้เอง ผมเองสงสัยว่าเป็นจริงหรือไม่ ถ้าจริง ตามหลักวิทยาศาสตร์จะตอบปัญหานี้อย่างไร หรือเป็นเรื่องของปาฏิหาริย์?

ตอบ

ขออภัยผมไม่มีความรู้เรื่องพระธาตุ ตอบไม่ได้ สนใจแต่เรื่องพระธรรม

คำถามที่ ๑๓๕

อยากให้อาจารย์ให้ความเห็นเรื่อง “สันดานกา” ค่ะ

ตอบ

เรื่องภิกษุสันดานกาที่กำลังอื้อฉาวอยู่ในเวลานี้รู้สึกว่าเป็นศิลปินเขาทำเกินไป

คำถามที่ ๑๓๖

บางครั้งก็เหมือนจะเข้าใจศีลธรรมของโลกแต่บางครั้งก็เหมือนทำใจไม่ยอมรับมัน ไม่รู้จะคุยกับใคร เหมือนในชีวิตโหยหาอะไรบางอย่างมาทั้งชีวิต ก็เปิดเน็ตอ่านธรรมะ พออ่านก็สบายใจ เข้าใจ ไม่อยากให้ตัวเองอยู่ในอารมณ์นี้เลยจริงๆ เป็นคนอยู่กับที่ ไม่ได้นาน สมาธิสั้นมาก ชอบอ่านหนังสือปรัชญา ธรรมะที่ง่าย ๆ แต่ให้ข้อคิดนะ ไม่เข้าตัวเองเลยคะ

ตอบ

ที่ว่าดูเหมือนจะเข้าใจศีลธรรมของโลกนั้น น่าจะเป็นว่าจะเข้าใจธรรมดาของโลก เพราะคำว่าศีลธรรมหมายถึงธรรมของคนดี ธรรมที่ถูกต้อง ธรรมดาของโลกต้องเอาไตรลักษณ์ไปเพ่งพินิจ คือให้เห็นความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ และความเป็นอนัตตาของสิ่งทั้งปวง ไม่ยึดติดในสิ่งใดๆ คุณชอบอ่านปรัชญาก็ดีแล้ว ทำให้โลกทัศน์กว้างออก ยอมรับธรรมดาของโลกว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง ไม่เป็นไปตามความต้องการของเรา

คำถามที่ ๑๓๗

รบกวนขอให้อาจารย์อธิบาย “ธรรมจักขุ” (ดวงตาเห็นธรรม) มีผู้บอกว่าผู้ที่จะได้ดวงตาเห็นธรรมได้แก่พระอรชยะ ๓ ประเภท คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี เท่านั้น หรือคะ / ขอบคุณค่ะ

ตอบ

ธรรมจักขุหรือดวงตาเห็นธรรมมีความหมายหลายอย่าง บางแห่ง เช่น ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร อูปาดีโสภาทสูตรและทีฆนขสูตร หมายถึง โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล ในพรหมายสุสูตรท่านหมายถึง ตั้งแต่โสดาปัตติมรรคไปจนถึงอนาคามีผล ส่วนในราหุโลวาทสูตรท่านหมายถึง มรรค ๔ ผล ๔ ตั้งแต่โสดาปัตติมรรคจนถึงอรหัตตผล

รวมความว่า คำว่า “ธรรมจักขุหรือดวงตาเห็นธรรม” นี้ มีความหมายตั้งแต่พระโสดาบันไปจนถึงพระอรหันต์

คำถามที่ ๑๓๘

ในบทสวดทำวัตรที่ว่า อาทิกัลยาณัง, มัชฌกัลยาณัง, ปะริโยสานะกัลยาณัง.. ไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุด นี้หมายถึงอย่างไรคะ

ตอบ

โดยทั่วไปหมายถึง คีล สมาธิและปัญญา ไพเราะในเบื้องต้นด้วย คีล ไพเราะในท่ามกลางด้วยสมาธิ ไพเราะในที่สุดด้วยปัญญา ที่ว่าไพเราะนั้นแปลว่างามก็ได้ งามในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่ สุด

คำถามที่ ๑๓๙

ทำไมไม่มีการจัดการขึ้นเด็ดขาดจริงจังกับพระสงฆ์ที่ปลุกเสก จตุคามรามเทพ ไถชีวิตโคกระบือ ทำในสิ่งที่ไม่ใช่กิจของสงฆ์ แทนที่จะสอนคนให้พึ่งตนเอง โดยใช้หลักพุทธธรรม กลับสอนให้ยึดถือเทพ หรือไสยศาสตร์ เป็นหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานใด ทำไมละเว้นปฏิบัติหน้าที่

ตอบ

เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะปกครอง ตั้งแต่เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล-อำเภอ-จังหวัด-ภาค องค์กรสูงสุดคือมหาเถรสมาคม ในหมู่พระสงฆ์ที่คัดค้านก็มี ที่สนับสนุนก็มี จึงเป็นการยากในการดำเนินการให้เด็ดขาดตามที่คุณสงสัย ชาวบ้านควรจะร่วมมือด้วย โดยการไม่สนับสนุนกิจกรรมเช่นนั้น ส่วนการปล่อยโคกระบือนั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงเมตตากรุณาของพระสงฆ์ การสนับสนุนให้ความร่วมมือก็ไม่น่าจะเสียหายอะไร

คำถามที่ ๑๔๐

ผมเป็นหนี้เพราะหลงไปในความอยากมีอยากได้ กำลังคิดไปเจรจากับคนที่เราพอจะพูดคุยให้เขาช่วยรวมหนี้ให้เรา (ถ้าเขาช่วยเรา..แต่ก็คงยาก) แล้วต่อไปผมจะไม่ประพฤตินถ่วงลำเข้าไปในเหตุแห่งการเป็นหนี้อีก ผมสัญญา..ถ้าผมได้มีโอกาสครับผม

ตอบ

ดีแล้วที่คิดจะไม่ใช่หนี้ อีกความเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลกอย่างหนึ่ง สุภาสิตทางพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าอย่างนี้ พระสงฆ์ผู้เป็นปราชญ์ คือสมเด็จ พระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวสอนศิษย์ไว้ว่า “หนี้สิน เป็นหล่มลึก ตกลงไปแล้วยากที่จะขึ้นมาได้”

คำถามที่ ๑๔๑

ขอขอบการตอบคำถามของอาจารย์วศินมากครับ ขอเป็นกำลังใจให้ อาจารย์ครับ

ตอบ

ขอบคุณมากที่เป็นกำลังใจ

คำถามที่ ๑๔๒

กราบสวัสดีท่านอาจารย์ค่ะ ดิฉันเคยอ่านผลงานเขียนของท่านหลายเล่มและฟังรายการเสียงธรรมอยู่บ่อยๆ มีความประทับใจและรู้สึก รักและเคารพต่ออาจารย์เป็นอย่างมาก ขออำนาจพระรัตนตรัยคุ้มครอง

อาจารย์ให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ธรรมะแก่ศิษย์ทั้งหลายไปอีกนานๆ นะคะ เวลานี้ดิฉันมีเรื่องหนึ่งขอเรียนถามอาจารย์คะ คือดิฉันไม่เข้าใจว่าทำไมผู้ที่ยังเสพกามจึงเป็นโสดาบันได้ (ตามที่มีกล่าวต่อกันมา นางวิสาขาได้โสดาปัตติมรรคตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อเติบโตก็ได้แต่งงานและมีลูกหลานมากมาย) ในความรู้สึกของดิฉัน ผู้ปฏิบัติธรรมมักจะรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเสพกามเป็นอันดับแรกๆ ของความที่ ต้องการปฏิบัติให้มีความก้าวหน้าต่อไป หรือแม้แต่การรักษาศีลอุโบสถยังต้องปฏิบัติพรหมจรรย์ ขอความกรุณาอาจารย์ให้ความสว่างแก่ดิฉันด้วยคะ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ตอบ

ขอบคุณมากๆ ที่ให้กำลังใจ เรื่องพระโสดาบันที่ยังเกี่ยวข้องกับดัวกามคุณอยู่นั้น เพราะพระโสดาบันยังละกามราคะไม่ได้ ถ้าละกามราคะและปฏิฆะได้ก็จะเป็นพระอนาคามี ซึ่งเป็นพระอริยบุคคลระดับสูงแล้ว สังคมของพระโสดาบันเป็นสิ่งคมแบบอย่างสำหรับปวงชนและกัลยาณชนที่มีชีวิตอยู่ทั้งในสี่กโลกียและสี่กโลกุตตระ เป็นทำนองสะเทือนน้ำสะเทือนบก คืออยู่ในน้ำก็ได้ อยู่บนบกก็ได้ ในด้านบำเพ็ญประโยชน์ก็ทำประโยชน์แก่สังคมได้มากอย่างเช่น นางวิสาขาและอนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นต้น ชีวิตของท่านเหล่านั้นแม้จะยังครองเรือนอยู่ก็ตาม แต่ก็มี ความทุกข์น้อย พระพุทธเจ้าตรัสว่าเหมือนน้ำบนใบหญ้าเมื่อเทียบกับน้ำในสระใหญ่ คือความทุกข์ของคนทั่วไปเหมือนน้ำในสระใหญ่ แต่ความทุกข์ของพระโสดาบันเหมือนน้ำบนใบหญ้า ขอเพิ่มพระพุทธานุภาพอีกสักหน่อยหนึ่งว่า “โสดาปัตติผล ประเสริฐกว่าความเป็นเอกราชในแผ่นดิน กว่า การไปสวรรค์ กว่าความเป็นใหญ่ในโลกทั้งปวง”

คำถามที่ ๑๔๓

เคยได้ยินได้ฟังเรื่อง อายตนะ ๖ มีตาเป็นต้น เปรียบด้วยสัตว์ ๖ ชนิด อยากทราบว่า มีอะไรบ้าง

ตอบ

อายตนะภายใน ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ น้อมไปในอารมณ์ของตนๆ คือตาน้อมไปในรูป หูน้อมไปในเสียง จมูกในกลิ่น ลิ้นในรส กายในโผฏฐัพพะ และใจในธรรมารมณ์ (สิ่งที่ใจคิด) ๖ อย่างมีรูปเป็นต้น เรียกว่าอายตนะภายนอก ตาเป็นต้นน้อมไปในรูปารมณ์เป็นต้นเหมือนสัตว์ ๖ ชนิดน้อมไปในวิสัยของตนคือ งู น้อมไปในป่ารก จระเข้ น้อมไปในน้ำ นก น้อมไปในอากาศหรือบนต้นไม้ สุนัขบ้าน น้อมไปในใต้ถุนบ้าน สุนัขจิ้งจอก น้อมไปในป่าช้า (เพื่อหาซากศพ) ลิง น้อมไปในป่าหรือต้นไม้

บางท่านอธิบายแบบนำมาจับคู่กันคือ ตาเหมือนงู หูเหมือนจระเข้ จมูกเหมือนนก ลิ้นเหมือนสุนัขบ้าน กายเหมือนสุนัขจิ้งจอก ใจเหมือนลิง แล้วพยายามอธิบายให้เห็นว่า ตาเหมือนงูเป็นต้นเพราะอย่างไร แต่ไม่ต้องจับคู่ก็ได้ เพียงให้รู้ว่าอายตนะภายใน ๖ เหมือนสัตว์ ๖ ชนิดที่น้อมไปในวิสัยของตนๆ ถ้าเรานำปลายเชือกที่ผูกสัตว์เหล่านี้มาผูกมัด ไว้กับตัวเรา ต่างชนิดต่างก็ดึงเราไปในวิสัยของตนๆ เราจะลำบากสักเพียงใด แต่ถ้าฝึกมันได้แล้ว มันอยู่ในอำนาจของเรา เราก็ดึงมันไปได้ตามที่เราปรารถนา อายตนะภายในมีตาเป็นต้น เรียกอินทรีย์ ๖ ก็มี ถ้าเราฝึกมันได้ให้อยู่ในอำนาจของเรา เราก็ใช้มันให้เป็นประโยชน์ คือดูสิ่งที่ควรดู ฟังสิ่งที่ควรฟัง เพราะฉะนั้นท่านจึงกล่าวว่า อินทรีย์ของมนุษย์ทั้งหลายมีทั้งเป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ที่รักษาแล้วเป็นประโยชน์ที่ไม่คุ้มครองรักษาไม่เป็นประโยชน์

คำถามที่ ๑๔๔

ระหว่างปัญญาอบรมสมาธิ กับสมาธิอบรมปัญญา นั้น อย่างไหน ดีกว่าครับ ขอความกรุณาช่วยตอบให้ด้วย

ตอบ

เคยได้ยินมาอย่างนี้ คือลอบรมสมาธิ สมาธิอบรมปัญญา มีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาอบรมจิตย่อมหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ตามสูตรที่ว่า เจริญวิปัสสนาก่อน เจริญสมาธิทีหลัง หรือ เจริญสมาธิก่อน เจริญปัญญาทีหลัง หรือทำสลับกันก็ได้ สามารถให้สำเร็จ ประโยชน์ได้เหมือนกัน คือนำไปสู่ความหลุดพ้น แปลว่า คือล สมาธิ ปัญญา ต้องอาศัยกัน

คำถามที่ ๑๔๕

ดิฉันคิดอยากช่วยลูกน้องสามีหลายคนที่ถูกเงินมาใช้โดยเสียดอก เบี้ยมากกว่าร้อยละ ๒๐ ต่อเดือน ตั้งใจจะให้เขาเพียงร้อยละ ๕ จะเป็น บาบไปไหมคะ(ดิฉันป่วยเป็นมะเร็ง)

ตอบ

ไม่บาบ ยังจะได้บุญมากเสียอีก เพราะถ้าคุณไม่ทำเช่นนั้น เขาต้อง เสียดอกเบี่ยร้อยละ ๒๐ ซึ่งรุนแรงมาก คุณได้ช่วยผ่อนหนัก เป็นเบา ขออนุโมทนาด้วย

คำถามที่ ๑๕๖

กราบเรียนอาจารย์ค่ะ เนื่องจากเพิ่งจะสูญเสียคุณพ่อไปโดยที่ท่านได้ไปโดยการอาบน้ำชำระร่างกาย เรียบร้อยแล้วก็นั่งทำสมาธิหลับตาจากไปอย่างสงบ ท่านไม่ได้บอกกล่าวอย่างไรเลย ทั้งๆที่ได้ทราบเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตายอยู่บ้างค่ะแต่เป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ในชีวิตมาก ขอเรียนถามอาจารย์ว่า การที่เราไม่สามารถที่จะใส่บาตรเป็นประจำทุกวัน แต่มีความตั้งใจจะถวายสังฆทานอุทิศให้ท่าน ไม่ทราบว่าการทำงานแบบนี้จะทำให้ท่านได้บุญคุณมากน้อยแค่ไหน ค่ะ และต้องปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้ท่านไปสู่ภพภูมิที่ดีที่งามค่ะ รบกวนอาจารย์ด้วยค่ะ ขอบพระคุณมากค่ะ

ตอบ

ดีครับ ท่านไปดี คุณทำบุญอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ เพื่ออุทิศส่วนบุญให้ท่าน คิดว่าท่านไปสู่ภพภูมิที่ดีงามแล้ว การนั่งสมาธิตายเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก หาได้ยาก เพราะฉะนั้นคิดว่าไม่ต้องห่วงภพภูมิของท่านในภพหน้า ขอให้คุณคิดอีกอย่างหนึ่งว่า พ่อของทุกคนต้องตายไม่ใช่เพียงพ่อของเราคนเดียวเท่านั้น จะมากด้วยยศ ด้วยทรัพย์ ด้วยชื่อเสียง ใดๆ ก็ต้องตาย ผู้เกิดมาแล้วจะไม่ตายไม่มี ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

คำถามที่ ๑๕๗

เรียนอาจารย์วศินที่เคารพอย่างยิ่ง เป็นช่วงเวลานานมากที่หนูไม่ได้ไปเรียนในวันอาทิตย์เนื่องจากต้องกลับบ้านที่หัวหิน ซึ่งอันที่จริงแล้วไม่อยากจะขาดเรียนเลย เป็นเพราะอาจารย์ หนูจึงมีความเชื่อมั่นและศรัทธา, มีความสนใจที่จะศึกษาให้ยิ่งขึ้นไปในพระพุทธานุศาสตร์ หากไม่แล้วหนูก็คงเป็นแค่บุคคลที่มีศาสนาแค่เพียงในบัตรประชาชน ขณะนี้ก็มีหนังสือ

ของอาจารย์เป็นเพื่อนค่ะ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมาโชคดีที่มีโอกาสไปรักษา
ศิลปะ ๔ ถึง ๖ วัน แล้วจึงต้องลาศิลปะเพราะต้องเตรียมกลับไปกรุงเทพฯซื้อ
ปริญญา มีเรื่องจะถามอาจารย์คือในช่วงเวลาระหว่างที่หนูรักษาศิลปะนั้น
ก็ได้พยายามประคองสติไว้เพื่อให้ศิลปะนั้นสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะมีสติอยู่ ก็
ทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง คือ อาจจะเป็นศิลปะพร้อยๆ ไม่ได้บริสุทธิ์นัก จึงจะขอ
เรียนถามอาจารย์เป็นแนวทางค่ะว่าศิลปะแต่ละข้อในรายละเอียดที่สมควร
ระวังและใส่ใจมีอะไรบ้างคะเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อตัวหนูเองเมื่อมีโอกาส
ไปรักษาศิลปะ รักษาศิลปะในกาลต่อไปค่ะ อีกหนึ่งเรื่องคือถ้าหนูสนใจจะฟัง
รายการวิทยุที่อาจารย์บรรยาย, สิ่งที่อาจารย์สอนในห้องไปแล้วหนูจะ
หาฟังได้ที่ไหนบ้าง เป็นการยากเหลือเกินสำหรับหนูที่จะได้พบอาจารย์
ที่จะสอนพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่ใช่ความยึดมั่นถือมั่นทิฏฐิในหัวข้อธรรม
ใดหัวข้อหนึ่งให้กับศิษย์ ทำให้หนูเปิดใจรับฟังในทุกข้อธรรมและมีสติ
(มากขึ้น) ขอบพระคุณอาจารย์ และ คุณขวัญ มา ณ โอกาสนี้ค่ะ สุดท้าย
นี้หนูมีความระลึกถึงอาจารย์ตลอดเวลารวมถึงเพื่อนร่วมชั้นทุกท่าน เป็น
อย่างยิ่ง

ตอบ

ศิลปะ ต้องระวังทุกข้อ ไม่ให้ขาด ไม่ให้ทะเล ไม่ให้ต่างหรือพร้อย ศิลปะ
แต่ละข้อมีองค์ประกอบ ตัวอย่างเช่น ศิลปะข้อปาณาติบาตประกอบด้วยองค์
๕ คือ ๑. สัตว์มีชีวิต ๒. รู้ว่าสัตว์มีชีวิต ๓. มีจิตคิดจะฆ่า ๔. มีความพยายาม
ในการฆ่า ๕. สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น ศิลปะข้ออื่นๆ ก็มีองค์ประกอบ
เช่นเดียวกัน ศิลปะจะขาดเมื่อครบองค์ประกอบ ถ้าไม่ครบองค์ ศิลปะเพียงทะเล
ต่าง หรือพร้อย เช่น เอาไม้ปาฐะนัช มุ่งหมายให้มันตาย แต่มันไม่ตาย เพียง
แต่เจ็บ อย่างนี้ศิลปะทะเล ถ้าต้องการเพียงแต่จะไล่มันด้วยท่อนไม้ แต่ถูกที่
สำคัญ มันตาย อย่างนี้ถามว่าศิลปะขาดหรือไม่ เพราะจิตคิดจะฆ่าไม่มี

เดี๋ยวนี้อาจารย์ไม่ได้ทำรายการวิทยุซึ่งจะฟังได้ทั่วไปที่ทำอยู่บ้าง ก็เป็นรายการวิทยุชุมชน ซึ่งฟังได้ในบริเวณจำกัดใกล้ๆ สถานีวิทยุ ที่เป็นคลื่นซึ่งฟังได้ไกลคือ ร.ด.๗๔๗ A.M. ก็มีเฉพาะวันศุกร์ เวลา ๘ นาฬิกา ๑๐ นาที ถึง ๘ นาฬิกา ๓๕ นาที ในรายการแสงเทียนเสียงธรรม ซึ่งลูกศิษย์ได้เอาเทปเก่าๆ มาเปิด เทปคำบรรยายในวันอาทิตย์ก็ไม่ได้นำไปเปิดในรายการใดๆ

จิตใจที่หนูได้เปิดดูเว็บนี้ และสื่อสารมาให้ทราบ และปลื้มใจต่อคำบอกเล่าต่างๆ ที่หนูได้เล่ามาขอให้มีความสุขความเจริญยิ่งขึ้นไป

คำถามที่ ๑๔๘

กราบสวัสดีอาจารย์วศินคะ ดิฉันเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา และพยายามจะประพฤติตนเป็นคนดี อยู่ในศีล ในธรรม แต่ตอนนี้ดิฉันมีเรื่องล้มเสงสย หาทงออกไม่ได้ จึงใคร่รบกวนท่านอาจารย์ช่วยชี้แนะหน่อยค่ะ คือ ดิฉันได้คบหาดูใจผู้ชายคนหนึ่งมาเป็นเวลาเกือบ ๑๐ ปี เขาเป็นคนนิสัยดี เสมอต้นเสมอปลาย คอยช่วยเหลือดูแลดิฉันกับครอบครัวของดิฉันเป็นอย่างดี ซึ่งครอบครัวของดิฉันก็หวังให้ดิฉันได้แต่งงานกับเขา แต่เมื่อ ๓ ปีที่แล้ว ดิฉันได้รู้จักกับผู้ชายอีกคนหนึ่ง ซึ่งเขาก็เป็นคนดีเช่นกัน ดิฉันรู้สึกประทับใจผู้ชายคนที่สองตั้งแต่แรกเห็น แล้วก็รู้สึกรักเขาในเวลาต่อมา เขาเองก็พิสูจน์ความจริงใจของเขาด้วยการเลิกกับอดีตแฟนเพื่อมาคบหาดิฉัน อย่างจริงจัง แต่ดิฉันไม่กล้าหาญแบบเขา ดิฉันไม่กล้าที่จะบอกเลิกผู้ชายคนที่หนึ่ง เพราะเขาไม่ได้ผิดอะไร ดิฉันไม่อยากจะร้ายจิตใจเขา และก็ไม่อยากให้ครอบครัวของดิฉันต้องผิดหวังที่ดิฉันไม่ได้แต่งงานกับผู้ชายคนที่หนึ่ง นอกจากนั้นดิฉันรู้ว่าครอบครัวของดิฉันจะไม่ยอมรับผู้ชายคนที่สองแน่นอน เพราะเขาเป็นคนต่างชาติและเคยมีครอบครัว มีลูกมาแล้วด้วย ดิฉันเลยต้องแอบคบกับผู้ชายคนที่สองแบบ

หลบๆ ซ่อนๆ ดิฉันไม่ทราบว่าจะควรจะทำเช่นไร ใจหนึ่งก็อยากทำตามความ
รู้สึกตัวเองคืออยู่กับผู้ชายคนที่สองคนที่ดิฉันรัก แต่อีกใจหนึ่งก็อยากเป็น
คนดีไม่อยากทำบาปกับผู้ชายคนที่หนึ่ง ไม่อยากให้ครอบครัวของดิฉันต้อง
ผิดหวัง อาจารย์ช่วยชี้แนะหน่อยค่ะ อีกเรื่องหนึ่งคือ ดิฉันยังไม่ได้แต่งงาน
แต่การดูใจผู้ชายสองคนในเวลาเดียวกัน ในลักษณะเช่นนี้ถือว่าผิดศีลข้อ
๓ หรือไม่ค่ะ และถ้าดิฉันบอกเลิกกับผู้ชายคนที่หนึ่ง ดิฉันจะบาปมั๊ยค่ะ
ดิฉันไม่อยากทำร้ายจิตใจใครเลยค่ะ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์วศิน
เป็นอย่างสูงค่ะ (ขอรบกวนอาจารย์วศินช่วยตอบทางอีเมลนะคะ)

ตอบ

คุณไม่ได้ให้อีเมลมาจะให้ตอบอย่างไรครับ

คำถามที่ ๑๔๙

หัวใจของวิสุทธิมรรคคืออะไรครับ

ตอบ

หัวใจของวิสุทธิมรรคก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

คำถามที่ ๑๕๐

มีคนบอกว่าประโยคที่ว่า “จิตดวงเดิมนั้น เป็นจิตที่บริสุทธิ์ไม่มี
กิเลสตัณหาหรือมลทินแปดเปื้อนเลยแม้แต่น้อย ครั้นเวลากาลผ่านไป
ใช้คิดนึกไปนาน ๆ เข้า ก็กลับกลายเป็นจิตที่เศร้าหมอง” เป็นคำสอนของ
มหายาน ไม่ใช่ของเถรวาทไม่ควรยึดถือ จึงขอเรียนถามอาจารย์ว่า เรื่อง
ราวเป็นอย่างไรครับ ใช้อย่างที่เขารู้หรือเปล่า

ตอบ

สำนวน “จิตเดิมแท้” เป็นภาษาทางฝ่ายมหายาน ส่วนพระไตรปิฎกเถรวาทใช้คำว่า “จิตนี้ผ่องใส แต่เศร้าหมองไปเพราะกิเลสที่จรมา” แปลว่าธรรมชาติของจิตผ่องใส เหมือนธรรมชาติของน้ำที่ใสสะอาด แต่เป็นสีต่างๆ หรือขุ่นไป เพราะสีหรือสิ่งปนเปื้อนลงไปผสม

คำว่า “ผ่องใส” นี้มีหลายระดับ เช่น ผ่องใสเพราะปราศจากนิวรณ์ ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้ง ๕ ข้อ ผ่องใสเพราะปราศจากกิเลสทั้งปวงถึงขั้นอรหัตตผล ด้วยความเพียรพยายามในการกำจัดกิเลส เมื่อถึงขั้นนี้แล้วก็มักกลับเป็นเศร้าหมองอีก เหมือนน้ำมันมะพร้าวไม่กลับเป็นเนื้อมะพร้าวอีก ก็คงพูดได้เท่านี้

คำถามที่ ๑๕๑

เคยคุยกับผู้นิยมนิยามมหายาน เขาบอกว่าพระไตรปิฎกของเถรวาทมีอคติกับภิกษุณี ด้วยการเติมข้อห้ามในครุธรรมเข้าไป โดยเฉพาะข้อที่ให้ผู้ประสงค์บวชเป็นภิกษุณีต้องเป็นนางสิกขมานาครบ ๒ ปีก่อน จึงจะบวชได้นั้น.. เขาอ้างกรณีภิกษุณีผู้เป็นมารดาของพระกুমารกัสสปะที่บวชเป็นภิกษุณี โดยไม่ทราบที่ตั้งครรภ์ก่อนบวช จนกระทั่งคลอดพระกুমารกัสสปะในขณะที่ยังเป็นภิกษุณี แสดงว่าภิกษุณีนั่นไม่ได้ผ่านการเป็นนางสิกขมานา ๒ ปี เพราะถ้าเป็นนางสิกขมานา ๒ ปี การที่ครรภ์โตขึ้นจนกระทั่งคลอด ก็ควรเกิดขึ้นในระยะที่ยังเป็นนางสิกขมานาอยู่ แต่นี่ระบุว่า เป็นภิกษุณี ..เรื่องนี้ควรชี้แจงอย่างไรดี ขอความกรุณาท่านอาจารย์ช่วยวิเคราะห์ให้ความกระจ่างด้วย ขออนุโมทนา

ตอบ

เรื่องนี้ที่น่าสนใจมาก ผมยังมองไม่เห็นช่องทางอธิบาย เพราะใน
ครุธรรม ๘ ก็ระบุว่า ผู้จะบวชเป็นภิกษุณีต้องเป็นสิกขมานาก่อน ๒ ปี ตาม
ที่ท่านผู้ถามอ้างแล้ว เท่าที่อ่านประวัติของภิกษุณีไม่เห็นพูดถึงเรื่องอยู่เป็น
สิกขมานา เมื่อเลื่อมใสใครบวชก็ไปสู่นักนภิกษุณีและบวชเป็นภิกษุณี
หรือท่านจะเล่ารวบรัดตัดความ โดยไม่พูดถึงช่วงที่เป็นสิกขมานา เรื่อง
ภิกษุณีผู้เป็นมารดาของพระกุมารกัสสปเป็นกรณีตัวอย่างที่น่าพิจารณา
มาก ขอฝากท่านผู้สนใจช่วยวิจารณ์และหาคำตอบด้วย ขอขอบคุณ

คำถามที่ ๑๕๒

๑. อยากรู้ว่าป่าหิมพานต์นั้นอยู่ ณ ที่ใด ๒. ดิฉันได้ยินคำพูดหนึ่งที่
วัดพระศรีมหาธาตุ เนื้อในงานอะไรก็จำไม่ได้ ตอนหนึ่งมีข้อความว่า
“เมื่อพระพุทธศาสนาล่วงไป ๕,๐๐๐ ปี พระบรมสารีริกธาตุจะมารวมตัว
กัน พระผู้มีพระภาคเจ้าจะปรากฏตรัสปัจฉิมเทศนาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่
พระบรมสารีริกธาตุ จะแตกสลายไปพร้อมกับพุทธศาสนาจะหมดสิ้นไป
จากโลก” จริงหรือไม่คะ

ตอบ

๑. ป่าหิมพานต์อยู่ที่ภูเขาคิมาลัยส่วนใดส่วนหนึ่ง แถบภูเขาคิ
มาลัย เรียกว่าป่าหิมพานต์ทั้งนั้น มีพุทธศาสนสุภาษิตอยู่ตอนหนึ่งว่า
“สัตบุรุษปรากฏในที่ไกล เหมือนภูเขาคิมาวันต์ (หิมพานต์) ส่วนอสัตบุรุษ
ไม่ปรากฏแม้ในที่ใกล้ เหมือนลูกศรซึ่งเขายิงไปในราตรี”

๒. เคยได้ยินได้ฟังมาเหมือนกัน แต่ไม่ทราบแหล่งที่มาของ
คำกล่าวนี้อยู่ที่ไหนยังนึกไม่ออก ไม่กล้ายืนยันทั้งฝ่ายรับและฝ่ายปฏิเสธ

เคยได้ทราบเรื่องอสังขาราน ๕ อย่าง คือ ๑. *ปริยัติอสังขาราน* หมายถึงการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยหายไป ๒. *ปฏิบัติอสังขาราน* หมายถึงการปฏิบัติพระธรรมวินัยหายไป ๓. *ปฏิเวธอสังขาราน* การบรรลุธรรมหายไป ๔. *สังค้อสังขาราน* เพศภิกษุหายไป ๕. *ชาติอสังขาราน* หมายความว่าพระธาตุของพระพุทธเจ้าหายไป

เรื่องพระธาตุอสังขารานนั้นเหมือนกับที่คุณได้ฟังมา คือ เมื่อพระศาสนาของพระพุทธเจ้าจะหมดสิ้น พระธาตุซึ่งมีอยู่ในที่ต่างๆ ก็จะไปรวมกันที่โพธิมณฑล คือพุทธคยาที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ แล้วปรากฏเป็นองค์พระพุทธเจ้าอีกครั้งหนึ่ง ทรงแสดงธรรมแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายแล้ว เตโชธาตุปรากฏขึ้นเผาไหม้พระบรมสารีริกธาตุให้สิ้นไป เป็นอันศาสนาพุทธของพระพุทธเจ้าองค์นี้ก็สิ้นสุดลง

แต่เรื่องกำหนด ๕,๐๐๐ ปีนั้นยังไม่แน่ใจว่า จำนวนเท่านั้นหรือมากกว่านั้น ในอรรถกถาโคตมีสูตร อังคุตตรนิกาย อัฐฐกนิบาต เล่าว่า ใน ๑,๐๐๐ ปีแรกจะมีพระอรหันต์ที่สมบูรณ์ด้วยอภิญญาและปฏิสัมภิทา ๑,๐๐๐ ปีที่สองจะมีพระอรหันต์สุกขวิปัสสก ๑,๐๐๐ ปีที่สามจะมีพระอนาคามี ๑,๐๐๐ ปีที่สี่จะมีพระสกทาคามี ๑,๐๐๐ ปีที่ห้าจะมีแต่พระโสดาบัน เมื่อเลย ๕,๐๐๐ ปีไปแล้วพระอรียบุคคลก็หมดสิ้น ปริยัติธรรมคือการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมก็หมดได้ด้วย

ถ้าเชื่อตามนี้ เวลานี้เป็น ๑,๐๐๐ ปีที่สามก็เป็นยุคของพระอนาคามี แต่มีพระพุทธพจน์อยู่ตอนหนึ่งที่ตรัสแก่สุภัททะปัจฉิมสาวกตอนจะปรินิพพานว่า “ดูก่อนสุภัททะ ถ้าภิกษุทั้งหลายเป็นอยู่โดยชอบ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์” แปลว่าพระอรหันต์จะมีอยู่เสมอ ถ้าพุทธบริษัทเป็นอยู่โดยชอบคือดำเนินชีวิตตามมรรคมือองค์ ๘

คำถามที่ ๑๕๓

ดิฉันสงสัยข้อความที่ขัดแย้งกันอันหนึ่งคือ การบรรลุมรรค ผล นิพพาน นั้น ล้วนอาศัยวิปัสสนา สมณะไม่สามารถที่จะทำให้อันนั้นสำเร็จได้ แต่ทำไมอาจารย์บางท่านพูดว่า วิปัสสนาถ้าไม่มีสมณะนำไม่ใช่ฐานะที่จะบรรลุ ในขณะที่อาจารย์บางท่านทำวิปัสสนาล้วนก็สามารถบรรลุได้ จึ่งงงค่ะ

ตอบ

ทำวิปัสสนาล้วนก็สามารถบรรลุได้ เป็นพระอริยะประเภท สุขวิปัสสก ลำพังสมณะทำให้จิตสงบจนถึงได้ฌานระดับต่างๆ ที่ ๑ ถึงที่ ๘ แต่ไม่สามารถตัดกิเลสได้ เพียงแต่คุมกิเลสไว้อยู่ ถ้าจะตัดกิเลสต้องเจริญ วิปัสสนาต่อ ตามหลักฐานทางพระบาลี สมณะนำวิปัสสนาก็มีวิปัสสนานำ สมณะก็มี ทำสลับกันก็มี ที่คุณเข้าใจอยู่เดิมนั้นถูกต้องแล้ว

คำถามที่ ๑๕๔

ขอปรึกษาอาจารย์ค่ะ หนูใช้คอมพิวเตอร์มาหลายปีโดยที่เมื่อก่อนไม่ได้นึกถึงว่ากำลังใช้ซอฟต์แวร์ ละเมิดลิขสิทธิ์อยู่ จนวันหนึ่งจึงนึกได้ว่าการละเมิดลิขสิทธิ์นี้ต้องเป็นการทำผิดศีลข้อ ๒ แน่ ๆ แต่อาจารย์คะการจะให้ซื้อซอฟต์แวร์ที่ถูกต้องมาใช้ก็ต้องใช้เงินอีกมากมาย เหลือเกินซึ่งตอนนี้ไม่สามารถทำได้ ตอนนี้จึงมีความไม่สบายใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในวันพระหนูจะสมาทานศีล ๘ หรือศีลอุโบสถ ซึ่งก็จะมี ความกังวล ในการรักษาศีล ข้อ ๒ จึงได้พยายามว่าจะไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในวันพระ ... อาจารย์มีคำแนะนำใดบ้างไหมคะ? และมีการกระทำใดในชีวิตประจำวัน ที่คนทั่วไปอาจมองข้ามไปที่จะเป็นการผิดศีล ข้อ ๒ ได้อีกคะ

ตอบ

ผมไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับระบบนี้จึงคิดว่า คงจะให้ความแจ่มแจ้งแก่คุณไม่ได้ แต่มีตัวอย่างเปรียบเทียบซึ่งเป็นทางเลือกที่จำเป็นต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แม่ไม่มีเงินซื้อนมให้ลูกกิน จึงตัดสินใจไปขโมยนมในร้านขายของเพื่อช่วยชีวิตลูกตามหน้าที่ของแม่ ผิดศีลข้อ ๒ แน่ แต่มักจะได้รับความเห็นใจจากสังคม สังคมรู้แล้วก็มักจะช่วยเหลือกัน จริงอยู่แม่มีทางเลือกอื่นเช่นไปขอกทาน หรือไปทำงานรับจ้าง แต่คงเกรงจะไม่ทันกาล จึงตัดสินใจเลือกทำในทางที่ผิดศีล พ่อไปหาปลามาให้ลูกกิน ก็ไปทำปาณาติบาตผิดศีลข้อ ๑ ในหน้าที่ของพ่อเขาทำถูกต้อง ไม่ให้ลูกอดอยาก แต่ผิดศีลข้อ ๑ ซึ่งชาวชนบททำกันโดยมากด้วยความจำเป็น บางทีหมอบต้องพูดเท็จกับคนไข้เพื่อให้คนไข้มีกำลังใจดี ลูกเป็นตำรวจตัดสินใจปล่อยแม่ซึ่งจับได้ว่าเล่นการพนันผิดกฎหมาย เป็นต้น เหล่านี้มีอยู่มากมายในสังคมมนุษย์ ทางจริยศาสตร์เรียกว่า เป็นทางเลือก คือต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เราเห็นสมควรในขณะนั้น สำหรับคนที่ถือศีลอย่างเคร่งครัดก็จะยอมเสียทุกอย่างเพื่อรักษาศีลไว้ สำหรับคนที่เห็นแก่ประโยชน์ของคนหมู่มาก อาจยอมเสียศีลเพื่อรักษาประโยชน์ของคนหมู่มาก เช่น ยอมฆ่าโจรเพื่อไม่ให้โจรนั้นไปเบียดเบียนคนหมู่มาก ผมเห็นใจคุณจริงๆ ขอให้ตัดสินใจทำในสิ่งที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวคุณเองและแก่ผู้อื่น

คำถามที่ ๑๕๕

เรียนอาจารย์วศิน อินทสระ ที่เคารพ เรียนถามว่าชาตินี้หากปรารถนาอายุยืนและสุขภาพดี ควรทำอย่างไร ถวายคิดลานเกสัช ทำบุญกับโรงพยาบาล ปล่อยเต่า ฯลฯ ช่วยได้ไหมครับ รบกวนอาจารย์ด้วยครับ ขอขอบคุณครับ ด้วยความเคารพ

ตอบ

ถวายเป็นบุญคุณแก่ผู้ล่วงลับ ช่วยชีวิตสัตว์ ช่วยให้อายุยืนได้ การมีสุขภาพดีก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อายุยืน แต่ถ้าทำทุกอย่างแล้วที่เป็นเหตุให้อายุยืนและเป็นเหตุให้สุขภาพดี แต่สุขภาพก็ยังไม่ดี อายุก็ไม่ยืน ก็ขอให้นึกถึงกรรมเก่าไว้บ้าง หมายถึงกรรมในชาติก่อน และกรรมในวัยต้นๆ ของเรา บางคนสุขภาพแข็งแรงแต่ตายเสียตั้งแต่อายุยังไม่มาก เพราะประสบอุบัติเหตุ ชีวิตกับกรรมเป็นเรื่องซับซ้อนมาก ยากที่จะอธิบาย ขอให้คุณทำความดีไว้เถิด กรรมดีจะจัดสรรเอง

คำถามที่ ๑๕๗

เจริญพรอาจารย์วศิน ที่นับถือ ได้อ่านคำตอบจากท่านอาจารย์แล้ว (คำถามที่ ๑๕๑) ขอชื่นชมและขออนุโมทนากับคำตอบของท่านอาจารย์ด้วย รวมทั้งคำตอบในคำถามอื่นๆ ด้วย ขอให้ท่านอาจารย์มีฉันทะเพื่อตอบคำถามต่อไป เพราะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับคนหมู่มาก ขอเจริญพร

ตอบ

ขอบคุณมากครับ

คำถามที่ ๑๕๘

กราบนมัสการท่านอาจารย์ที่เคารพ ตอนนี้ผมรู้สึกว่าจะทำไมผมถึงเป็นคนอากัปกั ความรักจากคนที่ผมพร้อมจะจริงใจด้วย เรื่องมันมีอยู่ว่า ตอนแรกที่ผมจะคบใครนั้น ผมก็จะไม่ทุ่มเทหัวใจไปเต็มร้อย แต่กลับทำให้อีกฝ่ายหนึ่งนั้นมารักผมอย่างจริงใจ ทำให้ผมหาความดีของเขาแล้วทำให้ผมเริ่มทุ่มเทใจไปทั้งหมดให้เขา แต่หลังจากที่ผมให้ใจเขาไปเต็มร้อย ไม่นานผมก็มักจะถูกทิ้งไป ทั้งที่ผมเสมอต้นเสมอปลายมาตลอด ทั้งที่ผมไม่เคยทิ้งใครให้เสียใจมาก่อน แล้วผมก็ต้องมานั่งเสียใจ เป็นทุกข์มาก ๆ จนแทบจะหมดศรัทธากับความรักแล้ว ผมควรทำไงดีให้พ้นจากความทุกข์นี้

ตอบ

อยากทราบว่าเวลานี้คุณอายุเท่าไร อยากจะบอกว่า ความรักเป็นสิ่งที่ไม่ต้องแสวงหา ถ้าจะมีก็มีมาเอง ความรักมีหลายแบบ คุณลองเลือกเอาแบบที่ไม่ต้องเป็นทุกข์เพราะความรัก เช่น รักแบบเพื่อน รักแบบมิตรภาพ ให้ความอบอุ่นดีมีทุกข์น้อย หรืออาจจะไม่ทุกข์เลย คุณหมดศรัทธาในความรักที่ดีแล้ว ขอให้คุณย้ายศรัทธาของคุณไปอยู่ที่พระพุทธ พระธรรม พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า การศึกษา และการงาน จะมีคุณค่ากว่ากันเยอะ ถ้าจะมีความรักแบบหนุ่มสาวอีกโดยบังเอิญหรือโดยเหตุใดเหตุหนึ่ง ก็ให้ถือเป็นเพียงบางส่วนของชีวิตแล้วคุณก็จะสบาย แนะนำให้อ่านหนังสือเรื่อง “ชีวิตกับความรัก” ของวศิน อินทสระ

คำถามที่ ๑๕๙

กราบเรียนถามอาจารย์ค่ะ หนูได้ปฏิบัติและศึกษาธรรมมาพอสมควร แต่บางครั้งเรื่องใกล้ตัวก็คิดไม่ตกค่ะ อย่างเรื่องเงินทอง หรือสามีคนอื่น ๆ ทำอย่างไรก็ช่างเขา แต่ลูกที่คิดว่าอยากสอนให้เขาเติบโตมาเป็นคนดี มีความรับผิดชอบ หากินเองได้ (ตั้งใจว่าจะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด สักวันที่ลูกๆ ล้าแข้งแล้ว หนูจะได้ไปตามทางสายธรรมที่ตั้งใจไว้นานแล้ว) ลูกๆ ก็ไม่เกรง แต่ความขยันอดทน รักเรียน รับผิดชอบ ยังไม่เพียงพอ ก็บอกพวกเขามาตลอดว่า อนาคตไม่แน่นอน ตอนที่แม่มีชีวิตอยู่ ให้หาความรู้ไว้เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพวันหน้า เมื่อก่อนเคยสอนลูกๆ เกี่ยวกับการแบ่งปัน ไม่อยากให้แย่งชิงดีชิงเด่น แต่สังคมยุคนี้มีแต่การแข่งขัน แย่งชิง ในโรงเรียน ก็ยกย่องคนเก่ง ลูกๆ เรียนปานกลาง และไม่ขยัน ก็เลยค่อยๆ ถูกบีบจากคะแนน จะให้ไปเรียนสายอาชีพ(ตอนนี้อยู่ ม. ๓) ก็สอบถามข้อมูลแล้ว ก็ไม่กล้าให้ไป เพราะกลัวเข้าตำราอยู่สถานที่แบบไหนก็จะเป็นแบบนั้น บางครั้งก็ได้อ่านเรื่องเวรกรรมที่ผูกกันมา ทำให้เกิดมาใช้กรรมกัน ก็ยังนึกถึงตัวเองว่า ถ้าทำดีที่สุดแล้ว เขาไม่รับ ก็ถือเป็นกรรมของเขา แต่ความคิดที่ขัดแย้งก็ตามมาว่า หน้าที่เป็นแม่ ต้องเคี่ยวเข็ญให้ลูกได้ดี เข็ญก็ไม่อยากจะไปเหนื่อยเหลือเกินค่ะ หรือกรรมจะผูกखाไว้ไม่ให้เราทำตามใจคิด เลยต้องมารับภาระไม่รู้จบ ความคิดขัดแย้งกันเป็นระยะๆ เลยค่ะอาจารย์

ตอบ

ปัญหาของคุณเป็นปัญหาหลักของชาวบ้านทั่วไปคือ เรื่องเงิน สามี และลูก ขอให้นึกไว้เสมอว่า คนทั่วไปก็มีปัญหาเช่นคุณนี่แหละ ไม่ใช่คุณคนเดียว คุณมีเพื่อนร่วมทุกข์เอยะเลย ล้วนแต่ว่ายวนอยู่ในทะเลแห่งความหวัง-หวังว่าการเงินจะดีขึ้น สามีจะเป็นสามีที่ดี ลูกจะอยู่ในโอวาท แต่จะมีใครสักกี่คนที่ได้อย่างหวัง ข้อความดังกล่าวนี้ไม่ยกเว้นว่าคุณคนนั้นๆ อยู่ใน

ระดับใด คุณมีเพื่อนร่วมทุกข์อยู่ทั่วประเทศและทั่วโลก อย่าเชื่อเลยว่าใครจะมีความสุขจริง คนส่วนมากเมื่อไม่คุ้นเคยกันก็เอาความสุขออกหน้าแฉง เร้นความทุกข์ความขมขื่นไว้เบื้องหลัง เมื่อคุ้นเคยกันแล้วคิดว่าพอไว้ใจได้ จึงขยายความทุกข์อันล้นปรี่อยู่ในใจออกมาสู่กันฟัง

เมื่อมีผู้มาถามพระพุทธเจ้าว่า “สัตว์โลกตั้งอยู่บนอะไร?” พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า “สัตว์โลกตั้งอยู่บนกองทุกข์” สัจพจน์อันนี้ยังเป็นตลอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลมาจนถึงบัดนี้ และยิ่งจะมีมากขึ้นตามความแปรปรวนของโลกและสัตว์โลก

คุณจะสังเกตเห็นว่า ความสุขมีเพียงเล็กน้อยและเป็นของลวงตาลวงใจให้คนลุ่มหลงติดพันอยู่ แต่ความทุกข์เป็นของจริง-จริงแท้แน่นอน พระพุทธเจ้าจึงทรงยกขึ้นเป็นความจริงที่แท้จริงที่เรียกว่า อริยสัจ คือ ทุกขอริยสัจ ที่พูดมาทั้งหมดนี้ ดูเหมือนไม่ได้แก้ปัญหของคุณ แต่ความจริงเป็นการแก้ปัญหาถึงรากเหง้าทีเดียว ขอให้คุณอ่านดีๆ คิดตามดีๆ ถะจะแนะนำให้อ่านหนังสือ “ชีวิตกับครอบครัว” ของวศิน อินทสระ

คำถามที่ ๑๖๐

อยากฟังคำอธิบายเรื่องความไม่มีอะไร(Nothingness) ความว่าง (Emptiness) ว่ามีความหมายอย่างไร โปรดอธิบายด้วยครับ และจะหาอ่านจากหนังสืออะไรครับ

ตอบ

สองคำนี้เป็นไวพจน์ของกันได้ หมายความว่าใช้แทนกันได้ เราแปลเป็นภาษาบาลีว่า “สุญญตา” แปลเป็นไทยว่า “ความว่าง” หมายความว่า ความมีเหตุปัจจัย ความมีเงื่อนไขของสิ่งทั้งหลาย มันมีเพราะมีเหตุ

ปัจจัยให้มี มันเป็นเพราะมีเหตุปัจจัยให้เป็น เช่น มีความร้อน ความเย็น ความมืด ความสว่าง ความมีเหตุปัจจัยของสิ่งต่างๆ นี่แหละ ท่านเรียกว่า สุนฺญตา นี่หมายถึงปรากฏการณ์ที่อยู่ในซีกโลกก็ยะ ถ้าอยู่ในซีกโลกุตตระ เช่น พระนิพพาน สุนฺญตาทหมายถึงสิ่งที่ไม่มีเหตุปัจจัยปรุง เช่น คำว่า “พระนิพพานว่างอย่างยิ่ง (นิพพานํ ปรมํ สุนฺญญํ)” หมายความว่า ว่างจากกิเลส เปรียบเหมือนเหรียญสองด้าน คือเหรียญเดียวกันแต่มีสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นโลกิยะ ด้านหนึ่งเป็นโลกุตตระ ตัวอย่างเช่น ปฏิจจสมุปบาทที่มีสองด้านหรือสองสาย สายเกิดเป็นสังสารวัฏนำไปสู่การเกิดทุกข์ สายดับเป็นนิพพานไปสู่การดับทุกข์ หวังว่าคงพอเข้าใจ

ถามปัญหายาก ตอบก็ยาก คนอ่านที่เข้ามาอ่านก็พลอยอ่านยากไปด้วย แต่ไม่เป็นไร ยากเสียบ้างก็ดีจะได้เปลี่ยนรสนชาติ ถ้ามมาว่าจะหาอ่านจากหนังสืออะไร มีหนังสือหลายเล่ม เช่น ปรัชญามารชยมิกของท่านนาคารชุน เป็นภาษาอังกฤษ แปลเป็นภาษาไทยแล้วก็มี ลองถามดูที่มูลนิธิมหามกุฏฯ หน้าวัดบวรนิเวศ อีกเล่มหนึ่ง คือ สาระสำคัญแห่งพุทธปรัชญามหายาน ของวศิน อินทสระ เล่มนี้อ่านง่าย ขอให้ผู้ถามมีสุนฺญตาอยู่ในใจเสมอๆ

คำถามที่ ๑๖๑

กราบเรียนอาจารย์วศิน ที่นับถือ จากคำถามที่ ๑๕๙ อยากถามว่าถ้าเรารู้ว่าเกิดมามีทุกข์ที่เกิดจากกรรมของแต่ละคน เราทำปัจจุบันให้ดีที่สุด หากเกิดอะไรขึ้นกับในสิ่งที่รักให้ต้องพลัดพราก หรือหากต้องพบกับสิ่งที่ไม่ต้องการพบ และเราเข้าใจว่านี่คือวิบากกรรมในอดีต และยอมรับมันโดยดี ในลักษณะนี้ ถือว่าได้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ถูกต้องมั้ยะ

ตอบ

ถูกต้องแล้ว แต่การกระทำในปัจจุบันก็สำคัญเหมือนกัน ในชีวิตคนเรา กรรมในอดีตถ้าเป็นกรรมชั่วก็คอยทำลาย ถ้าเป็นกรรมดีก็คอยส่งเสริม แต่เนื่องจากคนเราได้เคยทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่วมาทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ชีวิตจึงประสบทุกข์บ้างสุขบ้าง มากบ้างน้อยบ้างตามกรรมที่ได้กระทำ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม (กมฺมฺนา วตตตี โลกิเ)”

คำถามที่ ๑๖๒

เรียนอาจารย์วศิน ที่เคารพยิ่ง เข้านี้ได้ไปเดินออกกำลังกายกับคุณแม่ที่พระราชวังไกลกังวลและสวนมนต์ไปด้วย เมื่อสวดจบแล้วก็คุยกันกับคุณแม่ถึงเรื่องการแผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศล มีความสงสัยว่ากรที่เราจะแผ่ส่วนบุญที่ได้ทำแล้วควรนึกหรือกล่าวอย่างไร เพื่อให้เป็นประโยชน์มากที่สุดคะ

ตอบ

นึกว่าบุญกุศลที่ข้าพเจ้าทำแล้วนี้ขออุทิศให้...(ออกชื่อ)..หรือมิฉะนั้นก็ บอกรวมๆไปว่า ขออุทิศให้มารดาบิดา ครูอาจารย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างนี้เรียกว่าแผ่ส่วนกุศลหรือส่วนบุญ ถ้าเป็นการแผ่เมตตาขอให้นึกว่า ขอ...(ออกชื่อ)..จงมีความสุข พ้นจากความทุกข์ หรือว่า ขอสัตว์ทั้งหลายจงมีความสุขๆ เกิด การแผ่เมตตาหรือแผ่ส่วนบุญนี้ เขาจะได้รับหรือไม่ก็ตาม แต่คนที่ได้เต็มๆก็คือ เราเอง

คำถามที่ ๑๖๓

ขอคำแนะนำในการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังครับ

ตอบ

ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังก็คือ ปฏิบัติอยู่ในสุจริตกาย วาจา ใจ ที่เรียกเป็นหมวดธรรมว่ากุศลกรรมบถ ละเว้นทุจริตทางกาย วาจา ใจ ที่เรียกว่าอกุศลกรรมบถ อีกอย่างหนึ่ง ตามรักษาจิตด้วยสติ ระวังจิตมิให้เพลิดเพลिनในสิ่งที่ทำให้เพลิดเพลिन ระวังจิตมิให้โกรธเคืองในสิ่งที่ทำให้โกรธเคือง ระวังจิตมิให้หลงในสิ่งที่ทำให้หลง ระวังจิตมิให้มัวเมาในสิ่งที่ทำให้มัวเมา เพียงเท่านี้ก็ถือว่าปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ถ้ายังประกอบการงานอยู่ก็ให้ปฏิบัติธรรมในการงานนั่นเอง และขอให้สำรวจดูมวงคล ๓๘ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ แล้วปฏิบัติตามนั้น เป็นการไต่บันไดในการปฏิบัติธรรมตั้งแต่ขั้นต้นถึงขั้นสูงสุด หมดอาสาจะกิเลสกันทีเดียว

คำถามที่ ๑๖๔

มีคนถามหนูว่า พระพุทธเจ้า มีจริงรึเปล่า ตอนแรกหนูฟังแล้วก็ออกไปไม่อยากจะพูดกับคน ๆ แบบนี้ นี่ก็ว่าเขาแกล้งถาม แต่แม่บอกว่า เขาไม่รู้ และอยากรู้จริง ๆ อธิบายให้เขาฟังสิ ที่จริง..ไม่น่าจะตอบยาก แต่หนูไม่รู้ จะเริ่มพูดให้ง่าย ๆ ได้ยังไงคะ หนูอยากตอบคำถามนี้ให้เขาเข้าใจง่าย ๆ .. เพราะเขาไม่ค่อยรู้เรื่องศาสนามากนัก อายุก็ยังไม่มาก เราควรจะอธิบายอย่างไรให้น่าฟังคะ ขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

พระพุทธเจ้าเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งโลกยอมรับ มีโบราณสถานในอินเดียมากมายที่แสดงถึงเรื่องราวอันเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอนของพระองค์ก็ยังคงอยู่ พระสงฆ์ผู้สืบศาสนาซึ่งมีขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาล ก็ยังอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ เป็นการยืนยันถึงความมีอยู่จริง เกิดขึ้นจริงของพระพุทธเจ้า ใครจะไม่เชื่อก็ไม่เป็นไร ลองถามเหตุผลในเรื่องความไม่เชื่อของเขาดูบ้างว่าเขาเหตุผลอย่างไร แล้วจึงค่อยอธิบายเป็นเรื่องราวไป ถ้าเขาอ้างเหตุผลว่า เพราะไม่เห็น เราก็ตอบได้ว่า มีบุคคลจำนวนมากในประวัติศาสตร์ทั้งของไทยและของต่างประเทศ ซึ่งเราก็ไม่เห็น เหตุใดเราจึงเชื่อว่ามี โดยที่ที่สุดแม้แต่ปู่ทวดของเรา น้อยคนนักที่จะได้เห็น แต่เราก็ยอมรับว่ามีอยู่ เพราะเป็นพ่อของปู่ของเรา

คำถามที่ ๑๖๕

กราบเรียน อ.วศินที่นับถือ ดิฉันอยากทราบการปฏิบัติตนเวลาที่ถือศีล ๘ ว่าจะต้องเดิน นั่ง นอน กิน อย่างไร ขอคุณมา ณ ที่นี้ด้วยค่ะ ขอแสดงความนับถือ

ตอบ

ก็อยู่ตามปกติ ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ตามปกติ ระวังกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในศีล

คำถามที่ ๑๖๖

เรียนอาจารย์วศินเนื่องจากดิฉันได้เข้าพระสมเด็จเจหนือหัวที่กำลังมีปัญหาอยู่ตอนนี้ วัตถุประสงค์คือศรัทธาสมเด็จวัดระฆังเป็นทุนและผู้สร้างโฆษณาว่า ส่วนหนึ่งจะทำบุญสร้างโบสถ์สองกษัตริย์ จึงได้เข้ามาบูชาแต่ตอนนี้กลายเป็นว่าผู้สร้างเข้าข่ายหลอกลวงประชาชน โฆษณาหลอกลวง ดิฉันไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรกับพระที่เข้ามาแล้ว ถ้าไม่คืนจะกลายเป็นสนั่นสนุนคนไม่ดีหรือเปล่า ขอรบกวนอาจารย์ช่วยแสดงความเห็นด้วยค่ะ

ตอบ

ถ้าคุณไม่สบายใจในการเก็บไว้ ก็เอาไปถวายวัด วัดใดวัดหนึ่งก็ได้ ถวายคืนวัดสุทัศน์ยิ่งดี

คำถามที่ ๑๖๗

พ่อของดิฉันเสียชีวิต ดิฉันจะคิดถึงพ่อมาก และเศร้ามากด้วยค่ะ ดิฉันร้องไห้แทบทุกคืน ทำอย่างไรดิฉันจึงสามารถกลับมามีกำลังใจในการดำรงชีวิตและการทำงานได้อย่างปกติคะ ขอคำแนะนำด้วยค่ะ

ตอบ

ขอให้คุณนึกว่า ไม่ใช่พ่อของเราคนเดียวที่ต้องตาย พ่อของคนทั้งหลายทั่วโลกก็ได้ตายมาแล้ว กำลังตายอยู่ และจักตายต่อไป ผู้เกิดมาแล้วต้องตายหมดทุกคนไม่เว้นใครไว้เลย อีกหนอยก็มาถึงตัวเรา ในชาดกทางพุทธศาสนามีเล่าไว้ว่า คนหนึ่งร้องไห้เพราะญาติตาย ผู้เป็นบัณฑิตคนหนึ่งได้เตือนว่า ทำไมคุณไม่ร้องไห้เพื่อตัวคุณบ้าง เพราะคุณก็ต้องตายเหมือน

กัน ขอให้คุณนึกถึงความตายบ่อยๆ ทั้งของตนเองและของผู้อื่น คุณจะคลายความโศกโง้งได้มาก

คำถามที่ ๑๖๘

อาชีพของดิฉันต้องอยู่ท่ามกลางกลุ่มชายรักชาย หรือที่เรียกกันว่าเกย์ในยุคนี้ เท่าที่ดิฉันเคยอ่านหนังสือธรรมะบางเล่มเชื่อว่าไว้ว่าคนที่เกิดมามีรสนิยมทางเพศผิดปกติ เป็นผลพวงมาจากศีลข้อ ๓ ที่บกพร่องอยู่เสมอมาเสมอ มาในภพภูมินี้จึงมาเกิดเป็นพวกรักร่วมเพศ หรือมีคู่ที่ผิดธรรมชาติไม่เหมือนคนปกติที่เป็นคู่ระหว่างชายและหญิง คำถามของดิฉันก็คือว่าเราจะแนะนำอย่างไรให้เพื่อนๆ ของดิฉันเหล่านี้ สร้างกรรมใหม่ที่ทำให้เขาไปเกิดในชีวิตที่ปกติกว่าที่เป็นอยู่นี้ เพราะทุกวันนี้ดิฉันเห็นสังคมของเพื่อนแล้วอนาถใจมาก ต่างฝ่ายต่างเปลี่ยนคู่นอนเป็นว่าเล่น แถมยังไม่มีคำว่าจริงใจ หรือซื่อสัตย์กันเลย เพื่อนของดิฉันบางคนต้องจมทุกข์กับความไม่ซื่อสัตย์อยู่บ่อยๆ ทั้งๆที่ตัวเพื่อนเองเป็นคนดี มีน้ำใจ เสียแต่เรื่องเดียวคือเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ชอบเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ

ตอบ

ขอแนะนำ ๒ ประการคือ

๑. ให้เพื่อนของคุณพยายามฝืนใจให้เป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง คือจะเป็นหญิงหรือจะเป็นชาย ต้องฝืนมากแต่ต้องพยายาม เมื่อพยายามสม่ำเสมอจะประสบความสำเร็จ

๒. เมื่อเขาทำบุญกุศลอย่างไรอย่างหนึ่ง ให้อธิษฐานว่าขอให้เกิดเป็นชายหรือเกิดเป็นหญิงอย่างไรอย่างหนึ่ง อย่าเป็นอย่างที่เป็นอยู่นี้อีกเลย

คำถามที่ ๑๖๙

การสวดมนต์โดยไม่จุดธูป จะถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ใหม่
คะ

ตอบ

ถึงครับ ขอแนะนำให้คุณสวดมนต์ที่คุณสามารถรู้เรื่องได้ด้วยว่า
คุณสวดอะไร เนื้อความเป็นภาษาไทยว่าอย่างไร เพื่อเป็นการเพิ่มพูน
ปัญญาด้วย

คำถามที่ ๑๗๐

เรียนถามอาจารย์วศินที่นับถือ ดิฉันมีข้อสงสัยว่า เวลาดิฉันอ่าน
หนังสือธรรมะ หรือ ฟังพระเถระบางรูปแสดงธรรม หรือเอาธรรมที่อ่านที่
ฟังมาคิดทบทวนไปมา ขณะที่อ่านที่ฟังหรือคิดนั้น บางครั้งเกิดความรู้สึก
เหมือนสว่างวาบขึ้นมา คล้ายอยู่ในห้องมืดๆ แล้วมีคนมาแหวกม่านให้แสง
ลอดเข้ามา แล้วมีความรู้สึกข้อความนั้นๆ ซึมซาบเข้าไปในจิตใจเป็นอย่างมาก
นี่เป็นอาการหรือภาวะที่ถูกต้องหรือไม่ และครั้งล่าสุดนี้ได้อ่านหนังสือ
วิมุตติมรรค เรื่องกายกับจิต ก็มีอาการอย่างที่ว่าและนอกจากนั้นรู้สึกกาย
ตัวเองอยู่ต่างหากจากจิต เป็นกองอะไรอย่างหนึ่ง ในช่วงขณะนั้น คล้ายๆกับ
เวลาทำสมาธิแล้วร่างกายหายไป ต่างกันที่ยังเห็นกายอยู่ (อยู่ห่างกัน) แต่
ตอนนั้นดิฉันยังลืมตาอ่านหนังสืออยู่เลย มันคืออะไรและปฏิบัติผิดพลาด
หรือเปล่าคะ

ตอบ

ทุกอย่างดีแล้วครับ

คำถามที่ ๑๗๑

เรียนอาจารย์วศินที่เคารพยิ่ง หนูมีบางเรื่องในใจค่ะ มีผู้ชายคนหนึ่งมาชอบหนูแต่หนูไม่ได้มีใจให้เขาเลยแม้แต่น้อยนิด หนูพยายามทำให้เขาตัดใจเพื่อให้เขาและหนูไม่ต้องมาเสียเวลาอยู่กับอะไรที่ไร้สาระ เวลาว่างเลยมาเป็นปีแล้วหนูไม่ได้เปิดโอกาสให้เขาแม้แต่จะพบหน้ากัน ไม่คุยกันเนื่องจากอธิบายไปมากมายแล้วแต่เขาก็ไม่เข้าใจเลย หนูก็อธิบายแบบที่หนูคิด อันที่จริงเขาก็น่าจะเข้าใจ มีเพื่อนของหนูคนหนึ่งบอกหนูว่า คุณแม่ของผู้ชายคนนั้นเอาดวงหนูกับดวงเขาไปให้หมอดู แล้วผลก็ออกมาว่า หนูกับเขาเป็นคู่กัน หนูคิดว่ามันไร้สาระมากเพราะโหราศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์ที่จะถูกต้องทั้งหมด นี่อาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เขายังไม่สามารถเลิกคิดถึงหนูได้(นี่คิดไปเอง แต่ก็เชื่อว่าโหราศาสตร์ก็ให้โทษหากเป็นไปตามที่หนูคิดจริง) หนูไม่ได้คิดโกรธเขาเลยแม้แต่น้อย แต่การที่หนูพยายามปิดหนทางทั้งหลาย ทำให้เขาคิดว่าหนูทำไปเพราะโกรธเขา ตอนนั้นก็ส่งสารเขาเหมือนกัน ก็แค่รับโทรศัพท์คุยด้วยบ้างแล้วก็วางสาย แต่เหมือนว่าเขาได้คืบจะเอาศอก เขาก็โทรมาบ่อยขึ้น ซึ่งเป็นการรบกวนหนูอย่างยิ่งค่ะ อธิบายแล้วบางครั้งก็ดูเหมือนเขาจะเข้าใจอะไรยากเสียเต็มที่ ก็มีหลายครั้งที่หนูมีความรำคาญพูดจาตามจริงอันเป็นการเบียดเบียนเขาบ้าง ตามที่สติอันน้อยนิดได้ขาดหายไป หนูก็ทุกข์อยู่เหมือนกันค่ะไม่รู้เป็นเพราะกรรมอะไรเหมือนกัน รบกวนอาจารย์ช่วยแนะนำหนูที่ว่าหนูควรทำอย่างไร หนูไม่อยากจะเบียดเบียนใครเลย ตอนนี้เรื่องผู้ชายก็แทบจะไม่มีอยู่ในระบบความคิด เพราะมีเรื่องให้ทำอีกมาก หนูกำลังพยายามอย่างยิ่งในการศึกษาและปฏิบัติธรรม ทำบุญ ตามสติและกำลังของหนู ดูเหมือนว่าความต้องการต่างๆก็น้อยลงๆ เป็นการดีอย่างยิ่ง เรื่องโหราศาสตร์คุณแม่ของหนูเอาดวงไปดูให้ก็บอกหนูว่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น ถ้าเป็นเมื่อก่อนคงทำให้หนูตื่นเต้นดีใจไปก่อนหรือเสียใจไปก่อน การศึกษารวมช่างพิเศษเหลือเกินค่ะ

ทำให้เรามองใจตัวเองและวันไหนทำอะไรได้น้อยลง ทุกข์ก็น้อย หนุจะพยายามต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา อาจารย์อวยพรหนูด้วยนะคะ รักและเคารพยิ่ง

ตอบ

ที่หนูทำอยู่นั้นดีแล้ว ขออนุโมทนาต่อกุศลจิตที่สนใจในบุญและการปฏิบัติธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป อะไรที่เป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ก็พยายามหลีกเลี่ยง ดีแล้ว ขอให้หนูประสบความสำเร็จในทุกๆ อย่างที่ปรารถนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ความปรารถนาที่จะให้พ้นจากความทุกข์ในสังสารวัฏ ขอให้เข้มแข็งและอดทน ยืนหยัดอยู่ในทางแห่งความดี

คำถามที่ ๑๗๒

สวัสดีครับท่านอาจารย์วศิน ผมมีเรื่องจะขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ ปัจจุบันผมอายุ ๔๖ ปี ภรรยาอายุ ๓๘ ปี ผมและภรรยามีความตั้งใจจะไปปฏิบัติธรรม (อย่างจริงจัง) โดยการละทิ้งการทำงานทุกอย่าง และจะไปใช้ชีวิตอยู่ในสถานปฏิบัติธรรม จึงอยากจะขอให้อาจารย์ช่วยแนะนำสถานปฏิบัติธรรมให้ด้วยครับ โดยผมและภรรยาขอช่วยงานในสถานปฏิบัติธรรม เพื่อแลกกับอาหารวันละ ๑-๒ มื้อ แต่ขอเน้นการปฏิบัติธรรมเป็นหลัก หวังว่าอาจารย์คงจะสงเคราะห์ให้กับผู้ที่มีความตั้งมั่น เชื่อมั่นและศรัทธาในพระรัตนตรัย

ตอบ

ขอให้คุณลองสืบดูว่าที่ไหนเขาปฏิบัติธรรมแนวไหน เมื่อสืบได้แล้ว ขอให้พิจารณาดูว่า ตรงกัน ไปกันได้กับจริตของเราหรือความโน้มเอียงของ

เราก็ให้ไปปฏิบัติที่นั่น เพราะสำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ จะมีแนวที่ไม่เหมือนกัน ในการไปปฏิบัติธรรมนั้น ขอให้ได้สี่ปายะทั้ง ๔ คือ

๑. เสนาสนะสี่ปายะ สถานที่อันเหมาะสม
๒. อาหารสี่ปายะ มีอาหารที่เหมาะสมแก่เรา
๓. บุคคลสี่ปายะ มีบุคคลผู้สอนการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องยอดเยี่ยม
๔. ธัมมสี่ปายะ ธรรมหรือกรรมฐานที่ท่านสอนนั้นตรงกับจริต อธิษาศัยของเรา

เมื่อสี่ปายะได้ความตามนี้แล้วก็ไปสมัครเป็นศิษย์ของสำนักนั้น ก็จะได้ผลดี ถ้าไม่ได้ตามที่ต้องการ คุณและภรรยาจะปฏิบัติธรรมอยู่กับบ้านก็ได้ โดยเรียนรู้จากตำราต่างๆ ส่งสัยสิ่งใดก็ไปถามอาจารย์กรรมฐาน สำนักใดสำนักหนึ่ง อันที่จริงแล้ว การเว้นความชั่วทุกอย่าง การทำความดีทุกอย่าง การทำจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด เป็นการปฏิบัติธรรมโดยธรรมชาติ อยู่ที่ไหนก็ทำได้ การทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องสมบูรณ์ก็เป็นการปฏิบัติธรรม ขอบเขตและความหมายของการปฏิบัติธรรมกว้างขวางมากไม่จำกัด อยู่แต่เพียงสมถะและวิปัสสนา ขอตอบคุณเพียงเท่านี้ก่อน

คำถามที่ ๑๗๓

คือว่าขณะนี้กระผมจบการศึกษาชั้นนิติศาสตร์บัณฑิต กำลังหาแนวทางในการประกอบอาชีพ แต่รู้สึกว่าการประกอบอาชีพผู้พิพากษา อัยการและทนายความนั้น เป็นอาชีพที่ยังสร้างเวรกรรมต่อผู้อื่น กระผมมีข้อสงสัยอยากถามดังนี้ครับ ๑. อาชีพผู้พิพากษา อัยการและทนายความนั้น โดยอาชีพแล้วเป็นอาชีพที่ยังสร้างเวรสร้างกรรม เบียดเบียนหรือสร้างบาปต่อผู้อื่นใหม่ อย่างไร (เช่น ผู้พิพากษาสั่งจำคุกหรือประหารชีวิตคน, อัยการหรือ

ทนายความฟ้องคดีอาญา ฯลฯ เป็นต้น) ๒. กรณีที่ผู้พิพากษาสั่งจำคุกหรือ
ประหารชีวิตคนนั้น ระหว่างผู้พิพากษากับคนที่ถูกจำคุกหรือประหารชีวิต
นั้นจะมีเวรมีกรรมต่อกัน หรือไม่อย่างไร ๓. กรณีที่อัยการหรือทนายความ
ฟ้องคดีอาญาหรือมีส่วนเกี่ยวกับคดีอาญาหรือฟ้อง คดีแพ่งนั้น ระหว่าง
อัยการและทนายความกับผู้ที่ถูกฟ้องคดีอาญา(แล้วผู้นั้นถูกจำคุกหรือ
ประหารชีวิต) จะมีเวรมีกรรมต่อกันหรือไม่อย่างไร

ตอบ

ปัญหาของคุณรวบตอบเป็นข้อเดียวว่า ถ้าการกระทำของผู้
พิพากษาก็ดี ของอัยการก็ดี ของทนายความก็ดี ถูกต้องตามธรรม คือชี้
ผิดหรือถูกตามที่เป็นอย่างจริง ก็ถือว่าเป็นการรักษาความยุติธรรมให้แก่สังคม
ไม่น่าจะผิดหรือบาปแต่ประการใด ความยากมันอยู่ที่ว่า เราไม่อาจรู้ความ
จริงได้หมดทุกอย่าง ด้วยเหตุนี้ผู้พิพากษาอาจตัดสินคดีผิดก็ได้ อัยการอาจ
ฟ้องผิดคนก็ได้ ทนายความอาจว่าความช่วยเหลือคนผิดก็ได้ ข้อสงสัยของ
คุณเป็นเรื่องที่น่าสนใจและต้องใคร่ครวญอย่างหนัก นอกจากนี้ขอให้คุณ
ไปคิดเองก็แล้วกัน

คำถามที่ ๑๓๔

อยากถามอาจารย์วศินค่ะว่า การที่เราเกิดมาในภพภูมิใหม่
นี้เป็นผลมาจากกรรมในภพไหน ภพสุดท้ายก่อนมีการจุติจิต และปฏิสนธิ
จิตหรือไม่ หรือเป็นกรรมที่เราทำสะสมกันมานานหลายภพหลายชาติ จน
ก่อเกิดให้เราเป็นเราในภพปัจจุบันคะ เพราะดิฉันสงสัยว่าความพิการของ
คนเราบางคน หรือการเจ็บป่วยด้วยโรคที่รักษาไม่หายขาด หรือคนที่เกิด
มายากจน ทั้งหมดนี้เป็นผลพวงจากสิ่งที่เขาทำภพสุดท้าย ก่อนมาเกิดใหม่
หรือการผสมผสานระหว่างกรรมในหลายๆภพคะ

ตอบ

อาจเป็นเพราะกรรมในภพเดียวก็ได้หรือหลายๆ ภพก็ได้ คดีชีวิตของปุถุชนไม่แน่นอน ท่านเปรียบไว้ว่าเหมือนโยนท่อนไม้เล็กๆ ขึ้นไปในอากาศไม่รู้มันจะเอาด้านไหนลง ด้านหัวหรือด้านท้าย หรือด้านขวาง ข้างมันเถอะ ขอให้ทำปัจจุบันให้ดีไว้ก็แล้วกัน ภพหน้าคงจะดีขึ้น

คำถามที่ ๑๗๕

เก็บบทกลอนมาได้ ๑ บท ดูแล้วเป้าหมายเหมือนจะอยู่ที่ มรรคองค์ ๘ ไม่ทราบว่าถูกต้องรึเปล่าคะ? อยากไขความกระจ่างหน่อยค่ะ มองเห็นภาพ สักแต่รู้ในความหมาย ได้ยินไร รู้ความหมาย แล้วทั้งหมด ทราบแล้ว ทั้ง เพียงดั่งลิ้น ต้องทิ้งรส ทั้งหมดจด ทั้งมรรคแปด ลุเส้นชัย เป้าหมายใด คือพระธรรม แม้นไม่รู้ ฟังธรรมอยู่ ไม่เห็นทาง ไตสุกใส มุ่งแต่ฟัง ไม่เห็นฝั่ง เขียวหรือไร เรียนกันไป สอนกันมา ทำตายฟรี เส้นชัยมี อยู่หนึ่งเดียว คือ วิมุตติ ได้เห็นหลุด พ้นความตาย สุขจริงหนอ ทราบว่าพ้น ต้องทราบธรรม ทราบว่าพอ ทราบกำหนด ไหนเบื่อตาย ไหนเบื่อธรรม ทางสายกลาง ทางสายเอก องค์พุทธโฆ มอภธรรมโม แสนผุดผ่อง ไม่มีหมอง ทางสายเดียว และชาวพุทธ หมั่นเมียงมอง หมั่นตรึกตรอง มุ่งเส้นชัย มรรคแปดองค์

ตอบ

ถูกต้องแล้วกลอนนี้เน้นเรื่องมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นทางนำไปสู่ความดับทุกข์ ขอให้คุณทำความเข้าใจเรื่องมรรคมีองค์ ๘ ให้ดี แล้วปฏิบัติตาม ก็จะไปสู่เส้นชัย คือวิมุตติความหลุดพ้นจากกองกิเลสและกองทุกข์ทั้งหมด ขออนุโมทนา

คำถามที่ ๑๗๖

วันนี้เดินทางกลับบ้านระยะทางไม่ไกลมากราวๆสิบห้านาทีค่ะ เวลาเดินก็ดูทำไป โดยไม่ได้ตั้งใจ เหมือนสิ่งรอบๆตัวมันค่อยๆเลื่อนไปเรื่อยๆ เห็นแต่ทำตัวเองกับความรู้สึกที่ว่ากำลังเดินอยู่เฉยๆ อากาศหนาวๆ เกือบศูนย์องศาก็ไม่รู้สึกอะไร เสียงรถไฟดังๆอะไรก็ได้ยิน ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นแบบนี้แต่เป็นเอง อย่างนี้คืออะไรคะ แล้วควรจะทำอย่างไรต่อดีคะ

ตอบ

จิตเป็นสมาธิดี ทำต่อไปได้

คำถามที่ ๑๗๗

อยากทราบว่า อจินไตย หมายถึงอะไร ที่กล่าวว่า กรรมเป็น อจินไตย หมายถึงอย่างไรและขออนุโมทนาที่อาจารย์ได้ให้ธรรมะเป็นทาน แต่สาธุชนทั่วไป ค่ะ

ตอบ

อจินไตยแปลว่าไม่ควรคิด เพราะเหตุที่คิดเอาไม่ได้ ไม่ใช่วิสัยที่จะรู้ได้ด้วยการคิด เรื่องกรรมและผลของกรรมถ้าจะให้รู้แน่ๆ เป็นเรื่องๆ ไปต้องได้ทิพจักขุญาณหรือจตุปปาตญาณและบุพเพนิวาสานุสติญาณ ระลึกชาติของตนได้ ทิพจักขุหรือจตุปปาตญาณ กำหนดเห็นอดีตชาติของผู้อื่น อย่างนี้จึงจะรู้เรื่องกรรมและผลของกรรมจริงแท้ ถ้าไม่ได้ญาณเช่นนี้ เราก็สันนิษฐานเอาซึ่งอาจจะผิดก็ได้ถูกต้องได้ เพราะฉะนั้นเรื่องของกรรมจึงเป็นเรื่องที่รู้ได้ด้วยการเห็น ไม่ใช่ด้วยการคิดหาเหตุผลแนวตรรกะ

คำถามที่ ๑๗๘

ขอเรียนถามว่า หากคุณแม่ป่วยเป็นโรค dementia ไม่ค่อยรู้เรื่อง และไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จะต้องมีคนดูแลตลอดเวลา หากดิฉัน สวดมนต์เข้า เย็น และโอนบุญไปให้คุณแม่ที่ป่วย คุณแม่จะได้รับบุญหรือไม่คะ หรือมีวิธีการอื่นใดบ้างที่จะสามารถทำให้อาการที่หนักสามารถเบา ลงได้บ้างคะ กราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงค่ะ

ตอบ

โรคดีเมนเซีย(dementia)พจนานุกรมศัพท์แพทย์ได้ให้ความหมาย ว่า โรคจิตเสื่อม สมรรถภาพ ปัญญาเสื่อม จนถึงกับช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ตามที่ คุณบอกมา การที่คุณสวดมนต์ภาวนาแล้วโอนบุญให้คุณแม่นั้นนึกคิดว่าเป็น เรื่องดีอย่างน้อยก็เป็นความหวังดีของคุณที่มีต่อคุณแม่ เป็นส่วนแห่งความ กตัญญูกตเวที เข้าใจว่าคุณคงให้แพทย์ดูแลรักษาทางยาอยู่ด้วยแล้ว

คำถามที่ ๑๗๙

เรียนอาจารย์ที่นับถือค่ะ ขอเรียนถามอาจารย์ว่าเมื่อมีการเสียชีวิต ลงแล้ว เวลาจัดเสื้อผ้าให้ผู้เสียชีวิตใ้มีคนบอกว่าต้องเย็บกระเป่าทุกใบ ก่อนที่จะใส่ให้ผู้เสียชีวิต เพื่อจะได้ไม่เอาสมบัติติดตัวไปกับผู้เสียชีวิตด้วย จะได้ทิ้งเอาไว้ให้ลูกหลาน เนื่องจากคุณพ่อได้เสียชีวิตโดยอาบน้ำชำระ ร่างกายเรียบร้อยแล้ว แล้วก็จากไปอย่างสงบโดยนั่งทำสมาธิในอ่างอาบน้ำ ในห้องน้ำ แพทย์ระบุว่าหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันค่ะ คุณแม่ท่านไม่ยอม ให้เย็บกระเป่าที่เสื้อผ้าของคุณพ่อค่ะ ท่านบอกว่าเวลาท่านจากไปยังไม่ มีอะไรติดตัวไปเลย ก็ทำตามใจคุณแม่ค่ะ เพื่อให้ท่านสบายใจ ขอเรียนถามอาจารย์ว่า จริงๆแล้วตามประเพณีที่เขากำหนด ต้องเย็บกระเป่าติด หรือไม่คะ และความเชื่อเช่นนี้เป็นจริงหรือไม่คะ รบกวนอาจารย์ด้วยค่ะ เพื่อจะได้ให้คนทั่วไปได้รับทราบด้วยค่ะ ขอขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

จะเย็บกระเป่าหรือไม่เย็บ ท่านก็เอาอะไรไปไม่ได้อยู่แล้ว ผมก็เพิ่งได้ยินเรื่องนี้จากคุณนี่เอง ไม่ทราบว่าคุณเย็บหรือไม่เย็บกระเป่า แต่ถ้าผู้ใหญ่ท่านว่าอย่างนั้นก็ทำตามท่านไปเพื่อให้ท่านสบายใจ เข้าใจว่าโดยทั่วไปไม่ได้ทำ ความเชื่อถือเกี่ยวกับงานศพมีอะไรแปลกๆ ต่างๆ กันไปตามท้องถิ่น คิดว่าเป็นความเชื่อถือก็แล้วกัน

คำถามที่ ๑๘๐

หนูเคยปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานหลักสูตรคุณแม่สิริมาแล้ว ๑ ครั้ง ก็รู้สึกว่าการทำบุญ(บาปในใจ) ที่มีส่วนทำให้สัตว์เลื้อยตายเบาลง แต่เวลาทำบุญ เช่น หนูชวนเพื่อนๆ ทำบุญพิมพ์หนังสือธรรมะแจกให้กับคนที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตอนนำหนังสือไปมอบที่สำนักปฏิบัติธรรม หลวงพ่อท่านเห็นว่าหนังสือมีจำนวนมาก และน้องที่เขาไปปฏิบัติเป็นประจำกำลังจัดงานศพคุณพ่อของเขา ท่านก็ให้แบ่งหนังสือนี้ไปแจกงานศพ แต่ความตั้งใจของหนูคืออยากให้กับคนอื่น ๆ ที่มาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมากกว่า แต่เห็นว่ามอบให้ท่านแล้ว ท่านจะทำบุญไปกับใครต่อไปก็ตามแต่ท่านเห็นสมควร ส่วนอีกที่คือวัดที่มีการบวชศีลจาริณี หนูนำหนังสือไปถวายเพื่อมอบให้ผู้ที่บวช แต่ตอนที่ได้พบท่านเจ้าอาวาส ท่านกำลังแจกพระ(จตุคาม)และสไปขาวที่ทางวัดจัดทำขึ้นแก่สาธุชนที่มาชมวัด หนูก็รู้สึกผิดหวังบ้าง เพราะหนูคิดว่าวัดน่าจะเจียบสงบเหมาะแก่การปฏิบัติ ก่อนทำหนูคิดว่าตัวเองคงสุขใจและอิมเมจมากที่ได้ทำ แต่ทำไม่เมื่อทำแล้ว จึงไม่รู้สึกลอยๆ หนูยึดติดกับอะไรอยู่ หรือหนูคาดหวังบุญมากเกินไป การที่หนูไม่ได้สุขใจเท่าไรที่ได้ทำบุญ มันเป็นเพราะบาปกรรมอะไรหรือเปล่า ทั้งที่หนูก็พยายามคิดว่า เราได้ทำบุญแล้ว ก็ควรสุขใจ แต่กลับรู้สึกติดอยู่กับอะไรสักอย่าง หนูควรทำอย่างไร

ตอบ

ข้อที่คุณสงสัยนั้นเข้าใจว่าเป็นเพราะคุณคิดหวังที่ได้เห็นสิ่งที่ไม่ควรได้เห็น ได้รู้สิ่งที่คุณไม่เห็นด้วยจึงทำให้จิตใจเศร้าหมองไปไม่ใช่เพราะบาปกรรมอะไรดอก ขอให้คุณทำความเข้าใจให้สบายว่า คุณได้ทำสิ่งที่คุณควรทำแล้ว เช่น แจกหนังสือธรรมะที่ถูกต้อง เป็นต้น ส่วนเรื่องอื่นๆ ให้เป็นเรื่องของคนอื่นที่เราเห็นด้วยบ้างไม่เห็นด้วยบ้าง ผมขออนุโมทนาที่คุณพิมพ์หนังสือธรรมะไปแจก ส่วนผู้ที่รับไปจะนำไปให้ใครต่อก็เป็นเรื่องของผู้นั้น

คำถามที่ ๑๘๑

สวัสดิ์คะท่านอาจารย์ที่เคารพ ขอกราบเรียนถามท่านอาจารย์เกี่ยวกับที่มาของสำนวนที่ว่า “พระมาโปรด” ไม่ทราบว่ามีที่มาจากพระไตรปิฎกตอนใดหรือไม่ หรือมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระสาวกรูปใดหรือไม่คะ ขอบพระคุณค่ะ

ตอบ

น่าจะเป็นว่า เมื่อพระพุทธเจ้าจะเสด็จไปโปรดผู้ใดเพื่อให้เขาได้บรรลุธรรม เสด็จไปบิณฑบาตที่บ้านของผู้นั้น เมื่อพระออกบิณฑบาตเราจึงเรียกกันว่า “พระไปโปรด” หรือ “มาโปรด” อย่างน้อยก็ให้ชาวบ้านได้มีโอกาสทำบุญ เรื่องก็น่าจะเป็นมาอย่างนี้

คำถามที่ ๑๘๒

อยากถามอาจารย์ว่า เมื่อก่อนผมฝึกสมาธิโดยการดูลมหายใจแล้ว ผมชอบเพ่งลมหายใจ ทำให้ปวดระหว่างคิ้วมาก ๆ ครับ แล้วตอนนี้ผมก็ไปที่เรือนธรรมฝึกสมาธิ ผมจึงกำหนดฐานของจิตที่ปลายจมูก แล้วพุทโธไปแต่ที่ปลายจมูก แต่อาการปวดระหว่างคิ้วก็ขึ้นมาเป็นระยะๆ ถึงจะไม่มากเหมือนเมื่อก่อน

ตอบ

ก็เปลี่ยนไปทำอย่างอื่นเสียบ้าง เช่น เดินจงกรม หรือพิจารณาอาการ ๓๒ ในร่างกายมี ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น ว่าปฏิภูล ไม่สะอาด ทำกรรมฐานต้องเปลี่ยนอารมณ์บ้าง ก็จะได้ผ่อนคลายไม่ต้องเครียดเกินไปกับอย่างใดอย่างหนึ่ง

คำถามที่ ๑๘๓

กราบสวัสดีค่ะ ท่านอาจารย์ที่เคารพ ขอเรียนถามท่านถึงเรื่องของศีล ว่า การรักษาศีลนั้น ครอบคลุมความประพฤติของผู้รักษาได้ระดับใด เพียงด้านกายและวาจา หรือว่า ครอบคลุมไปถึงใจด้วยคะ

ตอบ

ศีล ๕ ศีล ๘ ควบคุมกายกับวาจา แม้ศีล ๒๒๗ ของพระสงฆ์ก็ ควบคุมกายกับวาจาเหมือนกัน แต่ศีลที่เป็นกุศลกรรมบถ ๑๐ ควบคุมกายกับวาจา ๗ ข้อ ควบคุมใจ ๓ ข้อ คือ เว้นจากความโลภอยากได้ของผู้อื่น เว้นจากพยาบาทปองร้ายผู้อื่น เว้นจากมิจฉาธิกุฐิ คือเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว เป็นต้น

คำถามที่ ๑๘๔

อยากเรียนถามอาจารย์ว่า ได้มีปรากฏในพระไตรปิฎกหรือไม่ ว่าอริยบุคคลชั้นใดที่สามารถนิพพานได้ และดิฉันเคยอ่านหนังสือนานมาแล้วว่านิพพานในสัตว์ก็เกิดขึ้นได้ มีหลักฐานในเรื่องนี้หรือไม่คะ ขอบพระคุณอาจารย์ที่ให้แสงสว่างทางปัญญาแก่ผู้ใฝ่ในธรรมค่ะ

ตอบ

คำว่า “นิพพาน” มีคำที่เป็นไวยากรณ์(ใช้แทนกันได้)หลายคำ เช่น วิมุตติ, นิโรธ, ปหานะ เป็นต้น ท่านแสดงวิมุตติไว้ ๓ อย่าง คือ

๑. หลุดพ้นชั่วคราวด้วยธรรมนั้นๆ เช่น หลุดพ้นจากความโกรธ ด้วยธรรมคือเมตตา แต่มันก็เป็นไปชั่วคราว

๒. หลุดพ้นเพราะข่มไว้ได้ด้วยกำลังฌานสำหรับท่านผู้ได้ฌาน มีอาการเสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้ไม่มีกิเลสตลอดเวลาที่ฌานยังไม่เสื่อม

๓. หลุดพ้นได้เด็ดขาดด้วยอริยมรรคญาณ มีโสดาปัตติมรรค เป็นต้น ต่อไปก็เป็นผลญาณและนิพพาน

จะเห็นได้ว่า นิพพานชั่วคราวก็มี นิพพานเพราะการข่มไว้ก็มี และนิพพานเพราะตัดกิเลสได้เด็ดขาดก็มี แต่ความหมายที่แท้จริงของนิพพาน หมายถึงการตัดกิเลสได้เด็ดขาดเป็นขั้นเป็นตอน มีโสดาปัตติมรรคญาณ เป็นต้น ไปจนถึงอรหัตตผล ผู้ที่เข้าถึงนิพพานแล้วจะไม่เสื่อมอีก คือ กิเลสใดที่ท่านละได้แล้วจะไม่เกิดขึ้นอีก ท่านจึงกล่าวว่า เป็นผู้แน่นอน มีการไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา(นียโต อวินิปาตธมโม)

สำหรับที่มีผู้กล่าวว่า แม้สัตว์เดรัจฉานก็นิพพานได้นั้น เคยได้ยินเหมือนกันแต่ท่านหมายถึงว่า สัตว์ที่เขาฝึกให้เชื่องแล้ว สงบแล้ว ไม่พยศ ไม่ทำร้ายใคร มีความหมายเชิงเปรียบเทียบมากกว่าความหมายที่แท้จริง

คำถามที่ ๑๔๕

ดิฉันขอเรียนถามว่า การที่บุคคลใส่ร้ายคนอื่น โทษคนอื่น แล้วทำไมเขายังมีชีวิตที่มีความสุขคะ ทั้งที่คนที่โดนใส่ร้ายไม่เคยพูดโกหกเลย แต่ต้องมารับกรรมโดยที่ไม่มีผิดอะไรเลย

ตอบ

ขอยกพระพุทธานุชาติบทหนึ่งที่ว่า “คนทำชั่วหาความสุขได้ยาก” ผมเชื่ออย่างนี้จริงๆ ส่วนที่คุณเห็นว่าเขามีความสุขนั้น เป็นเพียงอาการที่เป็นเสมือนว่า แต่จริงๆ แล้วเขาหาความสุขได้ยาก เพียงแต่เขากลบทุกข์ไว้ ปรากฏเหมือนคนมีความสุข ส่วนคนที่ไม่มีผิดอาจะถูกใส่ร้ายก็ได้ต้องระวังเรื่องนี้ด้วย ถ้าอยู่ในฐานะที่จะแก้คำกล่าวหาได้ก็ควรจะแก้เพื่อความยุติธรรม แต่ถ้ามองกรรมในสายยาว ชาตินี้เราไม่ได้ทำ ชาติก่อนเราอาจเคยทำก็ได้ แต่มารับผลกรรมในชาตินี้

ในสมัยพุทธกาลมีอุบาสกคนหนึ่งมีศีลมีธรรมดี รักษาศีลอุโบสถฟังธรรมอยู่เนืองนิตย์ ค็นหนึ่งฟังธรรมจนรุ่งแล้วออกจากวัดมาล้างหน้าที่สระน้ำหน้าวัด มีโจรขโมยของมา เจ้าของทรัพย์ติดตามจิ้งหิ้งห่อของไว้ใกล้สระน้ำแล้วหนีไป เจ้าของทรัพย์มาเห็นเข้าจึงเข้าไปว่าอุบาสกนั้นเป็นขโมยจิ้งหิ้งกันทุบตีจนตาย พระหลายรูปออกมาเห็น ไปกราบทูลพระพุทธเจ้าว่าอุบาสกผู้นั้นตายอย่างไม่สมควรเพราะเป็นคนดี พระพุทธเจ้าดำรัสเล่าให้ฟังว่า ในชาติก่อน ชาตินี้เป็นนายด่านคอยดูแลคนที่เดินทางข้ามเขตแดน วันหนึ่งมีชายผู้หนึ่งพร้อมด้วยภรรยาซึ่งสวยงามมากผ่านมา ต้องการภรรยาของเขามาเป็นของตนจึงกักไว้ นำของมีค่าไปซุกซ่อนไว้ที่เตียง วันรุ่งขึ้นทำที่เป็นว่าของหาย ไปค้นพบที่เตียงของชายผู้นั้น จึงตีเขาจนตาย กรรมที่เขาทำในชาตินั้นมาให้ผลในชาตินี้ คือ ชาตินี้เขาเป็นอุบาสกและถูกตีจนตาย เรื่องทำนองนี้มีอยู่มากในสังสารวัฏอันยาวนานนี้ อย่าได้

ประมาทต่อบาปกรรมเลย มันคอยติดตามให้ผลอยู่ ได้โอกาสเมื่อไรก็เมื่อนั้น ทางฝ่ายกรรมดีก็เช่นเดียวกัน

คำถามที่ ๑๘๖

เรียนถามอาจารย์วศินที่นับถือ ในความเห็นและประสบการณ์ของอาจารย์อาจารย์เคยได้พบ หรือได้ทราบว่ามีคนที่ได้บรรลุมรรค ๔ และผล ๔ แล้วในโลกปัจจุบันนี้หรือไม่ หรืออย่างน้อยก็บรรลุโสดาปัตติผล การที่บรรลุอริยมรรค อริยผลนั้น ผู้นั้นจะทราบตนเองหรือไม่ว่าตนได้บรรลุแล้ว เราจะต้องเป้าหมายเช่นนี้จะเป็นการไกลเกินเอื้อมหรือเปล่าคะ ดิฉันคิดว่าสังโยชน์ข้อแรกเป็นสิ่งที่เห็นได้ยากจะได้ยากกว่าข้อสองและสาม และการที่เราเห็นว่ากายไม่ใช่เรานั้น ต้องเห็นอยู่ตลอดเวลาหรือทุกขณะหรือไม่ หรือเพียงแต่เกิดรู้ขึ้นมาเมื่อตั้งใจพิจารณารูปและนามเป็นบางขณะคะอาจารย์

ตอบ

เมื่อมรรคมืองค์ ๘ ยังมีอยู่ ผู้เดินตามมรรคมืองค์ ๘ ก็มีอยู่ พระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันไปจนถึงพระอรหันต์ย่อมจะต้องมีเป็นแน่แท้ แม้ในปัจจุบันนี้เอง ข้อนี้ผมไม่สงสัยเลย ผู้เป็นพระอริยบุคคลย่อมรู้ตัวท่านเองว่าเป็น สังโยชน์ข้อที่ ๑ คือ สักกายทิฏฐิ เห็นได้ยากจะได้ยากอย่างที่คุณว่ามา การเห็นว่าร่างกายไม่ใช่ตัวตนของเรานั้น ย่อมจะเห็นเมื่อต้องการจะเห็น เหมือนคุณมีไฟฉายแล้วปิดไว้เมื่อต้องการจะเห็นสิ่งใดก็เปิดและส่องไปในที่ นั้น ลองนึกดูว่า คนที่ได้ทิพจักขุญาณคือตาทิพย์นั้น ท่านไม่ได้เห็นอะไรอะไรอยู่ตลอดเวลา แต่ท่านจะเห็นเมื่อน้อมจิตไปเพื่อจะเห็น

การตั้งเป้าหมายเพื่อบรรลุธรรมมีโสดาปัตติผลเป็นต้น ไม่ไกลเกิน

เอื่อมเลย ผู้ปฏิบัติธรรมย่อมมีสิทธิ์ที่จะได้ทุกคน จะเร็วหรือช้าเท่านั้น ขอให้ตั้งใจไว้เถิด จะไม่ไร้ผล

คำถามที่ ๑๔๗

หนูขอเรียนถามท่านว่า พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการสอนแบบใด ที่ทำให้องค์กุศลมาเปลี่ยนใจที่คิดจะทำร้ายผู้อื่นมาเป็นพระสาวกของพระองค์คะ..ขอให้ท่านอาจารย์มีสุขภาพแข็งแรง..นะคะ

ตอบ

ที่แรกท่านทรงใช้อธิปาทิปาฏิหาริย์ก่อน ให้ใจองค์กุศลมาเห็นเป็นอัศจรรย์ว่า สมณะผู้นี้เดินอยู่แท้ๆ ทำไมเราจึงวิ่งไล่ตามไม่ทัน จึงเรียกให้หยุด พระพุทธองค์ทรงหยุดและหันมาตรัสว่า “องค์กุศลมา เราหยุดแล้ว ท่านจงหยุดเสียด้วยสิ” อันนี้เป็นอาเทศนาปาฏิหาริย์และอนุศาสน์ปาฏิหาริย์คือการดักใจและการสั่งสอน ให้องค์กุศลมารู้ตัวว่า ตัวยังไม่หยุดการทำบาปพื้นเพเดิมมองกุศลมาเป็นผู้ฉลาดอยู่แล้ว จึงเข้าใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทันที วางดาบแล้วหมอบลงแทบพระบาท ทูลว่า “นานเหลือเกินกว่าจะเสด็จมาโปรด” ต่อจากนั้นได้ขอบวชและได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในไม่ช้า

ขอบคุณที่อวยพรมาให้สุขภาพแข็งแรง ขอให้เป็นอย่างนั้นเถิด

คำถามที่ ๑๔๘

ดิฉันเกิดไปหลงชอบเพื่อนที่ทำงาน ทั้งๆที่เรามีแฟนอยู่แล้วและเป็นเพศเดียวกัน ดิฉันควรจะทำอย่างไรกับปัญหานี้ จะสวดมนต์ ภาวนาก็ทำไม่ค่อยได้ จิตใจวนเวียนกับเรื่องนี้ มีความรู้สึกผิดในใจ เคยตัดใจแล้วก็ไม่สำเร็จ ต้องเจอกันทุกวัน อาจารย์ช่วยชี้แนะทางออกให้ด้วยคะ

ตอบ

จะเล่าเรื่องให้ฟังก่อน พระนางรูปนันทาพระน้องนางของ พระพุทธเจ้าหลงใหลในรูปสมบัติของตนเอง วันหนึ่งไปฟังธรรมของ พระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงเนรมิตภาพผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งสวยมาก สวย กว่าพระนางรูปนันทา พระนางเห็นแล้วทึ่งมากกว่าใครหนอมายืนอยู่ใกล้ พระพุทธองค์ สวยงามมาก ต่อจากนั้นพระพุทธเจ้าทรงเนรมิตให้หญิงนั้น แก่ลงๆ และก็ตายไป เน่า พระนางรูปนันทาเห็นแล้วสลัดใจมากกว่าหญิง งามปานนี้ ไม่นานเลยก็แก่และตายไปต่อหน้าต่อตา พระพุทธเจ้าทรง ทราบความนึกคิดของพระนางแล้วตรัสว่า “นันทาเอ๋ย เธอจงดูรูปกายนี้ที่ อาดูร ไม่สะอาด เปื่อยเน่า มีสิ่งปฏิกูลไหลเข้าไหลออกอยู่เสมอ แต่เป็นที่ ต้องการนักของคนเขลา”

พระนางรูปนันทาสังเวชสลัดใจ คลายความติดใจในรูป ออกบวชได้ สำเร็จเป็นพระอรหันต์

เรื่องทำนองของผู้ถามนี้ แสดงว่าติดใจในรูปหรือเสียงหรือกิริยา อាកารของคู่กรณี ขอให้เอาพระพุทธภาษิตที่ตรัสสอนพระนางรูปนันทาไป พิจารณาย่อยๆ คงจะคลายความติดใจลงได้ มีอีกเรื่องหนึ่ง ภิกษุณีรูปหนึ่ง ดวงตางามมาก มีนักร้องสุราหลงใหลติดใจ ภิกษุณีได้ควักเอาดวงตาส่งให้ นักร้องสุราสังเวชสลัดใจ ไม่อาจรับดวงตานั้นได้ ขอให้ผู้ถามพิจารณาตาม ตีๆ ก็จะได้เข้าใจอะไรๆ เพิ่มขึ้นอีกเยอะ ขออวยพรให้คุณสบายใจขึ้น ขอให้ จำไว้ว่า คนเราพบกันเพื่อจะพลัดพรากจากกัน

คำถามที่ ๑๘๘

เรียนถามอาจารย์คะ (จากทางแห่งความดีเล่ม ๑ เรื่องผู้ไม่อ้อม
ในกาม ในส่วนของเรื่องประกอบ นางปติฐชีกา)ในเรื่องนี้หนูสงสัยว่าการ
ทำบุญเป็นต้นในหมู่เทวดามีไหมคะ เนื่องมาจากพิจารณาว่า มนุษย์
โดยมากตั้งอยู่ในความประมาททั้งที่อายุก็สั้นนัก จึงสงสัยว่าเทวดาท่าน
มีกิจการงานบุญกันบ้างไหมคะ คำถามนี้ถามไว้ระดับความรู้เฉยๆคะ
เพราะว่าจะได้มีกำลังใจว่าในวันหนึ่งจะทำอะไรดีที่เป็นเหตุปัจจัย เหมือน
ที่ได้ยินว่า ชีวิตนั้นไม่มีเครื่องหมาย หนูก็คิดเสมอว่าถ้าวันนี้จะต้องตาย
เราอยากทำอะไรมากที่สุด เพื่อความสบายใจหนูก็หยุดกระปุกเวลาตื่น
แต่เช้า และนี่ก็อย่างน้อยก็ได้ทำบุญบำรุงพระศาสนาแล้ว ถ้าจะตายก็
ช่างเถอะไม่เป็นไร พยายามมีเวลาสวดมนต์ อย่างน้อยจิตก็จะสงบไม่คิด
เบียดเบียนใคร อ่านหนังสือธรรมะวันละเรื่องแล้วก็พยายามมานึกถึงตัว
เอง เอามาใช้กับชีวิตประจำวัน บ้างก็ทบทวน(เมื่อนึกได้) แล้วก็ดีใจเวลา
ที่รู้ว่าอย่างน้อยวันนี้ศีลห้าก็ยังบริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ หนูมีความสุขเหลือเกิน
ค่ะกับการที่ได้ทำความดี พยายามใคร่ครวญธรรม แต่ชีวิตก็เป็นเรื่องยาก
มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้บั่นทอนเวลาในการศึกษาธรรมออกไปอีก
จิตที่หนูรู้สึกว่ามีเวลาที่อยู่กับการพิจารณา ก็หมองไป เพราะความ
วุ่นวายต่างๆ ความเครียดก็เกิดขึ้น หนูเบื่อเหลือเกินค่ะ บางทีก็คิดว่าเรา
เบื่อเพราะความขี้เกียจหรือเปล่า หรืออาจจะติดในความสุขความสงบมาก
เกินไป ชีวิตก็ต้องดำเนินต่อไป อะไรจะเกิดขึ้นก็ช่างเถิด (หนูก็อธิษฐานว่า
จะมีอะไรก็ขอให้มัสติ มีปัญญา ตั้งอยู่ในธรรม ไม่ประมาท) ตอนนี้อกำลัง
พยายามทำใจอยู่ค่ะ อาจารย์คิดว่าหนูควรทำใจยังไงดีคะ สุดท้ายนี้ต้อง
ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ตอบคำถามของหนู หนูระลึกถึงอาจารย์เสมอ
นะคะ อยากจะมีเวลาได้ไปเข้าเรียนเหมือนเมื่อก่อน ขอให้อาจารย์มีสุขภาพ
แข็งแรง อย่าได้มีโรคภัยมาเบียดเบียน สามารถสอนศิษย์ทุกคนให้รู้ตาม

ธรรมของพระศาสดาเป็นประโยชน์ยิ่ง (หนูเข้ามาอ่านเว็บนี้ทุกสัปดาห์เลย ค่ะ คำตอบที่อาจารย์ตอบคำถามผู้ที่เข้ามาถามก็มีประโยชน์กับหนูด้วย ขออนุโมทนากับทุกๆ คนที่ทำเวปอันเป็นประโยชน์นี้ด้วยค่ะ หนูก็หวังว่าวันหนึ่งหากมีกำลังที่จะสามารถ ทำประโยชน์ให้กับพระพุทธศาสนา ก็อยากจะได้มีโอกาสเช่นนั้นจริงๆ น่าดีใจและปลื้มใจ ที่มีบุคคลที่มีน้ำใจ มีกำลัง มีศรัทธา และมีปัญญา มาช่วยกันสืบสานความมั่งคั่งงามของพระธรรมให้ดำรงอยู่เช่นนี้) รักและเคารพอาจารย์อย่างยิ่ง

ตอบ

ในหมู่เทวดาก็มีการปฏิบัติธรรมและมีการทำบุญ เช่น การช่วยเหลือมนุษย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เทวดาบางคนจึงได้เลื่อนชั้นสูงขึ้นไป

เรื่องเปื้อนๆ ที่เล่ามานั้น ขอให้นึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำและเป็นการปฏิบัติธรรมในหน้าที่ ก็ให้ทำไปทั้งๆ ที่เปื้อนนั่นแหละ เปื้อนไปทำไป ก็จะทำให้สำเร็จประโยชน์เหมือนกัน

คำถามที่ ๑๙๐

ขอข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับน้ำปานะคะ... น้ำนมถั่วเหลือง - ผงโกโก้ - โอวัลติน เป็นน้ำปานะได้หรือไม่คะ / ขอบพระคุณอาจารย์ค่ะ

ตอบ

๓ อย่างนี้ไม่ได้ระบุไว้ในตำรา เห็นจะเป็นเพราะว่าในสมัยนั้นยังไม่มีสิ่งเหล่านี้ บางท่านก็อนุโลมเข้าเป็นน้ำปานะว่าดื่มได้ บางท่านไม่ยอมอนุโลมก็ว่าดื่มไม่ได้ พวกกาแฟ เป๊ปซี่ โคล่า น้ำอัดลมประเภทต่างๆ

ก็ไม่ได้กล่าวไว้ในตำราเช่นเดียวกัน แต่อนุโลมว่าควร จึงตี๋มเป็นน้ำปานะ โดยทั่วไป ทั้งพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกาผู้ถือศีล ๘ เรื่องพวกนี้ตัดสินยาก แต่ละสำนักถือไม่เหมือนกัน คุณเข้าสำนักไหนก็อนุโลมปฏิบัติตามสำนักนั้นก็แล้วกัน

คำถามที่ ๑๙๑

อาจารย์วศินที่นับถือ..ดิฉันขอขอบพระคุณที่อาจารย์ได้กรุณาตอบข้อสงสัยตลอดมา ดิฉันขอเรียนว่า หนังสือธรรมะเล่มแรกที่ดิฉันอ่านในชีวิตคือหนังสือของอาจารย์เรื่องพระอานนท์ พุทธอนุชา ดิฉันได้หยิบของคุณพ่อมาอ่านตั้งแต่ยังเรียนชั้นประถมเมื่อเกือบ ๓๐ ปีมาแล้ว ทำให้มีจิตใจโน้มเอียงเข้าสู่ทางธรรมตั้งแต่เด็ก อยากเรียนถามอาจารย์ว่า ดิฉันมีน้องชาย ๑ คน อยากชักจูงให้เขาได้พบทางสายเอกนี้จะทำอย่างไร เพราะเขามักอ้างว่ายังไม่เป็นเวลา ตัดภารกิจอื่นๆ เช่นเรียนปริญญาโทอยู่งานยุ่ง ฯลฯ เป็นต้น ดิฉันเองไปวัดญาณเวศกวันเสมอๆ ก็นึกอยากให้น้องได้บวชที่วัดนี้ค่ะ แต่ยังไม่เป็นผล ก็เลยคิดว่าถ้าทำให้เขาสนใจธรรมะเป็นเบื้องต้นก่อน อาจจะนำไปหาได้บวชในที่สุด

ตอบ

บอกเขาว่า ชีวิตไม่ยาวนาน อย่าชะล่าใจ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าความตายจะมาถึงวันใด อะไรที่เป็นความดีเป็นกุศลซึ่งจะนำติดตัวไปได้ก็ควรรีบทำ ปริญญาโทหรือกิจกรรมอย่างอื่นก็ทำไป แต่ควรจะเจียดเวลาให้กับความรู้ทางธรรมบ้าง เช่น หมั่นอ่านหนังสือธรรมะ ก็จะเป็นประโยชน์กับชีวิตจิตใจและเป็นประโยชน์กับงานอื่นๆ ด้วย เวลายุ่อมจะมีเสมอถ้าสนใจ

ชีวิตคนตายเสียตอนวัยต้นก็มี วัยกลางก็มี วัยปลายก็มี เหมือนผลไม้ อ่อนก็หล่น แก่ก็หล่น สุกก็หล่น ปราภฏให้เห็นอยู่ทั่วไป พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้ไม่ประมาทในวัย ในความไม่มีโรค และในชีวิต ว่าเรายังหนุ่มสาวอยู่ เราไม่มีโรคเบียดเบียน ชีวิตเรายังอยู่อีกนาน อะไรเป็นความดีให้รีบทำ อย่าผัดเพี้ยนเวลา ก็คงบอกได้เท่านี้ จะสำเร็จประโยชน์เพียงใดก็ขึ้นอยู่กับตัวเขาเอง

คำถามที่ ๑๙๒

การทำสังฆทานต้องมีของและของเงิน ปกติถ้าทำกับพระสายวัดป่าท่านจะไม่รับของเงิน จะให้ใส่ตู้แทน ส่วนถ้าทำกับพระวัดบ้านจะต้องใส่ของ ได้ยินมาว่าการถวายเงินกับพระจะทำให้ท่านผิดศีล ก็เลยลำบากใจว่าควรจะทำอย่างไรดี เพราะโดยทั่วไปพระวัดบ้านก็มักรับของเป็นปกติอยู่แล้ว ขอความกรุณาอาจารย์ชี้แนะด้วยค่ะ

ตอบ

ถวายไปก็ดีแล้ว ท่านจะใส่ตู้หรือจะไปใช้ส่วนตัวก็สุดแล้วแต่ท่าน เพราะพระสมัยนี้ที่อยู่ในบ้านในเมืองก็จำเป็นต้องใช้เงินเหมือนกัน เช่น เป็นค่างรถ ค่าตำรับตำรา บางท่านต้องซื้ออาหารฉันเพราะบิณฑบาตได้ไม่พอ บางท่านต้องเลี้ยงเด็กหลายคนที่ญาติพี่น้องนำมาฝากให้เรียนหนังสือ จะต้องเกื้อกูลเขาบ้างเหมือนกัน สมัยเปลี่ยนไป สังคมมนุษย์เปลี่ยนไป สิ่งที่เป็นในชีวิตมนุษย์ก็เปลี่ยนไป ขอให้ปฏิบัติตามสมควรแก่สมัยไม่ตึงเกินไปและไม่หย่อนเกินไปก็จะอยู่ในสังคมได้ พระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ชั้นต่างๆ รัฐบาลยังจัดนิยัตถถวายเป็นรายเดือน พุทธอย่างชาวบ้านก็คือเงินเดือนนั่นเอง เพื่อให้ท่านได้ใช้จ่ายตามความจำเป็น

คำถามที่ ๑๙๓

ตอนนี้ดิฉันมีความกังวลใจอยู่เรื่องการเปลี่ยนงานค่ะ คิดวนไปมาหลายรอบแล้วก็ไม่ได้ข้อสรุปสักที คือว่าดิฉันได้งานที่เงินเดือนดี อนาคตดี ซึ่งเทียบไม่ได้กับเงินและอนาคตของงานที่ทำอยู่ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่างานที่ทำอยู่นั้นงานดี คนร่วมงานดี แต่เงินไม่ดี อนาคตไม่มีด้วยค่ะ เพราะตำแหน่งมันตัน ไม่โตค่ะ จึงคิดหนักมากเพราะทางบ้านก็ต้องการใช้เงิน ดิฉันเป็นคนมีอุดมการณ์ในการทำงาน รักที่ทำงานที่ชอบ จึงคิดหนักเพราะช่วงนี้เศรษฐกิจไม่ดีด้วยก็เลยยิ่งขังใจอยู่ว่าระหว่างงาน เงิน และอนาคต ควรจะคิดถึงอะไร พยายามนั่งสมาธิ กำหนดสติก็แล้ว ยังคิดไม่ออก ทำให้ใจให้ปล่อยว้างยากมากเลยค่ะ จึงอยากเรียนปรึกษาว่าจะทำอย่างไรในการหาทางออกของปัญหาดี

ตอบ

ปัญหาชีวิตเป็นปัญหาที่ตอบยาก เพราะผู้ตอบไม่รู้ข้อมูลทั้งหมด รู้บ้างเพียงบางส่วน เช่น ข้อมูลที่คุณให้มา การแก้ปัญหาคือชีวิตอย่าถือเป็นกฎตายตัว ให้อนุโลมตามเหตุการณ์หรือเงื่อนไข (condition) ซึ่งทางพระเรียกว่า การทวนสิกขา คือการตัดสินใจกระทำให้เหมาะสมตามเหตุการณ์ ชีวิตไม่มีสูตรสำเร็จ เราต้องผ่อนปรนตามเงื่อนไขต่างๆ ที่เข้ามาเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น ตามความเหมาะสม การตัดสินใจทำหรือเลือก มักจะได้ออย่างเสียอย่าง กรณีของคุณนี้ก็เหมือนกันย่อมจะได้อย่างเสียอย่าง ขึ้นอยู่กับว่าเวลานี้คุณควรจะได้แบบไหนและยอมเสียอย่างไร ผมเอาใจช่วยและขอบุญกุศลที่คุณได้เคยบำเพ็ญมา ช่วยให้คุณตัดสินใจเลือกในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

คำถามที่ ๑๔๔

อาจารย์คะ ดิฉันมีแนวโน้มที่คิดจะฆ่าตัวตายอยู่ตลอดเวลา ทุกครั้งที่เกิดความทุกข์ และส่วนตัวแล้วเป็นคนที่ยังรู้สึกว่าคุณอยู่ตลอดเวลา พยายามหาหนังสือธรรมะมาอ่าน แต่แล้วก็ยังรู้สึกทุกข์อยู่

ตอบ

ควรจะสาวหาสาเหตุว่า ทุกข์นี้มาจากเหตุอะไร แล้วไปกำจัดที่ต้นเหตุ ความทุกข์ก็จะคลี่คลายไปเอง คือแก้ต้นเหตุให้ได้ ขอให้คิดอยู่เสมอว่า ทุกข์, สุข เป็นของไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป คราวใดที่เกิดความทุกข์ ขอให้คุณคิดว่าไม่เที่ยง มันไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่นานเท่าไรมันก็จะจากไป ขอให้คิดว่าความทุกข์สำหรับวันนี้ก็เพียงพอแล้วสำหรับวันนี้ ไม่ต้องเอาความทุกข์สำหรับพรุ่งนี้และวันต่อๆ ไป มาทับถมเข้าไปอีก วันนี้เพียงพอแล้วสำหรับเรา พรุ่งนี้ช่างมันเถอะ ขอให้มีความสุขไปที่ละวันแล้วความทุกข์จะไม่กล้ำกรายคุณ เหมือนเราเดินที่ละก้าวอย่างมั่นคงไม่พลาดไม่ล้ม คุณก็เดินได้เป็นพันก้าวหมื่นก้าวโดยไม่มีปัญหา ความคิดที่จะฆ่าตัวตายย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่มีทุกข์ ขอให้คุณกำจัดทุกข์ให้ได้แต่ละวัน และนี่ก็ในใจว่า วันนี้พอแล้วสำหรับเรา พรุ่งนี้ช่างมันเถอะ เหมือนเรากินข้าวทีละคำ ระวังไม่ให้ข้าวติดคอ เราก็กินได้จนอิ่ม ขออวยพรให้คุณปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย มีความสงบร่มเย็นในชีวิต

ผมเขียนหนังสือไว้เล่มหนึ่งชื่อ “เพื่อความสบายใจ” พูดอธิบายถึงวิธีแก้ทุกข์ ถ้ายังไม่มีก็ลองหามาอ่านดู พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ธรรมดา โทรฯ ๐๒-๘๘๘๗๐๒๖

คำถามที่ ๑๙๕

กราบเรียน อาจารย์วศินที่เคารพ ดิฉันมีความสนใจศึกษาในเรื่องของการฝึกจิตเพื่อให้ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว และสามารถเผชิญกับสิ่งต่างๆที่เข้ามาในชีวิตได้อย่างมีสติและปัญญา จนเมื่อประมาณ ๒ ปีที่แล้วได้รู้จักกับสติปัฏฐานสี่ในพุทธศาสนา ได้ศึกษาและปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน พบว่าเป็นวิธีที่มีเหตุผลและปฏิบัติได้จริง ดิฉันต้องการให้ทุกคนในครอบครัวได้รู้จักมีความเข้าใจที่ถูกต้องในพุทธศาสนา และมาสู่การปฏิบัติในระดับทาน ศีล และภาวนาในที่สุด แต่ปัญหาก็คือครอบครัวของดิฉันเป็นคริสเตียนที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก การแนะนำโดยตรงคงเป็นไปได้ ดังนั้นนอกจาก การพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติไปเรื่อยๆจนทำให้ทางบ้านได้รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีของดิฉันแล้ว หากดิฉันจะตั้งจิตอธิษฐานโดยน้อมระลึกถึงพระรัตนตรัย, คุณงามความดีและบุญกุศลที่ได้กระทำมา ช่วยดลใจให้ทุกคนในครอบครัวมีสัมมาทิฐิและตั้งมั่นในทาน ศีล ภาวนา จะได้หรือไม่คะ ขอความกรุณาจากอาจารย์ช่วยให้คำแนะนำหรือวิธีการอื่นๆ ด้วยค่ะ ขอขอบพระคุณอย่างสูงค่ะ

ตอบ

สงสัยว่าตอนนี้คุณเป็นพุทธศาสนิกแล้วหรือยังเป็นคริสต์อยู่เหมือนครอบครัว ถ้าคุณเป็นพุทธแล้วและปฏิบัติสติปัฏฐานได้ผลดีก็ให้ปฏิบัติต่อไป ความเปลี่ยนแปลงในตัวคุณจากการปฏิบัติธรรมจะช่วยโน้มน้าวจิตใจของคนในครอบครัวให้เห็นทางดำเนินชีวิตที่จะเลือกได้ในโอกาสต่อไป ขออนุโมทนาต่อการปฏิบัติของคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คำถามที่ ๑๙๖

กราบเรียน อาจารย์วศิน ที่เคารพ ดิฉันขอขอบพระคุณกับคำแนะนำของอาจารย์ในคำถามที่ ๑๙๕ มากค่ะ ปัจจุบันนี้ถึงแม้ดิฉันจะไม่ได้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ แต่การดำเนินชีวิตของดิฉันในปัจจุบัน ก็เรียกได้ว่าห่างออกจากการกิจกรรมของชาวคริสต์ การอธิษฐานการอ้อนวอนขอจากพระเจ้าโดยสิ้นเชิง และถึงตอนนี้ก็สามารถก้มกราบพระพุทธรูปได้อย่างหมดใจในฐานะที่พระพุทธรูป เป็นตัวแทนให้ระลึกถึงความเมตตาและความพากเพียรของพระพุทธเจ้า ที่ท่านได้ตรัสรู้และถ่ายทอดคำสอนที่มีค่า ตลอดจนให้ความเคารพต่อพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีในฐานะที่เป็นผู้สืบทอดพุทธศาสนา และเป็นครูบาอาจารย์ถ่ายทอดความรู้การปฏิบัติสติปัฏฐาน แม้ดิฉันจะยังไม่พบกับความก้าวหน้าในการปฏิบัติอะไรมา แต่ก็รู้สึกเย็นใจและมั่นใจกับเป้าหมายของชีวิตว่า เรามีชีวิตเพื่ออะไรคะ ขอบพระคุณอาจารย์มากๆ ค่ะ เคยอ่าน “สวดมนต์เพื่ออะไร” ที่อาจารย์เขียนไว้ จากที่เคยคิดว่าสวดมนต์เป็นสิ่งมงาย ทำให้ดิฉันเข้าใจถึงที่มาที่ไปความเป็นเหตุเป็นผลของการสวดมนต์ ขออนุโมทนาอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้ด้วยค่ะ

ตอบ

ขออนุโมทนาต่อความรู้สึกดีๆ ของคุณ ทางชีวิตเป็นทางที่เดินยาก และค่อนข้างจะสับสน การได้เข้าทางชีวิตที่ถูกต้องดีงามและรู้สึกพอใจนั้น นับว่าเป็นลาภอันประเสริฐอย่างหนึ่งของชีวิต การปฏิบัติธรรม อบรมตนให้เป็นคนดี เป็นบุญอันสูงสุดอย่างหนึ่ง เป็นบุญที่ลงทุนน้อยแต่ให้ผลมาก ขอแสดงความยินดีกับคุณอีกครั้งหนึ่ง

มีหนังสืออีกเล่มหนึ่ง ออกมาหลังจาก “สวดมนต์เพื่ออะไร” แล้ว คือเรื่อง “สวดมนต์เพื่อสันติและปัญญา” ควรหาไว้อ่าน ในเล่มนี้มีเรื่อง

“ไม่เป็นไปตามที่อ่อนน้อม” อยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่า ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่เป็นไปตามที่อ่อนน้อม ถ้าอ่อนน้อมเอาได้ ใครเล่าจะผิดหวังจากสิ่งที่ต้องการเพราะทุกคนมีสิทธิ์ที่จะอ่อนน้อมเสมอกัน สังคมของเราเต็มไปด้วยการอ่อนน้อมขอนั้นขอนี้ แต่ไม่ค่อยได้ทำเหตุให้ตรงกับผลที่ต้องการ จึงมักผิดหวังอยู่เสมอ

คำถามที่ ๑๕๗

กราบเรียนอ.วศิน ที่นับถือ ดิฉันอยากทราบวิธีการลดความไม่ไหวง่าย ชี้หนุดหงิด ใจร้อน แต่ในตอนนี้อดิฉันได้ฝึกการนั่งสมาธิฟังธรรม คำสอนต่างๆ บ้างแล้ว เพิ่งเริ่มได้ซัก ๒ อาทิตย์ แต่ก็ยังไม่ค่อยได้ผล ควรจะทำอย่างไรให้จิตใจของเราลดปัญหาพวกนี้ลงไปได้คะ

ตอบ

มีหนังสือของผมอยู่เล่มหนึ่ง ชื่อ “ทำอย่างไรกับความโกรธ” ต่อมาได้ออกมาใหม่อีกเล่มหนึ่งชื่อ “วิธีลดละความโกรธ” คุณควรหามาอ่าน ลองติดต่อไปที่สำนักพิมพ์ธรรมดา โทร ๐๒-๘๘๘-๗๐๒๖ ในที่นี้ขอพูดกับคุณเพียงเล็กน้อยพอเป็นแนวทาง เช่น

๑. ขอให้ฝึกอยู่เสมอว่าคนเราเกิดมาไม่เหมือนกันทั้งสภาพการเกิด พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม อุปนิสัย การศึกษาอบรม จึงเหมือนกันไม่ได้

๒. ขอให้เห็นว่า คนเราดีไม่ทั่วถ้วนไม่หมด คือแต่ละคนมีทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี จะให้เหมาะใจเราไปหมดทุกอย่างย่อมไม่ได้ แม้ตัวเราเองก็ยังมีข้อเสียที่เราไม่ชอบตัวเราเองอยู่บ้างเหมือนกัน

๓. หัดเจริญเมตตาและให้อภัย หมั่นให้อภัยผู้อื่นเหมือนกับที่ให้อภัยตัวเอง เขาย่อมมีโอกาสผิดพลาดเช่นเดียวกับที่เราเคยผิดพลาดมาแล้ว และจะผิดพลาดต่อไป

ฯลฯ

ขออวยพรให้คุณหยุดหัดน้อยลง มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ขอให้คุณได้พบทางแห่งสันติสุข

คำถามที่ ๑๙๘

ผมได้รับแจกหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “คิริมานนทสูตร” ไม่ระบุชื่อคนแต่ง ผมอ่านแล้วรู้สึกแปลกๆ ไม่ค่อยแน่ใจว่าพระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้จริงหรือเปล่า ขอความกรุณาอาจารย์ช่วยวิจารณ์ด้วยครับ ขอขอบคุณครับ

ตอบ

คิริมานนทสูตร ในพระไตรปิฎกเรียก อาพาธสูตร ในหนังสือสวดมนต์ฉบับหลวงท่านใช้คำว่า “คิริมานนทสูตร” เพื่อให้ตรงกับชื่อพระคิริมานนทผู้ป่วยหนัก พระอานนททราบเรื่องเข้า จึงกราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงทราบ พระพุทธองค์ทรงทราบแล้ว ได้ทรงแสดงหัวข้อธรรม ๑๐ ประการให้พระอานนทไปแสดงแก่พระคิริมานนท เรียกโดยชื่อว่า “สัญญา ๑๐” (คำว่า “สัญญา” ในที่นี้ หมายถึง การพิจารณา) มีอนิจจสัญญา เป็นต้น มีอานาปานสติ เป็นที่สุด ซึ่งมีเนื้อหาที่ดีมาก แต่คิริมานนทสูตรเล่มที่คุณได้รับแจกมานั้น ผมก็ได้รับเหมือนกัน อ่านจบแล้วรู้สึกแปลกๆ เหมือนที่คุณรู้สึก ผมเข้าใจว่าเป็นสำนวนพระรุ่นหลังเป็นผู้แต่งแต่ไม่บอกชื่อไว้ สัญญา ๑๐ ประการก็พูดถึงเพียง ๓ ประการต้น คือ อนิจจสัญญา อนัตตสัญญา และอสุภสัญญา (พิจารณาความไม่เที่ยง ความเป็นอนัตตา และความไม่งามของร่างกาย) นอกจากนั้นไม่ใช่ข้อความในคิริมานนทสูตร พูดถึงเรื่องอื่น แม้จะเป็นธรรมะแต่ไม่ใช่ธรรมะในคิริมานนทสูตรตามชื่อที่ให้ไว้

ผู้แต่งสร้างเรื่องขึ้นให้พระอานนทกล่าวพระสูตรนี้ในที่ประชุมสงฆ์

ซึ่งมีพระมหากัสสปเป็นประธานในการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ แต่เนื้อหาไม่ใช่ข้อความในคิริมานนทสูตร ผู้แต่งอาจจะพูดเรื่องอะไรก็พูดไป เช่นเรื่อง “เมืองพระนิพพาน” เรื่อง “ครูที่ดี” เป็นต้น จบลงด้วยเรื่อง “ดับกิเลสทั้งห้า” มีบางตอนที่ขึ้นต้นแบบสืบอนุสนธิธรรมเทศนา ซึ่งแสดงว่าเป็นเทศนาของพระรูปใดรูปหนึ่งต่อเนื่องกันมา เช่นในหน้า ๕๔ ทำให้ผมแน่ใจว่าเป็นคำเทศนาของพระรูปใดรูปหนึ่งในเมืองไทยนี้เอง ไม่ใช่เรื่องที่พระอานนทรายงานในที่ประชุมสงฆ์ว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ท่านอย่างนี้ๆ ตามที่หนังสือเล่มนี้อ้างถึง ยิ่งในหน้า ๖๖ น่าจะเป็นการผิดพลาดคลาดเคลื่อนอย่างมาก เพราะผู้แต่งให้พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ว่า ถ้าผู้ใดต้องการบวชแม้จะไม่มีภิกษุสักรูปเดียวให้สมათานปาราชิก ๔ แล้วบวชเถิด ผมเห็นว่าไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น คือไม่น่าจะเป็นไปได้ที่พระพุทธเจ้าจะตรัสกับพระอานนท์อย่างนั้น

สรุปความว่า หนังสือเรื่อง คิริมานนทสูตร นี้ ผมเข้าใจว่าเป็นบทเทศนาของพระรูปใดรูปหนึ่งในเมืองไทย ไม่ใช่เรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอานนท์ แล้วพระอานนท์ไปเล่าให้ที่ประชุมสงฆ์ฟังในคราวปฐมสังคายนาดังกล่าวแล้ว

สัญญา ๑๐ ประการ ในคิริมานนทสูตร

๑. อนิจจสัญญา พิจารณาเห็นความไม่เที่ยงในขั้น ๕
๒. อนัตตสัญญา พิจารณาเห็นความเป็นอนัตตาในอายตนะภายในภายนอก
๓. อสุภสัญญา พิจารณาเห็นความไม่งามในร่างกาย
๔. อาทีนวสัญญา พิจารณาเห็นโทษของร่างกายซึ่งเต็มไปด้วยโรคต่างๆ
๕. ปหานสัญญา พิจารณาละวิตก ๓ คือ กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก

๖. วิราคส์ัญญา พิจารณาการคลายความกำหนัด
๗. นิโรธส์ัญญา พิจารณาความดับเพลิงกิเลสและเพลิงทุกข์
๘. สัพพะโลเก อนภิริตส์ัญญา พิจารณาเห็นความไม่น่ายินดีในโลก
 ทั้งปวง
๙. สัพพะสังขารesu อนิน္จิสส์ัญญา พิจารณาเห็นความไม่น่าปรารถนา
 ในสังขารทั้งปวง
๑๐. อานาปานสติ พิจารณาลมหายใจเข้าออก
- นี่คือเนื้อหาของ “ส์ัญญา ๑๐ ประการ” ใน คิริमानนทสูตร หรือ
 อาพาธสูตร

คำถามที่ ๑๙๙

เรียนถามอาจารย์วศินที่นับถือ อยากเรียนถามอาจารย์เรื่องศีล
 เนื่องจากดิฉันได้อธิษฐานจิต จะรักษาศีล ๕ ตลอดไปอย่างที่อาจารย์เรียก
 ว่าอริยกันตศีล ข้อ ๒-๓-๕ ไม่มีปัญหา ข้อ ๔ ยังต้องระงับการพูดเพื่อเจ้า
 พูดสิ่งไม่มีประโยชน์ แต่ข้อ ๑ ดิฉันก็รักษาไว้ได้ค่อนข้างดี โดยไม่ได้เป็น
 ไปด้วยกลัวบาปอย่างสมัยก่อน แต่รักษาไว้ได้โดยอัตโนมัติหลังจากได้
 อธิษฐานเป็นต้นมา คือ ไม่เผลอฆ่ายุ่งเลย เว้นอยู่อย่างเดียวคือ บางครั้ง
 อาจเดินเหยียบสัตว์เล็กตาย เช่นมด แต่ไม่มีเจตนา เรียนถามว่าอย่างพระ
 ภิกษุท่านอาบัติ ท่านสามารถปลงอาบัติได้ ส่วนเราเป็นฆราวาส มีอะไรที่
 ควรทำเมื่อได้ละเมิดศีลไปบ้างหรือไม่คะ และเราควรกล่าวอาราธนาศีล
 ทุกวันหรือไม่ ทั้งที่เราตั้งใจรักษาดูตลอดเวลาแล้ว อีกอย่างคือการที่จิตใจ
 มีความสงบสบายมั่นคงเป็นสมาธินั้นเป็นผลมาจากการรักษาศีลใช่ไหม
 คะ คนที่ถือศีลมากข้อกว่าจะมีผลให้ก้าวหน้ามากขึ้นหรือไม่คะ

ตอบ

อริยกัณฑ์ศีลนั้น แปลว่า ศีลที่พระอริยกเจ้าพอใจ ได้แก่ ศีลที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย คือว่าบริสุทธิ์ดี เป็นคำที่พระพุทธเจ้าทรงเรียก ไม่ใช่ คำของผม การพูดเพื่อเจ้าอ ไม่ผิดศีลข้อมุสาวาทเพราะว่า ศีล ๕ ข้อมุสาวาท นั้นเจาะจงลงเฉพาะการพูดเท็จเท่านั้น การพูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้าอผิดศีลกรรมบถ ถ้าคุณอาราธนาศีลกุศลกรรมบถ ๑๐ การพูด ส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้าอก็ผิดด้วย

พระผิตวินัย ปลงอาบัติได้เฉพาะอาบัติที่ปลงได้ สมรวาสผิดศีล ก็ตั้งใจใหม่ได้ ไม่ต้องอาราธนาศีลทุกวัน ความตั้งใจนั้นแหละเป็นการสมาทานศีล จิตใจสงบดีเป็นผลมาจากการรักษาศีลดีก็ได้ สมดังคำที่ท่านกล่าวไว้ว่า ศีลอบรมสมาธิ สมาธิอบรมปัญญา ปัญญาอบรมจิตให้หลุดพ้นจากอาสวะ ศีลเป็นพื้นฐาน

คนที่ถือศีลมากขอกว่าอาจจะปฏิบัติก้าวหน้าได้มากกว่าก็ได้ คนที่ถือศีลน้อยขอกว่าปฏิบัติได้ดีกว่าก็ได้ บางคนมีศีลน้อยแต่มีสมาธิและปัญญามาก บางคนมีศีลมากแต่สมาธิและปัญญาน้อย ไม่แนเสมอไป

คำถามที่ ๒๐๐

การที่คนเกิดมาเป็นเมียน้อยเป็นเพราะสาเหตุใด

ตอบ

สาเหตุมีหลายอย่าง เช่นว่า เพราะกรรมเก่า ก็ได้ คือเคยเป็นสามี ภรรยากันมาในชาติก่อน เป็นเพราะกรรมใหม่ก็ได้ เช่น ความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เกื้อกูลกันในปัจจุบัน บางทีก็เกิดเพราะความไม่ระวัง หรือประมาทว่าไม่เป็นไรๆ แล้วก็ถลาลึกลงไปเรื่อยๆ จนถอนตัวไม่ขึ้นทั้งสองฝ่าย ยังมีสาเหตุอีกมากมายซึ่งแต่ละคนไม่เหมือนกัน

คำถามที่ ๒๐๑

เรียนถามอาจารย์วศินที่นับถือ ดิฉันมีความไม่สบายใจเนื่องจากวันหนึ่งได้ฟังรายการวิทยุธรรมะ พระอาจารย์องค์ที่แสดงธรรมดูเหมือนท่านจะเคียดแค้นมากอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ฟังไม่ชัดเจน ดิฉันก็ปรารภกับคุณแม่ที่ฟังอยู่ด้วยว่า ท่าน...ก็เทศน์ดี แต่ถ้าท่านคายหมากเสียก็คงจะดีกว่านี้ ฟังแล้วไม่ค่อยรู้เรื่อง เสียงฟังซุกซลักๆ หลังจากนั้นดิฉันก็รู้สึกสงสัยว่าตัวเองได้ล่วงเกินพระสงฆ์ไปหรือเปล่า ยิ่งถ้าท่านเป็นพระชีนาสพอย่างที่คุณเขาเชื่อกัน ดิฉันจะมีบาปหนักหรือไม่คะ แต่ดิฉันไม่ได้มีเจตนาจะลบหลู่ท่านนะคะ ไปปรึกษาเพื่อน เพื่อนก็ว่าดิฉันพูดความจริงไม่น่าจะผิด ไม่ได้ล้อเลียนท่าน แค่พูดความจริงเท่านั้น อาจารย์โปรดแนะนำด้วยค่ะ

ตอบ

ถ้าฟังแล้วมีความรู้สึกอย่างที่คุณเป็น ไม่ฟังเสียก็ได้ ไปฟังคลื่นที่คุณฟังแล้วสบายใจน่าจะดีกว่า ที่คุณพูดอย่างนั้นกับคุณแม่ไม่ถือเป็นการล่วงเกิน ขอให้คุณสบายใจ ตามที่คุณเล่ามาแสดงว่าคุณเป็นคนละเอียดอ่อนอยู่มาก ไม่ปรารภนาจะล่วงเกินผู้ใดแม้ลับหลัง

คำถามที่ ๒๐๒

บุคคลที่เคยบรรลุนิเวศน์ในชาติหนึ่ง ในชาติก่อน เมื่อมาเกิดใหม่ ในชาตินี้ จะมีคุณสมบัติแห่งพระอริยะติดตัวมาตั้งแต่เกิดเลยไหมคะ เช่น ละสังโยชน์ ๓ ได้

ตอบ

อริยคุณไม่เสื่อมได้แล้วเป็นอันได้เลยถึงแม้มาเกิดใหม่คุณสมบัตินั้นก็ติดตัวมา

คำถามที่ ๒๐๓

พระพุทธองค์ทรงมีความเห็นหรือบัญญัติพระวินัยอย่างไรบ้างหรือไม่เกี่ยวกับพระภิกษุ หรือฆราวาสที่กล่าวโดยตรงบ้าง เป็นนัยบ้างว่าท่านเป็นพระอริยบุคคล แม้ว่าท่านจะมีคุณธรรมเช่นนั้นจริง กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ค่ะ

ตอบ

สำหรับฆราวาสไม่มีข้อห้ามไว้ แต่สำหรับพระภิกษุมีข้อห้ามไว้ ห้ามไม่ให้พูดโดยตรงหรือพูดโดยนัยให้คฤหัสถ์ หรือฆราวาสเข้าใจว่าตนเป็นพระอริยบุคคล จัดเข้าในสิกขาบทที่เรียกว่าอุตริมนุสสรธรรม โดยที่สุตพุทธว่า “ข้าพเจ้ายินดีในที่สุด” ก็ไม่ได้ อุตริมนุสสรธรรมนั้น เช่น ฌาน, วิปัสสนา, มรรค, ผล

คำถามที่ ๒๐๔

กราบสวัสดิ์อาจารย์วศินค่ะ หนูอยากได้หนังสือทางแห่งความดี ไม่ทราบว่ายังมีขายอยู่ไหมคะ มีทั้งหมดกี่เล่ม และถ้ามีจะซื้อได้ที่ไหน หนูอยู่เชียงใหม่ค่ะ

ตอบ

“ทางแห่งความดี” ที่พิมพ์ใหม่มีทั้งหมด ๔ เล่มใหญ่ๆ ขอให้ติดต่อที่สำนักพิมพ์ธรรมดา โทร. ๐๒-๘๘๘-๗๐๒๖ ถ้าคุณต้องการให้ส่งไปที่ไหนที่อยู่ เขาคงจะส่งไปให้ ขอขอบคุณมากที่สนใจหนังสือชุดนี้

คำถามที่ ๒๐๕

๑. เรื่อง ญาณ ๑๖ และวิปัสสนาญาณ ๙ มีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎกที่ใดคะ

๒. พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึงอาการปรากฏทางกายและใจในขณะแห่งการได้อริยมรรค อริยผลไว้อย่างไรบ้างคะ ดิฉันเคยได้รับฟังมาว่า ขณะที่เกิดดวงตาเห็นธรรม จะรู้สึกเหมือนมีแสงสว่างโพล่งพุ่งขึ้นจากภายในกาย และเกิดความรู้ว่า บัดนี้ ก็เลสอะไรบ้างสิ้นไปแล้ว แต่ก็เคยได้ยินครูอาจารย์เล่าว่า ท่านไม่ทราบว่ามีเลสอะไรสิ้นไปขณะที่ได้มรรคผลต่อเมื่อมาสำรวจตนเองในภายหลัง ก็รู้สึกว่ามีเลสเหล่านั้นสิ้นไปจริง ถ้าเช่นนั้น ๑) พระอริยบุคคลที่ไม่รู้ว่าตนได้มรรคผลแล้ว จะมีอยู่ไหมคะ ๒) บุคคลผู้เคยเป็นพระอริยบุคคลระดับหนึ่งเช่นพระโสดาบันมาแต่ชาติก่อน จะทราบภูมิธรรมของตนได้อย่างไร โดยการสังเกตกิเลสที่ตนเองไม่มีอยู่ใช่หรือไม่คะ เพราะไม่มีอาการหมายของการบรรลุโสดาปัตติมรรคโสดาปัตติผลแล้วในชาตินี้

๓. เคยได้รับฟังท่านอาจารย์กล่าวถึงคุณของพระสารีบุตรข้อหนึ่งคือ เป็นผู้ปรารถนาความเพียร เมื่อท่านอยู่จบพรหมจรรย์เป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านพระสารีบุตรจะปรารถนาความเพียรในเรื่องใดคะ

๔. เคยได้ยินครูอาจารย์กล่าวถึงสภาวะจิตที่กว้างขวางไร้ขอบเขตของพระอรหันต์ ด้วยคำว่า วิมะรียาธิกะ (กราบขออภัยหากเขียนผิดนะคะ) ท่านอาจารย์จะกรุณาขยายความของคำนี้ว่า มีที่มาอย่างไร หรือพระพุทธเจ้าได้กล่าวกับผู้ใด ถึงผู้ใด กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อย่างสูงยิ่ง

ตอบ

๑. วิปัสสนาญาณ ๙ ปรากฏในพระไตรปิฎกขุททกนิกาย ปฏิสัมภทามรรค พระไตรปิฎกบาลีเล่ม ๓๑ ข้อ ๑ หน้า ๑ ในคัมภีร์วิสุทธิ

มรรคบาลี เล่ม ๓ หน้า ๒๖๒ ญาณ ๑๖ ปราภฏอยู่ในที่เดียวกันกับวิปัสสนา
ญาณ ๙ และในวิสุทธิมรรคบาลี หน้า ๒๐๖ ขออภัยที่บอกมาเป็นฉบับ
ภาษาบาลี เพราะว่าที่เป็นฉบับภาษาไทยนั้นเล่มและหน้าไม่ตรงกัน พิมพ์
แต่ละคราว แต่ละสำนักพิมพ์ก็จะคลาดเคลื่อนไปเรื่อยๆ

๒. เคยพบแต่ที่ท่านกล่าวว่า ผู้นั้นผู้นี้ได้สำเร็จมรรคผล เช่น โสดา
ปัตติผล เป็นต้นไม่เคยพบที่ท่านกล่าวถึงอาการแห่งผู้บรรลุ ส่วนประเด็นที่
๒) ที่ว่าผู้ได้สำเร็จมรรคผลแล้วมาเกิดในชาติใหม่จะรู้ตัวหรือไม่นั้น ขอตอบ
ว่าท่านจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ก็เลสอันใดที่พระโสดาบันไม่มี ท่านก็ไม่มี
เพราะว่าอริยคุณเป็นคุณที่ไม่เสื่อม

๓. ก็ปรารภความเพียรในเรื่องอื่นต่อไป เช่น ในเรื่องการสั่งสอน
ภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

๔. คำนี้จะถูกหรือผิดผมไม่แน่ใจ เคยพบแต่คำว่า “อมรียาทะ” ซึ่ง
แปลว่า ไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ เช่น ถ้ามีเมตตา กรุณา ก็จะเป็นเมตตา
กรุณาที่ไม่มีขอบเขต คือมีแก่คนทั้งปวงเสมอหน้ากัน จิตของพระอรหันต์
เป็นเช่นนั้น อีกคำหนึ่งที่เห็นใช้อยู่คือ “สัมสัมเมท” แปลว่า ทำลายเขตแดน
มีเมตตาเสมอกันในคนทั้งปวง เช่นที่ท่านกล่าวถึงพระพุทธเจ้าว่า ทรงมี
พระทัยเสมอกันในบุคคลทั้งปวง เช่น ในนายขมังธนูผู้มาเพื่อยิงพระองค์
ในพระเวทหัต ในโจรองคฺุลิมาล ในช่างนาฟ้าศิริ และในพระราหูล

คำถามที่ ๒๐๖

สวัสดิ์คืออาจารย์วศินที่เคารพ หนูปฏิบัติธรรมแนวสติปัฏฐานโดย
 การฝึกสติสัมปชัญญะในระหว่างวัน ฝึกรู้กายรู้ใจ และนั่งสมาธิบ้าง ปฏิบัติ
 มาหลายเดือนแล้วคะ รู้สึกกายเบา จิตเบา คิดปรุงแต่งน้อยลง และการใช้
 ชีวิตเปลี่ยนไปคะ คือจะไม่ค่อยสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อนเหมือนเมื่อก่อน แต่จะ
 สนทนารธรรมเฉพาะกับกัลยาณมิตร ไม่ดูทีวี ไม่ฟังเพลง(ซึ่งเมื่อก่อนชอบ
 ฟังเพลงและร้องเพลงมากคะ) จะฟังและอ่านแต่ธรรมะ เพื่อนๆจะคิดว่า
 หนูแปลกก็เปล่าคะอาจารย์ เพื่อนในกลุ่มไม่มีใครสนใจธรรมะเลย หนูเลย
 ไม่ค่อยอยากเสียเวลาคุยมากเท่าไร แต่ก็ต้องคุยพอเป็นมารยาท บางที
 กลับมานั่งทบทวนว่าเราจริงจังกับธรรมะเกินไปรีเปล่า แต่ที่หนูสนใจธรรมะ
 เหมือนกับว่ามันถึงเวลาของหนูแล้ว เพราะเมื่อก่อนไม่เคยสนใจธรรมะ
 เลย เพิ่งมาศึกษาจริงจัง ๒ ปีได้แล้วคะ และก็ศึกษาปฏิบัติด้วยความชอบ
 และไม่ฝืนด้วยคะ หนูควรทำตัวเป็นกลางๆ หรือว่าปลีกตัวออกจากหมู่บ้าง
 เพราะจริงๆ แล้ว ไม่ค่อยอยากคุยเรื่องไร้สาระกับเพื่อนเท่าไรคะ บางครั้ง
 เพื่อนโทรมาหนูก็ไม่รับโทรศัพท์คะ เพราะซีเกียจคุย เพื่อนก็จะต่อว่าหนู
 หรือบางคนก็โกรธไม่โทรมาอีกเลย อาจารย์คิดว่าหนูควรจะทำตัวอย่างไร
 ดีคะ พอหนูมาฝึกปฏิบัติภาวนา หนูมีความรู้สึกที่เวลาของเราเหลือน้อย
 ลงทุกที พຽງนี้้อาจจะตาย เรายังปฏิบัติธรรมไม่ถึงไหนเลย

ตอบ

ที่คุณทำอยู่ดีแล้ว ขออนุโมทนาด้วย ขอให้คุณมุ่งไปข้างหน้าอย่า
 ได้ลังเลเลย ที่เพื่อนเห็นคุณแปลกไปนั้น คุณก็แปลกไปจริงๆ แต่แปลกไป
 ในทางที่ดีขึ้น

คำถามที่ ๒๐๗

เรียนอาจารย์วศินที่นับถือ เมื่อเราพิจารณาเห็นแล้วว่ากายไม่ใช่เรา เป็นเพียงกองธาตุวัตถุที่จิตเราอาศัยอยู่ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ยังเห็นว่าจิต เป็นเราอยู่นั่นเองและบางครั้งก็ฟุ้งไปด้วยความคิด ทั้งสุข ทุกข์และไม่สุข ไม่ทุกข์ บางครั้งก็มีความว่างเปล่า ว่างเฉยเป็นอารมณ์(ซึ่งมักเป็นบ่อยๆ ในชีวิตประจำวัน) ดิฉันก็เลยสงสัยอยู่ว่าจะเห็นได้อย่างไรว่าจิตก็ไม่ใช่เรา เพราะจิตเราบังคับควบคุมอยู่ตลอด แม้จะกำหนดให้ว่างเป็นสมาธิ ก็มี จิตควบคุมอยู่ ต่อมา อยู่ๆก็พบภาวะหนึ่งในจิต ซึ่งภาวะชนิดนี้ค่อนข้างจะ บรรยายยากคะอาจารย์ คือมันรู้เฉยๆ ไม่คิดไม่ปรุง จะว่าไม่มีความรู้สึกก็ ไม่ใช่ เพราะมันพร้อมที่จะคิดที่จะรู้สึก แต่ขั้นตอนนี้ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งคิดว่า มันก็ต่างจากอารมณ์ที่ไม่สุขไม่ทุกข์ที่มักจะเป็นอยู่ ตรงที่มันไม่มีลักษณะ ชี้มๆ เฉื่อยๆ แต่มันคอยที่จะรับรู้สิ่งต่างๆโดยรอบ ซึ่งเราไม่เคยสังเกตเห็น มันมาก่อน ดิฉันแปลกใจมากกว่ามันมีอยู่แต่เราไม่เคยเห็นมันเลย เรียนถามว่า ๑. หลังจากที่พบภาวะนี้แล้ว จิตมันเริ่มจำได้ และเมื่อพิจารณาเข้าไปข้างใน มักจะเข้าสู่ภาวะนี้เรื่อยๆ ไม่ทราบว่าจะถูกต้องหรือไม่ ๒. เคยสงสัยว่า ในสมาธินั้นจิตที่ดับวูบๆลงไปแล้วเกิดต่อเนื่องกันไปเรื่อนั้น ทำไม่ดับ แล้วไม่ดับไปเลย ตอนนั้นก็เลยคิดเอาเองว่า เพราะภาวะนั้นมี จิตที่ดับให้เห็นนั้นเพราะมันไม่ปรุงจึงดับให้เห็น หลังจากนั้นก็สว่างว่างอยู่ นั่นใช่จิต เดิมแท้หรือไมคะ ๓. ควรปฏิบัติอย่างไรต่อไป ๔. ถ้าเราตายลงในภาวะ จิตเช่นนั้น จะไปอยู่ภพภูมิใดคะอาจารย์ ๕. พรหมลูกฟักเกิดเป็นได้เพราะอะไรคะ และจะพ้นจากภาวะนี้ได้อย่างไร

ตอบ

ขอให้คุณทำต่อไป ทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้นดีแล้ว ไม่ต้องกลัว ไม่ต้อง

หวั่นไหว ให้อยู่กับปัจจุบัน ที่ว่าจิตไม่ใช่ของเรานั้น เพราะเกิดขึ้นตามเหตุ บั้จจัยและดับไปตามเหตุบั้จจัย ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน มีสังขารคอยปรุงแต่งให้ เป็นไปต่างๆ

สำหรับเรื่องพรหมลูกพิกนั้น เรียกในภาววิชาการว่า อสังขณัฐี พรหม เกิดขึ้นเพราะเหตุที่ผู้บำเพ็ญฌาน เมื่อได้ฌานที่ ๔ แล้ว ไม่บำรุง สติสัมปชัญญะให้ดี เมื่อลมหายใจเข้า-ออกค่อยๆดับไป และผู้บำเพ็ญฌาน ขาดสติสัมปชัญญะ สิ้นชีวิตลงในเวลานั้นก็จะไปเกิดเป็นอสังขณัฐีพรหม นำ เสียตายที่อุตสำหรับบำเพ็ญฌานมาเป็นเวลานาน

คำถามที่ ๒๐๘

ผมมีปัญหารื่องการอยู่กรุงเทพครับ ผมอยู่ต่างจังหวัดเข้ามาเรียน พิเศษครับ เข้ามาทุกปีเลยครับแต่ก็ยังไม่ได้อยู่ไม่ได้มีวิธีแก้มั้ยครับ คือสาเหตุ มาจากห่วงพ่อกับแม่ครับ โปรดแนะนำด้วยนะครับ

ตอบ

คุณไม่ได้บอกว่าเข้ามาเรียนพิเศษอะไร จำเป็นแค่ไหน ถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ต้องเข้ามา เพราะเข้ามาแล้วไม่เป็นสุข อยู่ไม่ได้ สาเหตุที่อยู่ไม่ได้ก็สำคัญคือเป็นห่วงพ่อแม่ เป็นจิตสำนึกของลูกที่ดี ถ้าที่มาเรียน พิเศษนั้นจำเป็นจริงๆ ก็ต้องทำใจว่าอยู่ด้วยความจำเป็น เมื่อหมดความ จำเป็นแล้วก็กลับบ้าน ที่ผมตอบมานี้เหมือนไม่ได้ตอบ แต่ก็ตอบได้เท่านี้ จริงๆ เพราะไม่รู้ข้อมูลอื่นๆ

คำถามที่ ๒๐๙

ด.ช.ภัก พงศ์ อายุ ๓.๕ ปี (เกิดวันศุกร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๓:๑๔ น.) เป็นจำเผล็ดตามตัว ไปเจาะเลือดดู ปรากฏว่าเป็นมะเร็งในเม็ดเลือดชนิด ALL(เด็กเป็นกันมาก โดยไม่รู้สาเหตุ) ตอนนี้อยู่ที่จุฬายาขอยากขอคำแนะนำจากท่านอาจารย์เพื่อให้ลูกอยู่รอดและหายดีโดยเร็ว ขอขอบพระคุณ

ตอบ

ทราบเรื่องแล้วเห็นใจคุณจริงๆ ผมไม่มีความรู้ทางโรค ทางแพทย์ ได้แต่ขอให้คุณทำใจว่า คนเราเกิดมาต้องแก่ ต้องเจ็บ และต้องตาย เสมอหน้ากันไม่เลือกว่าเป็นลูกใคร ขอให้คุณนี้่กว่า ไม่ใช่ลูกเราคนเดียวที่เป็น เช่นนี้ เรามีเพื่อนร่วมทุกข์มากมาย แม้ไม่เป็นโรคนี้ก็เป็นโรคอื่นตั้งแต่อายุยังน้อย แม้ลูกเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินก็ไม่ได้เว้น จะประสาอะไรกับคนอย่างเราๆ ที่โรคจะไม่คุกคาม แก่ไขกันไปตามกำลังที่สามารถจะทำได้ ผมเอาใจช่วยด้วย

คำถามที่ ๒๑๐

กราบสวัสดิ์ดีอาจารย์วศิณครับ คือผมเป็นคนคิดมากครับ เครียด เป็นคนจิตใจอ่อนไหวง่าย เป็นคนห่วงครอบครัวมากครับ บางทีทำให้ทำอะไรไม่ได้เลยเพราะห่วงครอบครัวมากครับ ผมอายุ ๑๕ ครับ อยู่ต่างจังหวัด เป็นคนเข้ากับเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันไม่ค่อยได้ แต่จะเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดี คือสาเหตุที่ผมอยู่กรุงเทพฯไม่ได้ อย่างนี้ต้องไปพบจิตแพทย์มั้ยครับ

ตอบ

ที่คุณห่วงพ่อแม่มากนั้น พ่อแม่คุณเป็นอะไร ท่านช่วยตัวเองได้ไหม ที่คุณเครียดนั้นเครียดเรื่องอะไร คำแนะนำในที่นี่ก็คือ คุณมีหน้าที่อะไรขอให้คุณทำหน้าที่ของคุณให้ดีที่สุด เท่านั้นก็พอแล้ว เรื่องอื่นไม่ต้องคิด ให้คุณคิดแต่ว่า “หน้าที่ๆๆๆ” คนที่ดีที่สุดก็คือคนที่ทำหน้าที่ของตนดีที่สุด คุณอยากเป็นคนดีต้องทำหน้าที่ อย่าไปมัวเครียดอยู่เลย

คำถามที่ ๒๑๑

อาจารย์วศินที่นับถือ หลังจากได้เรียนถามอาจารย์ในครั้งก่อน ดิฉันเกิดความรู้เข้าใจแล้วค่ะ ทำให้เข้าใจในคำสอนของพระอาจารย์ที่ดิฉันใช้เป็นแนวปฏิบัติด้วยว่า ต่อไปจะเห็นว่าทั้งกายและใจ คือทุกข์ล้วนๆ(เมื่อก่อนไม่เข้าใจเลยว่าทำไม) เพราะจิตมันมักจะปรุงตลอดเวลา ไม่ว่าในทางกุศล หรือ อกุศล ตัวมันเป็นทุกข์ไม่สามารถคงสภาพไว้ได้เลย จึงเกิดดับทุกขณะ ดิฉันจะทำต่อไปตามที่อาจารย์บอก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวันหนึ่งจะได้กราบอาจารย์ค่ะ ขอบุญจรรยาที่อาจารย์บำเพ็ญ เป็นปัจจัยให้อาจารย์ประสบความสุขทั้งโลกปัจจุบันและถึงความสิ้นภพใน ปัจจุบันชาติด้วย เทอญ

ตอบ

ขอบคุณมากๆ คุณก็เป็นเช่นเดียวกัน ขอให้สิ้นภพสิ้นชาติเร็วๆ เพราะยังมีภพชาติอยู่ตราบใดก็ยังมียุทธอยู่ตรานั้น ไม่มีทุกข์สำหรับผู้ไม่เกิด (นตฺถิ ทุกฺขํ อชาตสฺส)

คำถามที่ ๒๑๒

เรียนถามท่านอาจารย์ว่า การที่เราตัดบาตรตอนเช้ากับพระหนึ่งรูปโดยไม่เจอะจงถือว่าเป็นสังฆทานไหมครับ

ตอบ

เป็นครับ เป็นสังฆทาน สังฆทานทำง่ายถ้าเราทำเป็น และต้องทำให้ได้ด้วยว่า พระเณรรูปไหนมากี่ช่างเถอะ เราใส่บาตรอุทิศพระอริยสงฆ์ เพียงเท่านี้ก็เป็สังฆทานเต็มทีแล้ว

คำถามที่ ๒๑๓

เรียนอาจารย์ ดิฉันติดตามรายการวิทยุแสงเทียนเสียงธรรมมานานแล้ว แต่เห็นว่าเทปคำสอนของอาจารย์ที่ออกอากาศมีอยู่เพียงไม่กี่หัวข้อ จึงได้สอบถามไปยังทางสถานี เขาบอกว่าอาจารย์ไม่ได้ส่งเทปมาให้ใหม่ ดิฉันจึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ได้โปรดส่งเทปไปใหม่ จักเป็นพระคุณอย่างสูงค่ะ ดิฉันเชื่อว่าคงมีหลายคนติดตามฟังและได้ประโยชน์อย่างมากจากรายการดังกล่าว

ตอบ

ธรรมดา ผมไม่ได้เป็นคนส่งเทป มีลูกศิษย์คนหนึ่ง ทำหน้าที่ส่งเทปมาตลอด ตอนนีเขาค่อยสบายจึงไม่ได้ทำเทปใหม่ส่ง มีหลายคนบ่นว่าเปิดซ้ำๆ วนเวียนอยู่ไม่กี่เรื่อง คุณส่งข่าวมาก็ดีแล้ว ผมดีใจ จะพยายามหาทางส่งเทปใหม่ไปให้สถานี แต่คงเป็นเทปคำบรรยายที่ไม่มี การตัดต่อให้พอเหมาะกะเวลา ทางสถานีคงต้องหยุดเอาเองเมื่อหมด

เวลา ที่จริงผมคิดอยู่นานแล้วเหมือนกันแต่ไม่ได้ทำสักที นึกว่าปล่อยให้
 เลิกไปเอง แต่เมื่อคุณเขียนมาเช่นนี้ คงต้องหาทางส่งเทปใหม่ไปให้และ
 มอบให้ลูกศิษย์คนใดคนหนึ่งรับผิดชอบต่อไป ขอขอบคุณอีกครั้ง

คำถามที่ ๒๑๔

๑. มรรค ผล นิพพานต่างกันอย่างไรคะ ๒. เหตุใดวิปัสสนูปกิเลส
 จึงเป็นเครื่องเศร้าหมองของวิปัสสนา ทั้งที่ดูจะเป็นสภาวะธรรมที่ดีทั้งนั้นเลย
 ๓. ท่านอาจารย์มีความเห็นว่า ควรจะทำอย่างไรกับสื่อทางหนังสือพิมพ์
 โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ที่สะท้อนสภาพสังคมที่โหดร้าย รุนแรง ขาดศีล
 ธรรม (ซึ่งก็เป็นความจริง)คะ ควรควบคุมให้มาก หรือป้องกันแก้ไขอย่างไร
 ไม่ให้มีผลในมน้าวใจคนไปในทางลบคะ กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์
 เป็นอย่างสูงค่ะ

ตอบ

๑. ในขณะที่ตัดกิเลสเป็นอริยมรรค เมื่อตัดกิเลสได้แล้วเป็นอริยผล
 เปรียบเหมือนกินข้าว ในขณะที่กินอยู่เป็นอริยมรรค อิ่มแล้วเป็นอริยผล
 เกิดความสุขจากการอิมั่นนั้นเป็นนิพพาน เปรียบเหมือนกินยาก็ได้ ขณะที่
 ยากำลังขจัดโรคเป็นอริยมรรค โรคหายแล้วเป็นอริยผล สุขสบายเพราะ
 หายโรคนั้นเป็นนิพพาน

๒. เพราะมันทำให้เพลิดเพลินหลงอยู่ ติดอยู่ ไปไม่ถึงนิพพาน
 เปรียบเหมือนคนเดินทาง มัวหลงชมสวนดอกไม้

๓. เรื่องที่คุณเล่ามานั้นเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม จะแก้ก็ต้อง
 แก้ที่ใจคนก่อน ตามพระพุทธพจน์ที่ว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากใจก่อน (มโน

บุพพงคมา ธมฺมา) หรือพระพุทธรูปจนที่ว่า จิตนำโลกไป (จิตฺเตน นียติ โลก) ถ้าจิตของคนในสังคมดีปรากฏการณ์ของสังคมก็จะดี ถ้าจิตของคนในสังคมชั่วปรากฏการณ์ของสังคมก็จะต่ำทราม

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องหันมาปรับใจคน พัฒนาจิตของคนให้มีธรรมและมีปัญญา ไม่ใช่ให้มากไปด้วยต้นหาความทะยานอยากอันไม่มีที่สิ้นสุด นักปราชญ์ท่านกล่าวว่าเพราะต้นหาวิจิตรทำให้จิตวิจิตร จิตวิจิตรทำให้กรรมวิจิตร กรรมวิจิตรทำให้สัตตวิจิตร คำว่า “วิจิตร” ที่กล่าวถึงในที่นี้ หมายความว่าหลากหลายรวมความว่า ต้นหาหลากหลายทำให้ความคิดเป็นไปต่างๆ สร้างกรรมต่างๆ ทำให้คนเป็นไปต่างๆ ท่านจึงสรุปว่า สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม ปรากฏการณ์ทางสังคมที่ต่ำทรามจะแก้ไม่ได้ถ้าไม่ไปแก้ที่จิตของคนก่อน จิตชั่วย่อมจะพูดชั่วและทำชั่ว ความทุกข์ก็ตามมาเหมือนล้อเกวียนตามรอยเท้าโค พระพุทธเจ้าตรัสไว้是这样นี้

คำถามที่ ๒๑๕

ในยามที่ต้องประสบกับโลกธรรม ๘ โดยเฉพาะในทางเสื่อมต่างๆ เราควรตั้งความรู้สึกอย่างไร เพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ โดยเฉพาะบางคนถึงคิดฆ่าตัวตาย เพื่อหนีปัญหาก็มีให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง

ตอบ

ควรจะต้องตั้งความรู้สึกไว้เสมอว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วแก่เรานี้มันไม่เที่ยง มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา ไม่มีอะไรยั่งยืน ทุกข์ก็ไม่ยั่งยืน สุขก็ไม่ยั่งยืน ขอให้ตั้งความรู้สึกอย่างนี้ไว้เสมอ โลกธรรมทั้งฝ่ายลบและฝ่าย

บวกรักจะไม่อาจครอบงำจิตใจได้ ถ้าได้ก็ไม่นาน ขอให้คุณระลึกไว้เสมอว่า โลกธรรม ๘ นั้นมันพ่วงกันอยู่ทั้งฝ่ายบวกและฝ่ายลบ เราต้องการเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ ถ้าไม่ต้องการก็ต้องไม่ต้องการทั้งสองฝ่าย เช่น เมื่อได้ลาภก็ไม่ดีใจ พอเสื่อมลาภก็ไม่เสียใจ เป็นต้น

คำถามที่ ๒๑๖

ขอบคุณ คุณขวัญเป็นอย่างยิ่งที่เรียนเชิญท่านอ.วศิน มาเป็นผู้ตอบปัญหาให้กับพวกเราในwebอย่างนี้ เนื่องจากท่านเป็นผู้ทรงความรู้ รู้ลึก, รู้กว้าง, รู้จริงระดับ top ๕ ท่านหนึ่งของเมืองไทย หนังสือที่ท่านเขียนก็แจ่มแจ้งยิ่งนักอ่านเข้าใจง่าย สำนวนโวหารจับใจ ใครบ้างอ่าน “อานนท์ พุทธอนุชา” แล้วไม่น้ำตาซึม จึงนับเป็นความโชคดีของพวกเราจริงๆที่มีท่านอ.วศิน เป็นกัลยาณมิตรอยู่เช่นนี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยปกป้องรักษาท่านอาจารย์วศิน อินทสระให้อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่พวกเราไปอีกนานแสนนาน

ตอบ

ข้อเขียนของคุณเพียงสั้นๆนี้นับว่าเป็นกำลังใจอย่างดีเยี่ยมสำหรับผมผู้ซึ่งเป็นเหมือนต้นไม้ใกล้ฝั่ง คำพูดของคุณเป็นเหมือนนุ้ยที่ดีและไม่สำหรับค้ายันให้ต้นไม่มีกำลังที่จะตายด้านลมอยู่ต่อไปได้ ผมอยู่ในวัยชราที่มีโรคภัยไข้เจ็บรุมล้อมคุกคามอยู่เสมอไม่รู้จะแตกดับในวันใด พยายามทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่สังคมเท่าที่กำลังต่างๆ พอมืออยู่และอำนาจให้ทำได้ ขอขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง และขออวยพรให้คุณประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาและเจริญรุ่งเรืองในธรรม ยิ่งๆขึ้นไป

คำถามที่ ๒๑๗

ถ้าคนเราเกิดมาเพราะมีบุญกรรมเป็นตัวกำหนด คนทำดี ก็ได้ไปเกิดในที่ดีๆ คนทำชั่วก็ไปเกิดในที่ที่ไม่ดี อยากทราบว่าแล้วชาติแรกของคนเราเกิดเป็นตัวอะไร ในเมื่อเป็นชาติแรกก็หมายความว่ายังไม่เคยเกิดมาก่อน แล้วอะไรที่ทำให้เราต้องเกิด ในเมื่อคนเรายังไม่เคยเกิดแล้วจะไปทำอะไรที่ดีกับไม่ดีไว้ที่ไหน ช่วยตอบหน่อยครับ สงสัยมาก

ตอบ

พระพุทธเจ้าท่านตรัสบอกว่า เจื้อนต้นของสังสารวัฏไม่ปรากฏ เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรแสวงหาเบื้องต้นของสังสารวัฏนั้น มะม่วงต้นหนึ่งเรายังไม่รู้ว่ามีต้นตั้งตั้งแต่เมื่อไร ไม่ต้องกล่าวถึงสังสารวัฏอันยาวนานของมนุษย์

ประวัติของ อาจารย์วศิณ อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดที่หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ เมื่อจำความได้ พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากพร อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี ที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ลาสิกขา (สึก) เมื่อ ๒๔ มกราคม ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักธรรมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.๕.๗)
- ศาสตราจารย์บัณฑิต (มหาสมุทรราชวิทยาลัย)
- M.A. (ทางปรัชญา มหาวิทยาลัยบานาร์ส อินเดีย)
- ปริญญาดุขฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสมุทรราชวิทยาลัย

รางวัลพิเศษ

- ปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๑๘ ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือเรื่อง “จริยาบถ”
ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือเรื่องจริยศาสตร์
- ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักร เป็นรางวัลในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาประเภทวรรณกรรม เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นรางวัลชมเชย ประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนาจากบทความเรื่อง “หลักธรรมกับการพึ่งตนเอง”
- ๒๒ เม.ย. ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการ กาญจนเกียรติคุณและเกียรติบัตร ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม
- ๒๙ ก.ค. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลปุษนียบุคคลด้านภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรมเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง พระอานนท์พุทธอนุชา นอกจากจะได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Literature in 20th Century) ได้นำเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาไปสละคดีไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่าได้ชี้ทางออกให้แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

รางวัลพิเศษ

- ปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๑๘ ได้รับโล่รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประเภทสารคดี หนังสือเรื่อง "จริยาบถ"
ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หนังสือเรื่องจริยศาสตร์
- ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักร เป็นรางวัลในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาประเภทวรรณกรรม เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี
- ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับเกียรติคุณบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นรางวัลชมเชย ประเภทสร้างสรรค์ด้านศาสนาจากบทความเรื่อง "หลักธรรมกับการพึ่งตนเอง"
- ๒๒ เม.ย. ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการ กาญจนเกียรติคุณและเกียรติบัตร ในฐานะผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม
- ๒๙ ก.ค. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลปฐมนิยบุคคลด้านภาษาไทย เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรมเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชา

เรื่อง พระอานนท์พุทธอนุชา นอกจากจะได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Literature in 20th Century) ได้นำเรื่องพระอานนท์พุทธอนุชาไปสวดตีไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่าได้ชี้ทางออกให้แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหานานัปการ

รายนามผู้ร่วมศรัทธา
พิมพ์หนังสือสนทนาธรรมกับ อ.วศิน เล่ม ๒

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	คุณศุภกิจ สำราญชัยกร	๕๒,๐๕๐
๒	คุณรุ่งระวี วิทยุปรกรณ์	๑๐,๐๐๐
๓	อ.จินดา มาสมบูรณ์	๑๐,๐๐๐
๔	คุณสิริพร ชัยสวัสดิ์	๖,๑๒๐
๕	คุณศรารุช เกิดสมบูรณ์	๕,๐๕๐
๖	คุณนวัตน์ จุลสังข์	๕,๐๓๐
๗	คุณนงนภัล อัครพงศ์พันธ์	๕,๐๐๐
๘	คุณพิเชษฐ ใจริ้วศิริวัฒน์	๕,๐๐๐
๙	คุณรณัญญา ธนสุวรรณจินดา	๔,๓๓๐
๑๐	คุณศิริมน ธนรัช	๔,๑๖๐
๑๑	คุณพิรุณ จิตระยั้งยืน	๔,๐๐๐
๑๒	คุณนรินทร์-คุณธีรประภา เศวตประวิชกุล	๔,๐๐๐
๑๓	คุณจันทรา บุญโพธิ์ศิริ	๓,๙๒๐
๑๔	คุณสถาพร กุลชาติประภา	๓,๙๐๐
๑๕	คุณดารารวรรณ อัครแสงพิทักษ์	๓,๗๐๐
๑๖	คุณเทียนชัย-ด.ช.โรเฟิล- ด.ญ.สมาย มุนินทร์นิมิตต์	๓,๕๐๐
๑๗	คุณกนกวรรณ จรุงศรีโสภณ	๓,๑๔๕
๑๘	คุณวรรณิ์ ทศนปัญญา	๓,๐๐๐
๑๙	คุณปราณีอร จะติเกตุ	๓,๐๐๐
๒๐	คุณศรณีย์ วีระวัฒนานันท์	๓,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๒๑	คุณสุภาพร แก้วกาญจนดิษฐ์	๒,๖๔๐
๒๒	คุณปรีชา รักเกตู	๒,๕๕๐
๒๓	คุณเอกชัย ตีรุ่งโรจน์	๒,๕๐๐
๒๔	คุณภรณีภรณ์ ชัยกิจอุไรใจ	๒,๔๕๐
๒๕	คุณสุวิภา วิทยกมล	๑,๔๕๐
๒๖	คุณสันทนา ธิตีรังสี	๒,๓๔๐
๒๗	คุณอำนาจพร เจริญทองเลิศ	๒,๐๙๐
๒๘	คุณศีกฤทธิ อารีภรณ์	๒,๐๓๐
๒๙	คุณบรรจง คลายนสูตร	๒,๐๐๐
๓๐	คุณประยูร อินทร์ตลาดชุม	๒,๐๐๐
๓๑	คุณเล็ก ดิสอน	๒,๐๐๐
๓๒	คุณลัดดา สาทช้อย	๑,๙๒๐
๓๓	คุณอโยชัย ดงงาม	๑,๙๑๐
๓๔	คุณอรนุช เดชะมพันธ์	๑,๘๒๐
๓๕	คุณเกวณีน	๑,๗๖๐
๓๖	คุณสุภาววรรณ สุระพันธ์	๑,๖๐๐
๓๗	คุณขวัญฐิภา เกียรติโกศลกิจ	๑,๕๐๐
๓๘	คุณกฤษ	๑,๕๐๐
๓๙	คุณสุรสิทธิ์ จารุงษ์เสถียร	๑,๔๖๐
๔๐	คุณช่อทิพย์ ธนประโยชน์ศักดิ์	๑,๓๓๐
๔๑	คุณกชกร จันทร์นุมาตร์	๑,๓๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๔๒	คุณประยูร	๑,๒๐๐
๔๓	คุณเทียนชัย มุนินทร์นิมิตต์	๑,๑๖๐
๔๔	คุณรุ่งโรจน์ ศรีสมบุญ	๑,๑๖๐
๔๕	คุณเยาวภา เจริญกิจขจร	๑,๑๕๐
๔๖	คุณพงศ์เทพ เลิศพินิจอมรกุล	๑,๑๑๐
๔๗	คุณปรีดา สัลลิกานนท์	๑,๑๐๐
๔๘	คุณสรัญญา พรหมจาด	๑,๐๘๐
๔๙	คุณวีรยุทธ สีดา	๑,๐๖๐
๕๐	คุณศิริพร จิตรพลี	๑,๐๕๐
๕๑	คุณวาปี เรืองวิเศษ	๑,๐๔๐
๕๒	คุณปวีณรัตน์ จันทร์	๑,๐๓๐
๕๓	คุณภัทสร สวัสดิ์	๑,๐๐๐
๕๔	คุณสุรัตน์ วงศ์ธีระชวลิตา	๑,๐๐๐
๕๕	คุณสุดใจ กาญจนกิจสกุล	๑,๐๐๐
๕๖	คุณวิชุดาภัทร์ วงศ์วรวัชร	๑,๐๐๐
๕๗	คุณพิรยุทธ ชูจิววงศ์	๑,๐๐๐
๕๘	คุณรมิดา วราวีรกุล	๑,๐๐๐
๕๙	คุณประชิด ทองมณี	๑,๐๐๐
๖๐	คุณเจี๊ยงกั้ง-คุณละอ้อน แซ่เอง	๙๔๐
๖๑	คุณอุดมพร สายเพชร และครอบครัว	๑,๐๐๐
๖๒	คุณวิชัย โพธิ์นทีไท และครอบครัว	๑,๐๐๐
๖๓	คุณเรวัตติ-คุณวัลยา แสงนิล	๑,๐๐๐
๖๔	คุณสุภาภรณ์ ล้ำเลิศ	๙๑๐
๖๕	คุณเรวดี พวงมะลิ	๙๐๐
๖๖	คุณปิยะวรินทร์ พิณธิตราสุรดิษ	๘๒๐
๖๗	คุณรมิดา วราวีรกุล	๘๑๐
๖๘	คุณชาตรี ส้าราญชัยกร	๘๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๖๙	คุณวีระไท สันติประยาภ	๘๐๐
๗๐	คุณจักรพงษ์ มานิตยกุล, คุณนงนภัท จีจธนาภรณ์, คุณอภิวิชญ์ กุลธฤทธิ	๘๐๐
๗๑	คุณสมเกียรติ พิเศษฐพันธ์	๗๔๐
๗๒	คุณอัจฉรา บุญอยู่	๗๓๐
๗๓	คุณสุเทพ มานะสุนทร	๗๐๐
๗๔	คุณสุพิมล ภูริพงษ์	๗๐๐
๗๕	คุณกุลชลี เทศิม	๖๔๐
๗๖	คุณอรวรรณ กอประเสริฐศรี	๖๐๐
๗๗	คุณเรืองยศ ทองทิพย์	๖๐๐
๗๘	คุณธิดารัตน์ หนองพงษ์	๖๐๐
๗๙	คุณสมชาย ผลดีนานา	๕๙๕
๘๐	คุณรัตนวิไล สุติรัตน์สกุล	๕๖๐
๘๑	คุณสุริวา วิทยกมล	๕๓๕
๘๒	คุณปรีดา ธนทัตธนากุล	๕๓๐
๘๓	คุณวิไลวรรณ ชัยเจริญ	๕๒๒
๘๔	คุณประยุทธ ชัยจิรพันธุ์	๕๒๐
๘๕	คุณภัลยาณี กลีบจินดา	๕๑๐
๘๖	คุณนันทกร สักกะพลางกูร	๕๐๐
๘๗	คุณวาสนี สักกะพลางกูร	๕๐๐
๘๘	ต.ญ.ปวีณกร สักกะพลางกูร	๕๐๐
๘๙	คุณทิวาพร หลวงบำรุง	๕๐๐
๙๐	คุณอมรรัตน์ ตรียางกูรศรี	๕๐๐
๙๑	คุณอภิรมย์ วงษ์ใหญ่	๕๐๐
๙๒	คุณญาณภัค อวารณ	๕๐๐
๙๓	คุณสุพิมล ภูริพงษ์	๕๐๐
๙๔	คุณพฤษ์ แซ่ลี้	๕๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๙๕	คุณกมลทิพย์ วิสุทธิกุลพานิชย์	๕๐๐
๙๖	คุณวรวรรณวิสา รัตนบุตร	๕๐๐
๙๗	คุณธนพร จิรวิมลกิจ	๕๐๐
๙๘	คุณสาธิต อนันต์จรุงสุข	๕๐๐
๙๙	คุณพิมพ์พรรณ เตชะหัวสิงห์	๕๐๐
๑๐๐	บ.ไพรมัส เอ็นจิเนียริง จำกัด	๕๐๐
๑๐๑	คุณอารยา ปฏิภาณกวี	๕๐๐
๑๐๒	คุณวราภรณ์ เทศคนตรี	๔๘๐
๑๐๓	คุณวีรวรรณ เขมทานนท์	๔๘๐
๑๐๔	พ.ต.อ.บุญเสริม-คุณยุพดี ศรีชมภู	๔๖๐
๑๐๕	คุณสิริมาดา หาญสุวานนท์	๔๕๐
๑๐๖	คุณสุวัฒนา เลื่องมนโรรัตน์	๔๕๐
๑๐๗	คุณทิพาพร หลวงบำรุง	๔๓๐
๑๐๘	คุณจันทร์รัตน์ ศรีสง่า	๔๒๐
๑๐๙	คุณธารีย์ เพ็ชรภรณ์	๔๐๐
๑๑๐	คุณวิภา เสริมพงศ์สุวรรณ	๔๐๐
๑๑๑	คุณผ่องจิตต์ มานิตยกุล	๔๐๐
๑๑๒	คุณประภอบ มานะจิตต์	๔๐๐
๑๑๓	คุณธารีย์ เพ็ชรภรณ์	๔๐๐
๑๑๔	คุณชญานิต แก้วกระจาย	๓๘๐
๑๑๕	คุณจันทิมา โรจนโสโรช	๓๗๐
๑๑๖	คุณดา	๓๕๐
๑๑๗	คุณกัญจน์ณัฐ เทอญชชีพ	๓๕๐
๑๑๘	คุณวิภา เสริมพงศ์สุวรรณ	๓๔๐
๑๑๙	คุณประวิทย์ เจตนาโย	๓๔๐
๑๒๐	คุณพรพล ทักณะนิตินัย	๓๒๐
๑๒๑	คุณวันเพ็ญ ทองบุญอยู่	๓๑๐
๑๒๒	คุณสุภัทรา รุติอมรพันธุ์	๓๐๕

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๒๓	คุณกนกพร แสงวารีย์	๓๐๐
๑๒๔	คุณเพชรรัตน์ พูลเกิด	๓๐๐
๑๒๕	คุณกอบกุล อินทร์เทศ	๓๐๐
๑๒๖	คุณสุรศักดิ์ โล่ห์สวัสดิกุล	๓๐๐
๑๒๗	คุณสุพัตรา จึงประดิษฐภักดิ์	๓๐๐
๑๒๘	คุณอมรรัตน์ บุตรโยจันทร์	๓๐๐
๑๒๙	คุณเสรีภาพ ชาธิพา	๓๐๐
๑๓๐	คุณภัสสร สวัสดิ์	๒๘๐
๑๓๑	คุณชัชชัย บรรจง	๒๘๐
๑๓๒	คุณศิริพร จิตรพลี	๒๗๐
๑๓๓	คุณวลัยพร เสถียรโสภณ	๒๕๐
๑๓๔	คุณไชยพงษ์ เปี่ยมพงษ์สานต์	๒๓๐
๑๓๕	คุณปรัชญาพัฒน์ จันทร์ลอยธนา	๒๓๐
๑๓๖	คุณสุชาย ธารแสงประดิษฐ์	๒๓๐
๑๓๗	คุณพิเชษฐ จำเนียรกุล	๒๒๕
๑๓๘	คุณธนพล ภูมิสามพราน	๒๒๐
๑๓๙	คุณทัศนีย์ ชัชวาลย์	๒๒๐
๑๔๐	คุณธนพล ภูมิสามพราน	๒๒๐
๑๔๑	คุณอุรุพร วิวัตินเศรษฐ์	๒๒๐
๑๔๒	คุณวิเชียร ดาวกระจ่าง	๒๒๐
๑๔๓	คุณสุวิทย์ แซ่จิว	๒๒๐
๑๔๔	คุณสิริยา หาสี่สุข	๒๑๐
๑๔๕	คุณดวงกมล นาคศรีสุข	๒๐๐
๑๔๖	คุณชำนัญ-คุณสาธิตา- ต.ญ.จิรภิญญา อุบลแก้ว	๒๐๐
๑๔๗	คุณศุภาเลิศ กิจจจรไพบูลย์	๒๐๐
๑๔๘	ต.ต.ฐิติวัชร เกษศรีรัตน์	๒๐๐
๑๔๙	คุณกรชนก แซ่ลี	๒๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๕๐	คุณกนกพร ไชยสมบุญณ์	๒๐๐
๑๕๑	คุณเปรมิกา เทสาภิรติ	๒๐๐
๑๕๒	คุณสุวิมล จงเสถียร	๒๐๐
๑๕๓	คุณแน่นน้อย อนันต์จรุงสุข	๒๐๐
๑๕๔	คุณสุวิมล จงเสถียร	๒๐๐
๑๕๕	คุณชรินทร์ อุดลยศิริกุล	๑๔๐
๑๕๖	คุณวลัยพร เสถียรโสภณ	๑๔๐
๑๕๗	คุณเศรษฐวิทย์ นันทกิตติวิทยากุล	๑๔๐
๑๕๘	คุณเสาวนีย์ ภู่วาว	๑๓๐
๑๕๙	คุณธนา ศรีนิเวศน์	๑๓๐
๑๖๐	คุณนงลักษณ์ สิงห์โกวินทร์	๑๒๐
๑๖๑	คุณเกรียงไกร คุณมงคลวุฒิ	๑๒๐
๑๖๒	คุณชัยกร จีนเมือง	๑๒๐
๑๖๓	MR.nantiya nash	๑๒๐
๑๖๔	คุณกัญญาณ์ช ชุนนาค	๑๒๐
๑๖๕	คุณอภิชาติ อัญวัฒน์	๑๒๐
๑๖๖	คุณพีระศักดิ์ชัย ตาศิริ	๑๒๐
๑๖๗	คุณสุวิภา รุ่งสิน	๑๑๐
๑๖๘	คุณอัครเดช จันทร์หอม	๑๑๐
๑๖๙	คุณสุมาลี อภิรมย์คัลการ	๑๑๐
๑๗๐	คุณแสงเดือน แสงบัวงามล้ำ	๑๐๐
๑๗๑	คุณสิทธิรัตน์ฯ วงศ์วิลาศ	๑๐๐
๑๗๒	คุณอำนาจ ปลอดภัยโปร่ง	๑๐๐
๑๗๓	คุณสุภาวดี บุญยั้ง	๑๐๐
๑๗๔	พระณัฐพงศ์ พุทธพงษ์	๑๐๐
๑๗๕	คุณลิขิตี ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๗๖	คุณเขาวริน ภัทรโชคช่วย	๑๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๗๗	คุณวีรวัฒน์ แซ่ลี	๑๐๐
๑๗๘	คุณชินวัฒน์ แซ่ลี	๑๐๐
๑๗๙	หลวงพี่มานะ ตะธโร	๑๐๐
๑๘๐	คุณประยุทธ ชัยจิรพันธ์	๑๐๐
๑๘๑	คุณสุเทพ มานะสุนทร	๑๐๐
๑๘๒	คุณไพโรจน์ วชิรไพโรจน์	๑๐๐
๑๘๓	คุณนันทกร อัมระपाल	๑๐๐
๑๘๔	คุณมังกร-คุณจินดา ชัยดวงดี	๑๐๐
๑๘๕	คุณสุภาเลิศ กิจขจรไพบูรณ์	๑๐๐
๑๘๖	คุณสุพัตรา	๙๐
๑๘๗	คุณกิตติพงษ์ ชมภูพงษ์เกษม	๙๐
๑๘๘	คุณมานิต เหล่าวิลเลิศ	๘๐
๑๘๙	คุณอำนาจ แสงชัน	๗๐
๑๙๐	คุณกฤษณี เขยพิทักษ์	๗๐
๑๙๑	คุณกันยสินี พันธุ์วิชัย	๖๐
๑๙๒	คุณวัฒน์ ทำนุเกษตรไชย	๖๐
๑๙๓	คุณพร อัครมมางกูร	๕๐
๑๙๔	คุณชานิยา ธรรมสังวร	๔๐
๑๙๕	คุณทัศนัยวรรณ นาคโพธิ์	๓๐
๑๙๖	คุณอัญชลี ทัพน้อย	๓๐
๑๙๗	คุณวัชร สมานศรีศักดิ์	๒๐
๑๙๘	แม่ชีอัญชลี ศรีอุบล	๒๐
๑๙๙	คุณเพิ่มพงศ์-ด.ช.เอกสิทธิ์ ธมพิพัฒน์สัจจา	๒๐
รวม ๒๔๘,๐๙๗ บาท		

คำถามที่ ๒๒

ถ้าเราได้ทำอะไรบางอย่างลงไปแล้ว รู้สึกว่ามันผิด ไม่ถูกไม่ควร เป็นบาป และกรรมนั้นกำลังคืนสนองอย่างทันตา ที่เกิดขึ้นอยู่ในจิตใจขณะนี้ เป็นความกังวล ความทุกข์ใจ กับสิ่งที่ได้กระทำไป จะทำอย่างไรดีกับความทุกข์ที่มีอยู่ในขณะนี้

ตอบ

let it go ปล่อยมันไป get it out เชี่ยวมันทิ้งไป เป็นคำสอนของหลวงพ่อนรรัตน์ฯ (พระธมมวิตุโก) วัดเทพศิรินทร์ หรือมีจะนั้นก็ให้คิดว่า มันไม่เที่ยงเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป ตั้งใจเสียใหม่ว่าต่อไปนี้จะไม่ทำอีก จะได้ไม่ต้องร้อนใจ

คำถามที่ ๒๑๗

ถ้าคนเราเกิดมาเพราะมีบุญกรรมเป็นตัวกำหนด คนทำดี ก็ได้ไปเกิดในที่ดีๆ คนทำชั่วก็ไปเกิดในที่ๆไม่ดี อยากทราบว่า แล้วชาติแรกของคนเราเกิดเป็นตัวอะไร ในเมื่อชาติแรกก็หมายความว่ายังไม่เคยเกิดมาก่อน แล้วอะไรที่ทำให้เราต้องเกิด ในเมื่อคนเรายังไม่เคยเกิดแล้วจะไปทำอะไรที่ดีกับไม่ดีไว้ที่ไหน ช่วยตอบหน่อยครับ สงสัยมาก

ตอบ

พระพุทธเจ้าท่านตรัสบอกว่า เงื่อนต้นของสังสารวัฏไม่ปรากฏ เพราะฉะนั้นไม่ควรแสวงหาเบื่องต้นของสังสารวัฏนั้น มะม่วงต้นหนึ่งเรายังไม่รู้ว่าเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อไร ไม่ต้องกล่าวถึงสังสารวัฏอันยาวนานของมนุษย์

